

# ชัยเวชชัย



เชิญอ่าน

พระนิพนธ์ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์

# บัญชีเรื่อง

(ปีที่ ๕ เล่ม ๓ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๑)

|                                |                                       |          |
|--------------------------------|---------------------------------------|----------|
| มาฐานุสรณ์ . . . . .           | ส. ภมรสุต . . . . .                   | หน้า ๒๘๕ |
| ข้อประหลาดบางอย่าง             | พระนิพนธ์ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ,, | ๒๘๐      |
| เคราะห์กรรม . . . . .          | นายแก้ว . . . . .                     | ,, ๒๘๓   |
| เที่ยวขี้กนิค . . . . .        | ส. กาญจนหุต . . . . .                 | ,, ๓๒๓   |
| ควลหน้าที่นั่ง . . . . .       | สุวรรณมานพ . . . . .                  | ,, ๓๒๘   |
| ลัทธิลามะ . . . . .            | เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป ,,           | ๓๕๑      |
| เจ้าบ่าวใบ้ . . . . .          | อ. เพื่อนพงษ์ . . . . .               | ,, ๓๖๘   |
| พระพรหม . . . . .              | อ. น. ก. . . . .                      | ,, ๓๘๓   |
| นัยน์ตาฝ้า . . . . .           | ชาญหัตถกิจ . . . . .                  | ,, ๔๐๐   |
| อัครนาถะกถา . . . . .          | ร. ยอดทัย . . . . .                   | ,, ๔๐๓   |
| มุสตาฟา — เจ้าเสน่ห์ . . . . . | ช. บุญโญปถัมภ์ . . . . .              | ,, ๔๑๐   |
| แถลงการสาธารณสุขพิเศษ          | กรมสาธารณสุข . . . . .                | ,, ๔๒๕   |
| วิชานารู้ . . . . .            | นางสาวแผ้ว พหลรัตน์ . . . . .         | ,, ๔๓๐   |
| สารเขมม . . . . .              | นนทฤกษ์ . . . . .                     | ,, ๔๓๒   |
| อันตาที . . . . .              | สุยาร . . . . .                       | ,, ๔๓๔   |



โทรศัพท์ ๒๐๘๐

โทรเลข “สุชี”

# ไผ่ น ช ก ช

สำนักงานล้างรูป ประสาทสุขุม

ถนนหลานหลวง (ห้างยอนแรมชั้นเก่า) พระนคร

เราสอนการวิธีถ่ายรูป โดยส่งแบบแนะนำกำกับฟิล์ม ทุก ๆ ฟิล์มที่ส่ง

มาล้าง ณะสำนักงานล้างรูปของเรา

รูปธรรมดา

ล้างรูป พิมพ์รูป ขยายรูป ฯ ล ฯ

ภาพยนตร์

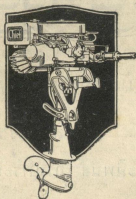
ถ่ายภาพยนตร์ ล้างภาพยนตร์ พิมพ์ภาพยนตร์ ฯ ล ฯ



“เธอทำอะไรแก่คุณสุรีย์? มาเขา หรือ?”

ดูหน้า ๓๘๖

# ล่อกวอด ช



ชนิด CHIEF

๘-๑๑ แรงม้า ขนาดใหญ่

มาถึงแล้ว

ได้ทดลองแล้ว

เล่นเร็วกว่า

แข็งแรงกว่า

กินน้ำมันน้อยกว่า

เบากว่า

ถูกกว่า

ดีกว่า

เครื่องทั้งหลายขนาดเดียวกันเวลานี้

ห้างสามเหลี่ยม จำกัด

ถนนบูรพา หลังวังบูรพา พระนคร โทรศัพท์ ๖๕๓

เป็นผู้ขายผูกขาดในกรุงสยามแต่ผู้เดียว





# มาสาณุสสรณ์

คุณาคุณชฎา คุณิโน ภานติ

เต นิรุคณํ ปุราปยุ ภานติ โทษาะ ।

อาสาททยโตยา ปุรภานติ นทยะ

ตมทุรมุ อาสาททย ภานตุย อเปยา ॥

คนดีย่อมรู้จัก

ความดี ชั่วเฮย

พิเสพย์ชั่วเลยมิ

โทษร้าย

เปรียบประดุจันที่

ต้นจืด สนิทนา

จืดทะเลลงท้าย

รสนั้นเลยเสีย

The virtuous are discriminators of right and wrong; should they acquire vice they become faulty: rivers arise (having their) waters sweet; having reached the ocean they become undrinkable.

ส. ภมรสุต

## ข้อประหลาดบางอย่าง

พระนิพนธ์ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์

๑ พ้อญเป็นเห็นพลักอ้า  
สามรัชย์สาม กษัตริย์ขวัญ  
เฉลิมศักดิ์พุทธจักรอวัล  
ล้วนพระนามนาคแมน

๒ ปานลัทธิยาเทศเขื่อน  
สมเด็จพระราชกนิษฐาธิราช  
พระมหาสมณะสมัย  
สมณคณาภิเษกกิจ

๓ วาสถิกรัตริศานุเจ้า  
กรมพระปรมาธิบดี  
สมเด็จพระสมณะสถิต  
สมณคณาภิเษกกิจ

๔ พระองค์มณีนาคเจ้า  
วชิรญาณวโรรส  
สมเด็จพระสมณะยศ  
สมณคณาภิเษกกิจ

อัครวรย์ ไหมเจ้า  
แวนแคว้น  
ยาภิเษก สงฆ์เยย  
นิมิตรไว้สมัยสมาน ๑

อภิไธย์ ท่านฤ  
รัชย์พ้อง  
ก่อนและ หลังแล  
เกียรติเกื้อศาสนา ๑

จักริศ ปฐมเยย  
เชื้อวรย์  
พระเชตุ พลแซ  
เกียรติเจ้าเพราสงฆ์ ๑

จอมพรต  
เล็กรู้  
ยวณเวศน์ ประทับท่าน  
เกียรติเชื้อเฉลิมสงฆ์ ๑



๑๐ ภูซงค้องค้หม่อมเจ้า  
สมเด็จสังฆราช กษัตริย์  
กรมหลวงชินวราวิ  
ท่าง่ยกศรภาพทัง

๑๑ ถิลิตคามวินัยปฏิภาณ  
สำเหนียกเรียกนาคครา  
ไฉนเผาะเหมาสมญา  
ไฉนพระนามนาคทัง

๑๒ ฌะหลกค้ละพัทร์เพือ  
นำเชือเหลือหลากกลาง  
พื่อญื่อนนำเห็นทาง  
หากยุกพุกคาศันชี

๑๓ ไกวัลย์สกันธชาตฉวัน  
กรรมก่นส่อผลพิศัญ  
โลกียโยมพิท  
สาม กษัตริย์พระมะวัตรัน

๑๔ เสมือนมองสุวิศรราชเงอม  
ใช้ฤทธิร้าวหุโถม  
เราทุกซ์เพระเราโถม  
ใช้เคราะห้โคกโทกให้

ทวิการวัช  
เยกคัง  
ราช บพิช สเด็จพระ  
ทัวคังกรงสยาม ๑

บรรพชา ชันช้อย  
บวชพ้อง  
สยาม กษัตริย์ สามแซ  
ผนวชแล้วเฉลิมสงฆ์ ๑

ฉัสาง  
เล่ห์  
วิถิโลก ประหลาดพอ  
โศลกแล้วลิมโถม ๑

เหตุประภิชญ์  
สังขัน  
ชักรัน ชลึงเคย  
ใช้เอนามสนอง ๑

เงาโสม บังพี  
คายไว้  
ทักขิร่าณ เริงแซ  
เห่อดนันทมนคุณ ๑



๑ ทำบุญถวายเลี้ยง  
เลี้ยงชนบทสมมติ  
แสดงคันตัสขบรเทิง  
จึงฉลากสมชาติขม้อย

๑ พุทธิกรรมประดัมภักถ์แล้ว  
จึงกว่าเทพะกาล  
แท้ใครใช่ตัวคน  
ล้วนแต่ของกลางเทอ

๑ ใบเสบอเทอเขียววัน  
นำมุ่น กรุณาคน  
มล้างหมองดองธรรมนิยา  
เพลาว่านสมาณชีพก้วย

กมลเร้ง เล็กเจ้า  
ว่านน้อย  
ทิพระส ติวงเทัญ  
มโนชรีร้านสงวนธรรม ๖

เล็ดมผล ผูกเพอน  
เกชเกอ  
ค่างหลอก ักวนา  
ชาคแม้งแปลงเสมอ ๖

วิหิงสา ท่านฮือ  
นักม้วย  
มธรรมเทิก ททัยเทัญ  
ก่อนรู้พอหนอ ฟ้า ๖



๑ ธรรมกา นารี ทัมคู้  
ควรถนอม บัณนิม ให้ส่มเชิง

มิควรชู่ ควรถ ปล่อยให้เล้ง  
จึงจะเร้ง ชีวัน สุขคันคเอย ๖  
พระศรี นิพนธ์





# เดระห์กรรม

โดย

“นายแก้ว”

— ๑ —

“ความรักเป็นสิ่งที่ขี้ยาว” นักประพันธ์  
 โดยมากมักกล่าวขวัญไว้เช่นนั้น และไม่มีใคร  
 อาจสามารถ ทำนาย ทายวัด ความรัก ได้ โดย  
 ถูกต้อง ความรักอาจเกิดขึ้นโดยปราศจาก  
 ความรู้สึกล่วงหน้า และความรักนั้นอาจ  
 ทำลายหายสูญไปอย่างลึกลับเหมือนกัน แต่  
 ย่อมเป็นเพียงชั่วครั้งคราวเท่านั้น คราวใดที่  
 โลกยังอุดมด้วยแสงสว่าง ความระเหยหอม  
 ความสง่างาม ทำนองเพลงอันไพเราะเพราะพริ้ง  
 ทรายนั้นความรักก็ยังดำรงคงอยู่ ความรัก  
 เป็นมนตรอนประหลาด — เป็นอำนาจ อย่างน่า  
 พิศวง ฉะนั้นแล้วใครเล่าจึงอาจคิดบรรดา  
 ให้นายอุทัยรังสีมายศรี ผู้เคย ออกปากถึง ๆ ว่า  
 จะไม่ก็มิภรรยา ต้องนั่งเฝ้าซุ่มเพราะรัก  
 ผู้หญิงเล่า? แท้จริง คนเช่นนายอุทัย ไม่  
 น่าจะมีความขมขื่นทุกข์ร้อนอยู่เลย ทวงหน้า

ทั้งงามสวยเก๋ เช่นชายหนุ่มที่สวยเก๋ทั้งหลาย  
 รูปทรง อันองอาจผ่องแผ้ว แม้จะไม่สู้สูง ใหญ่ นัก  
 นำเสียงอันสละสลวยอ่อนหวานนั้นย่อมจะนำความ  
 นำเอ็นดูกรุณาและความรักเข้ามากระทยส่วนที่  
 อ่อนโยนของหัวใจบุคคลโดยง่ายคาย ไม่ต้อง  
 สงสัยเลยยิ่งเพ็ดที่ตรงกันข้ามด้วยแล้ว ความ  
 เอาใจใส่ในนายอุทัยถึงมีมากจน ฉะนั้นแล้ว  
 จะนำเคลือบแคลงสงสัยหรือ ว่า นางสาวกานดา  
 ประไพกุล สตรีสาวคนทนายอุทัยกำลังคลั่งคลั่ง  
 อยู่ละ ยศคนกำลังผั่งผ่นนายอุทัยเหมือนกัน  
 นางสาวกานดา ประไพกุล บุตรีคนเหลว  
 นอกราชการฐานปานกลางเพอนบ้านใกล้เคียง  
 อาศัยแยกอยู่ ณ ขวาละออบ รูปร่างสะอิดสะอ  
 กิริยาเรียบร้อย พุคสังไพเราะ มีดวงตา  
 กำมัน ทำนองเคียวหงส์ สดใส และลักษณะ  
 แห่งความงามละไม คออะไรอีกก็ ร้อยแปดพัน  
 ประการนั้น ย่อมประจักษ์แจ้งแล้วในความเข้าใจ



นายแก้ว

กรกฎ

ของนายอภัยอย่างแท้จริง และนางสาวกานดา  
เล่า หล่อนก็เป็นหญิงที่มีความรัก หล่อนยอม  
ซมทราย ทั่วร่างกายของคู่ชีวิต ที่อยู่ร่วมกันโดย  
ปราศจากความรักกันเป็นสิ่งทรายแรงเพียงไร

ความรักที่เกิดขึ้น เมื่อแรกเห็นก็เกิดขึ้น  
เพราะนางสาวกานดาและนายอภัย และก็  
เมื่อหัวใจ—ความนึกของเขาทั้งสองตรงกันคะ  
แล้ว การที่จะทอดสะพานเข้าหากัน ก็ไม่เป็น  
ของที่ยากลำบากอะไรเลย รวมความในที่สกล  
ยามเย็น วันหนึ่ง ค่อยจาก หกเดือน ที่รู้จักกัน  
กันก็แล้วนายอภัย ก็ไต่เอ่ย สารภาพ ความรัก  
แก่หล่อนว่า

“แม่กานดา มิสต์หนึ่งซึ่งฉันตั้งใจจะ  
เล่าบอกแก่เธอมาเป็นเวลา นานานักหนาแล้ว  
แต่ฉันยังไม่กล้าพอ บัดนี้ฉันจะขอรับทราบ  
ข้อไปอีกมิได้ ความกระหายในสิ่งนั้น ความ  
กระวนกระวายในสิ่งนั้น ได้เพิ่มพูนสะสมใน  
ทรงอกของฉันทุกเมื่อเชียว อย่างไรก็ตาม  
จะไม่พูดต่อความยาวสาวาความยืดอก แต่จะ  
สารภาพออกไปตรง ๆ ว่า ฉันรักเธอ—รักเธอ  
เมื่อแรกเห็น รักเธอประดุจชีวิตจิตใจ  
ของฉันทีเดียว แม่กานดาถ้าเธอจะยินดียอมรับรัก  
และยินยอมแต่งงานกับฉันเมื่อถึงโอกาสอันควร  
ไหมเล่า?”

กานดาหนึ่งฟังคำพูด ของชายหนุ่มด้วย  
ความปลาบปลื้มในดวงจิต แต่แท้จริงหล่อน  
ต้องการ จะ ฟัง คำพูด ของ เขา เช่นนี้ นาน  
นักหนา เพราะหล่อนรักเขาเหมือนเขารักหล่อน  
ไม่ต้องสงสัยเลยคะเนนั้นดวงเนตร สำนวนของ  
หล่อนที่ซมมื่อย ประสพเขาทั้งคีย่อมจะ ฉำฉาน  
และเยือกด้วยรักแห่งความรัก เป็นความรัก  
อันแท้จริง! หัวใจของหล่อนจะต้องเต้นแรง  
และเร็วเข้า ความนึกของหล่อนก็จะดำเนิน  
มุ่งหน้าไปสู่สวรรค์ชั้นที่สิบสอง โฉนแล้ว

และสวรรค์ก็เกิดขึ้นจริง ๆ แต่เขา  
ทั้งคู่มิรู้ว่าเป็นสวรรค์ชั้นไหน ซึ่งทรายเพียง  
ว่าสวรรค์ชั้นนกลอยไปด้วยสติพญ กลันทิพย์  
เสียดทิพย์ กับของทิพย์อย่างเอนกอนันต์  
ขณะเมื่อเขาต่างอยู่ในวงแขนซึ่งกันและกันนั้น  
“ไม่มีใครแล้วที่จะสวยเหมือนหล่อน ไม่มี  
ใครแล้ว ที่จะ อ่อน หวาน ละม่อมละมุน เหมือน  
หล่อน ที่ถูกหล่อนต้องใช้คำว่างาม งามนั้น  
แหละ จึงจะเหมาะสม ออ! หล่อนจะเป็น  
ภรรยาที่เกลียดด้วยประการใดเล่า?” นั่นคือ  
ความนึกที่ทักคั่นคำของนายอภัย  
ผลที่สุดเมื่อถึง ฤกษ์งามยามเหมาะ นาย  
อภัย ก็ ได้ ขอ ร้อง ให้ ผู้ หญิง ฝ่าย ตน ไป สู่ ขอ  
นางสาวกานดาตามประเพณี สำหรับผู้ปกครอง



พ.ศ. ๒๔๗๑

เคราะห์กรรม

นางสาวกานดาเล่าก็ยอมจะแลเห็นว่านายอุทัย เป็น ชายหนุ่ม ที่ดีพร้อม ด้วยคุณสมบัติ และรูปสมบัติ และจะสมกับนางสาวกานดาที่มีใช้น้อย นอกจากนั้นยังได้ รื้อระแคะระคาย แล้วท้วงว่า มี โช้ที่แข็งแรง ที่สุกล่ามหัวใจบุคคล ทั้งสองไว้ แล้วท้วง ฉะนั้นเหตุการณืการดำเนินส่วนนายอุทัย จึงเห็นที่จะระสรวลกาย

ความสุข ของคู่ สามีภรรยา ที่แต่งงานกัน ไหมจะมีเพียงสองเพียงไร ก็สุดที่ข้าพเจ้าผู้ เรียบเรียง จะ สรรหา ถ้อยคำ มา กล่าวขวัญให้ เสมอเหมือนได้ ถ้าหากจะเปรียบก็คงเหมือน บุคคล ที่ เหยียบ ย่าง เข้าไปใน ส่วน กุหลาบ ที่ กัดกินด้วย ดอกโยน พงผลแย้ม งามสล้าง ส่อง กลมทอมนุ่มมีสาส์นสา ความฉฉานแห่งรส สุกน้อ จะกระทำให้ วิจิตรพิสดารของเขาผู้นั้นเมามัน จนละลืมหูลืมตาถึงสิ่งไร ๆ ทั้งสิ้น เป็นความสุข ที่เลิศเลอสรรพ. เป็นยอดของความสุขไร ๆ สิ้นแล้ว และมีใช้ว่านางกานดา วังสีมายศ จะเป็นคนดีสาวที่มียศโฉมในมหรณงค์ทั้งสามเป็น ที่แสนแสนหาอย่างเทียบเท่ากันก็หาไม่ได้ ข้า คุณวุฒิในทาง เป็น แม่เย้า แม่เรือน ของหล่อน ก็ยังเอกลูกอีกด้วย หล่อนเป็นหญิงที่ใคร่มีการ ชอบชมทางวิจิตรศึกษามาแล้วเป็นอย่างนี้ ข้า กอปรด้วยความละเอียดยศของหล่อนหวาน รู้จัก

กาละเทศะการควรไม่ควรอย่างไร เหตุนี้เอง กระทำให้นายอุทัย รักหล่อน ยิ่งขึ้น เป็นทิวคุด และเขาคิดอยู่เสมอ ๆ ว่า หล่อนคือตัวความสุข ของเขา

“ไม่มีสิ่งไรแล้วจะแยกเราทั้งสองออกจาก กันได้ นอกจากความตาย!” นายอุทัยได้ พกกับหล่อนเช่นนั้นเสมอ ซึ่งหล่อนก็ได้รับรอง ความคำพอนทุกประการ. แต่ใครในโลกเล่าจะ สามารถล่วงรู้ตัวกาลวิ โยคอันจะมาเยี่ยมเยียน คน ไม่มีใครเลย เพราะบุคคลทั้งหลาย ล้วน แต่เป็นเศษขี้คนหาใช้เศษขี้คนไม่

วันคืนล่วงไป — ล่วงไปอย่างน่ามหัศจรรย์ ความทุกข์ ไม่มีเลย ความสุขย่อมทวีตาม ยิ่งขึ้น คงให้นายอุทัยเพียบพร้อมและแช่มชื่น ด้วยความรักนิยมนรธา

“เงินเดือนอันมีจำนวน เพียงร้อยยี่สิบบาท นั้น อาจบำรุงความสุขของเราได้เต็มที่ โดย มีต้องพึ่งพาอาศัยคนอื่นอีกแล้ว” นายอุทัยนึก พกกับตนเอง “เราควรไปหย่ากันน้อย ๆ อยู่สักหลังหนึ่ง ต้องคงอยู่ในความเจียน—เจียน ด้วยความสับสนไม่เผลาเปลียว เราจะทำเนิร ชีวิต ของเราไป ด้วย ความ สุข อันเป็น คล้าย แสงจันทร์ เราไม่ต้องการอะไรไปมากกว่านี้ ยาน หลังหนึ่ง — ภรรยา สดวก ที่ ถูกใจ คนหนึ่ง



นายแก้ว

กรกฎ

ความรักก็ประการหนึ่งเท่านั้นที่เราพึงประสงค์ และ—ต่อไปเราก็ต้องมีทารกน้อย ๆ เกิดเพิ่มจำนวนในครอบครัวของคนหนึ่ง ความอบอุ่นในบ้านของเราก็จะกระเจิงขึ้น ความรักของเราก็จะวิ่งทวนทวนกันแน่นเข้า—ภัยแห่งความรักจะไม่มาสำหรับเรา——”

เขามักหัวเราะ ด้วยความสุข เมื่อสมัครอย่างด้วยความคิดเช่นนั้น และในที่สุดเขาก็ได้ไปซื้อบ้านอยู่ในสถานที่อันเหมาะที่สุดแห่งหนึ่งเป็นกระท่อมหินจริง ๆ ตลอดคืนวันย่อมปลุกปล้ำด้วยความรัก แต่ไม่ใช่ความเปลี่ยวเปล่าเศร้าทรวง เป็นความเจียบเจียมชีวิต—ความเจียบอย่างอมฤต เจียบอย่างชวนผู้พำนักให้บรรพสันติสุข ทุกซอกทุกมุมของเคหาสน์ ทุกลักษณะงดงามไฟโรจน์ ชวนให้นึกจิตรกรรมระแง่มองและลึกลับของลึงไฉ ในกระพวยของตน ระเบียบของชาวลัคนแล้วด้วยลัคนาด้วย เลือยพันเป็นเชิงขุ้ม หน้าบ้านมีสวนดอกไม้ น้อย ๆ มีเกาอี้เหล็กสำหรับนั่งพักผ่อนนั่งเล่นข้างหลังและข้าง ๆ มีต้นไม้ใหญ่ ๆ ถัด ๆ ออกไป ก็มีแต่เคหาสน์ใหญ่ข้างเล็กข้างเป็นระยะ ๆ ทุกคนรักความสงบ ไร้การทะเลาะเบาะแว้ง จะมีแต่เสียงดนตรีดังก้องกังวานยามเย็นและยามราตรี ทุกสิ่งทุกอย่างที่

แวดล้อมบ้านน้อยนั้นแล้ว ก็เหมือนระแ่มชื่นด้วยอำนาจแห่งความรักของเขาทั้งสอง แสงจันทร์ ททอระทวยหลังคาเรือนก็คล้ายกับจะเป็นแสงแห่งความสุข และเป็นความจริง ๆ ส่วนดวงจันทร์นั้นก็ประจักษ์เขินย่นเพราะความสนใจเสียงวิหคที่ร้องถามชายคาเรือนและต้นไม้ที่ประหนึ่ง จะ อำนวย ช่วยพร ให้เขา ทั้ง คู่ เสพความสุขซึ่งกันและกันชั่วกาลนาน ฮา! ความรัก—ความรักช่างมีอำนาจยิ่ง ไม่มีหัวใจบุคคลใดเลยจะกระต้างกระตองต่อความรักได้ เมื่อนายอภัยเลิกจากทำงาน ณ บริษัทสยามพาณิชย์แล้ว ย่อมจะต้องลี้ภัยกลับบ้านทันที เขามักจะถูกสหายบางคนพูดเคาะแคะในการรัญจวนซึ่งลึกลับแต่ก่อน แต่ นายอภัยกลับยิ้มตอบและพูดว่า “กันไม่แลเห็นที่ไหนจะดีกว่าบ้านของเรา ดวงหน้าของสตรีคนใดก็ไม่สามารถปลุกเปลืองความเหินหยอกให้สูญหาย เหมือนกับ เห็นหน้า ภรรยา ของเรา ฉะนั้นแล้วสมควรแหละหรือที่กันจะไปไหน” “จริงก็เคยพออนุรักษ์” สหายอีกคนหนึ่งกล่าวไว้รอง “แกพูดเช่นนั้นแสดงให้เห็นว่าความสุขอันแท้จริงอยู่กับแกแล้ว แกได้ภรรยาประเสริฐสุดใจแกแล้ว อนึ่งนักประชาธิปไตยกล่าวว่า ‘ยอดของความสุขที่มนุษย์พึงประสบ





พ.ศ. ๒๔๗๑

เพราะหิกรวม

นั่นก็เนื่องจากการหาภรรยาที่... เช่นนั้นขอ  
อวยพรให้แกได้มีความสุขเสมอเถิด”

นายอุทัยกับพจนันท์ด้วยความดีใจ และ  
รู้สึก ว่าคน ชนระความรัก ตาม ธรรมชาติ ของ  
โลกแล้ว ความสอดคล้องระหว่างคู่สามีหนุ่ม  
และภริยาสาวที่มีความรักใคร่กันอย่างสุดซื่อสัตย์  
ซื่อสัตย์ จะมีลักษณะการงามปานไรนั้น ก็สุก  
จะหา ด้วยคำใด มากกล่าวเปรียบ ให้ คล้ายคลึง  
ความรักย่อมกระทำ ให้ทุกสิ่งผันแปรสภาพเป็น  
งาม... เมื่อความรักนั้น เต็มไป ด้วยความ  
ซื่อสัตย์ และ บรรลุ ไป สู่ความสำเร็จ เสร็จ  
สมหวัง พวกชายหนุ่มพากันมองคู่สามีภรรยา  
คู่แล้วก็ยิ้มแย้มด้วยความพึงใจ “เป็นคู่ที่  
เหมาะกันยิ่ง” เขาเหล่านั้นพูด “ความงาม  
สมกัน ความไม่มากไม่น้อยที่เทียบกัน กิรียา  
ภรรยาที่อ่อนโยนคล้ายกัน เทพแห่งความรัก  
ช่างประทาน ให้เขาได้กันสมส่วนจริงหนอ!”

และบัดนี้ทุกพยานในความรักได้ ยิ่งเกิด  
ขึ้นแล้ว นั่นคือยุครัตนชัย ได้วิยชนานนามว่า  
“เครือวัลย์” ความมอยอันในเคหาศน์หลังน้อย  
ก็กระเจิดเจิน โดยมีกิจการประณีตไว้ ๆ อีก

ความสุขที่ไม่สามารถวิงยั้งยั้งยั้งไป  
อย่างเดียว ชั่วกาลนาน เมื่อ ถึง คราว  
เพราะหิกรวม ความทุกข์ ขาด กำเนิด มา

แซกแซงได้ฉันใด เหมือนพระจันทร์ อัน  
โสภาสยามราชินี ซึ่งจะต้องมีเมฆ มากนักถ้ายัง  
มีข้าก่อกวนฉันนั้น เป็นแน่กับความหวานแห่ง  
ความรัก จะต้อง ทุบทุบงัดถึง ชั่วคราว เพราะ  
นายอุทัยจะต้องเฝ้าทางไปเกาะชเวนาในพระการ  
สำคัญของบริษัท ฉะนั้นความซื่อสัตย์ก็อยู่  
จนแทนที่

“คงเป็นเวลาไม่ถึงสองเดือนที่ฉันจะจาก  
เธอไปครั้น” นายอุทัยได้เอ่ย พกกับกานดา  
“เธอคงไม่เหงาหงอยนักไม่ใช่หรือ?”

“คิดนั้นจะพยายาม” หล่อตอบ “แต่  
เมื่อเสร็จธุระแล้ว คุณอย่าได้มีคิดว่าคิดน้อย  
อยู่ทางกรุงเทพ ฯ ทุกลมหายใจเข้าออก  
นะคะ?”

สามีหนุ่ม หัวเราะ พลัง กระจกของ กษ  
ภรรยาไว้ ในวงแขนด้วยความรักอย่างสุดซึ้ง  
“แน่ทีเดียว” นายอุทัยว่า “มีใครบ้าง  
ในโลกนี้จะกล้าล้มดวงใจของเขา แม้กานดา  
ฉันพูดเช่นนั้นเธอเชื่อใจไหมเล่า?”

ภรรยาสาว ซายดา ถอน สามี ด้วย ความ  
เสนหา แล้วช่วยหนุนหลังให้ลุก พุดว่า

“คิดนั้นเชื่อ ทุก ๆ คำที่คุณพูด คิดนั้น  
ซื่อสัตย์ ต่อคุณ ทุกลมหายใจเข้าออก จนกว่า  
คิดนั้นจะตาย”





นายแก้ว

๑๖๖๘ กรกฎ

ไม่มีคำพูดอะไรระหวนยังกว่านี้ ซึ่งอาจนำ ความ ปลาย ปลัม ละ เพราะ ผู้ สักขี ตรี พัง ขณะนี้เป็นเวลาวิภาติกาล—เป็นวิภาติกาลที่ออกมาด้วยดวงคาราใหญ่และน้อย และเป็นวาระแรกที่สามภรรยา สักสะทกสะทอนใจ

เมื่อวันที่จะจำจากและยาม เมื่อจะห่างกันไป นายอุทัยก็ อุ่มบุญครัน้อย ผู้ ไร่เคียงสาโว มีหนึ่ง และ โยภรรยา ยอครักไว้ มีหนึ่ง

“ขอความสุขสวัสดิ์ถึงมีแก่คุณ” หล่อนละ อื้อนพลางทอดแขนอครักสร้างสาม “จงไปก็—และมาอีกเถิดนะคะ”

“ยอครัก!” นายอุทัยกล่าวอย่างหนักแน่น “ฉันจะกลับมากหาเธอในวันวิภาติ”

แล้วเขาก็จำจากไปด้วยความอาลัย ต่อจากการปล่อยลาภภรรยา และบุตร เป็นครั้ง สุกท้ายแล้ว กานดาได้ อุ่ม บุญครัน้อย ออกมาส่ง จนถึงหน้าบ้าน ชะแง่มองตามจนกระทั่งเขาลี้ภัยไป

หล่อนใช้เวลาให้ หอมเกลี้ยงไปโดยการหยอก ล้อ อยู่กับบุตร และปล่อยเจตสิกคำนึงถึงความสุขที่ล่วงพ้นแล้ว ที่จริงหล่อนออกรู้สึกวิเวกวังเวงใจ ถ้าและหากไม่มีบุตรไว้เซยชมเล่นหัวคะน้าหล่อนคงแทบจะอกแตกตายเป็นแน่

จดหมายฉบับแรกเมื่อนายอุทัยเหิรทางถึงเกาะชวาเต็มไปด้วยความไพเราะ และแสดงความคิดถึงได้มีมาถึงหล่อน ซึ่งยังความปลายปลัมอาลัยรักมาสู่หล่อนเป็นเนก “ฉันเหิรทางบรรลุที่มุ่งหมายแล้ว” จดหมายนั้นกล่าว “จิตใจเป็นห่วงถึงเธอและลูกน้อย ทูกระยะลมหายใจเข้าออก อนึ่งเครื่อวลิยคงจะไม่อื้อนกวณเขอนักเป็นแน่ ในเรือฉันได้แลเห็นขางคนเขามาตากอากาศได้นายบุตรและภรรยาмаกด้วย ภาพนั้นกระทำให้นึกจนกระทั่งใจหนักขึ้น ยอครัก อากาศทะเลลึกซึ้งดีมาก ภูมิภาพทั้งงดงามเชอคงไม่เคยเห็น และฉันก็พึงได้เห็นเป็นครั้งแรก รอยตัวเราไม่มีอะไรนอกจากน้ำกับฟ้า แต่เมฆและแสงอาทิตย์ ยามอุทัยกับอื้อนบุญครัน้อยนั่งม่นัก ฟุ้งนงนางนวลบินลั่นโลไปมา ถ้าเธอเป็นคนช่างคิด ฉันพักเช่นนั้นคงหลับตาแลเห็น ภูมิประเทศชวาก็ไม่น่าเกลียดเลย แต่เป็นธรรมชาติของแปลก ๆ ใหม่ ๆ ย่อมเป็นเช่นนั้น กระนั้นให้รอยก่แสนคิดถึงปานไรฉันก็ขอสมัครอยู่บ้านมากกว่า เธอคิดถึงฉันยังไหม ? มากหรือน้อย ? ในจดหมายนี้ฉัน ไม่อยาก พูดอะไร นอกจากว่าคิดถึง—คิดถึงเท่านั้น รอยเคลื่อวลิยแทนด้วยอีกไม่ช้าคงได้กลับมาเห็นหน้ากัน อย่าเป็นห่วง



พ.ศ. ๒๔๗๑

เคราะห์กรรม

ฉันนึกเลย.....”

เมื่ออ่านจบ หล่อนยก จกหมาย ขึ้นจับด้วย  
ความรัก กวหน้าก็เต็มไปด้วยความยิ้มแย้ม  
แจ่มใส

“ขอ คุณพระ ไตรรัตน์ จงอภิบาลสามียอก  
ชีวิตของข้าเจ้าด้วยเถิด” หล่อนต้องพิมพ์  
เช่นนี้เมื่อก่อนจะทอดกายลงนอนไม่เว้นวัน

เป็นความรัก อย่างบริสุทธิ์ระหว่างสาม  
ภรรยาทั้งสองนี้ แลความรักที่บริสุทธิ์นั้นจะได้  
รับความสวัสดีวิญญูภัยของเพียงไร ? แม้แต่ตัว  
ของผู่ ที่ใครมีรัก ถึงเองก็ยังบอกไม่ถูก มีสหาย  
ของ ถานกวางบางคน ได้เคย ถาน หล่อน เมื่อ พัง  
แต่งงานใหม่ ๆ นั้นว่า “มีความรู้ สักเป็น  
เช่นไร ?” ซึ่งหล่อนได้กล่าวตอบว่า

“คล้ายกับฉันได้เข้าไปสู่นิมิตรอันโพโรจน์  
แลเห็นทุกสิ่งทุกอย่างที่งาม ไม่มีความปรัก  
หักพังเกิดขึ้นในชีวิต แลชีวิตก็อุดมด้วย  
ความชุ่มชื้นเสมอ ฉันไม่มีคำพูดอะไรจะกล่าวให้  
เกินกว่านี้ไปได้ แต่ ขอ คัดเตือน หล่อนว่า  
หล่อน จงแต่งงาน เพราะความรักที่แท้จริงเถิด  
เพราะความรักจักเป็นผลแห่งความสุข หล่อน  
อย่าคิดว่าเงินทองอาจซื้อความสุขได้ และ  
อย่าแต่งงานเพื่อเห็นแก่ความมั่งคั่งเลย”

นี่เป็นความจริงซึ่งไม่มีใครสามารถคัดค้าน

ด้วยความจริงใจได้ แม้แต่นักปราชญ์ ก็ได้  
สรรเสริญความรักอันแท้จริงไว้แล้วว่า “มี  
สิ่งที่เป็น สมฤท ขยู่ สามประการ ซึ่งไม่ใช่เป็น  
คุณประโยชน์แก่ชีวิตเท่านั้น ซ้ำยังเป็นสิ่ง  
จำเป็นของชีวิตด้วย ไม่มีใครจะล่วงรู้ว่สิ่ง  
สามประการนั้นเป็นอย่างไร เหนกว่าจะดำเนิน  
มาสู่กายใจตน แลสิ่งสามประการนั้นก็คือ  
ความ สวรรเสริญ หนึ่ง ความ หวัง หนึ่ง — แล  
ความรักหนึ่ง—”

จกหมาย ของ นายอภัย ได้มีมาถึงหล่อน  
เสมอ แต่จะนับสักทายนันมิ ใจความสำคัญ  
ที่สุดว่า “ฉันจะเกิดทางกลับในวินพรงนี้แล้ว”  
จิตต์ ใจ ของหล่อน เต็มไปด้วยความปลื้ม  
อย่างถึงโลก แทบจะนอนไม่หลับ-----

แต่—ไอ้อนิจจาเอ๋ย ในวาระที่ ๔ ต่อมานั้น  
ถ้าใครได้ ไล่ไล่เข้าไปในเรือนน้อยแล้วจะเห็น  
เสีย ซึ่ง ความสงสาร — ความกรุณา มิได้ เลย  
ไม่มี อำนาจไรใน สวรรโลกจะ อาจจะทำให้  
ถานกวางต้องพมพายน้าตา ถึงแก่สิ้นสติสมปฤติ  
และพมพายนมาสถอกสอนว่าให้ยกกว่าด้วยคำใน  
หน้ากระต่าย หนึ่งสี่พิมพ์ หนึ่ง อภัยจวักด้วย  
โต ๆ ว่า

“เรื่อแสงสุริยาอัยปาง เพราะลมได้ฝุ่น  
ไม่ปรากฏว่าคน โดยสถาน มีชีวิตจรคดกลับมาได้



นายแก้ว

กรกฎ

เลย” มีความละเอียดข้างท้ายอีก แต่หล่อนไม่สามารถอ่านได้ เพียงแต่ได้ยลข้อความเพียงเท่านั้น หัวใจของหล่อนก็แทบจะแตกทำลายเสียแล้ว

เรือแสงสุริยาเป็นเรือที่นายอภัยโดยสารกลับ เรือแสงสุริยาอับปางในท่ามกลางสมุทรอันวิ้งว้าง คนโดยสารในเรือแสงสุริยาไม่มีใครรอดชีวิตกลับมาได้เลย ซึ่งจะต้องรวนนายอภัยเข้าท้ายคนหนึ่ง ถูกที่เคียว หล่อนจะต้องเสียใจ—หล่อนจะต้องร้องไห้ แต่หล่อนจะเสียใจร้องไห้ปานไรนั้น ไม่มีใครจะสามารถบอกได้ ก็กว่าตัวของหล่อนเอง หล่อนรักใคร่ในโลกนี้ที่สุด คนนั้นคือนายอภัยผู้สามี และเมื่อนายอภัยตาย—หรือน่าจะตายเพราะความสันนิษฐาน ฉะนั้นแล้วความอาดูรพลทเวศ ของหล่อน ก็จะต้อง หนาหนักเท่าภูเขา หรือยิ่งกว่า

“เธอเป็นอย่างไร เราไม่สามารถทราบได้ แต่ขอเธอ จงรอกชีวิตเด็ก — เธอ จงกลับมาหา กานดาเถิด” หล่อนอาวณาเช่นนั้น และเมื่อคิดว่า เธอ จะรอกได้ หัวใจหล่อน ก็ชุ่มชื้น ชื่น และเมื่อคิดว่าเธอตายใจ หล่อนก็หายวายทันที

วันแล้ววันเล่า — คืนแล้วคืนเล่า ที่ล่วงไป ชาวบ้านก็ไว้วางมาสู่หล่อน — แต่ชาวบ้านก็

เพิ่มเติมมา ชาวบ้านนี้ส่งเสริมกันว่าคนรอกชีวิตเพียงเจ็ดคนแต่ไม่มีชื่อ สามีของหล่อนอยู่ในจำนวนนั้นด้วย

“ลูกเอ๋ย เจ้าจะต้องเป็นกำพร้าบิดาแน่ละหรือ? เจ้าควรจะได้รับเคราะห์กรรมเช่นนั้นละหรือ ถ้าไม่มีเจ้า—ไม่มีดวงคำคำ ๆ ของเจ้าคอยร้อง มอมแม่แล้ว แม่จะต้องตาย” หล่อนพกวร่ำเพื่อเช่นนั้นกับเคลือบวียน้อย เป็นด้อยคำที่เต็มไปด้วยความปริเทวอย่างสุดซึ้ง

ยี่สิบสถาน ที่นั้น กลับเต็มไปด้วยความเยือกเย็น—เยือกเย็นทุกสถานอันเป็นที่ประมาดไว้ซึ่งร่างอันปราศจากวิญญาณ เวลาลมไม่พัดก็เงียบสงัด—เวลาลมพัดก็ดังกระหึ่มครึ้มคราง วิเวกวิ้งเวง แสงจันทร์ที่เคยทอดส่องหลังคาเรือนน้อยเป็นนวลงามประเทืองก็อับแสง แต่อะไรก็ไม่เศร้าเกินหัวใจหล่อน ดวงหน้าทั้งามเปล่งปลั่งก็ซบซึ้ง สีแก้มที่ริมฝีปากและพวงแก้มก็สลัดไป ดวงตาที่เคยเป็นประกายงามคล้ายเพชร ก็ หอมอมัว — กลับ คลอคล่องด้วยอัสสุชลทุกคำเข้า ความโศกได้ประพิศประทุรความงาม—ความผ่องใส—ความร่าเริงเสียสิ้นแล้ว แลความโศกนั้นก็เกิดจากความอาลัยรัก—ความรักที่จากไปโดย อาการบีบคั้น หล่อนสวดมนตร์ทุกวัน—สวดแล้วก็แผ่กุศลไป



พ.ศ. ๒๔๗๑

เคราะห์กรรม

ถึงเขา

มิตรสหายของหล่อนที่รู้ข่าวต่างพากันมาเยี่ยมเยียน และ พยายาม พุด ปลอบประโลมใจเพื่อนฝูง ของ นายอุทัย ก็พา กันมา แสดงความเสียใจ และกลับไปพร้อมกับความสงสารเมตตา อนิจจา—โลกอันเต็มไปด้วยความขรรجةรังเริง<sup>๕</sup>ของหล่อน แต่เดิมที ได้ฉันแปรเป็นความทุกข์ระทมไปเสียแล้ว ใครเล่าจะสามารถช่วยเหลือหล่อนได้ ไม่มีเลย! เป็นความจำใจ—จำเอน—ที่หล่อน จะต้องยกหน้าต่อสู้ กับความทุกข์ทรมาน—ความยากแค้นไปพร้อมกับทหารกันชนั้น

—๒๐—

บัดนี้ล่วงไปแล้วอย่างบริบูรณ์ กานดาได้กลับมายู่กับคุณหลวงผู้เป็นบิดาบ้านเดิมอีก ความทุกข์ระทมหาได้คล่องคลายไปจากความรู้สึกของหล่อนแม้แต่น้อยไม่ ส่วนเครื่องวิสัญญ์<sup>๖</sup>ก็เจริญวัย และช่างฉลอกละเพราะความไม่เที่ยงแท้ และกระทำให้ชีวิตของ หล่อน มีความสุขเกษม ย่างในบางขณะความรักและความสุขอันใหญ่ยิ่งของหล่อนได้ถึงวาระสุดสิ้นลงเพียงสองขวบกว่า ๆ หล่อนไม่ลืมเลย—จะไม่ลืมจนกว่าชีวิตหาไม่ ความ

ละอ่อนของบุตรน้อย—ความน่ารักของบุตรน้อยที่ถ่ายแบบของบิดามารดล้นทะลักกระทำให้น้ำตาหล่อนหลังไหลด้วยควำ<sup>๗</sup>รักและความทุกข์ทรมานกัน หล่อนคิดว่านายอุทัยจะปลามาปลมสักปานไร เมื่อเห็นบุตรของตนมีท่าทางเป็นอย่างนี้ หล่อนฉันไปว่าถ้าเขายังมีชีวิตอยู่ เขาจะต้องอึด<sup>๘</sup>เคียววิสัย ไร มือหนึ่ง กอดหล่อน ไร มือหนึ่ง เมื่อเย็นชมความงามแห่งอาทิตย์อุทัย<sup>๙</sup>งกคควัยกันณะ<sup>๑๐</sup>เรียงเรือนน้อย แต่บัดนี้หล่อนได้จากเรือนน้อย — เรือนน้อย ที่ สวยงาม เรือนน้อยที่เคยอ่านวยความสุข — ความรักแก่หล่อนมาแล้ว เมื่อวันจาก หล่อนได้ร้องไห้เสียพักใหญ่ และมีข้อระคึกใจจำจากมาได้เลย

ความคิดของหล่อนมักจะเลื่อนลอย ซอย<sup>๑๑</sup>นงน้อยที่อนงค์และที่ ๆ มีลมพัดฉิวเฉิบ หล่อนไม่ค่อยรู้ สึก โยคิน ความงาม—ความไพเราะทั้งปวง ทกว้นเวลาที่ล่วงไป หล่อนไม่ค่อยกังวลในชีวิต จนกระทั่งเครื่องวิสัญญ์ มีความฉลาดในความเผลอไปของ โลกบ้าง และได้ใช้คำถามที่ทำให้หล่อนเข้าใจหนักขึ้น ว่า

“คุณแม่ชา คุณพ่อ ของ หนู อยู่ ที่ไหน ไม่เห็นมาหาหนูบ้างเลย ?”

น้ำตาของหล่อนไหลและฝน<sup>๑๒</sup>มแล้วตอบว่า “คุณพ่อ ของหนู ได้ คอยหนู อยู่บนสวรรค์





นายแก้ว

๑๑๖ ๓๓๖

โน้นแล้ว”

แม้หนน้อยไม่เข้าใจใน คำตอบนั้น จึงเลิกการซักถามต่อไป วาระต่อมาบังเกิดมีสิ่งหนึ่งมารบกวนหัวใจกานดาชนอก สิ่งนั้นคือนายกาเซ็ม พ่อค้าเพชรผู้มั่งคั่ง มาเยี่ยมเยียนคุณพ่อหล่อนเสมอ และมีภักของกหล่อนด้วยลักษณะการอันแปลกประหลาดหนึ่ง ๆ ด้วย

“เขายังสาวพ้อ และสาวพ้อ จะแสวงหาความสุข ใ้ อีก มาก” เป็น คำพูด ของนายกาเซ็มกับกหล่อนในวันหนึ่ง “อย่าคิดให้สิ้นไปนัก ความไม่ขมขื่น — และ ความปราศจากสุข จะ กระทำให้เกิด ความมัวหมองเปล่า ๆ ปราศจากสุข ไม่เป็นยอเลย”

กานดาสนใจในคำพูดนั้น แต่ที่ถูกหล่อนย่อมทราบความหมายของนายกาเซ็มได้ อย่างชัด ๆ ว่านายกาเซ็มรักกหล่อน และต้องการหล่อนเป็นภรรยา อันนายกาเซ็มนั้นมีสัญชาติเป็นแขกแต่ต่างตัวเป็นไทย นายกาเซ็มเป็นพ่อค้าขายาวสามสิบปีเศษรูปร่างสูงระหง และกานดาเซ็มเป็นเศรษฐีมีเงินนับด้วยแสน นับถือประวัติดังอย่างย่อ ๆ ของนายกาเซ็ม แต่กหล่อนไม่สนใจเลยว่า นายกาเซ็มจะมีเงินเท่าไร เป็นใคร มาจากไหน รักกหล่อนหรือไม่ ? ที่ถูกกหล่อนคิดว่านายกาเซ็ม

กับหล่อนอยู่คนละ โลกด้วยกัน ส่วนสำหรับนายกาเซ็ม นั้น มีความเห็น ตรง กัน ข้าม กับกานดาที่เกี่ยว ถูกตามความหมายของกานดา คือนายกาเซ็มรักกานดา แม้หล่อนจะเคยมีสามี—และมีบุตรแล้วเช่นนั้น

“ไม่ประหลาด” นายกาเซ็มคิด “หญิงผู้ที่ จะเป็น ภรรยา ที่ ดี ไม่จำเป็น ต้อง เป็น สาวบริสุทธิ์เสมอไป”

แน่นอน นายกาเซ็ม ยินยอม จะสละทรัพย์สินจำนวนมากเพื่อแลกด้วากานดา แต่กานดานั้นอย่างว่าจะได้เงินเพียงเท่านั้นเลย ต่อให้นายกาเซ็มเอาสมบัติขมขื่นจืด ๆ มีช้างแก้วม้าแก้วและอะไร ต่ออะไร ที่ล้วนเป็นแก้วมาให้จนนับไม่ถ้วน หล่อนก็มิพึงปรารถนา นายกาเซ็มรัก ก็แม้จะมีเคยพบออกปาก กิริยาท่าทางของกานดาก็ขบถอยู่ชัด ๆ ว่า “ฉันไม่ปรารถนาแน่ !” ฉะนั้นกานดาเป็นทีหนักอกหนักใจของนายกาเซ็มโขยิบ แต่นายกาเซ็มเป็นพ่อค้า—นายกาเซ็มเป็นคนเจ้าปัญญา เมื่อไม่สามารถเหวี่ยงมารักกานดาตรงได้ ก็ต้องเหวี่ยงโดยอ้อมคือเป็นขรรค์มา อย่างไรก็ตาม นายกาเซ็มเคยพูดว่า ตามตามเรื่องนั้น กับ คุณหลวงผู้เป็นบิดาของกานดาเหมือนกัน แต่คุณหลวงก็ใจเด็ดและเห็นหัวบุตรสาวจึงพูดว่า “ขอ



พ.ศ. ๒๔๗๑

เคราะห์กรรม

ท้องแล้วแก่เจ้าตัวเขา ผมไม่มีสิทธิ์อะไรจะ  
ข้ามขึ้นได้” เป็นอันว่านายกาเซ็มต้องหน้าแดง  
เป็นคนทีหนึ่ง

นายกาเซ็ม มิได้ ปรีปาก พุดถึงเรื่องนี้ อีก  
เลย ทำที่ประหนึ่งว่าความคิดของเขามิได้  
มุ่งหวัง ฉะเพาะ กานดาแล้ว ถึงแม้ จะมา  
เยี่ยมเยียนบ่อยครั้ง ก็ในฐานะเป็นคนรู้จักมักคุ้น  
ถ้อยคำที่พูดก็อยู่ในเขตแห่งความระมัดระวัง  
และแสดงความปราณีเยี่ยงผู้ ใหญ่ด้วย

“ผมคิดว่าจะต้องมีวิธีทอผ้า” วันหนึ่ง  
นายกาเซ็ม พุกกับคุณหลวง “และผมคิดว่า  
จะ มาชวน คุณหลวง เข้าหุ้น ด้วย ไม่แพง  
หรือถกريبเพียงหุ้นละร้อยบาทเท่านั้น ต่อไป  
ข้างหน้าการงานคงเจริญไม่น้อย คุณหลวง  
เอาไว้อย่างเป็นไร?”

คุณหลวงต้นคิริยะ แล้วพุกอ้อ ๆ ว่า  
“ก็เห็นจะดี ไม่เสียหลายเลย แต่คุณ  
กาเซ็มเอ๋ย ต่อให้ วิเศษเลิศสักเพียงไร ผม  
ก็คงเข้าด้วยไม่ได้ เพราะผมไม่มีเงิน เย้ยหัวัก  
เท่าที่ไ้มากก็เพียงยี่สิบห้า บาทเท่านั้น”

“อ้อ! ชื่อนั้น อย่าวิตก ทุกขร้อนเลย  
คุณหลวง” นายกาเซ็มว่า “ถ้าคุณหลวง  
ยินดีเข้าด้วยแล้ว ผมก็ยินดีให้คุณหลวงขอชิม  
สีหรือทำพินยาทก็ได้”

“ขอบพระคุณอย่างยิ่ง ผมจะครึกครอง  
ก่อน” คุณหลวงพุก “แต่ไหนคุณ ไปรค  
ชี้แจงแผนที่จะไว้ ให้ผมฟังบ้าง”

เมื่อเห็น เป็นค่อ นายกาเซ็ม มิได้รอช้ารีบ  
โก่งคออธิบายทันที นายกาเซ็ม ได้รับความ  
ยกย่องแล้วว่า เป็นเอกในเชิงใช้คำพูด ฉะนั้น  
ไหน เลย คุณหลวง จะ ไม่ เอออ เห็น ค่ะ ไป ด้วย  
ไม่มีเสียเวลาเปล่า ความเลื่อมใสได้ แล่นปราศ  
เข้าจับหัวใจคุณหลวงทันที แต่คุณหลวงยัง  
ลังเลในเรื่องยืมเงินนายกาเซ็มอยู่ จึงเลยพุกว่า  
“ขอให้ผมมีเวลาครึกครองก่อนจะตอบให้  
ทราบในเร็ว ๆ นี้”

นายกาเซ็มมิได้ว่าอะไรต่อไป และยอม  
แลเห็นเงาแห่งความสำเร็จปรากฏฉะเพาะหน้า  
แล้ว ทั้งกลางวันกลางคืน คุณหลวงใช้เวลา  
ให้หมดเกลี้ยงไปโดยการครึกครอง แต่ในที่สุด  
ความคิดสันใจของคุณหลวงก็บรรลู่ที่หมาย

“เราไม่ควรปฏิเสธ” คุณหลวงพุกกับ  
ตนเอง “และเราจะเป็นคนโง่ ถ้าเราปฏิเสธ  
ทางกำเนิร ออกเรียบรวย อย่างนี้ เรียบร้อย  
ทีเดียว เราไม่ต้องเห็นอยหนักใจอย่างไรเลย”

ตกลง นายกาเซ็มได้ ใช้ ความรู้เพื่อแก้  
คุณหลวงสมหวัง ซึ่งคุณหลวงได้พุกอย่าง  
นี้ปรีบายว่า



นายแก้ว

กรกฎ

“เฮลละ ผมยินดีรับความช่วยเหลือจากคุณ แต่ผมขอขมเพียงสามพันเท่านั้น และผมจะเขียนหนังสือสำคัญไว้ให้ อย่าง เรียบร้อย”

“ช่างเถอะครี๊ เรา กันเอง ต่างหาก”  
นายกาเซ็มพูดแสดงความไม่ตรี

“อ้าย อ้ายเลยนะ ผมจะเขียนให้ตามทางการที่ควรดีกว่า” คุณหลวงค้าน ต่อจากนั้นก็ไม่มีอะไรจะกล่าว นอกจากนายกาเซ็มและคุณหลวง พร้อมก๊วย ท่าน ผู้คนที่รู้จักกับนายกาเซ็ม แต่ไม่รู้จัก คุณหลวง ก็ได้ รวมหัวตั้งโรงทอผ้าทันที

กิจการดำเนินไปโดยสวัสดิภาพ กว่าแปดเดือน แต่ในที่สุด เมื่อเกิดการชำระสะสางบัญชีกันขึ้น ปรากฏว่า บริษัทขาดทุนอย่างย่อยยับ และจะต้องล้มละลายทันที ไม่ต้องสงสัยเลยว่า การทั้งนี้ จะไม่ใช่ กติโดยาย ของนายกาเซ็ม เพราะเมื่อความฉิบหายได้คลานเข้ามาปกคลุม คุณหลวง จนกระทั่งทำให้คุณหลวง ต้องนั่งทอดเข่าเจ้ากอนน์ไม่ถึงหนึ่งปีก็สิ้น นายกาเซ็ม ก็ได้เหวลดกลับมา ทวงหนี้ที่ติดค้างอยู่ทันที

“ผมต้องขอความกรุณา” คุณหลวงพูด  
“คุณกรุณารอแล้วว่า ผมไม่มีเงินเลยในเวลานี้”

นายกาเซ็มพูดอย่างไม่พึงเสียวว่า “ผมต้องการเงิน ผมต้องใช้เงินในการทำทุนบางอย่าง แต่มีทางอีกทางหนึ่งซึ่งพอจะช่วยเหลือคุณหลวงได้ ถ้าคุณหลวงจะทำ”

“ทางนั้น คืออะไร ?” คุณหลวงถามด้วยความสนใจ

“ผมรักแม่กานดา ถ้าคุณหลวงยอมยกเลิกหนี้ให้กับผม ผมยินดียกเงินสามพันนั้นให้ และแถมให้อีกสองพันด้วย” นายกาเซ็มตอบ

คุณหลวงตอบ

“เป็นการยากอยู่ คุณกาเซ็มเอ๊ย แต่ก่อนนี้ คุณก็ได้พูดลงเรือนครึ่งหนึ่งแล้ว แต่เจ้าตัวเขาไม่ยอม การเช่นนั้นสำคัญอยู่ จะชักชวนใจกันนั้นไม่ได้ ปลุกเร้าก็ต้องตามใจผู้อยู่ สร้างอุ้งก็ต้องตามใจผู้นอน ———”

“คุณหลวงไม่ต้อง ยกเอาอ้าย สุภาสิต ขี้ปะตื้ออะไรมาพูดคอก ขอเสียที่ คำพูดของผม ย่อมมีค่าเกิน และสิทธิขาดแน่นอน ผมขอกล่าวว่า ถ้า คุณหลวงไม่ ยอมยกเลิกกานดาให้แล้ว ผมจะต้องขออำนาจศาลให้พิจารณาเรื่องหนี้สินระหว่างผมกับคุณหลวงทันที แต่ ถ้า คุณหลวง ยอม ก็จะได้ เงินแถมอีกสองพัน รวมเป็นห้าพันด้วยกัน นี่ยังไม่สมกับค่าตัวของแม่กานดา อีกหรือ ?” นายกาเซ็มพูด



พ.ศ. ๒๔๗๑

เคราะห์กรรม

อย่างหนักแน่น

“เฮาเลิก คุณกาเซ็ม” คุณหลวงพุก  
เมื่อนั่งไปสักครู่หนึ่ง “ผมจะพุกกับเขาก่อน  
ราคาเท่าที่คุณกะให้ กันนี่ย่างงาม และคุณมี  
ความกรุณาพออยู่แล้ว”

“ผมให้เวลา ๓ วัน สำหรับ การ ปรึกษา  
หารือกันจากวัน” นายกาเซ็มพุกแล้วกล่าว  
คุณหลวงไปพร้อมกับความขมขื่นในดวงจิต  
เชือก ยาคี ของ นาย กาเซ็ม ได้ ผูก ไว้  
คุณหลวงอย่างมั่นคง คุณหลวงไม่มีทางอน  
ระกำเนรไถ่เลย แม้จะนั่งคิดแล้วคิดเล่า

“เย็นความโง่ของเรา — ความโง่ของเรา  
แท้ ๆ เจ้ากาเซ็มน้อยขายมันหนักนัก เรา  
มีวังหลวงเชอ เราควรทำประการไรเล่า?”  
คุณหลวง พมพำ กับ ตนเอง แล้วขยหน้า ลงบน  
ฝ่ามือ เสียงผู้เฒ่าที่เกรงเข้ามาในห้องปลุกให้  
คุณหลวงสะดุ้งตื่นจากแหล่งความมืด เงยหน้า  
ขึ้นดู พอกันแลเห็นกานคามายืนอยู่เฉยๆ หนึ่ง  
แล้ว

“คุณพ่อ คงไม่สบาย เป็นอะไรไปหรือ  
คะ?” หล่อนเอ่ยถาม เมื่อเห็นสีหน้าของบิดา  
เศร้าโศก

“จริงลูกเอ๊ย พ่อไม่สบายเลย” คุณหลวง  
ตอบ อย่าง แร้นแค้น “พ่อได้ ทำ ความ ผิด

อย่างใหญ่หลวง และความผิดนี้เป็นเคราะห์  
กรรมมาถึงเจ้าด้วย”

กานคามายืนลงลงเก้าอี้ตัวหนึ่ง ส่วนสาตา  
ยังคงจ้องมองบิดาแล้วถามว่า

“สิ่งนั้น คืออะไรคะ?”

“พ่อเสียรู้ นายกาเซ็ม พ่อต้องเป็นหนี้  
เขาสามพันบาท ทั้งที่เจ้าทราบดีแล้ว และยัก  
เขามาทวงหนี้พ่อ พ่อไม่มีให้ เขาว่าเขาจะ  
ขอลูกเป็นเครื่องคอกแทน และแถมเงินให้อีก  
สองพัน มิฉะนั้นเขาจะฟ้องร้องยังโรงศาล—”

“โอ ร้ายกา!” หล่อนร้องอุทานด้วย  
ความตกใจ “ร้ายกาอย่างนี้เจียวหรือคะ?  
กิดินจะยอมอย่างไรได้ เรืองนี้ไม่เพียงแต่กิดิน  
ไม่ยอมเท่านั้น ยังเกลียดคนน้ำหน้าจะลาที่อีก  
ด้วย แล้วกิดินจะไปเป็นภรรยา มันไต่อย่างไร  
มันช่างทารุณโหดร้ายจริงนะคะ”

“พ่อไม่บังคับ — พ่อไม่บังคับเจ้าเลย พ่อ  
เองก็ไม่รู้จะพุกอย่างไรลูก พ่อมีข้อความที่  
จะบอกลูกเท่านั้น — ว่า — ว่าเขาจะฟ้องเรา ถ้า  
เราไม่มีเงินให้เขา หรือลูกไม่ยอมเป็นภรรยา  
เขา อัน ที่จริง พ่อก็เห็น ลูก อยู่ เวลานี้  
เราหรือกิดินจะหันหน้าไปพึ่งใครได้” น้ำเสียง

คุณหลวงแผ่วเบาหายไป  
กานคามายืนดูพุกอย่างไวอีก แต่หล่อนลุกขึ้น





นายแก้ว

กรกฎ

และเริ่อออกไปจากห้อง มีทวงหน้าอันหมองมัว  
ความทุกข์ ยาก ได้ คำเริ่อ มา สู่ หล่อน อีกแล้ว  
หล่อน จะทำไฉนก็ได้? แน่ที่เริ่อ หล่อนคิด  
ว่าไม่มีสตรี คนใดในสากลโลกจะไ้รับเคราะห์  
กรรมเช่นนั้น ชีวิตของหล่อนเห็นจะต้องถึงที่สุด  
เสียเป็นแน่แท้ หล่อนเกลียดนายกาเซ็ม แต่  
หล่อนจะต้องทนเป็นภรรยาของนายกาเซ็ม คำพูด  
เช่นนั้น เป็นคำพูดที่น่า สยดสยองยิ่ง แม้วิน  
จะล่องไปแล้ว ๒ วัน หล่อนยังมองไม่เห็น  
หนทาง ไรจะเกือกได้ ความจริงหล่อน  
สงสัยว่าคนหล่อนผู้เป็นบิดา แต่ความสงสัย  
และความรักนั้น ยังหาเป็นอำนาจพอให้หล่อน  
หาญรียปากแต่งงานกับนายกาเซ็มได้ ไม่  
วันที่สาม นายกาเซ็มได้มาที่งานซึ่งหล่อน  
ได้ต้อนรับแทนบิดาตามที่ขออนุญาตไว้

“เธอ เห็น จะทราบ ความประสงค์ ของฉัน  
แล้ว” นายกาเซ็ม เอิยพูด ต่อ เมื่อ ทักทาย  
ปราศรัยกันตามธรรมเนียม

หล่อนตอบด้วยความวิญญูใจว่า “คะ  
ดิฉันทราบแล้ว”

“เธอ จะไปรับว่า กระไร?” นายกาเซ็ม  
พูดต่อไป “แต่ขอจงเข้าใจว่าดิฉันมีความกรุณา  
อย่างยิ่ง แม้งานกา — เธอ ควร จะยินยอม  
ฉันมีเงินทองพอที่จะปรนเปรอความสุขให้เธอได้

อย่าว่าแต่เพียงสองพันที่เธอจะให้เลย ถ้า  
เธอแต่งงานกับฉันแล้ว เธอจะต้องการอีก  
เท่าไรก็ได้ ดิฉันไม่อยากจะพูดว่ารักเธอออก  
แต่เธอคงจะทราบแก่ใจเธออยู่แล้ว แม้งานกา  
เธอควรรับความกรุณาและความเอื้อเฟื้อของดิฉัน  
อย่าให้ความหวังดีของดิฉันต้องกลายเป็นความ  
หวังร้ายเสียเลย”

“ดิฉันขอขอบ พระเศษพระคุณ อย่างสูงที่  
คุณสืบทอดากรุณาถึงเพียงนี้ ดิฉันเป็นคนท  
เคยมีสามีแล้ว และมีลูกติดด้วย คุณจะแสวง  
หาหญิงที่สวย — ที่สาว — ที่บริสุทธิ์ปราศจาก  
มลทินจริง ๆ ไม่ได้หรือคะ?” หล่อนว่า

“เธอพูดเช่นนั้นก็เท่ากับเธอให้ฉันจัดการ  
ตามกฎหมายเร็วเข้าเท่านั้น” นายกาเซ็มตอบ  
“เธอ ต้องเข้าใจว่าดิฉันทราบความเป็นไปของ  
เธอ แล้วทุกประการ และทุกประการที่ดิฉัน  
ทราบนั้นหาสามารถปลงล้างความตั้งใจของดิฉัน  
ได้ไม่ ดิฉันประสงค์เธอ ถ้าเธอไม่กรุณา  
ก็นับว่า เป็นเคราะห์ — เคราะห์ ของดิฉัน และ  
เธอเองก็คล้ายกับไม่หวังดีต่อตัวเธอเองด้วย—”

งานคานนั้นจึงด้วยไม่ทราบว่าเธออย่างไร  
ต่อไป ฐานะของหล่อนแสนลำบากยากแค้น  
ยิ่งนัก การแต่งงานกับนายกาเซ็มก็เหมือน  
แต่งงานกับมัจจุราชของหล่อน หล่อนจะไม่รู้สึก



พ.ศ. ๒๔๗๑

เคราะห์กรรม

ว่าโลกนี้มีลักษณะเป็นประการไรอีกเลย แต่  
ถ้าหล่อนปฏิเสธ โอ! สมบัติพิศทุกสิ่ง  
ทุกประการเท่าที่มีอยู่ทั้งมวลก็จะหล่นหายไป  
จะเป็นที่ตกหมิ่นแคลนแห่งชนทั้งหลาย ยิ่ง  
กว่านั้น คุณหลวงผู้เป็นบิดาผู้ชะราภาพก็จะ  
ได้รับเคราะห์กรรมอันแสนร้ายด้วย เป็นการ  
ยากยิ่งกว่าจะชดชวยแทงลึกด้านเท่า เพราะ  
ครึ่งนี้ใช้ลายแทงธรรมคา— เป็นลายแทงแห่ง  
โชคกลาง — เป็นลายแทงแห่งชีวิตโดยแท้

“ความ กรวดาของคุณมีเพียงเท่านั้นแหละ  
หรือคะ?” การถามด้วยความหมกหมอง  
“คุณจะไม่เห็นหัวอก หญิง อนาคต เช่นคุณนั้น  
บ้างหรือ! คุณกาเซ็ม— คุณก็เป็นสุภาพบุรุษ  
ผู้ทรงคุณสมบัตikingคนหนึ่ง หวังว่าคุณ  
คงมีความกรวดาอย่างลึกเล็กน้อย”

“เป็นความกรวดาอันยิ่งแล้ว— แม้กานดา  
ฉันมีความหวังอยู่สิ่งเกี่ยวเท่านั้น คือ เธอ—และ  
เมื่อฉันจะสำเร็จความหวังนั้นแล้ว สมควร  
ละหรือ ที่ฉันจะปล่อยให้หล่นหายไปเสีย จะ  
เป็นการขมขื่นหัวใจฉันเพียงไร ขอเธออย่า  
ขี้เกียจในความขอร้องของฉันทน่ะ เธอจง  
เห็น ความ กรวดา — และ ความ หวังดี ของฉัน  
แม้กานดาเธอจงคิด — ก่อนที่เธอจะตอบ ชีวิต  
คนเราจะดำเนินไปนานนัก อย่าคิดสันเป็นอัน

ขาด”  
พวกแล้ว นายกาเซ็มก็ร้องมองดูหล่อนด้วย  
ความรัก  
“เอาเถิดค่ะ ขอให้คิดฉันมีเวลาครึ่งครอก  
สำหรับคิดฉันเองสัก ๗ วัน” ในที่สุดหล่อนพูด  
“เมื่อ ครบ กำหนด แล้ว ก็ฉัน จะตอบอย่างใด  
ขาด”

นายกาเซ็มนั้นสมัครรับความผันผวนตาม  
ที่ กานดา ขอร้องด้วย อาการขมขื่น ฉะนั้น  
ข้อสนทนาก็เป็นอันยุติลง

เวลาได้ล่วงไปแล้ว ที่ สะเล็ค ละน้อย นาซี  
แล้ว นาซี เล่า — ชั่วโมงแล้ว ชั่วโมง เล่า ข้อ  
วินิจฉัยของกานดาก็ทำได้บรรลุไปไม่ ความ  
จริงหล่อนไม่ต้องการจะให้ความพินาศศิโย  
อันน่ายศดีมาเยี่ยมเยียนวงศ์ตระกูล และความ  
ลำบาก ขาดแคลน มา สิ่งสลับ ยักยอกก็เกิดเกล้าเลย  
ฉันท่อนควรทำอย่างไร นอกจากจะยินยอม  
แต่งงาน กับ นาย กาเซ็ม แล้ว ก็ไม่มี ทาง อัน  
อื่นจาง่าย — เป็นสิ่งที่ขมขื่น และแสนแค้นนัก  
ยิ่งเมื่อ เควอวัลย์ ขอเธอได้ถาม เรื่องอะไร คือ  
อะไรแล้ว ความทุกข์ ทรมาณ ก็กลับกำเริบ  
มากขึ้น ความเพินหม้ายก็เป้นเจ้าเสวยอาช  
หล่อนมาจนครบกำหนด ๒ ปี หล่อนยังหาสิ่ง  
นายอติยังไม่ และความตั้งใจ ใจจริงนี้ หล่อน



นายแก้ว

กรกฎ

ไม่พึงประสงค์จะหาสามีใหม่เลย แคว้นคิ  
เช่นนั้น จะเป็นไปได้ อย่างเด็ดขาด หล่อน  
ต้องแต่งงานกับ นายกาเซ็ม หล่อนบรรลือ  
ศักดิ์นั้นในราตรีวันที่หก ในยามราตรีที่เฝ้าย  
สัจ และวิเวกวังเวง และขณะที่หล่อนร้องไห้  
จนน้ำตาแทบจะกลายเป็นโลหิต ดวงจันทร์  
แห่งข้างขึ้นอ่อน ๆ รวนจะดับ เหลี่ยมโลกไปแล้ว  
เมื่อหล่อนยืนเกาะหน้าต่าง ทอด สายตาไปทาง  
เบื้องประจิมทิศ และดูเหมือนหล่อนจะได้ยิน  
ได้ยินเสียงคนครวญเอื้อย ๆ มาตามลม แล้ว  
ก็ กลับ ได้ยิน เสียง ร้อง โอค ครวญ โหย ทวล  
สายตาลหล่อนก็เหมือนจะเห็น — เห็นภาพที่ฟง  
สยอง — เป็นภาพอะไรหล่อนบอกไม่ถูก แต่  
กระทำให้หล่อนต้องยกมือขึ้นปิดหน้าผากลง  
กับ แก้ม ทันที หล่อน จำต้อง แต่งงาน กับ  
นายกาเซ็ม! ข้อที่คิดนั้น อันนั้น แส่น ร้ายกาจ  
เพียงไร แน่นนอน — หล่อนจะต้องตกเป็นของ  
นายกาเซ็ม เพราะจำใจอันจะหลีกเลี่ยงมิได้

“คิดนัยยอม ปรียัตตามความต้องการ ของ  
คุณ” กานคาเอ่ยพูดกับนายกาเซ็มในวันที่  
ครบเจ็ด “ขอคุณจงปฏิบัติตามข้อปฏิญญา  
นั้นเถิด”

ดวงหน้าของนายกาเซ็มยิ้มแย้มด้วยความ  
ปลาบปลื้ม

“แน่ที่เกี่ยวแม่กานคา” นายกาเซ็มพูด  
พยายามให้อ่อนหวานที่สุด “ฉันขอขอบใจ  
เธออย่างสูงที่สุด และขอชมเชยว่า เธอมีความ  
คึกคัก”

กานคาไม่ได้ตอบประการไร ดวงตาของ  
หล่อนมองไปตรงหน้า ซึ่งไม่ใช่มีดวงหน้าของ  
นายกาเซ็ม และวาระนั้นหล่อนย่อมแลเห็น  
ภาพที่ปรากฏ เป็นภาพในชีวิตของหล่อนที่  
แล้วมาแล้ว กับแลเห็นภาพแห่งความแสน  
ทุกข์แสน ระทมอันไม่มีวันจางไปใน วาระต่อไป  
ด้วย

วันไร เล่า จะเป็นวันที่แสนแสนขมขมของ  
กานคา วันไรเล่า ที่ กานคา กระทบก อย่าง  
แน่นนอนว่าโลกนี้ คือ นรก มิใช่สวรรค์ เป็นที่  
แสน ทรมาน — แสน ปวิเทเว — แสน มีกมนช  
วันนั้น ก็คือ วันที่ กานคาได้เข้าพิธีแต่งงาน กับ  
นายกาเซ็มนั่นเอง ความสว่างไสวไฟโรจน์  
แห่งราตรีนั้น ความไพเราะเพราะพริ้งแห่ง  
ศุภยามของกานคาเลย หัวใจหล่อนแจ้ง  
กระจ่างและชอกช้ำ แท้คำต่อไปหล่อนจะต้อง  
เป็นของนายกาเซ็ม นายกาเซ็มมีสิทธิ์ในตัว  
หล่อนทุกวาระ เขาอาจกอดหล่อน รุมหล่อน



พ.ศ. ๒๔๗๑

เคราะห์กรรม

เล่าโลมหล่อนได้ตามปรารถนา อนิจจาเอ๋ย  
คิดไปก็น่าอนาถนัก สำหรับงานค่าที่จำใจต้อง  
เป็นภรรยา นายกาเซ็ม ขุนไชย อาชรมณ์ และ  
ภักขพะหยายซัว ความรู้ลึก ของ กานดา  
ยามนี้ สดๆ จะรู้ว่าพรรณ ด้วยคำพูดไร ๆ ให้  
เสมอเหมือน ต่อให้สรวทพากย์อันโอศุครวณ  
ของท่านจินตกวีเอกทั้งมวล มา คลุกเคล้ารวม  
กันเป็นอันเดียว หล่อนก็ยังยักเสียดว่า ความ  
แสนโศกส่อนในพากย์นั้น ๆ ยังน้อยกว่าความ  
ปริวิโยคยากในดวงกมลของหล่อนดังร้อยเท่า  
ฉะนี้ควรจะกล่าวไป

หล่อนก็ลงรูปเครื่อวลัยขณะที่นั่งท่ากำลัง  
ไถลหลัง และกอดยุครัน้อย กระซิบซิกไว้กับ  
ทรวงอก

“เคราะห์กรรม” หล่อน พึมพำ  
“เครื่อวลัยเอ๋ย แม้ได้รับเคราะห์กรรมอย่าง  
สาหัส อีกไม่ช้าแม่จะต้องตายเพราะความ  
ทรอมใจ เจ้าอย่าถือโทษในการกระทำของ  
แม่นี้เลยนะ ————”

—๓—

เป็นการชมเชยอย่างแสนร้าย สำหรับ  
กานดา นัยจากวันแต่งงานกับนายกาเซ็ม และ  
จะยังมีอำนาจขึ้นทุกนาที่ จนกว่าจะถึงอวสาน

กาลแห่งชีวิต

“ไม่มีอะไรในโลกนี้ จะทำให้เรา สดชื่น  
ได้” หล่อนคิด “ผู้หญิงอาจแต่งงาน  
กับชายที่ตนไม่รัก และแสนเกลียดก็ได้ เพื่อ  
เกียรติยศ — เกียรติศักดิ์ แต่ความสุข จะ  
ไม่ เกิดขึ้น ชีวิตจะเต็มไปด้วยความปริเทวะ  
จนกระทั่งตาย”

หล่อนต้องร้องไห้ เมื่อคิดเช่นนั้น ความสุข  
ในชีวิตของหล่อนเสมือนสายฟ้าแลบ ช่างมีค่า  
ฉวยฉวยเพียงชั่วระยะเดียว เครื่อวลัยนั้นเล่า  
ก็โศกโศก และดูเหมือนจะมี ความรู้ ลึกคือ  
สิ่งในโลกทุกประการแล้ว กานดาที่ยรักและ  
เอ็นดูกรุดมาหาชน ทุกคราวคงที่หล่อน  
ทอดสายตา ประสพ ดวงตาอันใสแจ้ว — แลไว้  
เคียงสา ดวงหน้าอันงาม คุงพิมพ่เคียว กับ  
นายอภัย ความหวายหวิวแลความหวาน  
วิโยคก็ยัง ทวีคูณ หล่อน เป็น สตรีใน ฐาน  
หน้าชั้น ออกกรรม มาตราว่า คน หล่อน จะ  
แหวลั้ม ด้วย กองชนสรว สมบัติ ค่าทาส  
ชายหญิง มียานพาหนะอันงาม มีคฤหาสน์  
ที่สวยงามก็ดี ความสุขหาได้มาเยยมร่ายไม่  
ความสุข เหล่านั้นไปไหน เสียเล่า ? โอ !  
ความสุขได้พราภพินจากหล่อนแล้ว—พราภพิน  
จากหล่อนอย่างไม่มีเหลือ เป็นอันว่าหล่อน





นายแก้ว

กรกฎ

ตายแล้ว—ตายแล้ว จากความเกษม ทั้ง มวล  
หล่อนชอบนั่งคนเกี้ยว ในที่สังเกียบ ไซ้สกี  
พันเลื้อยไปในทางคึก—และชอบอ่านนิยายที่เต็ม  
ไปด้วยความ โศกสลด เป็นการเที่ยงแท้แน่นอน  
ยิ่งที่หล่อนจะไม่มีความสุขอย่างปางก่อนนั้นอีก  
เพื่อให้หล่อนร้องไห้จนน้ำตาเป็นโลหิต ขอให้  
หล่อนอ่อนวอนขวงสรวงเทพารักษ์อันศักดิ์สิทธิ์  
ประการใดก็ได้ ความหวังที่ประเสริฐก็จัก  
ไม่ยุติขึ้นตามที่หวังเลย

วันหนึ่งจะเป็นวันใดไม่ปรากฏ แต่ยามเย็น  
วันนั้นท้องฟ้าปลอดโปร่ง ลมพัดเฉื่อยฉิว หล่อน  
พร้อมด้วยเครือวัลย์ ไต่ ถือโอกาสนั่งรถไฟเที่ยว  
เล่น ขณะที่รถแล่นข้ามสะพานผ่านฟ้าอัน  
ละเอียดหล่อนแลเห็นภาพชายคนหนึ่ง กำลังยืน  
พิงราวสะพาน สายตาเมื่อมองก็ทวงอาทิตยอยู่  
สันโดษเกี้ยว กานดาแทบจะร้องออกมาด้วยความ  
ความ บัด—ความไม่ นึกฝัน—ความ โศก และ  
ความ ตื่นเต้น เพราะถ้าตาหล่อนไม่ลวงแล้ว  
หล่อนจะต้องกล่าวว่า ชายหนุ่ม คนนั้น คือ  
นายอุทัยสามียอกชีวิตของหล่อนที่หายสาบสูญ  
ไปในคราวเรืออับปางกลางทะเล เมื่อสองปีมาน  
แต่จะเป็นไปได้ละหรือไหน ? และใครเล่าจะ  
แสดงความจริงให้ประจักษ์แจ้งได้ ในวาระนี้ ?  
อาการที่กานดาเห็นไม่แน่นอนพอ—ไม่นานพอ

จะเป็นเครื่องอุปการะ ความมั่นใจนี้ให้ปรากฏ  
ชัด ถึงกระนั้นก็หล่อนยังสามารถยืนยัน  
อย่างถนัดว่า ดวงหน้าที่ค่าเลือด—ดวงตาที่  
หม่นหมอง รูปทรงอันซบซึ้ง แต่ทว่ายังมีฉายา  
ของ ชายหนุ่ม นั้น คือ นายอุทัย วังสิมาบุตร  
หล่อนกลับมาบ้านทันที ปกติเสีย ไม่พบใครใน  
เย็น วันนั้น ช่อน กาย อยู่ในห้อง คนเกี้ยว  
ความคิดอันแสนสยดสยองได้เกิดแก่หล่อนแล้ว  
ถ้าหากชายหนุ่มคนนั้นเป็นนายอุทัยจริง หล่อน  
จะทำอย่างไร ? จิตต์ ใจของหล่อนคันค้ำ  
อาการสอกลั่นปรากฏขึ้นมาจากคอหอย น้ำตา  
ก็ไหลชะโลมดวงหน้า ยิ่งเมื่อหล่อนแลเห็น  
ร่างของ คนใน กระงะงา ประจักษ์ร่ายแห่งการ  
เข้าซอกอันเกิดจากการผสมเซสของนายกาเซม  
ด้วยแล้ว วิญญาณน้อย ๆ ของหล่อนก็แทบ  
แตกก๊อบออกจากทันที

แต่อะไรเล่าในโลกนี้ จะทรงไว้ซึ่ง ความ  
เป็นอยู่อย่างสภาพธรรมดาเสมอ ? สิ่งที่เกิดขึ้น  
แล้วจะ ไม่มี สิ่ง ทำนอง เกียวกิน นั้นเกิด ขึ้นอีก  
หรือ ? และสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นนี้ จะไม่แตกก๊อบ  
หายสูญไปอีกบ้างเลยหรือ ? โลกกำลังหมุน  
อยู่ และจะหมุนต่อไปอีกหลายร้อย หลายพันปี  
แม้โลกจะไม่หมุนให้เราเห็นโดยชัดเจน หล็ก  
สภาพ ธรรมดา ของ โลก ก็ยัง หมุน อยู่ อย่าง



พ.ศ. ๒๔๗๑

เคราะห์กรรม

ประจักษ์แก่ตาเรามีใช่หรือ ?

ในวันรุ่งขึ้น ขณะที่ กานดา กำลังนั่ง  
คร่ำครวญ อยู่ในห้องแค่นั้น คุณหลวงได้  
ถลันเข้ามาด้วยกิริยาเร่งร้อน พูกว่า

“กานดาเจ้าคงไม่รัก ไม่สนมิใช่ หรือว่า  
พอจะบอก ข้อความ ดังต่อไปนี้แก่เจ้า พ่อ  
รู้ลึก เสียใจ—เสียใจ จน ไม่สามารถ อาจ หา  
ถ้อยคำใด มาพูดได้ พ่อ เป็นคน ทำมา  
อย่างหนัก เพราะพ่อ—พ่อคนเคยทำหน้าความ  
ทุกขระทมมาสู่เจ้า—และ———”

“คุณพ่อ หมายความว่า กระไรคะ ที่พูด  
เช่นนั้น ?” กานดาต้องถามอย่างตกใจ

“หมายความว่ากระไร !” คุณหลวง  
ทวนคำ “จะหมายความว่ากระไรเล่าลูกเอ๋ย  
นอกจากว่า—ว่าคุณอุทัยได้กลับมา—มา  
หาพ่อเมื่อ เย็นวานนี้เข้ามา ขอรับรอง พ่อ—ให้มา  
บอก เจ้า—เพื่อ ขอเครือวัลย์ คนไป”

คำพูดของคุณหลวงทั้งนี้ เป็นอำนาจบังคับ  
ให้หล่อนต้องลุกจากเก้าอี้ ดวงตาเบิกโต หัวใจ  
หยุกชุงกึกแล้วกลับคืนแรงพลางร้องถามว่า

“จริงหรือ คุณอุทัยกลับมาได้ คุณพ่อ  
พูดเช่นนั้นจริงหรือคะ ?”

“จริง—จริง—” คุณหลวงพูดแล้วถอนใจ

“พ่อ ต้องนอนไม่หลับ ตลอดคืนนี้ เขาว่า

เขามี สิ่งเกี่ยว เท่านั้น ที่ชวน เขาได้—สิ่งเกี่ยว  
เท่านั้น ที่ จะ ทำให้เขา ค่อย มีความ หวัง และ  
ความสุข สิ่งนั้นคือ เครือวัลย์

เมื่อได้ รับคำตอบ อันเที่ยงแท้แน่นอนแล้ว

กานดา ก็ต้อง พย สยบกายลง กับ เก้าอี้ พลาง  
สอ่อกสอ้น ไอ้อกเอ๋ย ใครเล่าจะเส็งแลเห็น  
หัวใจของหล่อนเป็นเช่นไร ทั้งเพราะความ  
รู้ลึก ของ หล่อน ระคน ปน อยู่ ด้วย ความรัก  
ความ โศก — ความ เจ็บใจ — ความ ชัก แค้น  
ความ อาลัย — ความ อับอาย ทั้ง ร้อยแปด พัน  
ประการ ความยากยิ่ง—ยิ่งกว่าครั้งคราวไร  
ได้อุทัยเกิดคะเผลว ในครั้งนี้ ถึงแม้คุณหลวง  
จะกลับแล้ว และถึงแม้ว่า ราวที่กาล จะมา  
ปกคลุม แล้ว ก็ดี ความรู้ลึก คง ร้อยแปด  
พันประการนั้นก็ยังหาเคลื่อนไหวคลายไปไม่

นายอุทัยกลับมาได้ นายอุทัยสามีของ  
หล่อน นายอุทัย ยอกชีวิต ของหล่อน กลับมา  
ได้ แต่หล่อนแต่งงานกับนายกาเขมเสียแล้ว !  
นี่จะเป็นเช่นไร ?

หล่อนควรจะไปกราบเท้าเขาหรือไม่ หล่อน  
ควรแสดงความจริงในการ แต่งงาน ของหล่อน  
แก่เขาหรือไม่ ? หล่อนควรทำอย่างไร ? ชีวิต  
ของหล่อนอยู่ในความคับขันและบีบคั้น และ  
สิ่งที่จำเป็นจึงต้องไปได้ โดยเด็ดขาด หล่อน



## นายแก้ว

กรกฎ

นอนไม่หลับตลอดคืน จิตใจเต็มไปด้วย  
ความ กระสับ กระส่าย มีอาการ ส่ออีกขึ้น ใน  
ทรวงอก แต่อย่างไรก็ตาม หล่อนได้ไปหา  
เขาคาม ค่ายล ที่ทุ่งหลวง ยินยอมให้ ใน วัน  
ต่อมา

ไม่มีครั้งคราวไรเลย ที่กามการู้สึกคันใจ  
เหมือนครั้งนั้น หัวใจของหล่อนเต้นแรง—แล้ว  
กลับอ่อนเพลีย—แล้วก็แรงไม่เย็นปกติ เป็น  
ความรู้สึกอันแปลกที่อยู่ที่ขึ้นผละผุดเชื่องกับ  
ความนึกของหล่อน หล่อนจะต้องประสพหน้า  
กับคนที่หล่อนรักที่สุด—รักปานดวงชีวิต—คน  
ที่หล่อนอาลัยที่สุด และอาลัย—อาลัยเขาหรือ  
เปล่าเลย หล่อน กลับ คิด ได้ ว่า หล่อน ควร  
อาลัยโลก—อาลัยตัวเองมากกว่า

หล่อนยืนชะงักอยู่ หน้าบ้านน้อยอันประเทีย  
ฐานอยู่ท่ามกลาง ความสงบ สันติ โขม นั้นนาน  
และแล้วก็ค่อย ๆ ถ้าวเริ่ดเข้าไป อย่างเข้มแข็ง  
เมื่อได้ รับคำทอຍจากเด็กคนไข้ ที่ห้องรับแขก  
ว่านายอภัยอยู่ แล้วหล่อนก็ ห่อหุ้มกายลงนั่งบน  
เก้าอี้ตัวหนึ่ง เวลาสองโมงไปประมาณสองสาม  
นาฬิกาประตูห้องทางบ้านซ้ายมือได้เผลอออก พอ  
เหลียว ชน มอง ความรู้สึก คง ร้อยแปด  
พันประการ กระตม ประทึง ฉะเพาะเจตสิก ของ  
กามการู้สึก

ไม่ผิดเลยดวงหน้านั้น เป็นดวงหน้าที่หล่อน  
เห็นแล้วเมื่อวันก่อน เป็นดวงหน้าที่ชุ่มชื้น  
ดวงตาลึก โหลลอย แสดง ว่าได้ รับความระกำ  
ลำบากมาแล้วในแหล่งทุรกันดารอย่างแสนเข็ญ  
รูปทรงนั้นผ่านผอม เลือดคล้ำ แทบ จะจำไม่ได้  
ว่าใครนอกจากหล่อน เพราะหล่อนจำ—จำได้  
โดย มั่น คงว่า เขา คือนายอภัย วังสิมาบุตร  
สามีที่หล่อนควรอยู่ทุกลมหายใจเข้าออก  
สามีที่จำจากหล่อนไปเป็นเวลาสองปีเศษ คำพูด  
ไม่ได้ไปรือออกจากปากหญิงชายทั้งคู่ ต่างยืน  
จ้องมองกันคล้ายเป็น ไม้หรือถูกสาป แต่  
แววตาที่ทอด ประสพกันนั้น แสดง ความ ในใจ  
ลึกซึ้งหลายประการ ซึ่งต่างคนต่างทราบกันก็  
ก็ยิ่ง กว่า จะ พินิจ ยก คำพูดไร ๆ มาสาธกทั้ง  
ร้อยเท่า

“คุณอภัย !” ในที่มืด กามการู้สึก  
ทำลาย ความกะล่อนนั้น พร้อมกันขยับกาย  
ออกไปข้างหน้า

“จ๊ะ แม่กานดา—ฉันเอง—อภัย” ฝ่าย  
ชายตอบด้วยสำเนียงแหบเครือ “โปรดนั่ง  
ที่เก้าอี้ตัวนี้เถิด เป็นความกรุณา—กรุณา  
สำหรับแม่กานดาที่ย่อมเยาเย็นฉ่ำครั้งนั้น”

“คุณอภัย !” หล่อนร้อง พลางเริ่ด  
เข้าไปใกล้แล้วเอื้อมมือจับไหล่เขาไว้ “โอ



พ.ศ. ๒๔๗๒

เคราะห์กรรม

ถ้อยคำของคุณ เปลี่ยนแปลง ไปมาก มาก  
ที่เกี่ยว คิฉัน เสียใจ—และ—และ คุณเจ้าชา  
คุณขาดความกรุณาที่ฉันเสียแล้วหรือ ?”

“กรุณา !” นายอุทัย กล่าว ทวนคำ  
“ฉันควรกรุณาด้วยประการไร และมีอะไรใน  
แม่กานดาที่ฉันควรกรุณา ฉันเองต่างหาก  
ที่ควรได้ริยความกรุณาจากโลก—จากคนอื่น ๆ  
จนกระทั่งตัวแม่กานดาเองด้วย และก็เป็น  
ความ กรุณา อย่าง สูงสุด แล้ว ที่ แม่กานดา  
อุทิศให้มาเยี่ยมเยียน——”

“ทำไมคุณ จึงใช้ถ้อยคำ แก่คิฉัน อย่าง  
นั้น ?” หล่อนตั้งกระทู้ถาม กวงตาคล  
คล่องตัวอัสสฤษดิ์ จ้องกวงหน่าที่ฝ่ายผอมของ  
ชายหนุ่ม

“แม่กานดาแต่งงาน แล้ว ไม่ใช่หรือ ?  
เมื่อเป็น เช่น นั้น ฉัน ก็ไม่มีสิทธิ์ ในตัว  
แม่กานดาทุกประการแล้ว ฉะนั้นก็เป็นการ  
สมควรละหรือ ที่ฉันจะ ใช้ คำพูด อย่างอื่นนอก  
จากอย่างนี้”

เขาพูดพลางชี้ให้หล่อนนั่งเก้าอี้ ซึ่งหล่อน  
ปฏิบัติตาม แล้วเขาก็นั่งลงตรงหน้า

“ฉันไม่ประสงค์จะรบกวนหล่อนโดยอย่าง  
ไรเลย ความตั้งใจจริงของฉันนี้ไม่อยาก  
จะให้แม่กานดาทราบว่าฉันยังมีชีวิตอยู่ แต่

มีเหตุประการหนึ่ง ซึ่ง กระทำให้ฉัน ปกปิดตัว  
ไว้ ไม่ได้ คือฉัน—ฉันต้องการเครื่องวิสัยมาอยู่  
ในความอิริยา ความหวังคั่นสุดท้ายของฉัน  
นั้นจะ ไม่ไร้ผลเสียไม่ใช่หรือ ?”

“ค่ะ คุณอุทัย คุณพ่อได้บอกเรื่องนแก่  
คิฉัน เมื่อวานนี้ แล้ว” หล่อน กล่าว คอย  
พร้อมกับสั่น “คิฉัน—คิฉันไม่สามารถหา  
ถ้อยคำไร มาพูด ให้ เหมือน ความ จริงใจได้  
นอกจากเทพยเจ้าเท่านั้นที่ท่านสามารถเล็งเห็น  
โอ ! คุณอุทัยอย่ามองคิฉันด้วยสายตาเช่นนั้น  
สิคะ จริง—คิฉันผิด—คิฉันขอรับสารภาพ  
ว่าผิดมาก ผิดเพราะรักเกียรติยศและชื่อเสียง  
เกินไปจนลืมคิดว่าตนจะตาย—จะมีแต่กายไม่มี  
วิญญาณ ในภายหลัง คิฉันละอายยิ่งนัก——”

“ทุกสิ่งทุกอย่างที่ล่วงแล้วไป ก็แล้ว  
ไปเถิด” นายอุทัยพูดด้วยสำเนียงสั้นเครือ  
“ฉันไม่โกรธแม่กานดา—ไม่เกลียดแม่กานดา  
อนิจจา—คำพูดเช่นไรหนอที่ฉันจะแสวงหามา  
พูดให้เหมือนความจริงออกไปได้ ในวาระนี้จะ  
พูดอย่างไร ได้เล่า นอกจากว่า เป็นเคราะห์กรรม  
ของเวาทั้งสอง หรือที่ถูกเป็นเคราะห์กรรมของ  
ฉันคนเดียว ฉันได้หายสาบสูญไป—ไปเป็น  
เวลานานนี้ ใครเล่าจะนึกจะฝันว่ามีชีวิต  
กลับคืนมาได้ อีก เป็นการแปลกประหลาด





นายแก้ว

กรกฎ

อย่างเหลือคิด ฉันได้รัยทุกข์มานานอย่างหนัก  
ต้องลอยคออยู่ท่ามกลางทะเลลึก ต้องมีชีวิต  
แสนท้อ เผลาเปลี่ยวบนเกาะร้าง ต้องกิน  
แต่ของทงพั้งและชาวกรส ต้องมีร่างกายอัน  
ชืดโสมเหมือนตกรก ทุกคืนทุกวัน ทุก  
ลมหายใจเข้าออก ฉันคิดถึงแต่กรุงเทพ ฯ  
คิดถึงแต่—แม่กานดาและหนูเครือวัลย์ และคิด  
ว่าเมื่อไร จึงจะมีโอกาส กลับ มา เห็น หน้า  
วันล่งไปเท่าไร คืนล่งไปเท่าไร เกือบจะล่ง  
ไปเท่าไร ฉันไม่รู้เลย และสักทีจะรู้ กว๊าย แต่  
พอเคราะห์กรรมตามทันฉันเข้าใจ ในคืนนั้นหมก  
สิ้นลง ก็ละเอิญมีเรือนักท่องเที่ยวมาแวะ ฉันจึง  
มีโอกาสโอบกอดเขากลับได้ แม่กานดาเอ๋ย  
ฉันคิดว่า ฉันควร จะตาย — ตาย โขยเป็นเหยื่อ  
ปลาฉลาม หรือ หมก กำลัง รมน้ำตาย ไป เอง  
หรือ ตาย เสีย ใน แหล่ง ทูระ กันการ เพราะ มี  
สัตว์ร้ายมาขบกัด หรือเพราะออกอาหารจะคิดกว่า  
ปล่อย ให้ ฉันมีชีวิตยืนยาว กลับมาสู่ กรุงเทพ ฯ  
จนกระทั่งได้ ทราบข่าวว่า แม่กานดา หนีฉันไป  
แต่งงานเสียแล้วดังแสนเท่า ฉันรัก—ฉันรัก  
แม่กานดา—รักเพียงไร แม่กานดาอย่ามัวอยู่แก่  
ใจเอง และเมื่อทราบข่าวเช่นนี้ฉันจะมีความ  
รู้ สัก อย่างไร ? ฉันจะไม่รบกวน หัวใจ  
แม่กานดาเลย จึงเข้าใจว่า—ฉัน—อยู่ได้

ตายไปแล้ว นอกจากอีกอย่างเดียว อย่างเดียว  
เท่านั้น คืนขอได้มอบ เครือวัลย์ ให้ฉัน เพื่อให้  
ความสุข แก่ฉัน — ความ หวัง แก่ฉัน — กำลัง  
แก่ฉันเพราะคงประทีปเย็นนั้นเด็ก—”

น้ำเสียงเขาค่อยแหยแห่งหายไป ซึ่งทำ  
ให้กานดาต้องสั่น และลดกาย จากเก้าอี้ มา  
คุกเข่าอยู่แทบเท้าชายหนุ่ม

“กลิ่นเลวยิ่ง—มีความผิดเหลือที่จะคนนา  
กลิ่น ต้องแต่งงาน กับเขาเพราะความ จำใจ ”  
หล่อนโอศกรวณ “คุณจะไม่ยอมยกโทษให้  
กลิ่นหรือคะ จะทำลายหัวใจกานดาเสียด้วย  
คำพูดเจ็บปวดหรือ ? โอ ! จงเห็นอกกานดาบ้าง  
จงรณากานดาเถิดคะ โปรดยกโทษให้  
กานดาไม่สามารถทำอะไรได้ และไม่มีอะไร  
จะสามารถ พราก กานดา ออกจากขุมรณกันได้  
นอกจากความตาย กานดาต้องทนทุกข์เวทนา  
ไปกว่าจะถึงวาระสุดท้าย ซึ่งจะดำเนิรมาไม่  
ช้านัก ส่วนเครือวัลย์นั้นกลิ่นไม่มีสิทธิอะไรอัน  
ควรจะห้ามหวงคุณเลย”

“ฉันทราบแล้ว สำหรับการกระทำไร ๆ ”  
นายอุทัยพูดอย่างฉุน “ทราบความจริงทุก  
ประการแล้ว แม่กานดาไม่ได้ ทำผิด คุณหลวง  
ได้แสดงความเป็นจริงให้ฟังหมดแล้ว แต่เมื่อ  
แม่กานดาขอโทษฉันก็ต้องยกโทษให้ แม้



พ.ศ. ๒๔๗๑

เคราะห์กรรม

แม่งานตาจะไม่มีความผิดเลยอีก—”

งานตาค่อย ๆ ทรงกายลุกขึ้น แล้วพูดว่า  
“คุณพ่อเล่าให้ฟังแล้วหรือคะ ? แต่ยังไม่  
กว่านั้นอีก ก็ฉันไม่มีความสุขเลย เป็นความ  
สัจจริง ที่ฉัน จะกล่าวว่า ถ้าฉัน ไม่ห่วง  
เครือญาติแล้ว ก็ฉันจะต้องตาย และฉันจะร้าย  
นั้นได้ สำแดงแก่ฉันแล้ว ”

นายอุทัยผลกลืนพลาถนหายใจ

“ไปรัก ไปปล่อย ให้ ฉัน ได้ รับ ความทุกข์  
ทรมานแต่ผู้เดียวเถิด พอแล้วฉันผู้เดียวเท่านั้น  
ไปรักให้ฉัน คิดว่าโลก ที่เราอยู่นี้คนรัก และ  
ฉันก็คือ อสุรกายคนหนึ่ง จริง ! ฉันเป็นคนจน  
จน แค้นจน—จน ยิ่ง กว่า วินพุก คือ เป็นคน  
จน ความรัก — จน ความสุข — ความ ขรรเทิง  
เริงรมย์ และอาจทำให้ฉันเป็นบ้าใน วันหนึ่ง  
วันไรข้างหน้าก็ได้ แม่งานตา จงนึกเถิดว่า  
สิ่งที่ล่วงแล้วมาเป็นความฝัน จงลืมเสีย ชีวิต  
ของ แม่งานตา ควร ได้ รับ ความสุข — ความ  
สคฺจนมากกว่าฉัน จงให้เป็นดังนี้ อย่า  
ขัดขืนธรรมชาติของโลกที่จักรวรรมาเลย—”

ต่อ จากนั้นไม่มีอะไรควร กล่าวนอกจากว่า  
เขาทั้งสองได้ จำจากกันโดยความปริเทวนาการ  
ในวงจิตที่ความนึกคิดของเขาทั้งสองเย็บมไป  
ด้วยความโศกสื่อน นาคผลแห่งความรัก ? ถ้า

ไม่มีความรักแล้วเขาทั้งสองจะได้ รับความทุกข์  
เวทนาอะไรหรือ ? ก็เปล่า นิยายแห่งชีวิต  
บุคคลย่อมเริ่มต้น ด้วยความรัก อันว่าเรื่อง แต่  
ทุกคนจะไม่มีความสุขในความรักทุกประการ  
เลย ความซอกซำใจอันเกิดจากความรักมี  
ทางทำเนิรมาคติร้อย แต่ความสุข มีเพียง  
สองสามทางเท่านั้น ฉะนั้นจึงอาจกล่าวรวบยอด  
ได้ว่า ความรักอันวยความทุกข์ ให้มากกว่า  
ความสุขเมื่อถึงสมัยที่ควรเป็น นายอุทัยมีความ  
รักงานตาเพียงใด นายอุทัย ก็จะต้องมีความ  
วิโยคเพราะรักงานตาเพียงนั้น ส่วนงานตาก็  
ก็ทน อันิจา นายอุทัย จะละอนุญะเชิญกับ  
ความอาทรพลทวศเพียงไร และนายอุทัยจะ  
แปลศัพทที่ว่า ‘ร้างรัก’ ออกไปมีความ  
กว้างขวางเพียงไรนั้นงานตาล้วนทราบก็ แต่  
หล่อนไม่สามารถช่วยเหลือ ตัวเขาหรือหล่อน  
เอง ประการไรได้ จะเป็นการ ค้าง แก่เขา  
ทั้งสอง ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตายเสียจริง หรือ  
ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งขาดความรักจากกันจริง แต่  
นั้นหาเป็นดังนี้ไม่ เขาทั้งสองยังคงมีชีวิตอยู่ ยัง  
คงรักอาลัยกันอยู่ ถ้าหากในโลกแห่งความรัก  
มีพระกามเทพเป็นเจ้าแล้ว พระกามเทพก็  
ควร ได้ รับความ คำหิฉัน ว่าโทษร้าย อย่าง  
หนักที่แก่กรรมเช่นนี้ แต่พระกามเทพ



นายแก้ว

กรกฎ

มีหรือ ก็ไม่มีใครอาจบอกได้

“ทุกทิศทุกทาง ในโลกนี้ล้วน มีคน”  
นายอภัย ได้เขียน ข้อความ ถัดนั้น ลง ใน สมุด  
หมายเหตุด้านของตน “คงคาดอันใสแจ้ว  
กระแสน้ำใสสะอาด ของ เครื่องถ้วย ช่างดี  
ข้าพเจ้าให้หวนคิดถึง ถึงเหตุการณ์ ก่อนสำคัญ  
ที่ล่วงแล้วมา ความรักอันลึกซึ้งได้ผ่านพ้นไป  
แล้วยัง ดำรงอยู่แก่ความรัก อันระกำซ้ำซอก  
เป็นแน่ที่ใคร จะ เลี่ยงไม่ได้เลย ว่า คนเราเป็น  
ทาสแห่งความรัก”

มาคร่าวกับหินน้อยเครื่องถ้วยจะมายกกับ  
นายอภัย สัม ถึงความ ขอร้อง ความ มีกวี ใน  
ดวงวิญญาณก็ทำหลายหลายสูญไม่ ไม่มี  
อะไรยิ่งเกิด ผิดเพี้ยน เป็นสิ่ง เพิ่มพูนความก็เลย  
และ ไม่มีใคร สามารถ อาจ พยากรณ์ ชีวิต ใน  
อนาคตได้ ด้วย

การพบปะ เนื่อง จาก การไป มาได้เกิดขึ้น  
บ่อยครั้งระหว่างนายอภัยและกานดา เพราะ  
กานดาได้ ถู้ออกาส มาเยี่ยมเยือน เครื่องถ้วย  
นั่นเอง ไม่ต่างสงสัยเลยการกระทำเช่นนี้ย่อม  
เป็นเครื่อง ก่อให้เกิดความ เหว่ร้อนในทางจิต  
มักเป็นผลให้หล่อนร้องไห้เสมอเมื่อนั่งอยู่พร้อม  
ทั้งใช้ความคิดไปในทางเศร้าโศก

ประพาศการณ ของ กานดา มิได้ลืมหัน

ความล่องรู้ของนายกาเข้มเลย และนอกจากนั้น  
กายนกาเข้มยังหาความพอใจไม่

“การอะไร ๆ ทั้ง หมก” วัน หนึ่ง  
นายกาเข้มเอย์พบกับหล่อน “ฉันย่อมทราบ  
คิและซึ้งคิแล้วทุกประการ แม่กานดา—หล่อน  
ไม่ต้องมาคิหน้าหลอกดวงฉัน ขอบอกคิเกี่ยว  
ฉันทราบแล้วว่า สามของหล่อน ที่เข้าใจว่าตาย  
นั้นได้กลับมาแล้ว และหล่อนก็คิเตรียมพร้อม  
แล้วที่จะอุปการความอาศัยคิฉัน”

“คุณกาเข้ม—ยังอาอย่างไร ?” หล่อน  
ร้องท้วง ความ โกรธ “คุณใช้ คำพูด ซึ่ง  
ไม่ใช่คำพูด ของสุภาพชน แก่คิฉัน. อา !  
คุณเองซิเป็นคนอาศัย คุณใช้ความอาศัย  
ทั้งมวล—ความอาศัยอย่างเลวทรามเป็นเครื่อง  
บังคับ ให้คิฉันตกมาเป็นเหยื่อคุณ คิฉันเกลียด  
เกลียดคุณ—”

“ยะ ไม่จำเป็น ต้องบอกฉันคิทราบ คิแล้ว  
ซึ้งตลอด” นายกาเข้มตอบ “คิแล้ว  
คอยคิฉันบ้าง !”

ไม่ มีการใดเลื่อง อย่างไรคิเนือร่ต่อไปอีก  
นายกาเข้มคงเคิบั้ง ๆ ไปจากหล่อน ปล่อยให้  
หล่อนนั่งสำนึกน้อยใจโดยลำพัง อา ! หล่อน  
ควรทำอย่างไร คิไปคิเล่า หล่อนจะพยายาม  
หย่าร้างกับนายกาเข้มนะหรือ ? ย่ำหว่งเลย



พ.ศ. ๒๔๗๑

เคราะห์กรรม

ในชั้นนั้น เพราะว่าเมื่อก่อนแต่งงานได้มีข้อสัญญากระทำไว้เป็นพิเศษด้วยลายลักษณ์อักษรว่า กานดาจะพลัดพาเหตุอย่างร้ายกับนายกาเข้เมื่อก่อนที่จะเกิดบุตร ขัดกับกันคนหนึ่งไม่ได้ มิฉะนั้น แล้ว นายกาเข้จะมี อำนาจ เรียกร้องจำนวนเงินที่คุณหลวงหยิบยืมไปนั้นได้จนครบถ้วน

ไม่ช้าหล่อน ก็ล้มเจ็บ — เจ็บ ด้วยความระกำใจ นายกาเข้มิได้เหลียวแลหล่อนเลย เขาไม่ได้ หาหมอ มา รักษา ไม่ได้ ได้ถาม ข่าวกวราหล่อน มีอะไรร้ายกาจยิ่งไปกว่านั้น ความ มีกรรม อันแสน อนธกาล ได้บันดาล เข้าปกคลุม ชีวิตหล่อนทีละเล็ก ทีละน้อย กำลังวังชาแห่งร่างกายก็ค่อยเคลื่อนคลายไป ในที่สุด หล่อน ก็ อุตสาหะ พยายาม เขียนจดหมาย แสดงความเป็นไปแจ้งไปยังนายอภัย

“กิดินเจ็บหนักคิดว่าชีวิตคงไม่รอด ขอคุณจงมาหา กิดินเพื่อเห็น กันเป็น วาระสุดท้ายด้วย”

ใจความสำคัญของ จดหมายตอนนั้นเร่งเร้าให้นายอภัยให้กระวนกระวาย และยังเมื่อเขาได้แลเห็นทรวงหน้าอันซูบซีด—และร่างกายอันผ่ายผอมของกานดากลับแล้ว ความทุกข์ระทมก็ทวีมากขึ้น

“เพราะเหตุไรจึงเป็นเช่นนั้น ทำไมเธอจึงไม่โยกมือชีวิตของเธอ แม่กานดา เธอใช้ความคิดไปในทางที่ผิดเสียแล้ว ผิดที่เกี่ยวกับของผิดเสียใหม่” นายอภัยกล่าวเมื่อขึ้นเตียงเฝ้านอนที่กานดากำลังทอดกายอยู่

หล่อนมีทรวงหน้าเอิบอาบด้วยอัสสัสดลางกล่าวว่า—

“กิดินจะทนทานไปอย่างไรได้ ? กิดินควรจะตาย—สมควรแล้วที่จะตาย ความอัสสัสมิได้มีอยู่แก่กิดินเลย นายกาเข้เขาได้เป็นเจ้าหัวใจกิดินแล้วณบัดนี้ เขากำลังทรมานกิดิน กิดินเกลียดเขา และยินดีที่จะตายเสียให้ สิ้นแว—”

“เธอก็ผิด—” นายอภัยว่า “ฉันเสียใจนัก”

“โอ ! ไม่ผิด—ไม่ผิดเลย แต่ก่อนนี้กิดินยังเป็นห่วงเครือวัลย์—เคยวนไม่หวั่นแล้วเพราะคุณได้กลับมาแล้ว แลกิดินจะไม่มีความหวังใดที่รอดจากเขาได้นอกจากความตาย เพราะกิดินจะหย่าร้างกับเขาไม่ได้โดย โดยมีข้อสัญญาอยู่ ว่า ถ้ากิดินเลิกร้าง เขาก่อน ที่จะมียศ คนหนึ่งแล้ว เขายังมีอำนาจ เรียกร้อง เงินที่ ติดค้างคุณพ่อได้ทุก ๆ สดางค์”

นายอภัยหวั่นใจและ ถักพันแสวงว่ากำลัง





นายแก้ว

กรกฎ

ต่อสู้กับความในใจอย่างหนัก

“แม่กานดาเอ๋ย เป็นเวรกรรมที่เราได้  
ทำไว้และกำลังทรมานเราอยู่ แม่กานดา—ขอ  
จงเข้าใจเถิดว่า อุตม์ไม่ล้ม—ไม่ละล้มความ  
เป็นไปแต่ปางก่อนนั้นเลย และขอจงอย่ากึก  
ว่าฉันโกรธเธอ ฉันยังรัก—อา—รักเสมอและ  
รักเท่าเทียมชีวิตด้วย แต่ที่แสดงอาการกิริยา  
เหม็นเฉยเฉยนั้นก็โดยจะพยายามบังคับข่มขู่ใจมิ  
ให้พุ่งข้าม ตรงกันข้าม—ยิ่งนานวัน ความ  
กำเริบเร่าร้อนในใจยิ่งเพิ่มพูนหนักขึ้นเหลือที่  
จะรักใจ และยังไถ่มาเห็นความเป็นไปของ  
เธอ ฉะนั้นแล้ว ความรัก และความ ชื่นแค้นที่  
สะสมอยู่ปางก่อนก็ยิ่งหนักขึ้น—ฉันรักใคร  
แน่นอนฉันรักแม่กานดา ฉันเกลียดใคร ฉัน  
ต้องเกลียดนายกาเซ็ม หรืออ้ายกาเซ็ม มัน  
ต้องเป็นศัตรูของฉันตลอดชีวิต มันเป็นผู้ที่ฆ่า  
ทำลายล้างความสุขของฉันเช่นนั้นก็พอทำเนา  
ยักฉันยังมองอาจขยหัวใจที่บริสุทธิ์ของผู้ที่ฉัน  
รักปานชีวิต คือ เธออีก ฉันควรจะจัดการกับ  
มันสถานใด? เทพเจ้าคงเล็งเห็น และคง  
เข้าทางฝ่ายผู้รักความชอบธรรม แม่กานดา  
เพื่อสนองความรัก ความรักที่เราเคยมีต่อกัน  
โดยบริสุทธิ์—โดยไม่ให้มีมารมากัดขวางทาง  
ดำเนินแต่เก่าก่อน ฉันจะพยายามปฏิบัติการ

ให้ดีที่สุดที่จะทำได้ เพื่อ ก่อความสุข  
ของเธอ ความสุขของเธอ จนสิ้นลมหายใจ—”

คำพูดของนายอุตม์ชายซึ่งในหัวใจกานดา  
กระทำให้น้ำหล่อเลี้ยงของชีวิตนี้ตา ดวงอาทิตย์  
กำลังอ่อนริบหรี่แล้วณเวลานั้น ทางเบื้องประจิมทิศ  
กินทาสด้วยหม่นเมฆกำบังเป็นฉากดำทึบโหดเหี้ย  
วังงิราไฟทอแสง ชนมาเป็น แดง ๆ ฟุ้งทึบนา  
ชวนให้นึก จินตนาการว่า รำพรธ เป็น บทกวี  
กลอนผสมอินไฟเราะ ลมว้าวแห่งจิตรมาจาก  
ใต้ ไปเหนือ ว่าเพยพัดแต่อ่อน ๆ เสียงนก  
ส่งเสียง เรียก หาคู่ และ เพื่อนฝูง เพื่อยิน กลัย  
รวรัง ยามเย็นเช่นนั้นซี ควรที่คู่หนุ่มสาวจะ  
เคล้าคลอกันด้วยความสุขเพราะรสรัก คำพูด  
ที่ลอลล่อเลาะได้ค่อยกันไปมากก็จะชวนให้สับสน  
ด้วยฟัง ผู้ที่คอยคอยก็อดทนแล้วก็พากัน  
ยิ้มแย้ม และยินดี ใน ความรัก อันใสสะอาดนั้น  
แต่ได้กล่าวแล้วมิใช่หรือว่า ความรักมิได้  
อำนวยความสะดวกให้เสมอไป จงดูที่หนุ่มสาว  
นี้เถิด ความอ่อนหวานและความงามได้ปลาศ  
ไปเพราะความรักเป็นมูลเหตุ มีหน้าความรัก  
นั้นยังก่อ ความ กำเริบ พิโรธใน ดวงจิตให้  
ยิ่งขึ้น

บุรุษใดเมื่อย ในสภาพแห่งความรัก และ  
ต้องการหญิงที่ตนรัก มาเป็นของตน ตาม



พ.ศ. ๒๔๗๑

คราวที่กรรม

— ๔ —

กรรมกา ขอรุณนั้น ย่อม จะ ค้อง ชะโมย หลิงนั้น  
มาจากคนอื่นถ้าจำเป็น หรือประหารสัตว์ที่  
ชะโมยหลิงนั้นไปจากเขาเท่านั้น นั่นแหละคือ  
ทางของความรัก ความรักอย่างเคี้ยวเท่านั้น  
ทำให้ โลกดำรงอยู่ ใครจะกลายศิเสชชอน—  
“โอ! คุณอุทัย” ในที่สุดหล่อนพูดขึ้น  
“ถ้อยคำของคุณจับใจกิดินนัก แต่คุณหา  
คุณจะทำอย่างไร คุณอย่าพว่ชีวิต—หรือ  
เข้าสู่อันตรายเพื่อกิดินนะละ ชีวิตของคุณ  
ประเสริฐยิ่งกว่ากิดินนัก”

“ยุคที่ธรรมที่สุด แม่กานดา—ควรทำที่สุด  
เส้นทางที่ปราศจากอันตรายที่เคี้ยว” เขาพูด  
พลางยิ้ม ยิ้มคล้าย กับว่า ความมีชัย มา  
ประภัสฐานอยู่ละเพราะหน้าเขาแล้ว จริง—เขา  
แต่เห็นความสว่าง—ความสว่าง ที่ทำให้เขายิ้ม  
เพราะสัมผัสให้เกิดความสว่างนั้น ส่วนตัวเขา  
เองเล่าแน่นอน เขาอาจทำเนิรเข้าสู่ความมืด  
อีกทางหนึ่ง แต่จะยอมด้วยความพากพุมใจ  
เสมอ เมื่อเหลียวมาแต่เห็นแสงสว่างที่คนเป็น  
ผู้เฒ่า ในที่สุดนายอุทัยก็กล่าวคำอำลาหล่อน  
ไปด้วยความรู้สึกแปลก และความหวัง อันเกิด  
ขึ้นใหม่นั้น

เมื่อ รัตติกาล แห่ง ภาพที่กษ ทัม ค รัม

ผ่านพ้นไป เหลาอุษาโยคก็พลันกระจ่างแจ้ง  
ด้วยแสงเงินแสงทองของบรรพชาศ ใครเล่า  
จะนึก จะฝัน ว่าใน คินนได้เกิด เรื่อง อันแสน  
สยดสยองขึ้น และความหวังได้ปรากฏออกมา  
อย่างแจ่มแจ้งว่า นายกาเซ็มได้ถูกแทงด้วยมีด  
ตายอยู่ในห้องส่วนตัว เหลาประชาชนพากัน  
คนแตกโกลาหลทั่วไป และพยายามขบขัญหา  
กันไปต่าง ๆ นา ๆ แต่มิทันจะข้ามวันความจริง  
อีกประการหนึ่งก็ถูกเปิดเผยออกมา ตัวฆาตก  
นั้นคือ นายอุทัย วังสีมาบุตรนั่นเอง!

ดวงหน้า ของ นายอุทัย เต็มไปด้วย ความ  
ขมขื่นแสบใสในวาระนี้ คล้ายกับไม่มีอะไร  
เกิดขึ้น ทั้งเขาได้ไปสละภาพต่อตำรวจเอง  
และยังให้ การ ต่อศาล อันสลดใจ ไว้ ซึ่งความ  
ยุคที่ธรรมด้วยถ้อยคำอันฉาดฉานด้วย

“ข้าพเจ้าคิดว่า เป็นหน้าที่ ๆ ข้าพเจ้าพึง  
กระทำแล้ว ข้าพเจ้าได้ฆ่านายกาเซ็มจริง  
และข้าพเจ้ายินดี จะรับโทษานุโทษ ตามคำ  
พิพากษาของศาล จะไม่มีการอุทธรณ์หรือ  
ฎีกาเลย และ โทษนี้แห่งเรื่องราวอันเป็นมูล  
ให้ข้าพเจ้า กระทำ การฆาตกรรม นั้น จะ ไม่เป็น



นายแกลัว

กรกฎ

ถูกพอให้บุคคลทั้งหลายเห็นอก ข้าพเจ้าเลย  
เจียวหรือ? —————”

“ ——— ข้าพเจ้าก็วินิจฉัยแล้วอย่าง  
เกิดชากที่จะปลดเปลื้องความทุกข์ร้อนของผู้ที่  
ข้าพเจ้ารักให้เสื่อมคลาย เมื่อข้าพเจ้าได้รับ  
คำบอกเล่าดังที่แสดงให้ฟังนั้นแล้ว ข้าพเจ้า  
คงไปหานายกาเซ็ม ด้วยความตั้งใจอันมั่นคง  
สองประการ เป็นโอกาสยิ่งที่ข้าพเจ้าพบเขา  
ในห้องส่วนตัวเฉพาะ และข้าพเจ้าได้ขอร้อง  
ให้เขาเลิกล้มการทรมานกานดาเสีย หรือ  
มิฉะนั้น ก็ให้เพิกถอน ข้อสัญญาโดยเห็นแก่  
ความกรุณาของโลก นายกาเซ็มได้หัวเราะ  
เยาะข้าพเจ้า และพูดเสียสัด้วยประการต่าง ๆ

“อย่าฝันเลยนายอูทัยเอ๊ย” นายกาเซ็ม  
ได้พูดเช่นนั้น “ว่าฉันจะทำตามถ้อยคำของท่าน  
ฉันจะไม่เลิกล้มการทรมานใจแม่กานดา จน  
กว่าเจ้าหล่อน จะคลานเข้ามาขอโทษแทนเจ้า  
ฉัน และบอกว่าเจ้าหล่อนระยอมเป็นของฉัน  
ทั้งกายและใจจนตลอดชีวิต”

ข้าพเจ้าพูดว่า “นายกาเซ็มคิดผิดถนัด  
ท่านก็ย่อมจะล้มทรมานจิตใจเองที่ไม่ใช่หรือ  
ว่า ท่านจะไม่มีโอกาสชนะความรักด้วยกา  
หักใจหล่อนเลย? ท่านได้หล่อนมาโดยอาการ  
ขี้ขี้กัน คุณก็—เป็นการทรมานเพียงไร? แม้

พระอาลาที่ พระเจ้า ของท่าน ก็จะไม่สรรเสริญ  
นายกาเซ็ม — ท่านจงเห็น แก่ความกรุณาของ  
โลก โปรดปล่อยหล่อนเสีย—แล้วฉันเอง—ฉัน  
จะพยายามหาเงินมาทดแทนท่านจนครบ ท่าน  
จะไม่เชื่อเถยรศคณฉันยังละหรือ?”

นายกาเซ็มพูดว่า “ฉันไม่เคยพูดเช่น  
คำสอง ฉันพูดไว้แต่ครั้งแล้วอย่างใดฉันย่อมถือ  
การปฏิบัติเช่นนั้นเสมอไป”

“แปลว่า ท่านจะทรมาน หัวใจเจ้าหล่อน  
เรื่อยไป — เรื่อยไปจนกระทั่งตาย เงินหรือ?”

ข้าพเจ้าร้องด้วยความฉุนพิโรธ

นายกาเซ็มหัวเราะแล้วตอบว่า “ถูกแล้ว  
นายอูทัย”

“ท่าน มี หัวใจ โหดร้าย เสว กว่า สัตว์  
เกรี้ยวกราด” ข้าพเจ้าพูดกลางก้นเข้าไปกระชั้น  
ตัวเขา “ท่านเป็นอมมนุษย์ มีหัวใจเป็นอธรรม  
มีความคิดเป็นสัตว์นรก เพราะท่านเห็นว่าการ  
ทรมาน หญิงสาวผู้ มี ดวงวิญญาณบริสุทธิ์  
การขี้ขี้กันคงหทัยน้อยๆนั้น ให้แตกทำลายเป็น  
งานที่สนุกสนาน คนอย่างท่านไม่ควรมีชีวิต  
อยู่เลย นายกาเซ็มจงฟัง ฉันขอสาบานต่อหน้า  
ฟ้านี้ว่า ฉันและท่านจะอยู่ร่วมโลกเดียวกัน  
ไม่ได้”

“ฉันจึงไปเสียจากบริเวณบ้านนี้” เขา



พ.ศ. ๒๔๗๑

เคราะห์กรรม

บนหน้ายักษ์เข้าใส่ “จงไปเสียก่อนที่ข้าจะ  
เรียกคนใช้มาใส่คอเจ้าไป หรือจับเจ้าเข้า  
ตรึงโดยหาวาบูกรุก เจ้าอยู่เอ๋ย ข้ามิได้  
ทวนทวนในคำพูดของเจ้าเลย—เจ้ามันเป็นอย่าง!”

ข้าพเจ้าก็พ่นกรอกๆ เข้าไปหากระทำให้  
เขาผละถอย และ เอื้อมมือไปจับ มีคัพ  
ขนาดใหญ่บนโต๊ะทันที

“อ้ายสัตว์นรก—อ้ายซาตึกข้า จงไป—ไป  
ไปเถียว มีคณนี้วิญญาณของเจ้าจะต้องแตก  
กับโดยอาการอันน่าทุเรศ”

น้ำเสียงของเขาเต็มไปด้วยความ ตื่นเต้น  
แต่ข้าพเจ้ายิ่งก้าวกระชั้นชิดเข้าไป โอ! ข้า  
แต่ท่านผู้พิพากษาผู้ทรงไว้ซึ่งความเที่ยงตรง  
ข้าพเจ้าได้ฆ่าเขาเสียแล้ว ได้ฆ่าเขาคับมีค  
ของเขาเอง ฆ่าเขาเสียอย่างสัตว์เดรัจฉาน  
ข้าพเจ้าไม่อยากจะแก้ตัวว่า ข้าพเจ้าฆ่าเขา  
เพื่อป้องกันตน เปล่าเลยแม้เขาจะไม่ถือมีคได้  
แทงข้าพเจ้าก่อน ข้าพเจ้าก็จะต้องฆ่า—ฆ่า  
เขาเสีย ให้สาสม กับ ความ โหดร้าย ทารุณ  
ของเขา — และ สาสม กับ ความ คั่งแค้น ของ  
ข้าพเจ้า ยานนี้ดวงวิญญาณของเขาคงจะไ้  
รับความทรมานหนัก—หนักยิ่งกว่าเมื่อข้าพเจ้า  
แทงเขา คับมีค จม มีคเล่ม และ บิควัด คับมีค  
เจ็บปวดนั้น ไม่มีสิ่งอะไรทำให้ข้าพเจ้าสงสาร

ได้เลย สุนัขที่ถูกยิงตาย—ถูกยาเบื่อตายนี้  
ยังไ้รับ ความ กรณา สงสาร จากใจ ข้าพเจ้า  
มากกว่า บุกร, สาธุชนผู้ทรงคุณธรรมทั้งหลาย  
ท่านอย่าหาว่าข้าพเจ้ามีหัวใจโหดร้ายสาบานย  
เลย แต่ถึงแม้ท่านจะว่าข้าพเจ้าก็ยืนค้ำรับคำ  
คำของท่าน ด้วยความ ยิ้มแย้ม แซ่มชื่น เสมอ  
คำสารภาพของข้าพเจ้ามีอยู่เพียงเท่านั้น—”

ตามพระราชกำหนดกฎหมายได้จารึกเยน  
ตัวอักษรว่า “ถ้าผู้ใดมีนาคคนโดยเจตนา  
ก็ให้ประหารชีวิตผู้นั้นให้ตายตกไปตามกัน”  
และนายอุทัยก็ได้ฆ่านายกาเซ็มตายโดยเจตนา  
แต่เพื่อเป็นการสนองในการที่เขาไ้รับสภาวะ  
โทษ โดยมิต้องจับกุม พร้อมด้วยการทำ  
ของเขาเป็นไปโดยกาลโทษอย่างยิ่งยวด ฉะนั้น  
ศาลจึงตัดสินจำคุกเพียง ๓๐ ปี

เฉียบขาดหรือ? อะไรรมาเฉียบขาดยิ่ง  
ไปกว่านั้นอีกเล่า คำพิพากษาไ้ปรากฏด้วย  
รอยเส้นหมึกดำแล้ว จะผันแปรแก้ไขอีกไม่ได้  
เลย เป็นอันว่านายอุทัยจะต้องเดินเข้าสู่กอง  
มหันตโทษ และ ถัด ความเป็นอยู่ใน ที่นั้น เป็น  
เวลาสิบปีเต็ม นายอุทัยได้น้อมคำนับรับคำ  
พิพากษานั้นต่อหน้าศาลและบุคคลทั้งปวง แต่  
เขากลับรู้สึกสะท้อนๆ เมื่อแลเห็นทรวงหน้า  
อันซัดสลดของสตรีสาว คือกานดาเอียวอาบด้วย





นายแกตัว

น้ำตาเดินกันด้วย !

◎ ◎ ◎

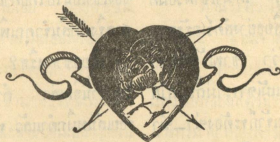
ความผ่องใส ของโลกได้กลับโอภาสขึ้น  
อีกวาระหนึ่ง คือวาระที่นายอูทัย วังสีมาศ  
บรรลุนิสรณผลพ้นจากนรกมนุษย์ เมื่อ  
สมัยกาลทางพ้นไปแล้วสืบเติม กานดาผู้รอ  
คอยด้วยความรัก—ความซื่อสัตย์ ก็ไต่ ไผ  
เข้าสู่แดน เขาอีก ครึ่งหนึ่ง และครอง  
ความสุขและ ความรัก ของเขาจะไม่ย่ำราศไป  
เป็นอันขาด

ความรักที่ผสมจนกลายกลายเป็นความรัก

กรกฎ

ที่หวานล้ำ ความทุกข์กลายเป็นความสุข  
บ้านน้อยอันเงียบสงบกลับรุ่งเรือง ดวงจันทร์  
เจ้าก็ส่งแสง ประเทือง กระบะ หลังกางม คุลี  
เงินยวงถูกราคาขึ้นขึ้น นกน้อย ๆ ก็ระโย  
จำนรรจากล่าวขวัญความรักตามชาติภาษาอยู่  
ยังมี เหล่ามาลิกพัฒน์แย้มขยายกลับส่งกลิ่น  
หอมฟุ้งทั่วบริเวณ

อา! นิยายไร ๆ ย่อมเกิดขึ้นด้วยความรัก  
และสิ้นสุดลงด้วยความรัก ทุกสิ่งทุกอย่าง  
ล้วนแต่เป็นความรัก—ความรักทั้งนั้น ฉะนั้น  
นิยายนี้จึงควรที่จะถึงซึ่งกาลอวสานแล้ว !



◎ ถึงมีมี ศรีสุข อุกอานา

แม่มีมี มิริย่อน ผ่อนพะยุง

สกลชาติ ยศศักดิ์ ถึงจักสูง

ขึ้นกิจการ จมูกกัน เขาหยันเขย

พระศรี นิพนธ์

# เทียวปักษ์ใต้

โดย

## ส. กาญจนหุต

ใครว่าข้าพเจ้าเป็นคนกลัวภรรยา ข้าพเจ้า  
เชื่อว่าคนนั้นเข้าใจผิดอย่างอนงอนนึ่ง (แต่  
คนอื่นอาจจะไม่ลงความเห็นด้วยก็ได้) ที่จริง  
ภรรยาได้ชื่อว่าเป็นภรรยาข้าพเจ้า เป็นบุคคล  
คนเดียวกับสามีนั่น คือ ข้าพเจ้า ตาม กฎหมาย  
เมื่อหล่อนโกรธเคืองข้าพเจ้าใน สิ่งที่ไม่ถูก  
ใจหล่อน บ้างคราวที่ข้าพเจ้านั่ง ไม่ใช่ว่า  
ข้าพเจ้ากลัว — ข้าพเจ้าคร้านต่อการวิวาทอัน  
เป็นข้อที่ควรเว้น ตามพระบรมคำสั่งสอน ของ  
พระบรมศาสดาเราต่างหาก ก็ถ้าเมื่อไป  
มีภักดิ์ด้วย คบเสียกับหล่อนเข้า ก็ จะเอา  
ความสงบสุขมาจากไหน จึงใหม่ท่านที่รัก?  
อนึ่งตามที่ข้าพเจ้าได้กล่าวแล้วว่า ภรรยาเป็น  
บุคคลคนเดียวกับ สามีนั่น ตาม กฎหมาย (รู้  
กฎหมายเพียงอย่างเดียวนั้น) ก็แหละถ้า  
ข้าพเจ้าแสดงอาการโกรธเคืองในความกะเจ้า  
กระดกของหล่อนซึ่งเป็นกิจวัตรประจำวัน ถึง

กับลงอาญา เช่นทุบหรือตีอะไรเจ็บ ๆ แล้ว ก็  
มีเท่าที่ข้าพเจ้า ทุบตี ตนเอง หรือ? ฉะนั้น  
ข้าพเจ้าจึงตั้ง ถกเถียง ของข้าพเจ้าอยู่ข้อหนึ่งว่า  
“ทำหวนลมเสียเป็นที่สุด” เพราะตาม  
ธรรมกา เราเป็นเพศที่แข็งแรงควรให้เกียรติยศ  
แก่เพศที่อ่อนแอเรื่อย ๆ ไปจึงจะชอบ เพื่อน ๆ  
จะกล่าวหาสัพยอก ข้าพเจ้าว่า กลัวภรรยา  
หรือตั้งฉายาข้าพเจ้าว่า ก. ม. (แต่ไม่ใช่  
ไซเคิล) ข้าพเจ้าก็คร้านที่จะไปแก้ตัวให้ชาว  
พึง สู้ให้ท่านที่เป็นโสก ๆ เหล่านั้นเปลี่ยนภาวะ  
แล้วประสพด้วยตนเอง ก็รู้สึก ว่าไม่ใช่  
ก. ม. แต่คร้านต่างหาก จึงใหม่ท่านที่ไม่  
ใช่โสกเช่นข้าพเจ้า? ฉะนั้นเรื่องที่ข้าพเจ้า  
จะเล่าสู่ท่านฟังต่อไปนี้ ก็เป็นนิศัน์ที่หาพระ  
อันหนึ่ง ซึ่งบรรดาปวงสหายพากันกล่าวหาว่า  
ข้าพเจ้ากลัวภรรยา ข้าพเจ้าจึงถือโอกาสขอ  
นำมาเล่าสู่ท่านฟัง เพื่อแก้เหตุการณ์ให้ท่าน



## ๘. กาญจนหุต

กรกฎ

วินิจัยได้ทั่ว ๆ กัน

พอแม่ณอมกล่าวขึ้นมาตรง ๆ ว่า จะต้องไปเที่ยวช้กนิคในวันอาทิตย์นี้ให้จงได้ ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกทันที ๆ เกี่ยวกับ การเที่ยวช้กนิค เช่นนี้ จะต้องนำความ เขื่อนหน้า มาสู่ข้าพเจ้า อย่างยิ่ง เพราะเหตุว่าอย่างไร เสีย ก็แม่ณอม คงจะชวนพ่อมัน คงก็ และนางทรัพย์ คงก็ แฟมมิลี่ ชีโอ, ชีซลาท, และชีเพนียวไป ด้วย โดยที่แม่ทรัพย์ แก่เป็นคู่กับ แม่ณอม ในทางสนทนาช้กนิคกันนัก และลำแม่ทรัพย์ ไปจริง ๆ แล้ว พ่อมัน ก็เป็นขอโดยสารไปด้วย อย่างแน่นอน เพราะพี่แกช้อย่นั่งรถยนต์ ของผู้อื่น (ซึ่งเก็บเงินแต่ไม่ช้อ) และ วางทำผิงผาย โดยเข้าใจว่าการไปโดยยาน เช่นนี้กับสัตว์ เป็นการหรรษที่สุดสำหรับแก

ฉะนั้น พอข้าพเจ้าผู้ นามว่า นายขวัญทองมัน ได้ยินอุทานของแม่ณอม ทองมัน เข้า เช่นนั้น ข้าพเจ้าก็ชักชวนทันทีว่า “ถ้าเธออยากไปก็ไปตามลำพังกับฉัน ๒ คน หากควรที่จะต้องเอาครอยควัว ‘คงก็’ ไปด้วยไม่”

แต่แม่ณอมไม่เชื่อคำเตือนของข้าพเจ้าเลย ข้าพเจ้า พยายาม ห้าม หล่อน ตั้งแต่ ตอน บ่ายวันศุกร์ที่แล้ว วันเสาร์ที่ลอสวันก็แล้ว มิหนำซ้ำวาระแรก ที่ตนจากที่นอนรุ่งเช้า วันอาทิตย์

ก็เขย่งเรือนนอก แต่ แม่ณอม หา ยอมฟังเสียงข้าพเจ้าไม่

“เธอควรเชื่อคำพูดของฉันบ้างแม่ณอม” ข้าพเจ้า พุก ชื่น ชดะ เมื่อได้ แอบย่องเข้าไป ใน ควัว และ แม่ณอม กำลัง คัด แขนวช้อย “การไปเที่ยวช้กนิคของเรา คงจะไม่สนุกนัก ฉันเชื่อว่าฝนคงตกในไม่ช้าแน่นอน”

“ซี! อากาศโปร่งอย่างนี้ หรือ ฝนจะตกฉันไม่เชื่อ” หล่อนเปิดโพล่งออกมา และเมื่อที่ลมพัดพัด แขนวช้อยก็คมอย่างแน่น ทำท่าทำทาง รวาก็ จะกินเล็ก กินเนื้อข้าพเจ้า เสีย ฉะนั้น “สิ่งที่ฉันประสงค์ที่สุดก็คือ เธอควรออกจากควัวไปเสียเถียว!”

เป็นธรรมดาอยู่เองซึ่งข้าพเจ้าที่ร้านที่จะรออยู่ในที่นั้น แม้แต่ ๑ นาที ข้าพเจ้าได้เฝ้าออกมา จากควัว เลยเข้าไปใน ห้อง รัย แหก ครอบงำปรอทวัดความหนาวความร้อน ข้าพเจ้า เลย เกิด ความคึก ออกอุบาย ชื่น อีกอย่างหนึ่ง โดยไม่รีรออุบายไว้ให้ชักช้า ข้าพเจ้ารีบ แหย่ปรอทให้ต่ำลงไป ประคองว่าอากาศวันนั้นที่ครมฟ้าครมฝน เป็นการน่ากลั้มมากสำหรับแม่ณอม ซึ่งอดสำหั้นักัดแขนวช้อยไว้มากมาย ในขณะอากาศที่ครมเช่นนั้น ข้าพเจ้าได้ทำ จิ้งรียเข้าไปห้ามหล่อนไว้ อีก



“เธอไม่ต้อง คัก แชนวิช ต่อไป อีก คอก  
แม่หนอม” ขำพเจ้าค่อย ๆ พุกขณะทักลาน  
เข้าไปในครัวอีกวาระหนึ่ง “ฉันเห็นอากาศ  
มีกรรมลึกลับ คิดว่าฝนคงจะตกหนักเป็นแน่”

“พุกอะไร เหลวไหล ก็ไม่รู้ละ” หล่อน  
ระเิก ออกมาอีก “ทำไมอากาศ ออก ไปร้ง  
อย่างนี้ มาแล้งพุกว่าฝนจะตกได้”

“ฉันไม่ได้พุกเอาเอง คอกนา แม่หนอม!  
ป่รอก มัน ยอก อยู่ไถ้ง ๆ ต่างหากไม่เชื่อ ไปค  
้วยตนเองซี” ขำพเจ้าเถียง

“เฮ้อเฮ้อ! จันเขี้ยวอะไรคุณ!” หล่อน  
แล้งพุกประศกเป็นสำเนียงว้าวรู้เท่าทัน ในอบาย  
ของขำพเจ้า แล้งก้มหน้าทักแชนวิชเรื่อยไป  
ตามเคิม

ถึง กระนั้น ก็ ขำพเจ้ายังไม่ล้ม ความ  
พยายามที่จะทักทานการเที่ยวปิกนิกเสียง่าย ๆ  
อ้อ ๆ นึกได้แล้ว เป็นโชคเหมาะเพราะหัด  
แม่ถนอม รั้ความไม่สมประกอบของรถยนต์ ที่  
ขำพเจ้าซอเลหลังมาไว้ที่ ๆ เพราะหล่อน  
เคยสั้ตักเครื่องด้วยตนเอง แต่เครื่องไม่ติดลัก  
ที่เคียว นอกจากขำพเจ้า จะต้องช่วยหมุน  
เพื่อจะให้เป็นที่แน่นอนกว่ารถ จะเล่นตัวเช่นนั้น  
อีก หรือไม่ ขำพเจ้า จึงเลย เกร็ดมาตรวจค  
โรงรถ และ ลอง หมุน เครื่อง อยู่หลายพัก

เครื่องก็ไม่ติดอยู่ทั้งเกิม เป็นการสมความหวัง  
ของขำพเจ้ามาก

ขำพเจ้าคาคว่า ยางท่านที่ ตกอยู่ในฐานะ  
เช่นขำพเจ้า คง จะแยกคลาน เข้าไปในครัวอีก  
และบอกแม่ถนอมว่า รถยนต์หมุนเครื่องไม่ติด  
เสียแล้ว ขย่าไปเลยดีกว่า แต่ขำพเจ้าจะไม่ทำ  
เช่นนั้นเป็นอันขาด เพราะขำพเจ้าขยาคใน  
ด้อยคำอันประศกประศน์ที่รู้เท่าถึงกลอุบายของ  
หล่อนเสียแล้ว นอกจากนั้น แม่ถนอมคงจะ  
แ้ว ออกมาถึงก็เข้ตวิซไฟ กศ สั้ตัก แล้งก็จะ  
ขั้ญซาให้ขำพเจ้า กระทำหน้าที่หมุนเครื่องอีก  
ฉนั้นก่อนที่จะรถรับคำขั้ญซาเช่นนั้น ขำพเจ้า  
เลยแล้งหมุนเครื่องเสียยกใหญ่ จนรู้สึกลัวว่าขั้  
ชักชัก ๆ ไปมาก แม่ถนอมคงเคาในกลอุบาย  
ขำพเจ้าถูก จึงรว้งออกมาตามด้วยสำเนียง  
สั้น ๆ แกมโกรธ ใน ขณะที่ มือ กำลังถ่มมิก  
สำหรับคักแชนวิชอยู่ว่า

“นั่นเธอทำอะไรเช่นนั้นนะ”

“ฉันลองเครื่องรถดู แหม ขั้ชักจะเคล็ด  
ไปหมดเสียแล้ว” ขำพเจ้าตอบอย่างโอคกรวญ  
เพอมีให้ขำพเจ้าขุ่น “เครื่องมันก็ไม่เห็นติด  
ลักก็ ฉันเห็นจะหมุนอีกต่อไปไม่ได้เสียแล้ว  
เห็น จะต้องให้พอมัน เขา หมุน และ ทำ หน้าที่  
คนขับแทนฉันเสียเถิดจะดีกว่า”





# ๘. กาญจนหุต

กรกฎ

“ก็ พ่อมัน แก่ชั้ยไม่เป็น เธอ ก็ ทรวาย แล้ว  
นั้นนา” แม่ณอมแย้มออกมารตรง ๆ “เธอ  
คนเถียวเท่านั้น ที่ระชัยรดกันได้อีก”

ขณะที่ข้าพเจ้าพูดว่า จะให้ พ่อมัน ชัยรด  
แทนข้าพเจ้านั้น ข้าพเจ้าก็กะหม่อมใจแล้วว่า  
อย่างไรเสียก็ดี การไปเที่ยวด้วยกันคงล้มละลาย  
แต่แม่ณอมคงรู้เท่าทันข้าพเจ้าอีกว่า ข้าพเจ้า  
ทรวายได้ก็ ๆ ว่า พ่อมัน เก่งแต่การนั่ง ไม่เก่ง  
ในการชัย คนอย่างพ่อมันไม่ใช่พวกกองยี่รุ่ง  
หรือกองใช้เครื่องจักร ถ้าจะพูดกัน ในทาง  
วิศวกรรมศาสตร์ ควรจะเรียกว่า พวก กอง  
ทำลายจะเหมาะกว่า ข้าพเจ้าเลยชักชวนใน  
ความโหวพิวของแม่ณอมใหญ่ แต่ก็มิมานะ  
แก้ตัวต่อไปอีก

“เธอชัยเองยังไม่ได้หรือ” ข้าพเจ้าถาม  
“ถ้าฉันนั่งข้าง ๆ และบอกวิธีชัยรดให้เธอ”

“ม่าย! ฉันจะไม่ชัยเป็นอันขาด” หล่อน  
ปฏิเสธอย่างมะนาวไม่มีน้ำ “ฉัน ———”

ข้าพเจ้าไม่ทัน จะได้ ฟัง คำพูด ประโยค  
สุดท้ายของ แม่ณอม ก็พอได้ยินเสียงกระดิ่ง  
โทรศัพทกังก้องวานขึ้น และแม่ณอมรีบวิ่งไป  
รับทันที

ราว ๆ เกือบ ๒ นาฬิกา หล่อนกลับมาอีก

“นี่ เราจะทำอย่างไร กันกันนี้ แพลมมิลี่

พ่อมัน ไม่มาเสียแล้ว” หล่อนพูดขึ้น

“มาได้วี!” ข้าพเจ้าถามแถมสงสัย  
ครั้น ๆ ว่า หล่อนจะพูดเล่น

“ไม่ได้แน่” แม่ณอมตอบ “แม่ทรพย์  
ไปใช้หัวท้อการมากไปเสียแล้ว”

“แล้วจะทำอย่างไร กันทีละได้ เธอ คัด  
แซนวิชไว้เป็นก่ายเป็นกองเช่นนั้น” ข้าพเจ้า  
แสวง ทำเสียง เป็นเชิงเสียดคายใน อุปสัค เช่นนี้  
มาก

“แหม ! บรรจงทำเสียเถียวคายด้วย”  
หล่อนพูดด้วยความเสียดคาย อย่างจริงจังก็เถียว  
ข้าพเจ้ารู้สึก กระหายขึ้นมาข้างแล้ว จึง  
อยาก จะเข้าไปดูให้ รู้ว่า แซนวิช ที่ แม่ณอม  
บรรจงทำนั้น น่ารับประทานเพียงไร จึงไต่  
ศีรษะเข้าไปมองดู ทาง หน้าต่างครัว ก็เห็นว่า  
เป็นของชวนรับประทานมาก

“ของเถียวเสียหมดกัน” แม่ณอม ถอน  
ใจใหญ่

ข้าพเจ้าไม่อยากจะให้อาหารอันโอชะเสีย  
ไปดูแม่ณอมเข้าใจ ข้าพเจ้าจึงพูดเอาออก  
เธอไปกับแม่ณอมต่อไปอีกว่า

“อย่าไปวิตกว่าการเที่ยวกันนี้ของเราจะ  
ล้มละลายเลยแม่หนอม พวก แพลมมิลี่ พ่อมัน  
เขาไม่มาก็ช่างเขาประไร เราเอาท่อใส่ตะกร้า



พ.ศ. ๒๔๗๑

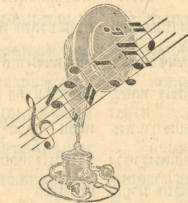
เที่ยวปิกนิก

ไปเที่ยวปิกนิก กัน แท่งโต แท่งหนึ่ง ตามลำพัง  
๒ คนเราก็ได้เหมือนกัน เธอ จะตกลงไหม  
ล่ะ ?”

“แต่” หล่อน คักค้ำขึ้น “ขอมือ  
ของเธอ -----”

“ไม่เป็นไรดอก” ข้าพเจ้ารีบพยักเพ้อ  
แสดงความ มานะอกทนของข้าพเจ้า และเพ้อ  
ให้หล่อน รู้ สักบุญคุณข้าพเจ้าว่า ข้าพเจ้าเอา

ใจใส่ในความสุขของหล่อนเพียงไร ข้าพเจ้า  
จึงไม่รังรองคำโตคอบของแม่हनอม รียบเช็ก  
สวิตซ์ สักเครื่อง และหมั่นกัญแดรดก็ด้วยตนเอง  
ทั้งสิ้นทันที แล้วอุ้มหล่อนขึ้นบนรถให้คนใช้  
หิ้ว ของ ว่างใส่ ตะกร้า และเครื่องใช้ สอย  
ต่าง ๆ บรรทุกบนรถแล้ว ก็ขับไปตามหาคหา  
ทะเล หยกพักอยู่ระหว่างพุ่มไม้ใหญ่ ๒ ข้าง  
เป็นการ ปิกนิก กัน ในวันอาทิตย์นั้น



๑ ขยagakอยู่เย็น เป็นสุข ทุนักกัน

เล็กล่อหลอก กลอกกลบ กลบคแลง

โดยผ่อนผัน ผุดใจ อย่าให้แค้น

มิทวังแว้ง เอาเปรียบ เป็นเรียมเฮย ๗

พระศรี นิพนธ์

# ดวลหน้าท่ง

สุวรรณมานพ

แปลและเรียบเรียงจากต้นฉบับ

ของ

เรम्म เตอ กั๋วหม่งตี้

## ความเบื้องต้น

ในรัชสมัยพระเจ้าหลุยส์ ที่ ๑๓ พระเจ้า  
แผ่นดินฝรั่งเศส มากัส เคอมองโกเยียร์เป็น  
นักทอที่มีฝีมืออย่างเยี่ยมยอดจนขึ้นชื่อลือนาม  
ไปตลอดทั่วทั้งมหานครปารีส พระเจ้าหลุยส์  
โปรดปรานมากัสเป็นอันมาก ใต้พระทานพระ  
อนุญาตเป็นพิเศษให้มากัสเข้าออกในพระราชวัง  
และเสนาเห็นทางฝ่ายในได้ตลอดเวลาเสมอ มากัส  
ได้หลงรักสาวสวยข้าหลวง ของ พระราชินี คน  
หนึ่งมีนามว่า เล็ก คั๋ววิน เกอไวแซลส์ แต่  
นางไม่รักตอบ เพราะนางได้มอบความรัก  
ของนางไว้แล้วกับนายร้อยโท—ฟรังซัวส์วิลอง  
นายทหารรักษาพระองค์หนุ่มน้อยผู้หนึ่ง มากัส  
เกอ มองโกเยียร์ เมื่อเห็นว่าคุณภาพรักของตน  
ไม่เป็นผลสมหวัง จึงคิดหักโหมจะทำลาย  
ความบริสุทธิ์ที่หญิงสาวโดยอำนาจ พละการ  
ราตรีหนึ่งมากัส ได้ลอบเข้าไปใน ห้องนอนของ  
เล็ก คั๋ววิน เกอ ไวแซลส์ ใช้ยาสลบอุดรเมฆ  
หล่อน แล้วก็อุ้มหล่อนไปยังห้องส่วนพระองค์  
ของพระเจ้าหลุยส์ห้องหนึ่ง ซึ่งไม่ห่างกับ ห้อง  
บรรทมนัก ที่มากัสยังอาวาระทำดังนี้  
โดยที่ทราบล่วงหน้าแล้วว่า พระเจ้าหลุยส์ ได้  
เสด็จไปบรรทมยังห้องพระราชินี แต่การ  
กระทำของมากัสทั้งหมด บรรจง นางสาวใช้  
ของเล็กคั๋ววิน ได้เห็นตลอด จึงรีบออกจาก  
พระ ราชวัง ไป บอก นาย ร้อย โท ฟรังซัวส์ ยัง  
กรมทหารโดยเร็ว.....



## ดำเนินเรื่อง

นายทหารหนุ่มควม มีข้อเสียค มาตาม  
ถนนวิชัยถึงกลางจาก กรมทหารด้วย อาการเร่ง  
ร้อน จิตมุ่งแต่จะให้ถึงพระราชวังแล้ว ไซ้  
โดยด่วน มีไ้ถึงวังถึงมืองส์สาวไซ้ของ  
คุรักกัณท์กอกย่นเื้อเขาอยเืองหลังด้วย ความ  
ระมักระวังนั้นเลย “บ้านนั้นคงกอกกอล่อน

รูปหล่อน และ—— โอ, อ้ายอมาทว”  
เขานกพลางลงเกือยให้มาวิ่งเร็วที่สุดที่จะเร็ว  
ไ้ทันเต็มสเ้า ป่านประหนึ่งจะยลิวไปตามลม

ห้านาฬิกาเศษ บุคคลทั้งสองก็ถึงยังที่หมาย  
ฟรังซ์วส์ก็โคกลงจากหลังม้า รัยพะยุงบรองส์  
ลงยังพื้นดิน แล้วก็วิ่งผลุนผลันเข้าประตู  
โดยเร็ววันฉิมรับการเคารพของทหารยามสอง

นายผู้เฝ้าประตูนั้น ทำใหยามทั้งสองมอง  
ตามหลังเขาไปด้วยความฉงนสนเท่ห์อย่างเภา  
ไม่ถูก ชั่วเวลาไม่ถึงอกใจ ด้วยความเร็ว  
แท้สเ้า นายร้อยโทหนุ่มก็ถึงทวารชั้นใน  
อันมีบันไดหินอ่อนสูงตระหง่านเป็นทางที่จะขึ้น  
ไปสู่พระราชสำนัก ทหารยามอีกสองนาย  
นั้นโดยกภาพจนทำการเคารพเขา ฟรังซ์วส์  
ยกมือขึ้นรัยพร้อมกัยก้าวหน้าจะเคิรวเลยเข้าไป  
แต่ทันใดทหารยามคนหนึ่งก็ลศดพลางกัหน้า

เขาไว้พลางกล่าวว่า

“ประธานโทษครึย คุณร้อยโท ไปรก  
ให้ผมคุยบัตรอนุญาตของคุณเส็กกัหน้า”

“เสียใจจริง คันั้นกัหน้ามาด้วยขระอันเร่ง  
ร้อนที่สุดจึงไม่มีเวลาไปขอใบอนุญาต จากท่าน  
ผู้บังคับการ” นายร้อยโทฟรังซ์วส์คอย

“ถ้าเช่นนั้น ผมก็เสียใจที่จะอนุญาตให้  
คุณเข้าไปไม่ได้” ทหารยามคอย มีคองยังไม่  
ลศกภาพกัหน้าอยู่กัเดิม

“กันั้นขระร้อนจริงจุสหายเอ๊ย” ฟรังซ์วส์  
พุกพร้อมกัยทำท่าประคอง

“แต่คุณไม่มีบัตรอนุญาตครึย คุณ  
ร้อยโท”

“กันั้นบอกแล้ววากันั้นไปขอไม่ทัน ขอให้เชือ  
เกียรคิยศนายร้อยโทเถะนะเพือน กันั้นขอ  
รัยฉคชอยทั้งหมคจะไม่ให้เคือกร้อน ถึง แก่ไ้  
ฟรังซ์กันั้นจะไปรยงาน ตนเอง ค่อ ท่านผู้บังคับ  
การ” นายร้อยโทหนุ่มพุกพลางก้าวหน้า  
จะเคิรวเข้าไปในทวาร

“ผม จะอนุญาตให้คุณ เข้าไปไม่ได้ ครึย  
เมื่อคุณไม่มีบัตรอนุญาต” ทหารอีกผู้หนึ่ง  
กล่าว และ เคิรวเข้ามา กัหน้า ฟรังซ์วส์ ด้วย





# สุวรรณมานพ

กิริยาของอา

“กัน ขอ บอก ว่ากัน เข้าไป เพื่อ ยอ กั น  
อำนาจของมนุชย์อาทวผู้หนึ่ง เก้าพันหรือ  
ยัง” วิธองพุดอนฉิว

“ซื่อนันผมทราญไม่ได้ แต่ผมต้องถือ  
คำสั่งโดยเคร่งครัด”

“แต่กันจะต้องเข้าไปให้ได้”

“และคุณก็จะเข้าไปไม่ได้”

“ฮะ ! ถ้าเช่นนั้นก็ลองดู” นายร้อยโท  
หนุ่มพุกและซึกกาพ โศกเข้าพันคาพของ  
ทหารยามผู้นั้น เยนท่างออกไป ทหารยาม  
ทั้งสองก็ไมยอมลกละ พุงปลายคาพเข้า  
ประสานกันนายทหารทันที หน้าทวารชั้น  
ในของพระเจ้าหลุยส์ ที่ ๑๑ ในวาระนี้เลยกลายเป็น  
สนามควลของชายฉกรรจ์ทั้งสาม ระหว่าง  
สองค่อหนึ่ง

นายร้อยโทฟรังซัวส์ วิธอง เป็นนักควล  
ที่มีฝีมือเยี่ยมที่สุดระหว่างนายทหารด้วยกันใน  
กองทัพบก ทุก ๆ ปีเมื่อถึงกำหนดควลคาพ  
แข่งขันคราวไร วิธองก็หยิบรางวัลที่ ๑ ไปกิน  
เลี้ยงเสมอ ะเห็นได้ ที่สายสพายคาพอันเป็น  
เครื่องหมายแห่ง การ ชนะเลิศ ของเขา ซึ่งเขา  
ได้คาพประจำอยู่นับตั้งหกปีมาแล้ว ยังไม่เคย  
หลุดออกจากบ่าไปเป็นสมบัติของนายทหารคน

กรกฎ

อันเลย เพียงแค่พลทหารเลว ๆ สองคนหรือ  
ระมาทานฝีมือของฟรังซัวส์ได้ ฉะนั้นก็  
ไม่ต้องสงสัย ชั่วในพริบตาเดียว ทหารยาม  
ทั้งสองก็ต่ำลงไปในนั่งตัวอกลมแขนกลมไหล่ไธอก  
ควรวญอยู่ด้วยความเจ็บปวดตามกัน

หมกอยู่สักคั่นแรกแล้ว ฟรังซัวส์ก็  
ยอมให้เสียเวลาอีก เขาวินกะ โศกชั้นบันได  
ทีละสามสี่คั่นวิ่งเข้าไป ภายใน พระราชสำนัก  
ของพระเจ้าหลุยส์ โศกเร็ว กาลนั้นเป็นเวลา  
ล่วงเข้ามิชมิยาม ซึ่งแม้แต่บนพระราชสำนัก  
อันกว้างใหญ่ไพศาลของพระเจ้าแผ่นดินก็ถึงก  
เสียง ประตูที่ตามห้องที่ประตูต่าง ๆ ก็ก  
มีคิมได้ มี แสง สว่าง ลอก ออกมา แต่  
อาศัยแสงรัชนีกร อัน ชมุกขมิวซึ่ง ลอก เข้ามา  
ภายใน ทาง บาน พระแกล และ ระบาย ข้างบน  
กบปรักด้วยความทรงจำของเขาที่เคยเข้ามาแล้ว  
ครั้งหนึ่ง ฟรังซัวส์ จึงค่อยคลำหาหนทางอัน  
ยอก ย้อนใน พระราชสำนักไป ได้ สม ความ มุ่ง  
หมาย แต่ถึงกระนั้นเขาก็ยังรู้สึกล้ายากใจ  
ไม่น้อย

นายร้อยโทหนุ่มเกร็ดกลับไ้ไปกลับมาหาห้อง  
คามที่บรองส์สาวใช้ของควิบอกอย่าง หิวเสีย  
ส่วนหัวใจได้ เค้นได้ ด้วย ความทุกข์ และ ร้อนรน  
เป็นที่ยิ่ง ในที่สุดเมื่อเขาเคิรมาถึงห้องส่วน



พ.ศ. ๒๔๗๑

ทวตหน้าหนึ่ง

พระองค์ของพระเจ้าหลุยส์ซึ่งติดกับห้องบรรณ  
ทางมุขด้านตะวันออก เขาก็แลเห็นแสงสว่าง  
พุ่งออกมาจากภายในทางระบายข้างบน และ  
เสียงร้องขอความช่วยเหลือของสตรีดังลั่น  
ออกมาเป็นระยะๆ หวัน ๆ ซึ่งเขาจำ  
ได้ก็ว่าเสียงนั้นคือเสียงของคิริน วอลงวัย  
กะโหลกเข้าไปก็มุ่งทางรูปกุญแจ และพอเขา  
ประสพภาพซึ่งปรากฏอยู่ข้างในนั้น โลหิต  
ของเขาก็ร้อน ระอุด้วยความโกรธอย่างเหลือ  
กลั้น อ่า ภาพในนั้นคือ มากัส เคอ มอง  
โกเยียร์มนุษย์อย่างทว่ากำลังปลุกปล้ำหญิงที่รัก  
ของเขาอยู่เป็นจำละหวั่น คิรินได้พยายาม  
กินวนและสั่งเสียงร้องเพื่อความอัสสรีภาพจน  
เสียงอันงามของหล่อนดังจากหลอกล้อ ลงมาพัน  
ไหล่ แต่มากัสก็มีมืออมวางมือ กลับริกวาง  
หล่อนไว้แน่น อยู่ในวงแขนและปล้ำ รวบ กอด  
หล่อนอย่างหมกความปราณี พอหล่อนร้อง  
มากที่สุดก็เอามือออกปลาก หล่อนไว้ พร้อม กับพุกขู่  
เขี้ยวต่าง ๆ เพื่อให้สงบปากเสียง ถึงกระนั้น  
คิรินก็ยังคงกินวนและเยียนหน้าหน้าให้พ้นจาก  
มุขของมากัสต่อมาทว่าด้วยความเกลียดกลัว

ฟรังซัวส์ผู้รักจะทนทภาพนั้นได้ต่อไปอีก  
เขารู้ดีกว่าหน้าของเขาตั้งแคบแคบ แวดวาทว่า  
เป็นประสาช เขาพยายามกะชากรลกลบกวาร

อยู่สองครั้ง แต่ก็มีโทษขยับเขยื้อนออกสหมทวัง  
เมื่อเห็นว่าไม่มีหนทางอะไรอีกนอกจาก พังแล้ว  
เขาจึงถอยหลังห่างออกมาสองก้าว เบ่ง  
กลัมนอกทุก ๆ มีค และใช้แขนกับสี่ข้างโถม  
เข้ากระแทกประตูโดยแรง ความโกรธของ  
นายร้อยโทหนุ่มในขณะนั้น ทำให้เขาลืมนึกถึง  
ความผิดทั้งมวลสิ้น ลืมนึกว่าเขาได้บังอาจ  
ละลายละล้งเข้ามาจนถึง ใน พระราชสำนัก  
ฝ่ายในของพระเจ้าแผ่นดิน ลืมนึกว่าเขา  
กำลังจะทำลายทวาร ห้อง ประทับ ของ พระเจ้า  
แผ่นดิน และลืมนึกว่าเขาได้แทงทวารยาม  
ผู้ทำการตามหน้าที่ยากเข็ญซึ่งนับว่าเป็น ความ  
ผิดข้อใหญ่ เมื่อความผิดทั้งสามกระทง  
มารวม ปรีกษาโทษ ของเขา แล้ว ก็ไม่มี  
กฎหมายไร ๆ ที่จะยอมยกโทษเขาได้ นอก  
จากเขาจะ ต้องใช้ชีวิต อัน มีค่า ของเขาเป็น  
เครื่องคดแทน

ฟรังซัวส์หนุ่ม โถม กระแทกทวาร สองครั้ง  
ก็ไถ่ผลสหมประสงค์ กล่าวคือทวารได้ผาย  
ออกโดยแรง นำเอา ร่วง ของเขา เข้าไป ยืนอยู่  
ตะเพาะหน้าของมากัส เคอ มอง โกเยียร์ ท่าน  
มากที่สุด เมื่อเห็นเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไปอย่าง  
ผิดคาด โทรมีกำลังเข้ามาขวางคอดตนอย่างมิ  
ได้นึกฝันเช่นนั้น ก็รีบวางมือจากคิริน



# สุวรรณมณพ

กรกฎ

และบนหน้ายักษ์เข้าใส่ฝรั่งชั่วที่

“แกเป็นใคร? และตกลงเข้ามาในเพื่อ  
ประสงค์อะไร?” มากีสักกะที่ถามพร้อม  
กับส่ายหน้าอย่างไม่น่า

“นั่นคือนายร้อยโท ฝรั่งชั่ว วีสอง  
แห่งกรมทหารรักษาพระองค์<sup>๑</sup> ของพระราชา  
และกันเข้ามาในนี้<sup>๒</sup> เพื่อ<sup>๓</sup> บัง<sup>๔</sup> กัน สภาพสตรีผู้  
หนึ่งให้พ้นจากอำนาจอันชั่วร้ายอย่างไม่มีบาง  
อาย ของเจ้า มากีสัก<sup>๕</sup> ผู้ หยาบ ซ้ำสามานย์”  
ฝรั่งชั่ว<sup>๖</sup> หนึ่งตอบ พลาง ถัดคำ จึง<sup>๗</sup> มากีสัก<sup>๘</sup>  
แสดงว่ามีได้ทวาดหัว

“แฮ, ระวังคำพูดของแกหน่อย นาย  
ร้อยโท แกคงจะไม่รู้ละกระมังว่า แกกำลัง  
พูดอยู่กับใคร” มากีสัก<sup>๙</sup> และเอามือไขว้หลัง  
วางท่าภาคภูมิใจ

“กันรู้ดีกว่ากันกำลังพูดอยู่กับ มากีสัก<sup>๑๐</sup> เกอ  
มองโกเบียร์ ขุนนางชั้นสูงฝรั่งเศสผู้กำลังจะ  
ทำลายความบริสุทธิ์ของสตรีอย่างชั่วช้าลามก  
ที่สุด” นายร้อยโทฝรั่งชั่ว<sup>๑๑</sup>ตอบ “และ  
ในนามแห่งพระผู้เป็นเจ้า กันจะเป็นผู้แก้แค้น  
แทนหล่อน”

มากีสัก<sup>๑๒</sup> ส่ายหน้าก้มหน้าแน่นจนเห็น อากา  
รเคลื่อนไหวแห่งกรามทั้งสองข้าง

“แกไม่ควรจะเข้ามาคุยมั่วยามในเรือ

ส่วนตัวด้วยกัน และแกรู้หรือเปล่าว่าแก  
ยังอาจ ละลาย ละล้ง บุกรุก เข้ามา ใน พระ  
ราชสำนัก อัน เป็น ที่ระโหฐาน ของ พระเจ้า  
แผ่นดินซึ่งนับว่าเป็นความผิดข้อใหญ่ แต่เอา  
เถอะ สหายเอ๋ย ในสถานที่แห่งนี้นี่มากและ  
รู้จักกันน้อยนัก กันจะให้เอ๋ย แต่ขอให้ออก  
ไปจากห้องนี้โดยเร็ว” ขบประ โยคมากีสัก<sup>๑๓</sup>  
ก็ยืนส่ายหน้าอย่างไม่เคยโกรธ พลางหยิบ  
แว่นข้างเดียวขึ้นมาเช็ดจนเป็นเงา แล้วก็  
ค่อย ๆ ขว้างประวิญญูเข้าใน กระบอกลาโย่ง  
ขวา สิ่งเหล่านี้เป็นเหตุทำให้เพิ่มความโทโส  
ให้กับนายร้อยโทหนึ่งขึ้น

“กันไม่อยากจะเล่นลั่นกับมนุษย์หน้าบ้าน  
อย่างแกให้เสียเวลา เร็วเข้า ชักดาพออก  
เวลาเรานั้นอย่าลืม” วีสองพูดพลางชักดาพ  
ออกจากฝักกันค่อย ๆ

“ห๊ะ ว่าไง? โอ, เจ้าหนึ่งเอ๋ย เจ้า  
ไม่รู้ว่าเรากำลังทำอะไร” มากีสัก<sup>๑๔</sup> กล่าวอย่าง  
ไม่แยแสต่อคำพูดของฝรั่งชั่ว<sup>๑๕</sup> พลางเอามือบิ  
หนวดซึ่งขนหอยอมแหม่มทรมานฝักอกอยู่ไปมา

“อ้ายบ้า” นายร้อยโท โพล่ง ขึ้นอย่าง  
ฉุนจิก เขา<sup>๑๖</sup> รู้<sup>๑๗</sup> ว่า<sup>๑๘</sup> กล้ามเนื้อของเขาทุก ๆ  
มัดได้เต้นไปหมด “ถ้าแกไม่ชักดาพออกต่อสู้  
กับกันภายในหนึ่งนาครัน แกก็คืออ้ายตัวบรม



พ.ศ. ๒๔๗๑

ควลหน้าหนึ่ง

ซึ่ซาลากท่ซึ่กในโลก และกันจะแทงแกอย่าง  
หมา”

คำพกระ โยคนของ ฟรังซัวส์ คม ประการ  
กฤษฑ์แทงเข้าไปในควงหทัยของ มากีส พอเขา  
ไคส์กัย แวนท์สวมอยู่อย่างเก็กถ่วงผลอย  
ลงมาห้อยอยู่ตรงหน้าอก และ โยหน้าของ  
เขาทชนมมอยู่เมือกัก พณ เเปลยน เปน ถมึงทง  
อย่างน่ากลัว

“เจ้าสัควันรูก กิละ, เจ้าระ ไคเห็นผมอ  
ของนักควลทมิซอเสียงท่ซึ่กในฝรังเศส เกยวน  
และดำจาเอาเลือกเจ้าถางคมภาพของข้าไม่ได้  
ข้าก็ไม่ขออัยให้หนักโลกอีกต่อไป” จม  
ประ โยคมมากีสเคอมองโกเยบรูกถลอกเสอ คคม  
อันรู้มว่ามออกเหวียงไปทงหนึ่ง ซักภาพ  
ออกเอามอคิตปลาย อยู่ สอง กลัย แล้วัก  
ทงทาเตรยมประสานคาฟ กับ นายรยัยโทหนุ่ม  
ทันที

“ว้าย” คัชรินเคอไวแซลส ฝัซงซบ  
หน้าสอกลอนอยซึก ๆ ยนเกาอยงมมทงก้าน  
หนึ่ง ถลอกเวลาทบรุษทงสองทะเลาะกันน  
ไคส์งเสียงร้องและทลงลกขนวงเข้าไปออกคอ  
ฟรังซัวส์ ไวเมื่อเห็น คัร็ก ของหลอน เตรยมจะ  
ประภาทกับมากีส

“โอ, อย่างัะ; ฟรังซัวส์ ทรัก เธอ

อย่าสู้เขาคะ อย่าสู้เขา” หลอนร้องห้าม  
เสียงสั่นเครืออัสสซุซลักท่งไห้ลงมาอยปราง  
ทงสองข้าง

“ไม่ไคยอกรัก เกียรทียคเปนของฟิง  
สวงน และมีค่ายิ่งกว่าชีวิตของฉิน” วิลอง  
ทอยพลางก้มลงเซยผมหลอนเขาๆ เขาค่อยๆ  
แกะมือและผลักร่างหลอนไปเสียงทงหนึ่ง หิน  
หน้าไปสั่มากีสและกล่าว “พร้อมแล้ว  
มากีส เคอมองโกเยบร”

แทนคำทอย มากีสักฟังกาฟเข้าสัปรักษ  
ทันที ฟรังซัวส์ขีคภาพมากีสและแทง ทอยไป  
บ้าง แต่มากีสก็คงบรอมบ้องขักไว ไคๆ  
เกยวนั้น คอริทงสองผลคักนรูกผลคักนรีย  
อยู่ครู่หนึ่งมิไคเพลยงพลง ฝั ไม่ลายมอ  
ทักเทียมนำคัด้วยกันทงสองฝ่าย แต่การทวล  
คำเนรอยไค ไม่ทันถึง สองนาซึก มีเสียง หนึ่ง  
ตะ โคนมาจากนอกทวาร

“เฮีย, หย! เรืองอะไรกัน” บรุษ  
ทงสองต่างผละ ออกและ หิน หน้าไปสั เจ้าของ  
เสียง ทนไคเขาทงสองกคองนอมคัระละง  
กระทำความเคารพอย่างย่าเกรง เจ้าของ  
เสียงนนั้นคือ พระเจ้าหลุยซ ซังฟงเส็กเขา  
มาในห้อยพร้อมคัวยพระวาชิน และนาง  
ข้าหลวงอีกหลายคนรวมทง บรอมส อยู่ในหมู่





# สุวรรณมานพ

กรกฎ

นั้นด้วย ขอร้องให้ วังทรงเข้าประครองนายสาว  
ของตน

ชายทั้งสองนั่งจ้องอยู่หนึ่ง ในที่สุดมากัส  
ผู้เป็นคนเคยฆ่าของในทางบนลิ้นหน้า จึงถวาย  
คำนับและกราบทูล

“พระราชอาญาไม่พ้นเกล้าฯ นายร้อยโท  
ฝรั่งชั่ว วัลลงแห่ง กอง ทหารรักษา พระองค์  
ที่ ๓ ของพระองค์ ได้ยังอาว ละลายละล้งเข้า  
มาในพระราชสำนัก ข้าพระองค์ ได้ห้าม  
ปรามและไล่ให้ออกไปเสีย แต่กลับถูกเขา  
กัดหมิ่นต่อหน้าเลกั เกอไวแซลส์ เหตุฉะนี้  
ข้าพระเจ้าทั้งสองจึงต้องประคาพกัน พระ  
เจ้าข้า” มากัส ยืนเท้ทูลใส่ร้ายนายร้อยโท  
หนุ่มด้วยลิ้นอันสนธิสนม

พระเจ้าหลุยซิ่ง ไม่ใคร่สัว่าอะไรแต่ แว  
พระนครนั้นชุ่มเขี้ยวเหลลยไปเหลลยมาระหว่าง  
บุคคลทั้งสอง

“พระ ราชอาญา ไม่ พ้นเกล้า พระ เจ้าข้า  
ข้า พระองค์ ขอรับ พระ ราชอาญา ทุก อย่าง ที่  
ยังอาว ล่อง ล้า เข้า มา ใน พระ ราช สำนัก ของ  
พระองค์ แต่ข้าพระองค์ขอกราบทูลด้วยความ  
สัตย์สัจว่าข้าพระองค์เข้ามา ทั้งนี้โดยมิได้  
ตั้งใจอย่างนั้น นอกจากจะช่วยก็เกียรติของ  
เลกั เกอไวแซลส์ ให้พ้นจากอำนาจอันลามก

ของมากัส เกอ มอง โกเบียร์ และเท่าที่มากัส  
กราบทูลพระองค์นั้น เป็นการปรักปรำใส่ร้าย  
ข้าพระองค์มากเกินไป พระเจ้าข้า”

“พอแล้ว” พระเจ้าหลุยซิ่งเสด็จพระสร  
เสียง “ข้ารู้เรื่องตลอดทั้งสองคน เจ้า  
นายร้อยโท เจ้าอยู่ในระหว่างไทย รียกกลับ  
ไปรายงานตัวกับนายของเจ้าโดยเร็ว แกกั  
เหมือนกันมากัสเกอมองโกเบียร์ เราเสียใจใน  
ความประพฤติก่อนชั่วของแก่มาก ไม่ได้ เรื่อง  
นี้เราจะคิดสินเอง ไป ออกไปจากห้องข้า  
ทั้งสองคน”

บุตรทั้งสองต่างถวายคำนับและรีบถอยหลัง  
ออกจากห้องที่ประทับโดยเร็ว ปลดปล่อยให้พระ  
เจ้าหลุยซิ่งรวรเวลาอยู่โดยลำพัง

◎ ◎ ◎  
เกิดเรื่องอะไรขึ้นว วัลลง จึงต้องมาปลุก  
กันอีกคนย้านน ?” นายพันเอก กองต์ เกอ  
กูแบร์ ผู้บังคับการกรมทหารรักษาพระองค์  
ที่ ๓ ซึ่งฟังลอกจาก ทินอน ขยหูขยตา ตามนาย  
ร้อยโทฝรั่งชั่ว วัลลง

“ขอรับได้เท่า เกิดเรื่อง เรื่องซึ่งกระผม  
เป็นด้วยการ และเดี๋ยวกระผมเป็นนักโทษ  
ของได้เท่าแล้ว ด้วย พระราช โองการของ  
พระเจ้าแผ่นดิน” ฝรั่งชั่วทอขยพาลงปลุก



พ.ศ. ๒๔๗๑

ตวลหนาต่ง

ภาพออกส่งให้ท่านผู้บังคับการ.

“ซี ว่าไงนะ? พกให้กระจางหนอยเถอะ  
นะ คนยังงมกนก ไม่เข้าใจจริง ๆ นั้น  
เก๊า นังลงก่อนซี” ท่านกองคัพุกและซี  
เก๊าให้ฝรั่งซี

ความจริงท่านผู้บังคับการมีน้ำใจ รักใคร่  
และกรุณาฝรั่งซีมาก เพราะนอกจาก  
คุณความดี ความสามารถในหน้าที่ราชการ  
และฝีมือในการฟันดาแล้ว นิสัย  
ใจคออันกล้าหาญและซื่อสัตย์ของเขายังเป็นที่  
ถูกอกถูกใจของท่านกองคัพุก แม้พวก  
นายทหารด้วยกันก็ไม่มีใครเกลียดเขา

“เป็นพระคุณได้เท่าชอริบ” นายร้อยโท  
พุกแล้วหย่อนตัวลงบนเก้าอี้จนหมดแรงข้าม ท่านผู้  
บังคับการ “เรื่องของกระผมเป็นเช่นนั้นคือ  
เมื่อสองชั่วโมงที่แล้วมา กระผมได้ขอร้อง  
เข้าไปในพระราชวัง แทงทหารยามกรม  
ทหารรักษาวพระองค์ที่ ๑ ยากเข้าไปสองนาย  
แล้วกระผมก็เลยขึ้นไปบน พระราช สำนัก ของ  
พระเจ้าแผ่นดิน เข้าไปคลุกกับมากัส เคอ  
มองโกเบียร์อีก แต่การทวลของกระผมยัง  
ไม่ทันถึงผลที่สุด ก็ยังเญพระราชเสกขเข้า  
มาเห็นเข้า จึงทรงกรว และรับสั่งให้กระผม  
มารายงานตนเองเป็นนักโทษของใต้เท้า คังแต่

ยัคนี้”

“ข้าเกิดเรื่องใหญ่เถอะ” ท่านนายพันเอก  
ออกอทานพร้อมกับเอามือทูปโต๊ะ “ทำไม  
เซอเจท้าวหาญเช่นนั้นล่ะ ฝรั่งซี เซอยอม  
รู้กัว่าในพระราชสำนักเซอจะเข้าไปไม่ได้ เป็น  
อันซาค นอกจากได้รับยัคธอนญาจากฉิน  
โดยถ้ามพระราชกระแสรยสั่งให้หาเป็นพิเศษ  
แต่ ด้วยเหตุ ผล คังถูกเซอเจทักมาถึง เพียงนั้น  
เรื่องอะไรที่ ทำให้เซอ ขึ้นไปบน พระราชสำนัก  
ของพระเจ้าแผ่นดิน”

“เรื่อง—ง่า—เลกัคักริน เคอ ไวแซลล์  
ชอริบ”

“เลกัคักริน เคอไวแซลล์” ท่านกองคัพุก  
ทวนคำ “เลกัคักริน เคอไวแซลล์ข้าหลวง  
ตัวโปรคของพระราชินีหรือ?”

“ชอริบกระผม”

“เอ, คุณนั้นออกจะยุ่งใหญ่เสียแล้ว ไท  
ลองเล่าไปซี เรื่องมันมายังไงไปยังไป?”  
ท่านผู้บังคับการถามพลางขยิบเก๊า เอามือเท้า  
โต๊ะ ทำท่าอย่าง คังอิก คัง ใจ พัง คำพุก ของ  
นายร้อยโท

“กระผม ยินดี ที่สุด ที่ จะ กราย เรียบ ให้  
ใต้เท้าทราบโดยไม่มีคัง ใต้เท้าคงทราบกัว่า  
กระผมรักอยู่กับเลกัคักริน เคอไวแซลล์ กระผม



# สุวรรณมานพ

๑๑๖๖ กรกฎ

รักกันมานานและจนเกือบจะได้แต่งงาน กัน ใน  
เร็ว ๆ นี้ กรณียเหตุที่จะเกิดขึ้นก็คือ เมื่อ  
เวลาประมาณ ๑ นาฬิกาที่แล้วมานเอง ขณะ  
ที่กระผมกำลังนั่งเล่นไฟเพลินอยู่บนสโม่สกรับ  
เพื่อนนายทหาร ขรองส์สาวใช้ของศิรินว  
งะหิกระหอยเข้าไปบอกกระผมว่า “มากีส  
เคอมองโกเบียร์เอายาสลดยอกมุนายสาวของ  
พลอนและอุ้มไปยิงห้องประทัยส่วนพระองค์ของ  
พระเจ้าแผ่นดินเพื่อขึ้นใจพลอน โอ, ไต่เท้า  
ขอรับ กระผมขอประทานโทษ ถ้าเป็นใจ  
ไต่เท้าบ้าง เมื่อได้ทราบว่ามีมนุษย์มา  
ข่มเหงครึกครื้น ไต่เท้าจะรู้สึกอย่างไร พอ  
กระผมทราบบ้าง ก็รีบควมไปกับ ขรองส์ยัง  
พระราชวังทันที เหตุการณ์คือจากนั้นก็ถึงที่  
กระผมได้ทราบเรียบไต่เท้ามาแล้ว”

คุณภาพพลอนคือช่วยขณะ ซึ่งนอก  
จากเสียงกรึกครื้นใหญ่ข้างผนังแล้ว  
ก็ปราศจากเสียงอะไร ในที่สุดท่านนายพันเอก  
ก็เอ่ยขึ้นพร้อมกับโคลงครีษ

“ฉันก็เห็นออกเธอ ฟรังซ์วส์ แต่จะทำ  
อย่างไรได้ เมื่อเป็นพระราชโองการของ  
พระเจ้าแผ่นดิน ฉันก็ต้องจัดการไปตามหน้าที่  
ข้อ! แล้วพระราชารับสั่งอะไรกับเธอหรือ  
มากีสข้างในเวลานั้น?”

“มิได้ขอรับ กำลังกริ้วมากขณะนั้น  
ไม่ได้รับสั่งอะไรด้วยเราทั้งสองคน นอกจาก  
รับสั่งว่าจะทรงตัดสินเรื่องนี้ด้วย พระองค์เอง”

“เรื่องราวเกี่ยวกับใน พระราชสำนัก ของ  
พระองค์แล้ว มักจะทรงตัดสินด้วยพระองค์เอง  
เสมอ” ท่านกองทักล่าช้าลงๆ “ฉันเกรงว่า  
บางทีเธออาจจะต้องทกลงกับมากีส เคอมอง  
โกเบียร์ อีก เขาเป็นคนมีฝีมือเยี่ยมอยู่  
นี่”

“ถ้าเป็นจริงก็ไต่เท้าว่า กระผมก็ยินดี  
ที่สุด เพราะอยากจะลงฝีมือกับพวกขุนนาง  
ที่มีชื่อเสียงมานานแล้ว และยังเป็นมากีส เคอ  
มองโกเบียร์ด้วย กระผมก็กระหายยิ่งขึ้น”  
นายร้อยโทหนุ่มน้อยและยิ้มอย่างไม่ทวาทัน  
“เชิญไต่เท้าจัดการกับกระผมตามหน้าที่เถอะ  
ขอรับ นี่ก็ตกมากแล้ว กระผมเตรียมพร้อม  
ที่จะรับโทษด้วยความยินดี”

“เธอมีน้ำใจหนักแน่นมาก ฟรังซ์วส์”  
ท่านผู้บังคับการกล่าวชมเชยพลางยกมือขึ้นกค  
กะกิ่ง ทันใดนายสิบเอกผู้หนึ่งก็เข้ามาขึ้น  
คำนับแต่อยู่ตรงประตู

“นายสิบเอก นำนายร้อยโท วิลลงไปยิง  
ยิงห้องซึ่งนายทหารเคอมอง” กองทั เกอคุแบร์  
บัญชา.



พ.ศ. ๒๔๗๑

๒๔๖  
ตวัดหน้าหนึ่ง

ฝรั่งชั่วสุดๆ ชนบน กระทำการเคารพ  
ท่านผู้บังคับการครั้งหนึ่งแล้วก็กลับหลังหันเดิน  
ออกไปพร้อมกับนายสิบเอกด้วยกิริยาองอาจ.

๑ ๑ ๑  
เช้าวันรุ่งขึ้น ชาวทนายร้อยโทฝรั่งชั่ว  
วิลองถูกขังก็ออกไปทั่วทั้งกรมทหาร แต่คงยัง  
ไม่มีใครทราบเหตุผลอันปลาย ไก่กล่าวแล้ว  
ว่าฝรั่งชั่วเป็นคนขี้ขลาดของบรรดา นายทหาร  
ทั่วไป ฉะนั้นจึงไม่ค่อยสงสัย แม้เขาจะถูกขัง  
ก็คงมีเพื่อนคอยตามเคย ขณะนั้นนายทหาร  
ชั้นนายร้อยโทนายร้อยตรีหกเจ็ดคนลากเก้าอี้  
เข้ามา จุก ประตูห้องขัง ยืนปาก ยืนคอ เข้าไป  
สนทนากับเขาอย่างจริงจัง

“โอ วิลอง เรืองอะไรเกลือบ่อยจังต้อง  
มาเป็นนักควีนอยู่ในกรมกันล่ะ เล่าให้พวก  
เราฟังบ้างซิ” เมื่อคน ยังกัดมากไหม?”

นายร้อยโทคนหนึ่ง ในหมู่ นั้น ถาม สักพักและ  
พวกเขาก็พากันหัวเราะลั่นอย่างขบขัน

“ไม่ใช่เรื่องขบขันนะเพื่อน ถ้าพวก  
แกจะต้องตกใจทีเดียว แต่ก็นยังไม่อยากคุย  
ให้พวกปาก สว่าง อย่าง แก ฟัง ในเวลานี้”  
ฝรั่งชั่วก็ตอบว่าดีหน้าปกดี.

“ช่วย ถึงไม่บอกกันก็รู้แหละ เรื่องแก  
แทง ทหาร ยาม ของ กอง รักษา พระองค์ ที่ ๑

เสียสองคนเมื่อคืนนั้นซิ” โอ วิลองไหม?”  
นายร้อยตรีจึงทักอย่างเชื่อนในความรู้ของตน  
เต็มที่

“ทำไมแกจึงรู้เรื่องล่ะ” วิลองถาม  
เล็กก็ขมวด ทำให้นายทหารอื่นๆ หลงคอย  
ฟังเรื่องราวต่อไป

“ทำไมกันจึงรู้ล่ะ?” กิริยาของ  
กรมทหารรักษาพระองค์ ที่ ๑ เขาเป็นโง่ท  
ย่นพองแกมมายท่านผู้บังคับการนั้นซิ”

“ทุก ไม่พอทะเล วิลอง สมควรที่คน  
มีสายสัพพชณะเล็ดอย่าง แกไปแทง พลทหาร  
ฝีมือเลวๆเช่นนี้นะ” นายร้อยโท อุโก เคอ  
ของชาวพม่าและออกทำประกอบ

ฝรั่งชั่วนั้นนั่งยิ้มอยู่ในหน้า ไม่ค่อยว่า  
อะไร

“ตอนเอาหน่อชนะเพื่อนเคย สิบห้าวัน  
เท่านั้นแหละเป็นอย่างช้า พอแผลทหารสอง  
คนนั้นหาย แกก็คงออกไปพัก” อังคร  
กล่าวแล้วหัวเราะลั่น

ทันใดเสียงแตรรับประทานอาหารเขาก็  
สนั่นขึ้น นายทหารทุกคนต่างก็ลาฝรั่งชั่ว  
สหายของเขาไปเข้าครัวรับประทานพร้อมกัน.

ภายหลังเมื่อสหายของเขาทั้งหลายก็กลับ  
ไปหมดสิ้น ฝรั่งชั่วก็ถูกขังในคุกเมื่อเช้าวิน





# สุพรรณมานพ

๑๑๖ กวกฎ

กลับไปด้วยมาอยู่ในห้องซึ่งอันแคบ ปล่อย  
 สมองให้ลอยเลื่อนไปในสิ่งต่าง ๆ อันเกี่ยวกับ  
 การกระทำของเขามาแล้วมา และภาพซึ่ง  
 เขายังเห็นติดคาอยู่จนขณะนี้ ก็คือ ภาพมากที่สุด  
 เกอมองโกเบียร์กำลังทำการปลดปล้ำศิรินสาว  
 รักของเขายี่ ภาพที่เขาได้พยายามลืมแล้ว  
 ลืมอีก แต่ก็ไม่เป็นผล ยิ่งลืมนึกประหนึ่งจะ  
 แกล้งให้เห็นภาพนั้นเด่นชัดยิ่งขึ้น ความโกรธ  
 แค้นอย่างเหลือออกทำให้เขาพลั้งโพล่งจนเขาๆ  
 “คิดละ ข้าจะต้องขอสักแมดควรวัว ที่หน้าม้ง  
 ให้ได้” เมื่อความรู้สึกกลับเข้ามาคืนที่เขาจึง  
 นึกขึ้นตนเองที่ไปเพื่อพบกับอากาศอันกว้างเปล่า  
 ไม่ผลึกกับคนผู้มีชีวิตวิปลาคนนั้นเลย พอจะเปลี่ยน  
 นึกถึงเรื่องอื่นต่อไป เขาก็ได้ยินเสียงมาจาก  
 ประตู

“คุณร้อยโทครับ ท่านผู้บังคับการท้อง  
 การพบตัว” เสียงพลทหารยามพุดพลงไข

กุญแจห้อง

ฟรังซัวส์ รีบชักตะกุ่มเสื้อ และจกให้ร้อย  
 ร้อย แล้วก็เคียว ๆ ออกหน้าทหารยามไป  
 ยังห้องนายพันเอกผู้บังคับการ.

ท่านกองทัพอากาศ คุณนายผู้บังคับการกรม  
 นั้นเขียนหนังสือว่านอนอยู่บนโต๊ะ ตัวใหญ่กลาง  
 ห้องขณะที่ฟรังซัวส์ไปนั่ง พอเขาถามขึ้น

ทำความเคารพท่าน ๆ ก็ก็มีศีรษะรับและกล่าว

“ก็แล้ว นายร้อยโทวิลอง ฉันอยากพบตัว  
 เชอ ยาม แดงออกไปยืนรออยู่ข้างนอก”

ทหารยามคนนั้นคำนับรับ คำสั่ง และ กลับ  
 หลังหันออกนอกประตูไป

“ฟรังซัวส์” ท่านเรียกชื่อเขาอย่างเป  
 ้นตนเอง “เธอจะต้องแต่งเครื่องเต็มยศเข้าไป  
 เผื่อพระเจ้าแผ่นดินพร้อมด้วยฉันเวลา ๑๔ นาฬิกา  
 ตรง และต้องคาบภาพด้วย”

“ขอรับกระผม” นายร้อยโทหนุ่มรับ

“เธอจะเอาได้ไหม ว่ารับสั่งให้หาเธอ  
 เรื่องอะไร?”

“กระผม คิดว่า คงจะทรงพิพากษาโทษ  
 ของกระผม”

“นั่นถูกทีเดียว พระเจ้าแผ่นดินจะทรง  
 ตักสินโทษของเธอและมากที่สุด เกอมองโกเบียร์  
 ด้วยพระองค์เอง”

“แต่ทำไม กระผม ต้อง คาบภาพ เข้าเผ  
 ื่อด้วยล่ะขอรับ?” วิลองถามด้วยความฉงน.

“นั่น เป็น พระราช ประสงค์ ของ พระเจ้า  
 แผ่นดิน ซึ่ง ฉัน อธิบาย ให้ เธอ ทราบ ไม่ได้”

ท่านกองทัพอากาศพลางยิ้มอย่างมีนัย

“จะให้กระผมคอยได้เท่าไร ที่ไหน?”

“หน้า กอง บังคับการ เวลา ๑๔ นาฬิกา



พ.ศ. ๒๔๗๑

ตลทหน้าต่ง

ทรง ”

“ขอรับกระผม ”

“เท่านั้นแหละ เธอกลับได้ อ้อ เคียว ”  
กองกกระถึง ทันใดทหายยามก็เริ่เข้ามา.

“ยาม นายร้อยโท วิลองพันโทมาได้ทั้ง  
แต่เวลานี้ แกไม่ค้องคุมเขานกกว่าจะได้รับ  
คำสั่งจากฉันทใหม่ ”

พลทหารยาม ยกมือ ขึ้น คำนิย รับ คำสั่ง  
ครั้นแล้วฝรั่งชั่ว ก็เริ่ออก ประทุไปพร้อม กับ  
ทหารยาม.

สืบมาที่ภายหลังเมื่อ นายร้อยโทหนุ่ม มา  
ถึงห้องเรียบริบร้อย ก็เพื่อนนายทหารหลาย  
คนเข้ามาล้อมหน้าล้อมหลังเกือบเต็มห้อง ต่าง  
แสดงความเป็นกัน และ ชักถาม เรื่องราว ต่าง ๆ  
จนเจ้าของห้องรู้สึกเหนื่อยแทน และ ไม่รู้ ว่าจะ  
ตอบอย่างไร ในที่สุดเขาคอนทนไม่ได้  
จึงต้องพูด

“ยังก่อนสหาย กันพันโทชั่วโม่งนี้  
ชั่วโม่งหนักอ้าจะ โทนอีก และยังกว่าที่  
แล้วมากได้ ”

“เอ แยกง่ายฟังยากจริง วิลอง ”  
นายร้อยตรี อังคร พุดควมคออย่างฉฉฉ “บ้า  
นักเกรียมเกรียมเต็มยศไปไหนกัน ”

“เข้าเฝ้าพระเจ้าแผ่นดิน ” ฝรั่งชั่ว

ตอบ

“เข้าเฝ้าพระเจ้าแผ่นดิน? โอ เกมมิโชค  
ก็ใหญ่สหายเอ๋ย ยังไม่เคยปรากฏว่าพวกเรา  
คนใดได้รับพระกระแสรับสั่งให้หาเป็น พิเศษ  
อย่างแกลเลย เรื่องอะไร? เล่าให้ฟังหน่อย  
เถอะนะ ” อังคร ชยชัยชยฉฉฉ.

“จะทรงพระราชทานเหรียญ ‘วิกตอรีเรีย  
ครอส’ ละมัง ” ร้อยโทลูซี่เอช สอ.

“แกบ้าหรือเมา ลูซี่เอช ” ฝรั่งชั่ว  
ตอบอย่างชักฉฉฉ.

“ต้องยกบัตรไรกันนะ พวกเราคงไม่  
รุมไปชิงคิของแกคอกเพื่อน ” อูโก เกอ  
เองซาร์เอ๋ยฉฉฉ.

“ใช่ แล้วกัน บอกให้ละก็ไม่ใช่ ”  
วิลอง ตอบสัหน้าอย่างว่าคาคาใจ “เมื่อ  
แกลบากรูจริง ๆ ก็เชิญเสด็จไปถาม ท่านผู้  
บังคับการลูซี่ สำหรับกันหมคคคคคคคคคค  
แกลได้ เพราะกันก็ไม่มีรู้ว่ามีสั่งให้หาเรื่อง  
อะไรเหมือนกัน ”

“ขี้ยากการ อย่าไปชักถามเขาเลยนะพวก  
เรา บัดไปไม่ได้ถึงไหนคอก ไม่เป็นวันนัก  
พรุ่งนี้พวกเราค้องรู้แน่นอน ไปเล่นบิลเลียด  
กันเถอะ อังคร ” นายร้อยตรีออกผู้หนึ่งพูด  
และลูกชนยนบักค้ว “อูโก ไรละ ไปเถอะ



# สุวรรณมานพ

๑๒๖๑ วรรณคดี

นั้น”

“ไปก็ไป หน້าย่างแถกกันต่อให้ ร้อยแถม  
ฝรั่งเศส ขอให้แกมีโชติ” โอโก เกอ  
ของซาร์ พกพลาลักขณเฑียรออกจากห้อง นาย  
ทหารคนอื่น ๆ เมื่อเห็นว่าจะนั่งซักไซ้ไล่เลียง  
เอาความจาก วิลองไม่ได้สมควรคึกคัก ต่างคน  
ต่างก็ลุกตามดู โอโกไปยังห้องวิลองพร้อมกัน

ฝรั่งเศสรู้ สัก โลงออกถนัดมือ เห็น สหาย  
ของเขาเข้าไปหมกสนแล้ว เขาเหลียว  
นาฬิกาข้างผนังซึ่งขณะนั้นเข้มีได้ ซบอกละว่า  
ใกล้จะไปแล้ว ๓๓ นาฬิกาถึง ๔๐ นาที คง  
ยังเหลืออยู่อีก ๔๐ นาทีเท่านั้นจะถึง กำหนด  
นัดของท่านผู้บังคับการ เขารอแคงเครื่อง  
เต็มยศโดยเร็ว ๑๕ นาทีก็แล้วเสร็จพร้อมทั้ง  
สหายคาพออย่างสง่าผ่าเผย เขาเฑียรตรงไป

ยังหน้ากอง บังคับการ รออยู่ครู่หนึ่ง พอ  
๑๔ นาฬิกา ท่านกองทัก็เฑียรออกมาจาก  
ห้อง แ่่งเครื่องเต็มยศเช่นเดียวกับฝรั่งเศส  
“ตรงเวลาที่จริง เราไปกันเถะ” ท่าน  
กล่าวพร้อมก้มอกก้มอ้นรับ คำนี้ นายร้อยโท  
หนุ่ม แล้วนายทหารทั้งสองก็ตรงไปขึ้นรถม้า  
ซึ่งจอดรออยู่ที่หน้ากรม

ตลอดทาง ท่านกองทั เกอ คูแบร์ ไม่  
ได้พูดถึงเรื่องอื่น เกี่ยวกับตัว ฝรั่งเศส หรือใน

ทางราชการเลย คงคุยถึงเรื่องอื่น ๆ อย่าง  
กันเอง กระทั่งรถเฑียรถึงทวารพระราชวัง.

“ได้เฑียรขอรับ พระเจ้าแผ่นดินเสด็จออก  
เวลาอะไร?” นายร้อยโทถามท่านผู้บังคับการ  
ขณะที่เฑียรขึ้นรถในเข้ามา.

“เสด็จหน้าพิการตรง” กองทัก็ตอบ  
คนทั้งสอง มิได้พูดอะไร กัน อีก จนถึงที่  
ประชุมยังหน้าพระที่นั่ง ในทณนมยุธรนั่งรอ  
อยู่แล้วสามคน รวมทั้ง กองทั เกอ คูแบร์  
และ นายร้อยโทฝรั่งเศส วิลอง ด้วย ก็เป็น ห้า  
บุรุษทั้งสามนั้นคือ กุซัค เกอ บริงกา ที่  
ปรึกษาราชการฝ่ายพลเรือน นายพันเอกกองทั  
เกอ รากแฟง ผู้บังคับการกรมทหารรักษา  
พระองค์ที่ ๑ และมากัส เกอ มองโกแบร์  
ค้ปรัยกันของฝรั่งเศส

คนทั้งห้า ได้กระทำ การเคารพ กัน ตาม  
ลำดับยศ และต่างก็เข้าทักทายปราศรัยกัน  
ตามประสาที่รู้จักคุ้นเคย วิลอง รู้สึกคิดว่าเขา  
เป็นผู้อ่อนอาวุโสกว่าทุก ๆ คนในที่นั้น เขา  
จึง ต้อง สงบเสียงม กริยา ของเขา มิให้ เป็น ที่  
รังเกียจของท่านผู้ใหญ่อื่นทั้งหลาย เมื่อท่าน  
ทักคำหนึ่ง เขาก็ตอบ คำหนึ่ง มิให้น้อย หรือ  
มากไปกว่านั้น เว้นแต่มากัส เกอ มองโกแบร์  
คนเดียวที่เขาไม่ได้พูดด้วย นักเพราะความ



พ.ศ. ๒๔๗๑

จดหมายเหตุ

รู้สึก เป็น ประทับใจ กัน ไกล อยู่ในใจ นั้นเอง  
ซึ่งผู้ใหญ่ทั้งสามท่านย่อมทราบก็

“นายร้อยโท วิลอง สบายดีหรือ? ก็  
เหมือนดังแว่นแฉ่งชนก สยามกมล เมื่อ เกือบ  
ก่อนแล้ว ฉันก็เพิ่งเห็นเขาคงนั้นแหละเป็น  
ครั้งแรก” ท่านกองทัพอากาศแห่ง  
บังคับการกรมทหารรักษาพระองค์ที่ ๑ พกท  
ฝรั่งเศสก็ช่วยไขหน้าอันยิ้มแย้มพลางยื่นมือมา  
ให้เขา และในขณะที่นายร้อยโทหนุ่มกำลัง  
สัมผัสอยู่กับท่านอยู่นั้น กองทัพอากาศ  
ก็ยกมือขึ้น “ฝ่าพระบาท ขอประทาน  
เกียรติยศให้หม่อมฉัน แะ นำนาย ร้อย โท  
ฝรั่งเศส วิลองให้ทูลทักท้วงไว้ด้วย นั้นแหละ  
นักกวดทมิฬ มอเยม ที่สุดใน กองทัพบก ของ  
เรา”

ก็ยกขึ้น พระหัตถ์ มาให้ฝรั่งเศส พลาด  
รับสั่ง “ฉันยินดีมากที่ได้มารู้จักกับเข  
นายร้อยโท ฉันเคยได้ยินชื่อเสียงเข  
เหมือนกัน แต่เพิ่งเห็นตัวจริงวันนั้นแหละ”

ฝรั่งเศสก็ยกมือขึ้น จับพระหัตถ์ ก็ยก  
ขึ้นและร่วมฝ่ามือด้วยความเคารพยำเกรง

“เป็นพระกรุณาหาที่สุดมิได้พะยะค่ะ ที่  
ฝ่าพระบาททรงยินดียิ่งนักกับข้าพระองค์” เขา  
ตอบเรียบ ๆ และก็มี ศิริระดมด้วย คำนี้ อีก

วาระหนึ่ง

ที่จากกัน บรม ท้ากัสนทนาปราศรัยถึง  
เรื่องราวต่าง ๆ จนมาถึงเล็ก สอนนายไค้เลย  
วิเศษออกพร้อมกันกล่าว “พระเจ้าแผ่นดิน  
เสด็จออกแล้ว”

เจ้านายและข้าราชการต่างส่งปากเสียง  
และเข้านับเรียงกันเป็น สองแถว ตาม ลำดับยศ  
เพื่อคอยรับเสด็จ

ทันใด พระ เจ้าหลุยส์ ที่ ๑๑ แห่งราช  
อาณาจักรฝรั่งเศส ก็เสด็จเข้าในรถออกมาช้า ๆ  
พร้อมด้วยพระคาคีแนล นายทหารทั้งห้าก็มี  
ศิระลงถวายคำนับและเปล่งเสียงถวาย พระพร  
“พระเจ้าหลุยส์ ที่ ๑๑ ทรงพระเจริญ!”

เมื่อได้ ประทับบน พระราชอาสน์ เรียบร้อย  
แล้ว พระเจ้าหลุยส์ จึงรับสั่งว่า

“ก็ยกมือขึ้น และกองทัพอากาศ  
ก็ยกมือขึ้น เธอทั้งสองคงประหลาดใจในคำ  
ทักทายของฉันซึ่งได้เตรียมมา สำหรับ นักโทษ  
ส่วนตัวของเราวันนี้ แต่ฉันได้ปรึกษาเจ้าคุณ  
แล้ว ท่านคงลงตามและบอกว่าจะเหมาะสม อย่าง  
นั้นมิใช่หรือ? ท่านเจ้าคุณ” ทรงฉิน  
พระพักตร์มาทางพระคาคีแนล

“ขอถวายพระพร อาตมาเห็นว่าควร  
แล้ว” คาคีแนลทูลตอบ





# สุพรรณมานพ

กรกฎ

“เช่นนั้นก็ละ คำตัดสินของฉันท้องการให้เป็นอย่างนี้” พระเจ้าหลุยส์รับสั่งต่อ “กองทัพอังกฤษ คนของแกมีความผิดมาก ในงานที่บกพร่อง ล้าช้า มาใน พระราชสำนัก และทำร้ายร่างกายทหารยาม ถ้าจะพิพากษาโทษไปตามกฎหมายก็ต้องประหารชีวิต ท่านเคยรู้เหมือนกัน คนของท่าน มากี่ เกอเยอร์ มีความผิดมาก ใน งาน ที่ ยัง อาจ ช่มเหิงข้าหลวงคนสนิทของพระราชินี และ ละสาย ละล้ง เข้าไปใน ห้อง ส่วน ตัว ของ ฉันท้องการสองข้อนี้ แม้จะไม่มีโทษถึงประหารชีวิต ก็เป็นความผิดข้อใหญ่สมควรต้องถูกลงโทษและเนรเทศออกจาก อาณาจักรฝรั่งเศส แต่ — แต่ ฉันท้องการ จะต้องเสียคน ที่ มี ผิด ไป เสีย ถึง สองคน ถ้าหากจะตัดสินให้เป็นไปตามด้วยกฎหมาย ฉันท้องการจะตัดสินเองอย่างกรุณาและจะให้ความยุติธรรมต่อกันทั้งสองฝ่าย คือให้มากี่ เกอเยอร์ กับเจ้าร้อยโท ทอว์กัน จนสุด ผิดต่อหน้าฉันท้องการ และในสถานที่เจ้าร้อยโทมีความผิดมากกว่า อนุญาตให้มากี่ เกอเยอร์ เจ้าร้อยโทถึงชีวิตได้ โดยปราศจากโทษอย่างไร แต่เจ้าร้อยโทจะแพง มากี่ ให้ ถึง ชีวิตไม่ได้ เป็นอันขาด อนุญาตให้แพงมากี่ท่านแพ้

ผอม คือรับภาพจนท้อสู้อีกไม่ได้เท่านั้น และท่านเคยรู้จริงว่า ถ้าคนของท่านแพ้ ผอมเจ้าร้อยโทคราวนี้ละก็ ฉันท้องการจะไม่ยกโทษให้ เป็นอันขาด จะต้องถูกลงโทษเป็นไพร่ทันที กองทัพอังกฤษเหมือนกัน ถ้าคนของแกเข้าชัยชนะมากี่ได้ ฉันท้องการยกโทษให้ทั้งหมด คนของแกก็มีผอมอยู่ไม่กี่หรือ?”

“พระเจ้าคะ พอจะประสานภาพกับท่านมากี่ได้” กองทัพอังกฤษด้วยความภาคภูมิใจ

“ได้แล้ว ถ้าเช่นนั้นก็ลงมือได้” พระเจ้าหลุยส์รับสั่ง และยก พระหัตถ์ ขึ้น คล้าย จะเป็น อาณัติสัญญาณ

สิ้นสุรเสียง ท่านผู้ใหญ่ทั้งสามก็ถอยออกไปยืนอยู่ทางหนึ่ง ปลดปล่อยบรรดาทั้งสองเตรียมคนเข้าต่อสู้กัน มากี่ เกอเยอร์ ปลดปล่อยคนออก โยนกองไว้ ทพณ ชักดาพออก และ ม้วนแขนเสื้อ ที่ รุ่มร่ามให้เรียบร้อย ส่วน นายร้อยโทหนุ่มเขาไม่มีอะไร จะต้องทำ เพราะ เครื่อง แต่งกาย ของ เขา วิกฤม อยู่ แล้ว นอกจากชักดาพออก ขึ้น คอยที่ อยู่ เท่านั้นเอง เมื่อ ชายฉกรรจ์ ทั้งสอง เตรียม คน พร้อมเสร็จ ต่างก็หันหน้ามาสู่พระเจ้าแผ่นดิน ยกดาพขึ้นถวายคำนับพร้อมกัน เสร็จก็ถอยห่างออก



พ.ศ. ๒๔๗๒

๒๕๖  
ทวตหนาที่นาง

ไปไ้ ระยะเวลาท้าว พลังยกทัพขึ้นการวะ  
กันอีกครั้งหนึ่งตามธรรมเนียม ครั้นแล้วต่าง  
ก็มุ่งปลายทัพเข้าประสานกันทันที.

மாக் เกอ มองโกเยียร์เป็นนักทวตที่มี  
ฝีมือเยี่ยมส่มถึงนามอกโชน ทำทางและวิธี  
ทวตทั้งเชิงหลอกเชิง ล่อ ของ เขาแคล้ว คล่อง  
ว่องไวน่าชมยึ่งนัก นายร้อยโทฝรั่งชื่อ วอลอง  
เล่า กันยว่าเขื่อนักทวตผู้มีฝีมืออย่างเล็ก  
ส่มเป็นทหารเสือโดยแท้ แม้มากส์จะ ไซ้  
เล่ห์เหลี่ยมต่าง ๆ เพื่อล่อลวงเขาให้ตกหลุม  
อย่างไรก็ตาม เขาก็รู้เท่าถึงการตลอดสิ้น  
และไ้ รับรองมืองักปลายทัพ ของ มากส์ ไ้  
ไ้ โดย วิธี พลิกแพลง ต่าง ๆ ซึ่งมิไ้ เหลียง  
พลึงเลย.

ห้านาฬิกาไ้ล่วงไป การทวตของชายผู้  
เชี่ยวชาญทั้งสองก็คงดำเนินเรื่อยเป็นปกติ ไม่  
ปรากฏว่าฝ่ายใดต้องขาดเจ็บ ด้วยฝีมือของ  
คนทั้งสองมิไ้ ยิ่งหย่อนกว่ากัน พระเจ้าหลุยส์  
นั้น สังเกตดูในพระอธิบายรู้สึกว่าทรงพอ  
พระทัยในการทวตอย่างยิ่ง ขณะนั้นพระองค์  
ไ้เสด็จลงจวนประทับบน พระนครจึงจยอย  
ที่ค้ปรกษทั้งสองพร้อมกัยส่ายพระพักตร์ตาม  
ไปตามมา แสดงว่เอาพระทัยใส่ที่สูก และ  
บางครั้งก็ยก พระหัตถ์ ช่น ทำท่าทาง ประทอม

ด้วยความพลึงเปลือพระองค์

“คนของท่านเก่งมาก กองค้ ฉะนั้นไ้  
เคยเห็นใคร ค้อสู้ กับ มากส์ ไ้แล้ว ถึง เพียงนี้  
เลย” คยัค เกอ บริงกาหันมากระซิบทูล  
กองค้ เกอ ค้แบร์

“พระเจ้าคะ” นายพันเอกตอบ คาคง  
ไม่หันไปจากค้ทวตทั้งสอง

மாக் เกอ มองโกเยียร์รู้สึกหนักใจ  
ที่สูกเวลานี้ เพราะชั้นแรกเขาไม่เคยฝันเลย  
ว่าสัตว์ของเขาจะมีฝีมือที่เทียบกัยคน ค้อ  
เมื่อไ้ประสานทัพเข้าวังสี จึงรู้ สึกว่  
ฝรั่งชื่อเป็นนักทวตที่มีฝีมืออย่างฉกาฉกรรจ์  
ซึ่งเขาพึ่งจะเคยพบเป็นครั้งแรก มากส์ ไ้  
พยายามใช้กลอุบายหลอกล่อต่าง ๆ จนหมก  
สิ้นและเต็มความสามารถ ก็มีอาจะทำอันตราย  
นายร้อยโทหนุ่มไ้ส่มหวัง ทัพที่เขาพึ่งออก  
ไปตามที่หมายซึ่งเคย กระแทง สัตว์ไ้ แต่ก่อน  
ก็ต้องถูกยักกระเด็นออกมาทุกครั้ง และบาง  
คราวยังรู้ สึกว่ฝีมือของเขา สิ้น สะท้าน จนทัพ  
แทบหลุดออกจากมือ ด้วย ความแรง ของผู้ พ้น  
การทวตลงนานเข้าเพียงไร มากส์ ก็รู้ สึก  
หนักอึ้งจน ช่น ด้วยคนหมกความสามารถที่จะ  
เอาชนะค้อริไ้ ความเหนียวอ่อนก็ค่อย ๆ เพิ่ม  
ทยัดจนมาเป็นลำคัมจนเหงอช่มออกมาไ้รวม



# สุพรรณมานพ

๑๖๖๒ วรรณกรรม

หน้าของเขา เขารู้สึกตัวว่าเวลานี้เขาคง  
เป็นฝ่ายรับ และคงรีบร้อนอย่างไม่มีโอกาส  
รุก คอยแค้มยั้งมือให้ปลายกายของฝรั่งชั่ว  
ถูกร่างของเขาได้เท่านั้น.

“กูแบร์ คนของเราเป็นต่อแล้วนะ กูช  
นั้น นั้น มากี่สกเห็นอ้อนอ้อมเทม” กองค  
เคอ วากแฟง กระซิบเบา ๆ พลางเอามือกระดก  
แขนเสื้อ กองค เคอ กูแบร์” “เอะ นั้น  
อะไร”

ขณะนั้นรองเท้า ของ ฝรั่งชั่ว ได้ ถิ่นปลาค  
ไปตามพื้นโดยยังไม่ทัน เจนร่างของเขาถลัน  
ออกไปข้างหน้า มากี่สก เคอ มองโกเบียร์  
จึงฉวยโอกาสนั้นพุ่ง ปลายกายมุ่งหมาย จะให้  
เขารู้สึกหัวใจของนายร้อยโททันที แต่ด้วยความ  
ว่องไวอย่าง เหลือ คาก ของ นาย ร้อยโท หนุม  
เขาหลบหลีกอย่างรวกเร็ว ปลดปล่อยให้ปลายกาย  
ของมากี่สกแทงผ่าน เข้าไปใน เสื้อ เค้มยศ ของ  
เขาคงแตรงคมเม็กที่ตอของทะเลถึง คั่นแขนเขียง  
ซ้าย ฉากเขาเนื้อและหนังของเขาไปพล่อก  
ออกซิบ ๆ และพอ มากี่สก ตะวัก กาย ออกไป  
แรง เสื้อของฝรั่งชั่ว ก็ขาดออกพร้อมกัย  
เกี่ยวเอาสร้อยคอทองคำ กัยเหรียญซึ่ง ห้อยอยู่  
ภายในเสื้อ ของเขา ขาด กระเด็น ตก ปลายกาย  
มากี่สก ไปด้วย เหรียญนั้นได้หลุดออกจากสาย

สร้อยกลงไปตกอยู่ริมเท้าของพระคาคีแนล  
พระคาคีแนลลงเก็บเหรียญของฝรั่งชั่ว  
และพลิกขึ้นดู เพชรปล่ายซึ่งบรรจุอยู่ภายใน  
กระดกประจักษ์แก่จักขุท่าน คางของท่านก็  
ลุกโผลงอย่างพิศวง และด้วยความรู้สึก  
หรือกระหายอย่างหนึ่ง คาคีแนลจึงแกะหลัง  
เหรียญออกดูไปอีกข้าง ในหลังรูปนั้น  
มีลายมือเขียนหวัด ๆ แต่ชัดเจน ซึ่งทำให้  
หน้าของคาคีแนลยิ้มออกมาได้ทันที ครั้น  
แล้วท่าน ก็เงย ขึ้น พิศ ภูหน้า ของ นายร้อยโท  
ฝรั่งชั่วแทบไม่กระพริบ พลางถำวัตถุอันไว  
แน่นอยู่ในมือ

มากี่สก เคอ มอง โกเบียร์เกิดทลาลใจอย่าง  
ยิ่ง ที่ กาย ของ คน ทำ อันตราย ปรบักษ์ ไม่ได้  
สมหวัง ความโกรธทำให้มากี่สก โถมเข้า  
ทะลวงฟันอีกอย่างบ้าก่เกิดต จันลัมคิกที่ระ  
ยักยั้งปลายกายของฝรั่งชั่ว มุ่งจะสังหาร  
ชีวิตสัตว์ ให้สมแค้นฝ่ายเดียว วิสลงรู้ สัก  
ยิบก็เป็นที่สุดที่เห็น มากี่สก โกรธแค้น ถึงเพียง  
นั้น เพราะเขาทราบความน้อย ภัยาเลศ  
ปราศจากความมิดคณโค คนที่มกหน้าด้วย  
โทษะก็ไร้ความคึก คงเกี่ยวกันคณนั้น และ  
ย่อมเป็นโอกาสของฝ่ายที่มั่นอยู่ในสติได้เปรียบ  
ยิ่งขึ้น



พ.ศ. ๒๔๗๑

ตวลหน้าหนึ่ง

วาระที่มากที่สุด เกอ มองโกเยอร์กำลัง  
กระโจนพ้นอุกฉกฉวยถึงพยัคฆ์ร้าย จนมิได้  
คิดจะป้องกันตัวนั้ มากัสได้เบียดช่องว่างต่างๆ  
ตามส่วนสำคัญของร่างกาย ซึ่งถ้าฝรั่งชั่ว  
จะสังหารชีวิตคนปรี๊ด ของตนก็ไม่ใช่ ของยาก  
เป็นเลย แต่ด้วยพระราชโองการอันเด็ดขาด  
ของพระเจ้าหลุยส์ เขาจึงมิสามารถจะทำลง  
ไปได้ มีหนทางเดียว คือเขาจะต้องแทง  
มากที่สุด เสีย จนจับดาบสู้ เขาอีกไม่ได้เท่านั้น  
และโอกาสที่เขากำลังคอยอยู่ก็ได้มาถึงแล้ว

ฝรั่งชั่วได้สำเร็จทำเป็นฝ่ายร้าย เขาถอย  
หลังเรื่อยปล่อยให้ศัตรูฟันแทงอยู่ฉกฉวย แต่  
พอเห็นว่าได้ที โดยมากัสก้าวหน้าถ้ำหลวมตัว  
เข้ามารนได้ระยะ เขาก็จับดาบของปรี๊ดกับ  
เขนห่างออกไปพร้อม กับตัวก็พลาย ดาพเข้า  
กรัดหน้ามากที่สุด โดยแรง เป็นแผลเยื่อขาวทั้ง  
แต่ถึงหูซ้ายผ่านแก้มตลอดลง มาจรดริมฝีปาก  
โลหิตก็พลันไหลออก มาพลัก ๆ ชะโลมแก้ม  
และคางของเขา ตกเป็นที่น่าสังเวชยิ่งนัก

อา ความเจ็บปวดทำให้มากที่สุด แท้จะทรง  
กายมิอยู่ เขาคงหลยคานักด้วยความมึน  
หน้า พลังยกมือซ้ายขึ้นกุมแก้ม อันช่ายด้วย  
โลหิตนั้น และภาพที่เขาเคยกุมอยู่อย่างแน่น  
ในมือ ก็ร่วงหลดลงถึงพื้น โดยปราศจาก ความ

รู้สึก อนิจจามากที่สุด เกอ มองโกเยอร์  
นักกลัว มีชอลิอะคือน ทัวทั้งมหานครปารีส  
จนมิสมยว่า “เจ้าแห่งดาพ” ต้องมาสูญ  
ชอลิอะคือนลงเพราะฝีมือนายร้อยโทหนุ่มใน  
วาระนั้นเอง

เมื่อการทวลของบรรณกรรพ ทั้งสองได้สึก  
สันลงโดยฝ่ายหนึ่งยากเจ็บ คียัก เกอ ยริงกา  
ก็หันไปถวายคำนับพระเจ้าหลุยส์ และรีบตรง  
เข้าไปประคองมากที่สุด เกอ มองโกเยอร์ก็รีบ  
ออกไปจากห้องทันที

“ฉันไม่เคยนึกเลยว่า คนของแกระมี  
ฝีมือลงเพียงนี้ กองต์ เกอ ดูแบร์” พระ  
เจ้าหลุยส์รับสั่งเห็นพระพิศมัยทางนายพันเอก

“พระเจ้าข้า ข้าพระองค์ก็ไม่เคยนึก  
เหมือนกันว่า จะเอาชนะชนะท่านมากที่สุดได้”  
ท่านกองต์ทูลตอบ และยิ้มอย่างปลายปลีมิใจ  
“กองต์ เรืองนั้เป็นอันว่ายุติกันที คน  
ของแกระนั้นไทยได้ทั้งทีฉันได้พูดไว้ เจ้า  
นายร้อยโทนั้นชอลิอะคือนอะไร?”

“ฝรั่งชั่ว วลอง พระเจ้าข้า” กองต์ทูล  
“มิใช่ นั่นคือ บรินซ์ เกอ ยาเกรวของ”  
พระ คาซิแนล สดก ชน พลังส่ง เหริยญ ถวาย  
พระเจ้าหลุยส์  
“ฮัล บรินซ์ เกอ ยาเกรวของ” พระเจ้าหลุยส์





สุวรรณมานพ

ស្រីក្រមុំក្រក្រ

วิธีสั่งอย่างเถระพระทัยวิบริบ เหริยญไปจาก นิส  
พระศาสดาและพลิกชนทอภพระเนตรรูป และ  
ตัวอักษรพิทักษ์หลัง

ขณะนั้นท่านนายพันเอก กองทัพอากาศไทย ได้  
 ปรากฏโดยความจงใจอันดี เมื่อได้ศึกษา  
 คำพูดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙  
 และเห็นมาซึ่งการกองทัพอากาศไทย รัชกาลที่ ๙  
 ยินดีที่จะปรากฏโดยความจงใจอันดี รัชกาลที่ ๙  
 นายร้อยโท หนึ่งน้อย นนทบุรี กับหม่อมราชวงศ์  
 หนึ่งน้อย

<sup>๒</sup> <sup>๓</sup> <sup>๔</sup> <sup>๕</sup>  
ตัวอักษรทวิคชงเขียนอยู่หลังรูปเหรียญน  
<sup>๖</sup> <sup>๗</sup>  
มกนิ

ให้ฝรั่งชั่วๆ ตูกรัก

เออแซลส์ เดอ บาเกรอของ

“เจ้าเป็นลูกชายศิษย์ เกอ ยางเรอของ  
หรือ?” พระเจ้าหลยฮุยตั้งถามฝรั่งว่า

“พระเจ้า ติยัค เทอ ยาเกรวยของ  
คือพระบิดาของข้าพระองค์” ชายหนุ่มตอบ  
พร้อมก้มกราบศีรษะลงถวายคำนับ

“โอ! ถ้าเช่นนั้น เจ้าก็ขอหลานของ  
 ลิง ฟรังชัวส์” พระเจ้าหลุยส์ทรงสั่งพลาง  
 เสกถึงจากที่ประทับตรงเข้าไปในป้อมพลิงฟรังชัวส์  
 พระพิภคก็ยื่นเยื่ออย่างทรงโฉมคืน.

“เจ้าปกติครองนวิ เพอ ประโยชน์อะไร

ฝรั่งชั่ว” พระเจ้าหลุยส์รับสั่งถาม พระหัตถ์  
คงยังอยู่บนไหล่ของเจ้าชาย.

“เพื่อให้เป็นไปตามพระประสงค์ ของพระ  
บิดา พระเจ้าข้า”

“อย่า อย่าใช้คำพหูชนิกนั้นกับลุงซี  
หลาน เวลานั้นเจ้าคือ ปรีณช เติษยาภรรยของ  
หลานชายของพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๓ แล้ว จง  
พุกกับลุงอย่างเปิดเผยเองเถิด และเวลานี้ออ  
ของเจ้าอยู่ที่ไหน?”

ปิ่น<sup>๑</sup> พริ้ง<sup>๒</sup>ทิว<sup>๓</sup>ส<sup>๔</sup> เกศ<sup>๕</sup> ยาว<sup>๖</sup>กร<sup>๗</sup>ของ<sup>๘</sup> ถอน<sup>๙</sup>  
พระ<sup>๑๐</sup>ท<sup>๑๑</sup>ย<sup>๑๒</sup>เชือก<sup>๑๓</sup>เบา<sup>๑๔</sup> ๆ<sup>๑๕</sup> เม<sup>๑๖</sup>อ<sup>๑๗</sup>ไ<sup>๑๘</sup>ส<sup>๑๙</sup>ะ<sup>๒๐</sup>ก<sup>๒๑</sup>ย<sup>๒๒</sup>กระ<sup>๒๓</sup>แส<sup>๒๔</sup>รว<sup>๒๕</sup>บ<sup>๒๖</sup>ง<sup>๒๗</sup>  
ถ<sup>๒๘</sup>ม<sup>๒๙</sup>ถึง<sup>๓๐</sup>พระ<sup>๓๑</sup>นิ<sup>๓๒</sup>คา<sup>๓๓</sup>เช<sup>๓๔</sup>อ<sup>๓๕</sup>

“สิ้นพระชนม์เสียในสวิตเซอร์แลนด์เมื่อ  
สองปีก่อนแล้วพระเจ้าข้า”

“สันพระชนม์เสียแล้ว” พระเจ้าหลุยส์  
ทวนคำ สันพระพักตร์เล็กน้อย “อนิจจา สงสัยใจ  
เหลือเกินหลานเอ๋ย ความจริงพ่อเจ้าไม่ควรถือ  
โกรธลงเกินไป ลงได้ มีหนังสือไปขอโทษพ่อ  
เจ้าแต่ครั้งเมื่อเขาอยู่ในยัลลัม และบอก  
ให้กลับฝรั่งเศส แต่พ่อเจ้าก็ไม่ยอมกลับเพราะ  
ความคุมแค้นในคำพูดของลง” พระราชา  
ฝรั่งเศสพระพักตร์สลดลงเมื่อทรงระฤกถึงความ  
หลัง “ไหน ๆ เรื่องก็แล้วไปแล้ว เจ้า  
อย่าได้ถือโกรธลงเลยหลานเอ๋ย ลงขอโทษ



พ.ศ. ๒๔๗๑

ตอลหน้าที่นั่ง

เจ้าแทนพ่อของเจ้าด้วย”

“เป็นพระกรุณาหาที่สถิตได้ หม่อมฉัน  
มิได้นึกโกรธเคือง ในใต้ฝ่าละอองพระบาท  
อย่างไรเลย” ปรีชัณฑ์มธุรสและนอมเคียร  
ลงถวายคำนับ

พระเจ้าหลุยส์ ทรง พระสรวล และ หัน มา  
ทางกองทัพ เกอ คูแบร์ “กองทัพ แก่งโง่มาก  
มีวังมอยุ่ได้ หลานของฉันทอยู่ในความบังคับ  
บัญชาของแก่งคนช่างไม่รับขานเลยนะ”

“พระราชอาญาไม่พ้นเกล้าฯ ยากที่  
ข้าพระองค์จะทราบได้ เพราะเจ้าชายทรง  
ปลอมแปลงพระนาม และไม่เคยรับสั่งแยม  
อะไรซึ่งเกี่ยวกับ คียัก เกอ ยาเกรของให้  
ข้าพระองค์ทราบเลย” ท่านกองทัพสารภาพ

“และ ข้าพระองค์ ก็โง่ เช่นเดียวกับ  
กองทัพ เกอ คูแบร์ เพราะฟังทราบดีคนเดียว  
เหมือนกัน” นายพันเอก กองทัพ เกอ  
ราทแพ่ง สอดทูลสารภาพจนจบ และ ยม  
เหลือบตาไปคุกหน้าเจ้าชาย

พระเจ้าหลุยส์เสด็จกลับขึ้นประทับบน พระ  
ราชอาสน์ตามเดิม ยมผู้ส่งศึกก็ทักถึงต่าง  
กันถึงลงบนเก้าอี้เรียงกันตามลำดับยศ พระองค์  
ก็ทรงรับสั่งถึงเรื่องราวต่าง ๆ กับคนทั้งหลาย  
อย่างเพลิดเพลินจนลมเรื่องมากที่สุด เกอ มอง

โกเบียร์ ในที่สุดพระคาคิแนลจึงเอ่ยขึ้น  
“อาตมา คิดว่า พระองค์ ควร จะ จัด การ  
กับมากที่สุด เกอ มองโกเบียร์เสียตามที่ใดทรง  
รับสั่งไว้”

“เออจริงซีเจ้าคุณ ลืมสนิททีเดียว พรุ่ง  
นี้ฉันจะเขียนคำสั่งบอกเจ้ามาถนัดนั้นเสีย และ  
จะเลย เขียน คราวนี้ หลานฉัน เสีย ด้วย ที่เดียว  
ฉันจะคงให้เป็น คียัก เกอ ยาเกรของ  
ตำแหน่งราชองครักษ์ประจำของฉัน เจ้าคุณ  
จะเห็นอย่างไร?”

พระคาคิแนลยิ้มชายตาไปยังเจ้าชาย และ  
ถวายพระพรว่า

“ควรแล้ว ถวายพระพร”  
“ก็แล้ว” ทรง รับสั่ง พลาง ลูก ขึ้น  
“พรังซัวส์ เจ้ากลับไปพักอยู่ที่กรมทหารก่อน  
รออีกสองสามวัน พอเจ้าจึกวังเอาเด็กซึ่งทรง  
เรียกร้อยแล้ว ลงจะ ให้เจ้าไปอยู่ที่นี่” สัน  
กระแสรับสั่งพระราชอาญาฝรั่งเศสก็เสด็จเข้าข้าง  
ในพร้อมด้วยพระคาคิแนล

๐ ๐ ๐  
วัดทิศาบทหนึ่ง เป็นวันที่ห้า หลังจาก มากัส  
เกอ มองโกเบียร์ ได้ถูกถอดลงเป็นมองวรีเฮอ  
ไวยงค์ และ ได้ถูกห้ามมิให้เข้าออกใน  
พระราชฐานแล้วนั้น ภายในท้องพระโรงแห่ง



พระราชสำนักของพระเจ้าหลุยส์ ที่ ๑๑ ได้สว่างไสวด้วยแสงประทีปสีต่าง ๆ ทั่วทุกทวารบาน พระแสง เสียงดนตรีบรรเลงอโยมิชาดสาย ทั้งนี้ ก็ เนื่องด้วยงาน สโมสรมันนียาทรนเริงวัย เสกข์และเพื่อพระเกียรติยศของคียูค เกอ บาเกรอยองผู้เยาว์ นักทาที่โปรดปรานของพระเจ้าแผ่นดินฝรั่งเศสนั่นเอง บรรดาผู้ที่ได้รับเกียรติยศเชิดเชิญมาในงาน ล้วนแล้วแต่เจ้านายชนานายทหารและสถาพรยศสตรีผู้สูงศักดิ์ทั้งสิ้น ซึ่งขณะนั้นกำลังเข้าเฝ้าฯ เห็นว่าเจ้าหญิงหะอัยไปมารอบ ๆ ท้องพระโรงอันกว้างใหญ่ด้วยความบรรเทิงเริงรมย์ พระเจ้าหลุยส์ และ พระราชินี ได้เสด็จประทับเป็นประธานอยู่ตลอดกาล

ในหมู่ที่เห็นทั่วทั้งหลาย ถ้าใครใช้ความพิเคราะห์ก็เห็นถนัดแล้ว จะสังเกตได้ว่าผู้เห็นทั่วหมู่สาวกหนึ่งได้เกาะแขน พาขึ้นทลายเสียงออกจากหมู่ชน เคียงอ้อมวรชัย ไปยังอุททยานเบื้องล่าง เขาทั้งสองมิใช่ใครคือ คียูค เกอ บาเกรอยอง กับ เลกัคัชริน เกอไวแซลล์สาวสวยนั่นเอง ทั้งสองเกิประคองเคียงไหล่และสัพยอก หยอก สรวล ระวีถึกซึกซึกกันเรื่อยมาอย่างพลิกเพลินในหว่างพุ่มพฤกษาใหญ่น้อยซึ่งกำลังชูชูกใบสวและส่งกลิ่นหอม

ตระหลบอยู่สองข้างวิถี ครึ่งหนึ่ง หนุ่มสาวก็หยอคนึงนัยยาวหिनอ่อนไถรมไม่ ซึ่ง ยืนกึ่งก้านสาขาทอดมาปกคลุมอยู่เหนือศีรษะของเขาทั้งสอง ต่างก็พริ้วพลัดลงความรักอันตกคิมซึ่งได้มีต่อกันเป็นแรมปี ขณะหญิงสาวได้ทอดกายอยู่ในวงหัตถ์ของเจ้าชาย ศีรษะซบย่อนพาหาของเธอ ส่วนกวางหน้าอันงามของเจ้าที่ล่อนก็ยิ้มแย้มด้วยความยินดี

“คัชรินขอครัก เธอคงตระหนักแล้วว่าฉันมีความรักเธอเพียงไร และฉันจะไม่พุดถึงความรักให้เธอว่าคาญหูอีก สิ่งฉันที่อยากจะพุดและอยากทราบ จาก กวางหทัย ของเธอต่อไปนักคือ เธอยินดีจะแต่งงานกับฉันในสัปดาห์หน้าหรือไม่?” คียูคหนุ่มรีบส่งกับครักพลางรวิร่างของหล่อนให้กระซิบยังชนคัชรินแก้มแดงเป็น สีกลุหลาย เมื่อได้สะกิดประ โยคนั้น

“ว๊วย อย่าให้ รวดเร็ว อย่างนั้นซี เพคะหม่อมฉัน คง ขอ ประทานเวลา ครัก ทรง กูก่อน” คัชรินตอบและเขามีอตุวิพระองค์คียูคก็ช่วยขยับไปมา

“หนึ่งสัปดาห์เต็มๆ ฉันนึก ว่าเธอมีเวลาพอที่จะครักทรงแล้ว ไม่ได้ซี ยอครัก เธอต้อง คอย เคียว น ที่เคียวว่า จะ แต่งงาน กับ ฉัน



พ.ศ. ๒๔๗๑

ตอนหนึ่ง

หรือไม่ในวันศุกร์หน้า?” คัยศรีตั้งถามอีก  
เป็นเชิงขบขัน.

“เพคะ หม่อมฉันอยู่ใต้ อำนาจฝ่าพระบาท  
นี่เพคะ ก็ต้องยอมนะ—ซี—เพ—คะ” สาว  
สวย คอยลากเสียง พลาจ ช้อนคำ อัน หวานฉ่ำ  
ของหล่อนจนจิบกับพระเนตรคัยศรี

แทนคำตอบคัยศรีถึง จรวิมโสมอยู่ของ  
เขอลงแนยสนธิภักย์ของหญิงสาว ซึ่งหล่อนยอม  
รับและมีไต่เยื่อหนึ่

“อู๋ หม่อมฉันลืมนิธิเทวเพคะ” คัชริน  
กล่าวและผลึกของคัยศรี “ยังมีสิ่งหนึ่งซึ่ง  
อาจะเป็นอ้าวกันความรักของเราไว้ได้”

“อะไรเล่า คัชริน?”

“พระเจ้าหลุยส์เพคะ”

“ทำไม?”

“หม่อมฉัน เกรง ว่าพระเจ้าหลุยส์ จะ ไม่  
ทรง อนุญาต ให้ ฝ่า พระบาท ทรง แต่ง งาน กับ  
หม่อมฉัน โดยเห็นว่าหม่อมฉันเป็นคนต่ำ  
ศักดิ์”

“ไม่จริง ยินก็อนุญาตให้เสมอ” เสียง  
หนึ่งได้ คังมาจากเบื้องหลังของหนุ่มสาวทั้งสอง

และบุรุษเจ้าของเสียงก็ เกริด ออก มาจาก เงาไม้  
พร้อมกับสตรีอีกผู้หนึ่ง บุคคลทั้งสองนั้นคือ

พระเจ้าหลุยส์ กับพระราชินีนั่นเอง

คัยศรีกับคัชรินต่างลุกขึ้นถวายคำนับพร้อม  
กัน และเพิกกลยเกลื่อนความขวยอายของ  
คัชริน คัยศรีจึงกราบทูล “พระเจ้าสูงเห็นจะ

เสด็จมาประทับอยู่นานแล้วกระมังพระเจ้าคะ”

“เปล่า พอมาถึงก็ได้ยินประ โยคสุก  
ท้ายของคัชรินที่ว่าสูงจะไม่อนุญาต ลงจึงพบ  
ขิดขื่น” พระเจ้าหลุยส์ วยสั่ง พลาจทรง

พระสรวล

“คัชรินหล่อนเกรงว่าพระเจ้าสูงจะไม่ทรง  
อนุญาตให้หม่อมฉัน แต่งงานกับหล่อนพระเจ้า  
คะ” คัยศรีทูลและชายเนตร ไปยังคัชริน

พระเจ้าหลุยส์ ฝนพระพักตร์มาทางคัชริน

และวยสั่ง “อะ อะ เจ้าเข้าใจผิดมากคัชริน  
ที่แท้เจ้าเป็นเจ้าแก่ออเจ้าต่อ พระราชินี เขาเสีย  
อีก”

“และฉันก็อนุญาตถวายแล้วคัย คัชริน”

พระราชินีเสริมและเสด็จเข้าไปจับแขนข้าหลวง  
เขยคางหล่อนและวยสั่งต่อ “เจ้าคัยสินก็





สุวรรณมานพ

และเต็มใจไม่ช้ารึ ?”

“เพคะ แล้วแต่จะทรงพระกรุณา” คัณวิน  
ทูลและย่อกายลงถวายคำนับ.

“เฮาสะ เยนตกอง ” พระเจ้าหลุยส์รับสั่ง  
“ไปเถอะ เราพากันกลับไปข้างในให้พร้อม

กรกฎ

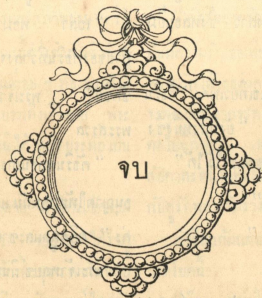
กัน จะได้ประกาศหมั้นต่อหน้าบรรดาแขกเหรื่อ

เสียในคืนนี้ที่เดียว เหมะแล้ว” สันรับสั่ง

พระเจ้าหลุยส์กับพระราชนัดดา คียุกกับ คัณวินก็

ต่างเข้าเฝ้าทูลทูลขึ้นสู่ยังท้องพระโรงพร้อม

กัน.



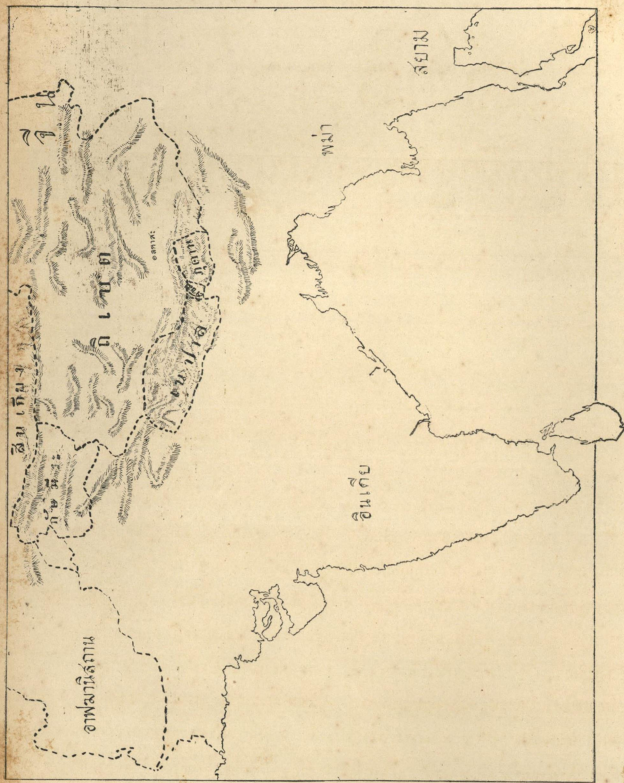
จบ

๐ ถึงแสนสววย แสนรัก แสนจักเล็ด  
แม่ฉลาก สิวาทถนอม มียอมเรือ

นานหน้อยเด็ก เออนกัน ม้วนเยื่อ  
ไซ้ใจเสื่อ เหลือวัน ทิ้งกันเอย ฯ

พระศรี นิพนธ์





# ลัทธิลामะ

## ไศสฺยวาทะและ นาคะประทีป

ประเทศทิเบต ภูตวัน และ เนปาล

ลามะเป็นลัทธิเกิดจากลัทธิพุทธตันตระที่  
ประชาชนในประเทศทิเบต เนปาล และภูตวัน  
นับถือ. นอกจากลัทธิลามะยังแพร่หลายไป  
ในหมู่ชาติตาค ซึ่งยังมีลัทธิลามาอยู่ในประเทศ  
รัสเซียในยุโรป ตลอดจนไปถึงแคว้นไซบีเรีย  
มองโกเลีย และแมนจูเรีย. ถ้าจะกล่าวถึงลัทธิ  
ลัทธิลามาแพร่หลาย, จะเห็นได้ว่ากว้างขวาง  
มาก; แต่ถ้าพูดถึงจำนวนประชาชนแล้วก็  
ไม่สู้มากนัก: เพราะในดินแดนตอนบนซึ่ง  
เรียกว่าทิวป่าเขียวกึ่งกลาง มีทะเลทรายและป่า  
พงกึ่งทึบเป็นอันมาก, ชุมชนมนุษย์ที่อาศัย  
อยู่จึงเป็นหย่อม ๆ เรียงรายกันไปไม่หนาแน่น  
เหมือนอย่างในประเทศอินเดีย หรือประเทศจีน.  
ก่อนที่จะเล่าถึงลัทธิลามา ควรต้องกล่าวถึง  
ประเทศทิเบต เป็นที่ ตั้ง เพราะ ทิเบตเป็น  
ศูนย์กลางแห่งลัทธินี้.

ถ้าดูแผนที่ทวีปเอเชียตรงประเทศอินเดีย,  
จะเห็นได้ว่า ทางด้านเหนือ มีเทือกเขากั้นเป็น  
กำแพงไว้ตลอด, เทือกเขานี้เรียกว่าหิมาลัย.  
ตรงเชิงเขากั้นอินเดียเฉียงไปทางทิศตะวันออก  
มีประเทศเนปาล สิบิม และภูตวัน เรียงกันไป  
เป็นลำดับแต่ตะวันตกไปหาตะวันออก. ถ้า  
จะไปทางเชิงเขา อีกข้างหนึ่ง เป็นทิวสูงอัน  
เป็นประเทศทิเบต, ทิศเหนือ ของทิเบตคือ  
ประเทศตาค ซึ่งในจีนเรียกว่าซินเกียง, ทิศ  
ตะวันตกคือทิเบตอันมีระ, ทิศตะวันออกคือ  
ประเทศจีน. พลเมืองประเทศทิเบตมีรูปลักษณะ  
และ การ แต่ง กาย ตลอดจน ชีวชน นิยม  
ประเพณีคล้ายไปข้างจีนมากกว่าอินเดีย.

ระหว่างแคว้นสิบิมและภูตวัน อาณาเขต  
ของทิเบตอยู่ลงมาจากอินเดีย นับว่าเป็นเขต  
ลงมาใต้ที่สุดของทิเบต. ดินแดนที่อยู่ลงมา





# เสฐียรโกเศศ และ นาคะประทีป

กรกฎ

นี้ บางแห่งก็มีประเทศงคามขึ้นนัก, บางแห่งก็<sup>๑</sup>เป็นแผ่นดิน<sup>๒</sup> ที่สูง<sup>๓</sup>ที่สุด, บางแห่งก็<sup>๔</sup>หนาว<sup>๕</sup>ที่สุด และอ้าง<sup>๖</sup>ว่าง<sup>๗</sup>ที่สุด. ถึงในแดนของดิเบตคอน<sup>๘</sup>อื่นๆ ก็<sup>๙</sup>เป็นเช่นเดียวกัน. ฉะนั้น<sup>๑๐</sup>หนึ่งมีช่องเขาเป็น<sup>๑๑</sup>หนทาง<sup>๑๒</sup> เข้าออกใน<sup>๑๓</sup> ราว<sup>๑๔</sup>อัน<sup>๑๕</sup>เดียวกับดิเบต: ช้อง<sup>๑๖</sup>นี้<sup>๑๗</sup> ชาติดิเบตกวตซัน<sup>๑๘</sup> นัก<sup>๑๙</sup>ไม่ยอม<sup>๒๐</sup>ให้<sup>๒๑</sup>ชน<sup>๒๒</sup>ต่าง<sup>๒๓</sup>ชาติ<sup>๒๔</sup>เข้าไป, เพราะฉะนั้น<sup>๒๕</sup>ดิเบตจึง<sup>๒๖</sup>เป็น<sup>๒๗</sup>ประเทศ<sup>๒๘</sup>ที่มี<sup>๒๙</sup>ผู้คน<sup>๓๐</sup>เคย<sup>๓๑</sup>น้อย, ทั้ง<sup>๓๒</sup>ชาติ<sup>๓๓</sup>ดิเบตเอง<sup>๓๔</sup>ก็ต้อง<sup>๓๕</sup>การ<sup>๓๖</sup>อยู่<sup>๓๗</sup>ตาม<sup>๓๘</sup>ลำ<sup>๓๙</sup>พัง<sup>๔๐</sup>ไม่<sup>๔๑</sup>ประสงค์<sup>๔๒</sup>ให้<sup>๔๓</sup>ใคร<sup>๔๔</sup>เข้าไป<sup>๔๕</sup>พลุก<sup>๔๖</sup>พล่าน<sup>๔๗</sup> ทำ<sup>๔๘</sup>ความ<sup>๔๙</sup>ยุ่ง<sup>๕๐</sup>ยาก<sup>๕๑</sup>ให้<sup>๕๒</sup>เกิด<sup>๕๓</sup>ขึ้น<sup>๕๔</sup> เพราะ<sup>๕๕</sup>เหตุ<sup>๕๖</sup>ความ<sup>๕๗</sup>เจริญ<sup>๕๘</sup>อย่าง<sup>๕๙</sup>ปัจจุบัน. เหตุ<sup>๖๐</sup>ฉะนั้น<sup>๖๑</sup> ดิเบตจึง<sup>๖๒</sup>ไม่มี<sup>๖๓</sup>โรงเรียน<sup>๖๔</sup> โรง<sup>๖๕</sup>มหรสพ<sup>๖๖</sup> หนังสือ<sup>๖๗</sup>พิมพ์<sup>๖๘</sup>รถยนต์<sup>๖๙</sup>ไฟ<sup>๗๐</sup> หรือ<sup>๗๑</sup>อะไร<sup>๗๒</sup>ที่<sup>๗๓</sup>จะ<sup>๗๔</sup>ไร<sup>๗๕</sup>กัน<sup>๗๖</sup>ว่าเป็น<sup>๗๗</sup>ส่วน<sup>๗๘</sup>ทำ<sup>๗๙</sup>ความ<sup>๘๐</sup>เจริญ<sup>๘๑</sup>ใน<sup>๘๒</sup>อารยธรรม. ผู้<sup>๘๓</sup>ปกครอง<sup>๘๔</sup>เรียกว่า<sup>๘๕</sup>ไท<sup>๘๖</sup>หรือ<sup>๘๗</sup>ตะเล<sup>๘๘</sup>ลามะ<sup>๘๙</sup> ซึ่ง<sup>๙๐</sup>ชาว<sup>๙๑</sup>ดิเบต<sup>๙๒</sup>คือ<sup>๙๓</sup>ว่าเป็น<sup>๙๔</sup>พระ<sup>๙๕</sup>พุทธ<sup>๙๖</sup>เจ้า<sup>๙๗</sup> หรือ<sup>๙๘</sup>พระ<sup>๙๙</sup>โพธิสัตว์<sup>๑๐๐</sup>องค์<sup>๑๐๑</sup>ใด<sup>๑๐๒</sup>องค์<sup>๑๐๓</sup>หนึ่ง<sup>๑๐๔</sup> อวด<sup>๑๐๕</sup>การ<sup>๑๐๖</sup> มา<sup>๑๐๗</sup> เป็น<sup>๑๐๘</sup>ผู้<sup>๑๐๙</sup>ปกครอง. ส่วน<sup>๑๑๐</sup>ประชาชน<sup>๑๑๑</sup> ก็<sup>๑๑๒</sup>เป็น<sup>๑๑๓</sup>นัก<sup>๑๑๔</sup>บวช<sup>๑๑๕</sup> เรียกว่า<sup>๑๑๖</sup>ลามะ<sup>๑๑๗</sup> โดย<sup>๑๑๘</sup>มาก. หัก<sup>๑๑๙</sup>ฉกรรรม<sup>๑๒๐</sup>ของ<sup>๑๒๑</sup>ประเทศ<sup>๑๒๒</sup>นี้<sup>๑๒๓</sup>แต่<sup>๑๒๔</sup>การ<sup>๑๒๕</sup>ทำ<sup>๑๒๖</sup>กะ<sup>๑๒๗</sup>บอ<sup>๑๒๘</sup>กัม<sup>๑๒๙</sup>ที่<sup>๑๓๐</sup>ตาม<sup>๑๓๑</sup>ถั<sup>๑๓๒</sup>หม่น<sup>๑๓๓</sup>ได้, ข้าง<sup>๑๓๔</sup>ใน<sup>๑๓๕</sup>บรรพ<sup>๑๓๖</sup>จักร<sup>๑๓๗</sup>เป็น<sup>๑๓๘</sup>มนตร์. กะ<sup>๑๓๙</sup>บอ<sup>๑๔๐</sup>กมนตร์<sup>๑๔๑</sup>นี้<sup>๑๔๒</sup>เขา<sup>๑๔๓</sup>ไป<sup>๑๔๔</sup>ยก<sup>๑๔๕</sup>ให้<sup>๑๔๖</sup>ลม<sup>๑๔๗</sup>พัด<sup>๑๔๘</sup>หม่น<sup>๑๔๙</sup>หรือ<sup>๑๕๐</sup>เขา<sup>๑๕๑</sup>ไป<sup>๑๕๒</sup>ไว้<sup>๑๕๓</sup> ใน<sup>๑๕๔</sup>น้ำ<sup>๑๕๕</sup>ให้<sup>๑๕๖</sup>กระ<sup>๑๕๗</sup>แสน<sup>๑๕๘</sup>น้ำ<sup>๑๕๙</sup>พัด<sup>๑๖๐</sup>หม่น, คือ<sup>๑๖๑</sup>ว่า<sup>๑๖๒</sup>ได้<sup>๑๖๓</sup>บุญ<sup>๑๖๔</sup>เท่า<sup>๑๖๕</sup>กับ<sup>๑๖๖</sup>สว<sup>๑๖๗</sup>กมนตร์<sup>๑๖๘</sup> ยังมี<sup>๑๖๙</sup>กะ<sup>๑๗๐</sup>บอ<sup>๑๗๑</sup>กมนตร์<sup>๑๗๒</sup>ขนาดเล็ก<sup>๑๗๓</sup>สำหรับ<sup>๑๗๔</sup>ถั<sup>๑๗๕</sup>หม่น<sup>๑๗๖</sup> ซึ่ง<sup>๑๗๗</sup>

ประชาชน<sup>๑๗๘</sup>ทุกคน<sup>๑๗๙</sup>ต้อง<sup>๑๘๐</sup>มี<sup>๑๘๑</sup>ไว้. ยิ่ง<sup>๑๘๒</sup>อีก<sup>๑๘๓</sup>อย่าง<sup>๑๘๔</sup>หนึ่ง<sup>๑๘๕</sup> ยก<sup>๑๘๖</sup>เสาส<sup>๑๘๗</sup>งบน<sup>๑๘๘</sup>ปลาย<sup>๑๘๙</sup>เสาส<sup>๑๙๐</sup>กลั่น<sup>๑๙๑</sup>ผ้า<sup>๑๙๒</sup>จาร<sup>๑๙๓</sup>กมนตร์<sup>๑๙๔</sup>ไว้<sup>๑๙๕</sup> ให้<sup>๑๙๖</sup>ลม<sup>๑๙๗</sup>พัด<sup>๑๙๘</sup>สะ<sup>๑๙๙</sup>บัด<sup>๒๐๐</sup>ไป<sup>๒๐๑</sup>สะ<sup>๒๐๒</sup>บัด<sup>๒๐๓</sup>มา<sup>๒๐๔</sup>อย่าง<sup>๒๐๕</sup>ขง, คือ<sup>๒๐๖</sup>ว่า<sup>๒๐๗</sup>ได้<sup>๒๐๘</sup>บุญ<sup>๒๐๙</sup>แรง<sup>๒๑๐</sup>เหมือน<sup>๒๑๑</sup>กัน. จะ<sup>๒๑๒</sup>ได้<sup>๒๑๓</sup>กล่าว<sup>๒๑๔</sup>เรื่อง<sup>๒๑๕</sup>นี้<sup>๒๑๖</sup>โดย<sup>๒๑๗</sup>พิสดาร<sup>๒๑๘</sup>ใน<sup>๒๑๙</sup>ตอน<sup>๒๒๐</sup>ต่อไป. เมือง<sup>๒๒๑</sup>หลวง<sup>๒๒๒</sup>ของ<sup>๒๒๓</sup>ดิเบต<sup>๒๒๔</sup>ชื่อ<sup>๒๒๕</sup>ล<sup>๒๒๖</sup>หาสะ<sup>๒๒๗</sup> มี<sup>๒๒๘</sup>วัง<sup>๒๒๙</sup>เป็น<sup>๒๓๐</sup>ที่อยู่<sup>๒๓๑</sup>ของ<sup>๒๓๒</sup>ตะ<sup>๒๓๓</sup>เล<sup>๒๓๔</sup>ลามะ<sup>๒๓๕</sup>เรียกว่า<sup>๒๓๖</sup>โป<sup>๒๓๗</sup>คัล<sup>๒๓๘</sup> เป็น<sup>๒๓๙</sup>ที่<sup>๒๔๐</sup>กลั<sup>๒๔๑</sup>อยู่<sup>๒๔๒</sup>ขยับ<sup>๒๔๓</sup>ขึ้น<sup>๒๔๔</sup>กัน<sup>๒๔๕</sup>หลาย<sup>๒๔๖</sup>ชั้น<sup>๒๔๗</sup>ตั้ง<sup>๒๔๘</sup>อยู่<sup>๒๔๙</sup>ใน<sup>๒๕๐</sup>ที่สูง. เมือง<sup>๒๕๑</sup>ล<sup>๒๕๒</sup>หาสะ<sup>๒๕๓</sup>กล่าว<sup>๒๕๔</sup>กัน<sup>๒๕๕</sup>ว่า<sup>๒๕๖</sup>สกปรก<sup>๒๕๗</sup>และ<sup>๒๕๘</sup>รุง<sup>๒๕๙</sup>รัง<sup>๒๖๐</sup>ที่สุด, นอก<sup>๒๖๑</sup>จาก<sup>๒๖๒</sup>วัง<sup>๒๖๓</sup>โป<sup>๒๖๔</sup>คัล<sup>๒๖๕</sup>แล้ว<sup>๒๖๖</sup>ก็<sup>๒๖๗</sup>ไม่มี<sup>๒๖๘</sup>สิ่ง<sup>๒๖๙</sup>ไร<sup>๒๗๐</sup>ที่<sup>๒๗๑</sup>เจริญ<sup>๒๗๒</sup>ตา.

ณ<sup>๒๗๓</sup>ที่สุด<sup>๒๗๔</sup>ของ<sup>๒๗๕</sup>เทือก<sup>๒๗๖</sup>เขา<sup>๒๗๗</sup> หิมา<sup>๒๗๘</sup>ลัย<sup>๒๗๙</sup>ไป<sup>๒๘๐</sup>ทาง<sup>๒๘๑</sup>ตะวันออก<sup>๒๘๒</sup> เป็น<sup>๒๘๓</sup>ดิน<sup>๒๘๔</sup>แดน<sup>๒๘๕</sup> เรียกว่า<sup>๒๘๖</sup>ชือ<sup>๒๘๗</sup>ว่า<sup>๒๘๘</sup>ประ<sup>๒๘๙</sup>เทศ<sup>๒๙๐</sup>ภู<sup>๒๙๑</sup>ตาน (โบราณ<sup>๒๙๒</sup>เรียกว่า<sup>๒๙๓</sup>โกฎัน<sup>๒๙๔</sup>ด แปล<sup>๒๙๕</sup>ว่า<sup>๒๙๖</sup> ที่<sup>๒๙๗</sup>สูง<sup>๒๙๘</sup>แห่ง<sup>๒๙๙</sup>ประเทศ<sup>๓๐๐</sup>โกฎะ<sup>๓๐๑</sup> คือ<sup>๓๐๒</sup>ดิเบต). ประ<sup>๓๐๓</sup>เทศ<sup>๓๐๔</sup>นี้<sup>๓๐๕</sup>หวั<sup>๓๐๖</sup>ง<sup>๓๐๗</sup>ห้าม<sup>๓๐๘</sup>ไม่<sup>๓๐๙</sup>ต้อง<sup>๓๑๐</sup>การ<sup>๓๑๑</sup>ให้<sup>๓๑๒</sup>ชาว<sup>๓๑๓</sup>ต่าง<sup>๓๑๔</sup>ประ<sup>๓๑๕</sup>เทศ<sup>๓๑๖</sup>เข้า<sup>๓๑๗</sup>ไป<sup>๓๑๘</sup>เช่น<sup>๓๑๙</sup>เคียว<sup>๓๒๐</sup>กับ<sup>๓๒๑</sup>ดิเบต. ผู้<sup>๓๒๒</sup>ปกครอง<sup>๓๒๓</sup>ประ<sup>๓๒๔</sup>เทศ<sup>๓๒๕</sup>นี้<sup>๓๒๖</sup>มี<sup>๓๒๗</sup>สอง<sup>๓๒๘</sup>คน: เรียกว่า<sup>๓๒๙</sup>ธรรม<sup>๓๓๐</sup>ราช<sup>๓๓๑</sup>คน<sup>๓๓๒</sup>หนึ่ง, และ<sup>๓๓๓</sup>เทพ<sup>๓๓๔</sup>ราช<sup>๓๓๕</sup>คน<sup>๓๓๖</sup>หนึ่ง. ธรรม<sup>๓๓๗</sup>ราช<sup>๓๓๘</sup>นี้<sup>๓๓๙</sup>นัก<sup>๓๔๐</sup>บวช<sup>๓๔๑</sup>ลามะ<sup>๓๔๒</sup> ใน<sup>๓๔๓</sup>ประ<sup>๓๔๔</sup>เทศ<sup>๓๔๕</sup>ภู<sup>๓๔๖</sup>ตาน<sup>๓๔๗</sup>เป็น<sup>๓๔๘</sup>ผู้<sup>๓๔๙</sup>เลือก<sup>๓๕๐</sup>ตั้ง<sup>๓๕๑</sup>ขึ้น<sup>๓๕๒</sup>มี<sup>๓๕๓</sup>อำนาจ<sup>๓๕๔</sup>เพียง<sup>๓๕๕</sup>ใน<sup>๓๕๖</sup>เรื่อง<sup>๓๕๗</sup>ลัทธิ, ส่วน<sup>๓๕๘</sup>การ<sup>๓๕๙</sup>ป<sup>๓๖๐</sup>ก<sup>๓๖๑</sup>ครอง<sup>๓๖๒</sup>ค<sup>๓๖๓</sup>ก<sup>๓๖๔</sup>อยู่<sup>๓๖๕</sup>ใน<sup>๓๖๖</sup>อำนาจ<sup>๓๖๗</sup>ของ<sup>๓๖๘</sup>เทพ<sup>๓๖๙</sup>ราช<sup>๓๗๐</sup>ทั้ง<sup>๓๗๑</sup>สิ้น. ประชา<sup>๓๗๒</sup>ชน<sup>๓๗๓</sup>พล<sup>๓๗๔</sup>เมือง<sup>๓๗๕</sup>มี<sup>๓๗๖</sup>ลักษณะ<sup>๓๗๗</sup>คล้าย<sup>๓๗๘</sup>กับ<sup>๓๗๙</sup>ชาติ<sup>๓๘๐</sup>ดิเบต<sup>๓๘๑</sup>มาก. ใน<sup>๓๘๒</sup>ปัจจุบัน<sup>๓๘๓</sup> ประ<sup>๓๘๔</sup>เทศ<sup>๓๘๕</sup>ภู<sup>๓๘๖</sup>ตาน<sup>๓๘๗</sup>เป็น<sup>๓๘๘</sup>เมือง<sup>๓๘๙</sup>อยู่<sup>๓๙๐</sup>ใน<sup>๓๙๑</sup>ความ<sup>๓๙๒</sup>ปกครอง<sup>๓๙๓</sup>ของ<sup>๓๙๔</sup>อง<sup>๓๙๕</sup>ก<sup>๓๙๖</sup>ฤๅษ<sup>๓๙๗</sup>ถ<sup>๓๙๘</sup>ลาย<sup>๓๙๙</sup>ๆ, ผู้<sup>๔๐๐</sup>ปกครอง<sup>๔๐๑</sup>ที่<sup>๔๐๒</sup>เรียกว่า<sup>๔๐๓</sup>เทพ<sup>๔๐๔</sup>ราช<sup>๔๐๕</sup> มี<sup>๔๐๖</sup>ยศ<sup>๔๐๗</sup>เป็น<sup>๔๐๘</sup>ม<sup>๔๐๙</sup>ห<sup>๔๑๐</sup>ร<sup>๔๑๑</sup>า<sup>๔๑๒</sup>ชา



พ.ศ. ๒๔๗๑

ลัทธิลัทธิลัทธิ

ของอาณาจักรอินเดียน.

ลัทธิไปทางทิศตะวันตก มีถิ่นแดนอีก  
ตอนหนึ่งเรียกว่าแคว้นเนปาล, เป็นแคว้นอยู่  
ในความอารักขาของอังกฤษ โดยอังกฤษส่ง  
ข้าหลวงและนายทหารไปกำกับการ. ผู้ปกครอง  
แคว้นนั้นเรียกว่ามหाराชาธิราช. พลเมืองของ  
ประเทศนี้มีลักษณะเป็นชาติคล้ายอินเดีย, แต่  
ชนยธรรมนิยม เอนไปทางฮินดูมากกว่าไปข้าง  
จีน. ลัทธิในแคว้นเนปาลมีทั้งลัทธิลัทธิลัทธิและ  
ฮินดู: การนับถือบูชาจึงปน ๆ กันไป. อนึ่ง  
เมืองกบิลพัสดุ์ก็อยู่ในชายแดนแคว้นนั้น, และ  
ภูเขาเขตก ที่สูง สุด ในโลก ก็อยู่ใน แคว้นนั้น  
เหมือนกัน.

### พงศาวดารลัทธิในอินเดีย

ประเทศอินเดียได้ รับ พระพุทธศาสนา จาก  
อินเดียนไปในครั้งแรกในราวพุทธศก ๓๐๐ ปีเศษ.  
เห็นชัดที่ราชธานีไป อินเดียเป็นชาติที่ยาเจอน  
กันเนอมนุญ ไม่มีภาษาจากเป็นอักษร, ลัทธิที่  
นับถือก็เอนไปในการถือผีสร้างเทวดา เรียกว่า  
ยอนปะ หรือ ยมณ (Shamana) ซึ่งคล้ายกับ  
ลัทธิเต๋า (道教 Taoism) มาก, แต่ถ้าพูดตาม  
พงศาวดารที่ชาวอินเดียแต่ง ก็มีเรื่องราวเป็นอีก  
อย่างหนึ่ง กล่าวยอนชนไปค้นพุทธกาล เหมือน

อย่างพงศาวดารของประเทศอื่น ๆ ที่ว่าพระเจ้า  
แผ่นดินนั้น ๆ สืบ พระวงศ์มาจาก กษัตริย์ ใน  
วงศ์นั้น ๆ ครั้น พุทธกาล. เพราะฉะนั้น  
พงศาวดาร ของ อินเดีย จึง เป็น แขนงเดียวกัน ว่า  
พระเจ้าแผ่นดินอินเดีย เป็น วงศ์คักยราช กล่าว  
คือโอรสของพระเจ้าประเสนชิตทำมิกถกเนรเทศ  
ไปอยู่อินเดีย, แล้วได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินสืบ  
สันตติมาตัง พระเจ้าสรวงตะสันคัมโป ซึ่งทรง  
ราชย์ในอินเดีย เมื่อพุทธศก ๓๐๐ ปีเศษ.

พระเจ้าสรวงตะสันคัมโปมีอำนาจมาก ทรง  
ปราบปรามราชศัตรูจนวายคาย, รวบรวม  
ชนชาติอินเดียเป็นอันแน่น, แล้วยังสามารถทำ



พระบิดา พระเจ้าแผ่นดินจีน



# เสฐียรโกเศศ และ นาคะประทีป

กรกฎ

สงคราม กับ ประเทศจีน ครั้ง พระเจ้าถังไท่จง (ลี้ซิ่น พวกไชซวนทักกล่าวไว้ในเรื่องจินคือนั้น คือชาติเถียนนั่นเอง). ในที่สุดพระเจ้าแผ่นดินจีน ประทาน ราชธิดาเป็น มเหสี ของ พระเจ้า สรวงทระสันคัมโป (พงศาวดารจีนไม่มีกล่าว). ก่อนหน้านั้นราวสองปี พระเจ้าสรวงทระสันคัมโป มีมเหสีอยู่แล้วองค์หนึ่งชื่อภฤกฏี เป็นราชธิดาของ พระเจ้า อังศุรวรมัน ผู้ครองแคว้นเนปาล. มเหสีทั้งสองนี้ นับถือพระพุทธศาสนา มีศรัทธาแก่กล้า; พระเจ้าสรวงทระสันคัมโปจึงถวายตนในพระพุทธศาสนาด้วย, แล้วส่งอมาตย์ ไปยังประเทศจีนเก็บ เนปาล และเงิน ให้อัญเชิญพระภิกษุสงฆ์ ทรงความรู้ พร้อมทั้ง พระคัมภีร์ต่าง ๆ เข้าไปส่งสอนประชาชนในเถียน.

อมาตย์ ที่ไปสืบ พระศาสนาในอินเคียชอ ตานมีสามโกต. อมาตย์ ผู้นี้ตามประวัติว่าไปอยู่ในอินเคียหลายปี, ได้ศึกษาพระศาสนาอยู่ในสำนัก พราหมณ์ ชื่อลัทธิคัท และ เทววิสิงห์; เมื่อกลับมายังเถียนได้นำคัมภีร์ต่าง ๆ ไปถวายเป็นอันมาก, และชักเปลี่ยนแก้ไขตัวอักษรที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์เป็นอักษรภาษาเถียนขึ้นเป็นครั้งแรก, แล้วแปลคัมภีร์ขึ้นสู่ภาษาเถียน; แต่หาปรากฏว่าอมาตย์ดนมิตัมโกต ได้ อุปสมบท เป็น ภิกษุ สงฆ์ หรือ ได้

พยายามสั่งสอนพระศาสนาอย่างไรไม่.

พระเจ้า สรวงทระสันคัมโป เป็นกษัตริย์ทรงพระคุณแก่เถียน เพราะนำอารยธรรมเข้าสู่ประเทศเถียนเป็นประเทศ, และอาศัยมเหสีทั้งสองของพระองค์เป็นผู้ช่วย พระองค์ก็เป็นผู้เริ่มต้น นำพระพุทธศาสนา เข้าไปใน เถียน. ประชาชนเถียนมีความนับถือรักใคร่ในพระเจ้า สรวงทระสันคัมโป เป็นอันมาก, มาภายหลังสร้างรูป ของ พระองค์ ไว้บูชาว่า พระองค์เป็นพระโพธิสัตว์อวโลกิต อวตารมาเป็นผู้ เยื้องทุกข์ของประชาชน. พระมเหสีของพระเจ้า สรวงทระสันคัมโป ก็มีผู้นับถือว่าเป็นพระนางคาราชายาหรือคักกิของพระ โพธิสัตว์อวโลกิต อวตารมาเหมือนกัน. มเหสีที่เป็นราชธิดาพระเจ้ากรุงจีนเรียกว่าพระนางคาราชาว และมเหสีราชธิดาพระเจ้าแคว้นเนปาลเป็นพระนางคาราเชียว.

พระเจ้า สรวงทระสันคัมโป แม้น พงศาวดารของเถียนจะกล่าวยกย่องว่าพระองค์เป็นผู้ทรงธรรมมีการเจริญวิสัยทัศน์; แต่ตามพงศาวดารฝ่ายจีนกล่าวตรงข้าม ว่าพระเจ้า สรวงทระสันคัมโป เสกหรือออกสู่สงครามอยู่นานนัก, ไม่ได้เป็นผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาเท่าไรนัก, นอกจากมีรับสั่งให้แปลพระคัมภีร์



พ.ศ. ๒๔๗๑

ลัทธิลัษณะ

ขึ้นข้างสองสามคัมภีร์. และทรงสร้างโบสถ์  
วิหาร มีพระพุทธรูปประดิษฐานไว้สำหรับ  
บูชาข้างเท่านั้น.

เมื่อพระเจ้า สรรองตะสันคัมโป ลัน  
พระชนม์ ในพุทธศก ๓๑๑๒ ปีแล้ว, พระพุทธ  
ศาสนาในอินเดียก็ยังไม่วิวัฒนาการมากนัก, เพราะ  
ประชาชนหม่นมัวก็ยังนิยมลัทธิขณิกอยู่. จนล่วง  
มาไม่กี่ร้อยปีล่วงแล้ว, พระเจ้าดิสรอง



ดิสรองเทศสัน

ในการ สงคราม ที่ได้มีผลชุลลชนหน้าและ  
เสถียรของจีนไว้ได้บางส่วน, ภายหลังยก  
ไปตั้งกรุงเซียงฮาน ซึ่งเวลานั้นเป็นเมืองหลวง  
ของจีนไว้ได้ชั่วคราว.

พระเจ้า ดิสรองเทศสัน มีพระมารดาเป็น  
ราชธิดาพระเจ้ากรุงจีน, เพราะฉะนั้นจึงมีพระ  
อุปนิสัยเอียงไปทางพุทธศาสนา ตามอย่าง  
พระมารดา. พระองค์ ได้ ขึ้นทรงราชย์ เมื่อ  
มีพระชนมายุเพียงสิบสามปี, และล่วงต่อมา  
เพียงสี่ห้าปี คราวนี้ ได้ให้มาดามไปอัญเชิญ  
พระภิกษุจากเมืองคองคองมาประดิษฐานพระพุทธรูป

ศาสนาในอินเดีย. พระเจ้าดิสรองเทศสัน มี  
ราชครุ เป็นภิกษุ ชาวอินเดียนชื่อ คานทรภิกษุ,

ท่านผู้นี้  
แนะนำให้  
พระเจ้าดิ  
สรอง เทศ  
สัน ทรง  
เลือก ครุ  
บุษบถสมา



คานทรภิกษุ

ซึ่งเป็น น้องเขย ของคานทรภิกษุ และ เป็นภิกษุ  
จากเมืองใน นิการย ตันตระโยคาจารในสำนัก  
นาถันตา คักกาสลีย์. ครุบุษบถสมา พริย  
อัญเชิญของ พระเจ้าดิสรองเทศสัน และเข้า  
ไปสู่อินเดีย เมื่อ พุทธศก ๓๒๑๐.

ครุบุษบถสมาเป็นผู้กล่าวเห็นลัทธิลัษณะ,  
ในสมัยนั้น ชาวอินเดียถือว่าตนเป็นพระพุทธเจ้า  
องค์หนึ่งองค์มา, และเป็นที่เคารพบูชา  
ยิ่งนักในชนชาติอินเดีย. เพราะฉะนั้น จึงควร  
เล่าประวัติ ของท่านผู้นี้ตามที่มีอยู่ในวรรณคดี  
อินเดียว่า —

ในกาลอันล่วงแล้วครั้งหนึ่ง พระเจ้า  
อินทรวโทธิผู้ มีพระเนตรบวชเสวยราชสมบัติอยู่  
ใน กรุงชุตมาติ แห่งแคว้นอูททยาน (อยู่ใน  
กัมพูชา). เมื่อโอรสของพระเจ้าอินทรวโทธิ





# เสฐียรโกเศศ และ นาคะประทีป

กรกฎ

ซึ่งมีแต่องค์เดียว สิ้นพระชนม์ไป, พระเจ้า  
อินทรวชิรเสวยพระพุทธรูปเป็นที่สุด. และต่อมา  
ไม่เข้าบ้านเมืองยังเกิดทพภิกขุ, เงินทองใน  
ท้องพระคลังก็หมดสิ้นไป. พระเจ้าอินทรวชิร  
และ พระราชารัษฎ ประสพ ทุกข์ภัย แส่นสาหัส  
เช่นนี้, ก็บูชาและอธิษฐานขอพระพุทธรูปเจ้าทั้งหลาย  
ให้ทรงปลดปล่อยความทุกข์ยาก. ขณะนั้น  
ร้อนไปถึงพระพุทธรูป อัมภาละ ฌเนนสุชาวภิ,  
พระองค์ จึงอวตารเป็นรูปวิเศษสว่าง กึ่งฟ้าแลบ  
ลง มาใน สระ ศักดิ์สิทธิ์ แห่ง หนึ่งในแดน แห่ง  
แคว้นประเทศนั้น.

คืนนั้น พระเจ้าอินทรวชิรเสด็จเข้าบรรทม,  
ทรงสุบินเป็นสุณิมิตว่า พระองค์ ได้ส่ายฟ้า  
ทองไว้ ในพระหัตถ์, แล้วมีวิเศษออกจากพระ  
กายฉายแสงถึงสุริยะ. รุ่งเช้า ตรีศันชราชครู  
เข้ามาทูลว่า ไท มีวิเศษประหลาดเป็นแสงห้าสี  
เลื่อมสลบ กิ่งสิริรุ่งทกลลงใน สระบัว ช่ออน โขย,  
แล้วฉายแสงสว่างไสวทั่วไปในไตรโลกย์.

ขณะนั้น พระเนตรของพระเจ้าอินทรวชิร  
ก็หายจากอศเป็นอาการวิเศษ. พระองค์ จึง  
เสด็จไปท้พระ, ลงเรือไปถึงกลางสระ, พย  
คอกบฏ ทอดหนึ่ง ยาน งามงาม พาที่เปรียบมิได้,  
บนกลีบบัวมีกุมารรูปร่างน่ารักชายราวแปดขวบ  
ทรง ราชลัญจนะ และ ทรงแสง กิ่งเทพ นิ่ง อยู่.

พระเจ้าอินทรวชิร ย่อ พระชานลง เคารพกุมาร  
แปลกประหลาดนั้น, แล้วทูลถามว่า “ ข้าแต่  
กุมารอันหาที่เปรียบมิได้, ท่าน<sup>นี้</sup>คือใคร,  
มีคามีนามว่าอันใดและเป็นชาวประเทศไหน?”  
กุมารตอบว่า “ อันบิดานั้นข้าพเจ้าทราบแล้ว.  
ข้าพเจ้ามาตาม พุทธทำนาย ของพระศาสดามัน  
พุทธรูปซึ่งครุสไว้ว่า นับแต่กาลอดีตเราไปได้  
พันสองร้อยปี ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือแห่ง  
แคว้นอูรคยาน (อุทฺทยาน) จะมีบุรุษชื่อนาม  
ยิ่งกว่าเราไปเกิดในคอกบฏ มีนามว่า ยัทมสมภพ  
(เกิดในคอกบฏ). ผู้นี้จะได้เป็นครูสั่งสอน  
ลัทธิมนตรยานของเรา, แล้วจะช่วยสรรพสัตว์  
ให้พ้นจากสังสารทุกข์.”

เมื่อ พระเจ้าอินทรวชิร และ ประชาชนได้  
สยบก็ปลื้มปลื้มขอมรียมนับถือ และขนานนาม  
กุมารนั้นว่า สโรทวิษระ (ส่ายฟ้าอันเกิด  
ในสระ), แล้วอัญเชิญกุมารให้ห้อมล้อมกัน  
ไปสู่พระราชวัง. นับแต่นั้นมา บ้านเมืองก็มี  
ความสุข ความเจริญ, พระศาสนาก็แผ่  
ไพศาล.

กุมารยัทมสมภพ ไม่ชอบประพฤติดน  
เหมือนอย่างสามัญญวิชัย, มักจะชอบนั่งซัก  
สมาธิอย่างพระพุทธรูปเจ้าหลายองค์ในไม้. เพื่อให้  
หายจากอิริยาบถนั้น พระเจ้าอินทรวชิรทรง



พ.ศ. ๒๔๗๑

ถัทธิตามะ

ของนางสิทธ (ทรงความสว่าง) ผู้พระธิดา  
พระเจ้าจันทร์โคมยแห่งแคว้นสิงคต มาเป็น  
ชายา. เพราะฉะนั้น กุมารย์ทมสมภพ จึง  
คงอยู่ในพระราชวังต่อมาอีกหลายปี. ทวยเทพ  
ยังเกิดความร้อนใจพากันมาปรากฏถวายร้องขอ  
ให้ กุมารย์ทมสมภพ ออกไปเล่นองทุกข์ของ  
สัตว์โลก. แต่พระเจ้าจันทร์โคมย ทรง  
ทนงเห็นยาวไว้ มียอมให้กุมารย์ทมสมภพออก  
ไปถือเพศเป็นนักบวช. ฝ่ายกุมารย์ทมสมภพ  
ก็ประหารผู้คนลงเสียหลายคน. ผู้ที่ถูก กุมาร  
ย์ทมสมภพประหารเสียนี้ เป็นผู้ทำร้าย  
พระพุทธศาสนา มา แต่ ใน ชาติ ก่อน หรือ ใน  
ชาตินี้. เมื่อประชาชน ทราบเรื่องร้าย ของ  
กุมารย์ทมสมภพ, จึงพากันไปร้องทุกข์ขอให้  
เนรเทศ กุมาร นั้น ออก ไป นอก ประเทศ เสีย.  
พระเจ้าจันทร์โคมยซึ่งคำร้องมิได้, จึงจำเป็น  
จำพระหฤทัยเนรเทศกุมารย์ทมสมภพ ออกไป  
เสียนอกอาณาเขต.

เมื่อผู้ทมสมภพถูกเนรเทศไปแล้ว, ก็ไปสู่  
แดนต่าง ๆ, ได้ไปศึกษาศิลปวิทยาด้วยวิธี  
ทรงฉานบ้าง กับยักยัดบ้าง, จนมีอิทธิ  
สามารถบารบ ภูผียศ และ เหว เทว  
อากาศอาภรณ์อันฉายไถต่าง ๆ. คราวหนึ่ง  
ไปถึงแคว้นโสทร, พระราชาแห่งแคว้นนั้น

ซึ่งพระราชาสามารถจะทรง  
เลือกหาผู้ให้สมกับความสวยงาม อันพิเศษของ  
พระธิดาและมีบุญญาธิการเทือกกัน. ต่อเมื่อ  
พระราชาได้ทอดพระเนตรเห็นผู้ทมสมภพแล้ว,  
ทรงเห็นว่าเป็นผู้ควรคู่กับพระธิดาโดยบริบูรณ์,  
จึง ประทาน พระธิดาให้เป็น ชายา. ต่อไป  
ในประวัติกล่าว ถึงการปราศรัยต่าง ๆ ของ  
ผู้ทมสมภพ. จนถึงพระเจ้าดิสรองเคตสัน  
อัญเชิญไปสู่ดิเบต.

ประเทศดิเบต ก่อนที่ผู้ทมสมภพไปถึง  
ถัทธิ, กล่าวว่ามฤตยาศา ผนวณประชาชน  
ให้ ได้ รับ ความ เกิดร้อน ลำเค็ญ ไม่มี ใคร  
สามารถปรายปรามได้. เมื่อผู้ทมสมภพไป  
ถึง, ประชาชน จึงมีความ ยินดี ต้อนรับ.  
ผู้ทมสมภพไปถึง ดิเบต เมื่อ พุทธศก ๓๒๙๐,  
เที่ยว ทำการ ปรายปราม พวกลัทธิ ศา ที่ เป็น ชน  
หัวหน้าเสียหมดสิ้น. ซึ่งในประวัติกล่าวไว้  
อย่างพิสดารมหัศจรรย์, คงเหลือไว้แต่ที่ร้อง  
ขอชีวิต และสัญญาว่าจะเป็น ขรรษมาลย์ของ  
พระศาสนาให้ถาวร. ส่วนผู้ทมสมภพก็  
รับรองว่าจะให้มนุษย์เช่นพลีบูชา เพื่อเป็น  
ประติการตอบแทนกัน.

อาศัยพระเจ้าดิสรองเคตสันเป็นราชูปถัมภก,  
ผู้ทมสมภพได้ จัดสร้างวัด ขึ้นเป็นครั้งแรก.



# เสฐียรโกเศศ และ นาคะประทีป

๑๖๖๖ วรรณคดี

การสร้างวัดนั้นก็มหัศจรรย์ เกือบไปทาง  
ประวัติทวารวดี เช่นครุฑที่มณฑลพิษณุ  
เพื่อไว้เป็นรากวัดเพื่อให้แข็งแรง. เมื่อ  
สร้างวัดแล้ว, จึงทำให้มีนักบวชลามะขึ้น.

ลามะเป็นคำอินเดียแปลว่าเยี่ยมยิ่ง ครั้น  
สังเกตว่าอุตร, ใช้สำหรับเรียกนักบวชผู้เป็น  
ประธานหรือเป็นใหญ่ในคณะ; แต่เขื่อน เรียก  
นักบวชไทยมากกว่าลามะ, ไม่จำกัดแต่ที่เป็น  
หัวหน้าเหมือนครั้งก่อน.

ลัทธิลามะของเดิม ที่ครุฑที่มณฑลพิษณุ  
สอน เป็นลัทธิเชนนิคคินตระกูลอย่างสาม ซึ่ง  
นับถือกันแพร่หลายในแคว้นอุททยาน และใน  
กัมพูระ อันเป็นเมืองเกิดของครุฑที่มณฑลพิษ  
แล้วนำเอาพิธีเช่นพลบักษิณ ศิษย์ต่าง ๆ ซึ่ง  
เป็นของนอกระบบศาสนา เข้าไปผนวกด้วย  
คัลลิกานพิธิ ในลัทธิฮินดู หรือ ขอนปะ อันเป็น  
ลัทธิของเดิมในอินเดียก็มีอยู่ด้วยเป็นส่วน  
มาก. ส่วนหลักในลัทธิมหายานก็ยังมีอยู่  
ในลัทธิลามะแต่ผิว ๆ. ลัทธิลามะ ในปัจจุบัน  
นี้ยังมีลักษณะทั้งที่กล่าวมาข้างต้นเป็นส่วน  
มาก.

ลัทธิลามะที่มณฑลพิษณุ นำเข้าไปในอินเดีย  
ประชาชนพลเมืองมีความเลื่อมใสมาก, ใน  
ไม่ช้าก็มีผู้นับมกขึ้น, กระทำให้

นักบวชในลัทธิลัทธิของเดิมที่เรียกว่า ขอนปะ  
ทำการขัดขวางลัทธิลามะ ด้วยประการต่าง ๆ  
เพื่อมิให้ลัทธิลามะแพร่หลายออกไป อันอาจ  
เป็นภัยแก่ฝ่ายคน. นักบวชลัทธิขอนปะมี  
อมาตย์ซึ่งมีอำนาจมากคนหนึ่งเป็นผู้ช่วยเหลือ  
ในการพยายามทำลายล้างลัทธิลามะ; เพราะ  
ฉะนั้น ความตำนานที่ว่าครุฑที่มณฑลพิษณุ  
ปราม และมีชัยแก่หัวหน้าศิษย์ต่างของตนนั้น  
ทำนองที่จะเป็นมนุญ นั่นเอง ที่ทำการขัดขวาง  
ลัทธิลามะ.

ครุฑที่มณฑลพิษณุมีฐานศิษย์อยู่ ๒๕ รูป แต่  
ละรูปล้วนมีอุทธานภาพต่าง ๆ กัน, และ  
ครุฑที่มณฑลพิษณุได้อ่อนสถานศิษย์เหล่านั้นให้รู้จัก  
เขียนยันตร์ สำหรับเรียกหรือขับไล่ศิษย์.  
เมื่อครุฑที่มณฑลพิษณุ มา ประดิษฐาน ลัทธิ ลามะ  
แล้ว, ก็ออกจากอินเดียไป; ซึ่งมีในประวัติ  
เป็นไปในทางประวัติทวารวดีอีกว่า เมื่อครุฑที่ม  
สมภพอยู่ในอินเดียได้ห้าสิบ (นักปราชญ์  
ชาวตะวันตกลงต้นนิยามว่า ย่างที่จะเป็น  
สามสิบเท่านั้น), เห็นว่าลัทธิลามะ ในอินเดีย  
มันคงเกิดแล้ว, ก็แสดงความประสงค์จะออก  
จากอินเดียไปประกาศลัทธิในประเทศอื่นต่อไป.  
ชาวอินเดียเมื่อทราบเรื่อง ก็ยังเกิดความเสียใจ  
เป็นอันพัน ครุฑที่มณฑลพิษณุจึงแดงเหตุแก่



พ.ศ. ๒๔๗๑

ให้ระบอบ สมก ติขิตามะ

พระราชานิเขตว่า ในชมพูทวีปมีประเทศ  
ของพวกยักษ์ร่ายสอยหัวแคว้น แต่ละ  
แคว้นมีเมืองใหญ่ ห้าร้อยเมือง. ประเทศรากลัส  
ที่อยู่ ตอนกลาง มีชื่อ ว่าประเทศสิงโตปด,  
ราชารากลัสผู้ครองประเทศนั้น ชื่อว่า ลังคก  
มกนิชอุโตสัย. จัดไปทางตะวันออกมีลังกบุรี  
ไปทางใต้ ก็คือสุวรรณภูมิหรืออินทวก. ทาง  
ตะวันตกมีเมือง โกลกซึ่งกษัตริย์ครอง  
ประเทศรากลัส เหล่านี้ รากลัส มากมาย ล้วน  
กินมนุษย์เป็นอาหาร, ถ้าไม่ย่ำรายเสีย, ก็  
ทำให้มนุษย์ ทั้ง ทั้ง ชมพวกรูป หมดเกลี้ยงไป;  
และไม่มีใครจะปรายไต่หน่อจากครุฑมสมภพ  
เอง, เพราะฉะนั้น จึงจำเป็นต้องไปย่ำประเทศ  
ทมิฬของรากลัส ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตก  
เฉียงใต้แห่งเดียว.

เมื่อทูลแถลงแล้วก็ออกจาก ดิเบตไปพร้อม  
ด้วยชายาอันเป็นนางฟ้าทั้งสอง, และทั้งชายา  
ชาวดิเบตไว้ให้หนึ่งคน. พระราชาข้าราชการ  
และประชาชนเป็นอันมากตามไปส่ง, ครุฑม  
สมภพ ให้ขมิ้นโอวาทให้รักษาดิถีตามะ  
ไว้ให้ถาวรเสียไป. แล้วในทันใด ร่างกาย  
ของครุฑมสมภพ ก็มัวค้ำอันรุ่งเรืองราวสีรุ้ง  
ห่อหุ้ม, ยังเกิดมีมหาวายุรทั้งสี่แห่งโลก  
ขึ้นภายในรัศมีนั้น. มหาวายุรทั้งสี่ประคอง

ครุฑมสมภพ ขึ้น ยังดังก ทัพ ขยาย ด้วย มา  
ทัพเลื่อนลอยขึ้นไปในอากาศสู่ทิศทิศ, มี  
มหาวายุรทั้งสี่ และ ทวยเทพ แวดล้อมอยู่ ด้วย  
คิ่ง. ไต่ ย่นเสียงดนตรีสวรรค์ดนตรี, เกิดมีฝน  
ตกไม่ตกลงมาเกลื่อนกลาด. เมื่อครุฑม  
สมภพล่วงไปแล้ว, ประชาชนมีความ โศกด้วย  
แค้นใจยิ่งนัก มีสติพินเพื่อนหยูกนึ่งจิ้งจกตั้ง  
ไว้ ถ้วยพิรุษา ประหนึ่งว่าถึงแก่ความตาย  
แล้ว; ภายหลังได้สติจึงพากันไปสู่ที่แห่งหนึ่ง,  
และอยู่กันเป็นก่าทนในเวลาใด ถึง ยี่สิบห้าวัน  
ยี่สิบห้าคืน, แต่ยังสามารถแลเห็นครุฑม  
สมภพ. พร้อมด้วยบริวารเลื่อนลอยไปในอากาศ  
ประดุจดวงดาวพุ่งปราย จน ลับหายไป ทางขอบ  
ฟ้า; ประชาชนพราวดอกอันอ่อนเป็นอันมาก.  
แต่เมื่อพระเจ้า ดิสิธองเทศขึ้น ทรงแจ้งให้  
ประชาชนทราบ โดยอาศัยอิทธิคุณพระองค์  
ไถ่ รักษากษัตริย์จากครุฑมสมภพ ว่าท่าน  
ครุฑม ไปยังประเทศ สิงโตปดวิ เฝ้ายร้อย  
แล้ว, ประชาชนจึงได้พากันกลับสู่ถิ่นของตนๆ.  
ตามเรื่องว่าล่วงได้สองวัน ครุฑมสมภพไป  
ถึง สิงคตประเทศ (สิงหล), สามารถแทรก  
ตนทะลุกำแพงเหล็กเข้าไปในพระราชวัง, แล้ว  
เข้าสิงอยู่ในถ้ำรากลัสราช ซึ่ง มีชื่อว่า  
กษัตริย์มณี (ผู้มีประจำตัวกะโหลกคน),





# เสฐียรโกเศศ และ นาคะประทีป

กรกฎ

เทศนาสั่งสอนลัทธิ  
ลัทธิ แก่ ชีว รากษส  
พันคน และประชาชน  
รากษสใน ประเทศนั้น  
ต่อมาอีก สองสามวัน  
ท่าน ครู ออกจาก กรุง  
สิงคต มาสู่ กรุงสังโก  
ปัตติ, ปลีกทองสีพ  
ยักษราช ชือ เมวดี  
และเข้าสิงอยู่ในกาย  
ยักษราชนั้น, ปกครอง  
พวกยักษทั้งหลาย มา  
จนทุกวันนี้ แต่ยักษ  
ความหนุ่มอยู่ในอนันต  
และเทศนาสั่งสอนลัทธิ  
ลัทธิ อยู่ใน สถาน อัน  
มั่นคง แดง สวรรค์ สีชา  
วิจิ ของ พระ พุทธ เจ้า  
อมิตาภะในปรินิพพาน

ครูผู้ทรมสมภพ

แผ่นดินดูตามประวัติก็

เป็นหมอดู, และไม่ได้ประพฤติพรหมจรรย์  
เหมือนอย่างลัทธิลังกา, แต่กระนั้น ประชาชน  
ก็ยังยอมเคารพบูชายกให้เป็นพระพุทธเจ้าองค์



พระผู้ควรบูชาแปดรูปถ่าย

ทั้งสอง และมีรูปบูชาไว้ที่วัดในอินเดีย, ชนาน  
ชือรณันว่า พระผู้ควรบูชาแปดรูปถ่าย.

ดังนั้นมาราวพุทธศกได้ ๑๕๐๘ ราชบัณฑิต



พ.ศ. ๒๔๗๑

ลัทธิลามา

ของพระเจ้าลัทธิรองเทศสัน ได้เสวยราชใน  
ดิเบตสืบสันตติภพพระนามว่า รัตปจัน. ใน  
รัชกาลนั้นได้จัดแปลคัมภีร์และสรรพถาของ  
นาคารชุน อารยเทพและวสุพันธ์ ซึ่งเป็น  
อาหารย ในลัทธิมหายาน. พระเจ้ารัตปจัน  
ทรงเลื่อมใสในลัทธิลามาซึ่งนัก, ประทานที่  
ดินและสิทธิ เกื้อถวายอากรบางส่วนให้แก่วัด  
อารามเป็นอันมาก, จนเป็นเหตุให้พระองค์  
ต้องเสียพระชนม์ชีพ, โดยเจ้าลางทรรม  
(ธรรม) ซึ่งเป็นกนิษฐภรรกา ลอยปลง  
พระชนม์แล้วเจ้าครองราชสมบัติแทน. พระ  
เจ้าลางทรรมเมื่อเถลิงราชแล้ว, ก็เริ่มประหาร  
นักบวชลามา. และทรงพยายามสกัดกั้น  
เพื่อกำจัดลัทธิลามาให้สิ้นเชื้อไป. พระองค์  
ทำลายวัดวาอารามลงเป็นอันมาก, เสาคัมภีร์  
ต่าง ๆ, และยังคงนักบวชลามาด้วยอากร  
อันรุนแรง เช่นยังขับให้เป็น คน ชำเนอ  
ชายเนอเป็นต้น.

พระเจ้าลางทรรม ครองราชย์อยู่ได้สามปี,  
ก็ถูกนักบวชลามาจับหน่วงขอ ไปล่ดทรรเซ  
ลอยปลงพระชนม์เสีย. นักบวชรูปอื่น ในลัทธิ  
ค่อนข้างทำให้เป็นผู้วิเศษด้วยรูปหนึ่ง. และมี  
การแสดงละครในลัทธิที่ตอนที่ พระเจ้าลางทรรม  
ถูกปลงพระชนม์ เพื่อเป็นพระลักแห่งการรอก

พันของลัทธิมาจนบัดนี้. พฤติการณ์ นักบวช  
ลามา รูปอื่น ลอย เข้า ไป ปลง พระชนม์ พระเจ้า  
ลางทรรมสำเร็จผล: คือปลอมเป็นผู้เห็นว่าใน  
พิธีพลีบูชาสวามิภักดิ์ และช้อนชุน  
และลูกไว้ใน

แขนเสื้อซึ่งมี  
ขนาดใหญ่.  
เมื่อ พระเจ้า  
ลาง ทรรม  
เสด็จมาทอด  
พระเนตรการ  
เห็นว่า,ลามา  
ที่ ปลอม ตัว  
เห็น ได้ ช้อง



ผู้เต้นรำในพิธี

ก็เอา ชุน ซึ่งพระเจ้าลางทรรม ถูกที่สำคัญ สัน  
พระชนม์เกือบทันที. ในขณะทอดทวนอ  
ฉาวกัน ลามารูปอื่นก็หลยทวนขึ้นมาข้างผด  
เตรียมไว้, ออกจากพระราชวังกระโจนลงใน  
แม่น้ำ, ข้าม ไปชนทางฝั่งอกข้างหนึ่ง. ส่วน  
ม้าดำที่ขหนีไป, เมื่อข้ามไปถึงฝั่งแล้ว, ก็  
กลับเป็นสีขาว, เพราะของเกิมที่เป็นสำคัญก็ด้วย  
เขาเข้ม้าดำทาลองไว้. ส่วน ลามารูปอื่นก็  
กลับเสือด้า เขาช้าง ในซึ่งเป็นสีขาวออกมาไว้  
ข้างนอก, ย้อนกลับเข้าไปในเมือง; ไม่มี



# เสฐียรโกเศศ และ นาคะประทีป

๑๓๖๒ วรรณกรรม

ใครสงสัยบ้างได้. กล่าวว่าจะพระเจ้า  
 ลางธรรมะสันพระชนม์ ได้ครัสเป็นขัณ  
 วาว่า “ทำไมหนอเราจึงไม่ถูกฆ่าตายเสีย  
 แต่เมื่อสามกษัตริย์, เพาะได้พ้นจากยาบ  
 ทโคทำไว้มากนัก; หรือมิฉะนั้น ก็ควรระ  
 รอกีสามย์ พอให้เราทำลายล้างพุทธศาสนา  
 เสียให้สิ้นรากในดินเอย.”

เมื่อพระเจ้าลางธรรมะถูกปลง พระชนม์แล้ว,  
 คณะนักบวชลามะ ก็กลับพ้นตัวขึ้นอีก ในระยะ  
 เวลาไม่สู้ช้า, และได้เป็นผู้สำเร็จราชการ  
 แผ่นดิน แทนโอรส ของ พระเจ้าลางธรรมะ ที่ได้  
 เป็นพระเจ้าแผ่นดิน แต่ยังมีพระชนม์น้อยอยู่.



อดีต

ท่านผู้นี้ได้เกิดแปลง แก่ ไซ่ ลัทธิลามะเป็น อัน  
 มาก. เมื่อไปดินเอยคมีอายุได้ เกือบหกสิบ,  
 และได้แก่ คัมภีร์ ว่า ด้วย ลัทธิลามะไว้หลาย  
 เรื่อง. อดีต คัมภีร์ ผู้ใหญ่เป็นชาวดินเอยค ซื่อ  
 กอมน. ท่านผู้นี้ได้เป็นประมุขแรกของนิกาย

กัมปโปนเป็นนิกายที่ได้เกิดแปลงใหม่. นิกาย  
 นี้ต่อมาเรียกว่า เซลคปะ อันเป็นนิกายใหญ่  
 และสำคัญกว่านิกายอื่น มาจนทุกวันนี้.

เมื่อราวพุทธศกได้ ๑๘๐๐ ปี ลัทธิลามะ  
 ความเจริญเฟื่องฟูยิ่งกว่าเดิม เพราะได้  
 พระเจ้า ขูบโด หรือ หูบโด ช่าน (ชุกยัดเล็ก  
 คัณราชวงศ์หวงในประเทศจีน) เป็นผู้อพยดัมภ  
 เสือฮูชานะให้ส่งยั้งขึ้น. ก่อนหน้านั้นเมื่อ

พุทธศกได้ ๑๖๔๘ ปี เซงฉิม ช่าน บรรพบุรุษ  
 ของพระเจ้า หูบโด ช่าน ซาคิดาก ที่ได้  
 ประเทศดินเอยค, เพราะฉะนั้นพระเจ้า หูบโด  
 ช่าน จึงทรงทราบและคุ้นเคยกับลัทธิลามะ  
 พระเจ้า หูบโด ช่าน เป็นกษัตริย์อันทรง

พระปัญญาสามารถ, พระองค์มีพระประสงค์  
 จะแสวงหาลัทธิ ศาสนา สำหรับ เชื่อม สัมพันธ  
 ของประชาชนชาติต่าง ๆ ที่อยู่ ใน  
 พระราชอาณาจักรอัน กว้างขวาง ของพระองค์  
 เพื่อประโยชน์แห่งการปกครอง. พระองค์

ได้อัญเชิญนายก ลามะชื่อ สักกะ และผู้  
 แทนในลัทธิคริสต์ โมหมัทและลัทธิอื่น ๆ ไป  
 แสวงหาลัทธิสำคัญในลัทธิค่อนำพระที่นั่ง. ใน  
 ที่สุดท้ายเลือกลัทธิลามะว่าเป็น ลัทธิ เหมาะแก่  
 การเทศะ เพราะมีหลักคล้ายคลึงกับลัทธิ

ยัมผ (ดิถีสังเทวศา) ที่ประชาชนใน



พ.ศ. ๒๔๗๑

ลัทธิลามา

ประเทศจีนและมณฑลอื่น นับถือ ร่วมกัน อยู่โดย  
มากแล้ว, เหมาะแก่ลัทธิขงจื๊อ คริสต์  
หรือ โมหัมหมัด.

เรื่องที่พระเจ้า หุยไถ่ ช่าน มาเลอโมโล  
ในลัทธิลามาได้เล่าอย่างที่มี การอธิบายว่า  
พระองค์รับสั่งให้ มิชชัน นารี ศักดิ์ซึ่งที่ ส่งไป  
ส่งไป ทำการอธิบายอย่างใดอย่างหนึ่ง  
เป็นข้อพิสูจน์ ให้เห็นว่า ลัทธิคริสต์ วัช  
กว่าลัทธิอื่น; ถ้าไม่สามารถแล้ว, แม้น  
นักบวชลามาจะแสดงให้เห็นได้, พระองค์ก็  
จะทรงนับถือพระพุทธศาสนา (ลัทธิลามา).  
เมื่อมิชชันนารี ศักดิ์ไม่สามารถจะทำการอธิบาย  
ต่อหน้าท่านแล้ว, นักบวชลามาจะแสดงความ  
สามารถบรรดาให้ ด้วย สรรเสริญอันใดเอง  
ไปสู่ พระโอรสของพระเจ้า หุยไถ่ ช่าน;  
พระองค์ทรงรับพระพุทธศาสนาเป็นสวณะ แต่  
ในขณะนั้น. พวกมิชชันนารี ศักดิ์กล่าวว่า  
ด้วยที่ลอบขโมยไปไ้เอง เป็นเพราะอำนาจ  
ปีศาจ, หาใช่เป็นเพราะอย่างอื่นไม่.

พระเจ้า หุยไถ่ ช่าน ทรงรับรอง ลามา  
ลัทธิขงจื๊อ ในตำแหน่ง ประมุขแห่ง ลัทธิลามา,  
แล้วประทานอำนาจ ให้เป็นผู้ ปกครองทิเบต  
อย่างเมืองออกด้วยอีกตำแหน่งหนึ่ง. แต่ ลามา  
ลัทธิขงจื๊อ จะต้องเป็นผู้ทำพิธีราชาภิเษกให้

แก่พระเจ้าแผ่นดินจีน ( ไม่ผิดอะไรจากสิ่งใด  
ปาปาครั้งโบราณ ). ผู้สืบทอดในตำแหน่ง  
ประมุขคือลามาหนุ่มชื่อ โดกลอยคยัคตสัน  
หรือ มติชวาช ซึ่ง เป็นหลาน ของลัทธิขง  
พระเจ้า หุยไถ่ ช่าน ทรงทรมานลัทธิลามา  
เป็นอันมาก, มีการสร้างวัดลามาขึ้นที่ใน  
ประเทศจีนเป็นหลายวัด; และที่ในกรุง  
ปักกิ่งพระองค์ ทรงสร้าง วัดลามา ขนาดใหญ่  
ขึ้นวัดหนึ่ง. พงศาวดารจีนกล่าวว่า พระเจ้า  
หุยไถ่ ช่าน ได้ทรงจัดการวิปครองในทิเบต  
ซึ่งแท้ ที่จริงถ้าจะสันนิษฐานก็เหมือนพระเจ้า  
หุยไถ่ ช่าน ทำเนิรวังรัฐประกาศนโยบายครอบ  
งำประเทศทิเบตไว้ ได้พระเทศาภิบาล โดย  
อาศัยทรงยกย่อง คณะ นักบวชผู้มี ต้องใช้ กำลัง  
ทหารปราบปรามประการไร.

ประมุขลามา คณะลัทธิขง ได้รับความ  
ยกย่องจากพระเจ้าแผ่นดินจีนต่อมาในราชวงศ์  
หงวนทุกรัชกาล, จึงนับว่าเป็นนักายที่มี  
อำนาจมากในทิเบต, และใช้ อำนาจที่มีอยู่  
ในเขตแดนทิเบตอื่น ๆ ที่เป็นคู่แข่งกัน. ถึง  
พุทธศตวรรษที่ ๑๙ ประเทศจีน ได้เปลี่ยนแปลง ภัยภัย  
เป็นราชวงศ์เหมง. พระเจ้าแผ่นดินในราชวงศ์  
เหมงทรงเห็นว่า ควรจะผูก ไม่ควิ คณะลามาไว้  
โดยเพิ่มยศ และ ประทาน บรรณาการ ต่าง ๆ,





# เสฐียรโกเศศ และ นาคะประทีป

กรกฎ

แต่จะต้อง จำกั อำนาจ ของ นักบวชใน นิการ  
สัททกะเสียบ้าง ; จึงทรงตั้งแ่งหัวหน้าลามะ  
ใน นิการอื่นอีกสองนิการ, ให้ มีฐานะที่  
เทียมกันกับหัวหน้าใน นิการสัททกะ แล้ว  
อุทหนน ให้เกิดการแข่งขัน แดกสามัคคีกันเอง.



ตสองพระปะ

ถึงพุทธศก ๒๔๕๐ ปีเศษ มีนักบวชลามะ  
ชื่อ ตสองพระปะ ไ้แก่ ไซลทวิใน นิการที่ อติค  
ไ้จักไว้, แล้วเปลี่ยนชื่อเป็น นิการ เกลศปะ  
นิการนี้ในเวลาไม่ช้าไ้เป็น นิการใหญ่ มีอำนาจ  
มาก ครอ นิการอื่นเสียสิ้น. และต่อมา  
อีกห้าชั่วอายุคน ผู้เป็นประธาน ใน นิการนี้  
รวอำนาจการปกครอง เช่น พระราชา ประเทศ  
ดิเขตไว้ กวีย และสืบกันต่อมาโดยตำแหน่ง  
ทุกวันนี้. เหตุที่มีอำนาจปกครองเป็นพระราชา

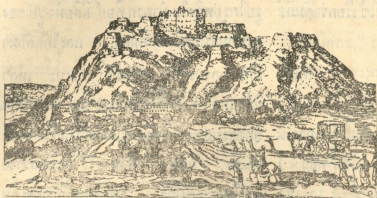
กล่าวคือเมื่พุทธศก ๒๓๗๓ ศุสรี ช่าน กษัตริย์  
ตาคคิธิเขตไ้, แล้วยกอำนาจการปกครอง  
ไ้แก่ นักบวชโลมิง ประธานลามะใน นิการ  
เกลศปะ. ต่อมาพระเจ้าแผ่นดินจีนก็รับรอง  
ลามะนักบวชโลมิง ว่าเป็นพระราชาดิเขตด้วย,  
แล้วประธานนาม ทั้งตามภาษา ตาค มงคล ว่า  
ทไล หรือ ตะเล ซึ่งแปลว่ากว้างขวางทั้ง  
ทะเล.

ทไล  
ลามะ นัก  
บวช โลมิง  
เป็น ผู้มี  
ใหญ่ไ้สง  
และ มี สติ  
ปัญญา



นักบวชโลมิง

สามารถ, เมื่อ มีอำนาจขึ้น ก็ มีราชำที่จักไ้ใช้  
อำนาจนั้น ให้เป็นประโยชน์ทำความมั่นคงให้  
แก่ตนในตำแหน่ง, และขยายอำนาจใน นิการ  
ออกไป, ไ้รวบรวมเอาวัดวาอารามของ นิการอื่น  
มาไว้ ในอำนาจ, แล้วอ้างกันว่า เป็นโพธิสัตว์  
อวโลกิตชอวตาร มา; จึงสร้างวัด หรือ  
อาราม ขนาด มหา ขึ้น ที่ บน เนิน ไ้ดัด ทรง  
ลหาสะ, และให้ชื่อว่า โปคต เป็นตำแหน่งที่  
สดิท; แล้วก็เปลี่ยนแปลงแก่ประวัติดัง ั้ ให้



ไปตล

เข้า กับ เรื่อง ที่ว่าโพธิสัตว์อวโลกิต ขวตารมา.  
บรรดาลามะ ในนิกายอื่นก็ยอมรับว่า โปตลามะ  
ผู้<sup>๕</sup>และผู้<sup>๖</sup>สืบทอด ว่าเป็นโพธิสัตว์อวโลกิตขวตาร  
มา เป็น มนุษย์ อันแท้จริง. ส่วนประชาชนก็  
อัมเมอใจที่มพระ โพธิสัตว์มาเป็นผู้ปกครองตน.

### นิกายลามา

ลัทธิลามา เมื่อก่อนสมัยพระเจ้า ลางทรรณ  
รุกรานลำลายล่าง, ยังมีไว้แตกแยกเป็น  
นิกายต่าง ๆ, พังระเือกแยกเป็นนิกายกันขึ้น  
ก็เมื่อ อดีต ภิกษุชาวอินเเกียเข้ามาตั้งแปลง  
ตั้งไว้เข้ามาแล้ว. อดีต แม้เป็นภิกษุ ในนิกาย  
โยคาวารและตันตระก็, แต่ที่มาก็คงแปลง  
แก่ ไชลัทธิลามา ของเดิม, ก็แก่ ไชเพื่อให้  
สะดวกหมกฏ ขนตาม แนวใน ลัทธิ มหายาน;  
กล่าวคือ ยังคงให้ประพฤติพรหมจริย,

ปฏิบัติ ตาม ข้อบังคับวินัย  
ให้เคร่งครัด, และคักการ  
พิธี ผู้สร้าง ให้เขายางลง.  
นิกายใหญ่ ที่ สก ก็คือ  
นิกายเคลคปะ ซึ่งเดิม  
เรียกว่า กาคิมปะ และ  
เป็นนิกายที่ อดีต มาแก่  
ไช; เพราะฉะนั้นจึงควร

เรียกนิกายนี้ว่า เป็นคณะแก่ของเดิมให้ชัดเจน.  
นิกายนี้ใช้หมวกสี่เหลี่ยม มีแปแหลายในเถียศ  
จีนและตาคมมงคล. ถิ่นมากที่เป็นนิกายใหญ่  
แต่รองลงมา คือ นิกาย กระระคะปะ และนิกาย  
สัทกะ หรือ สัทกะปะ ซึ่งมีการ แก่ ไชลัทธิต  
คามหลักของ อดีต ย่างบางประการ เพราะ  
ไม่ ต้องการ จะ ปฏิบัติให้เคร่ง ครัด จน อีก อดีต  
ลำยากแก่ตน, แต่ไม่ต้องการมีพิธีผู้สร้าง  
จนเลือนเยือนเกินควรไป. ส่วนนิกายที่ไม่ยอม  
แก่ ไช ของเดิม ก็มีอยู่หลายนิกาย แต่รวม  
เรียกว่านิกาย ญิงมะปะ หรือพวกเก่า ใช้  
หมวกสี่แแก, มีแปแหลายในประเทศเนปาล  
สิจิม ภตาน และทางพรมแดนเถียศกับ จีน.  
เพื่อให้เข้ารูป กับลัทธิตพิธีที่ปฏิบัติอยู่ แต่ไม่  
ถูกตามคลองในลัทธิอื่นถือว่าแท้จริง, นิกาย  
พวกเก่า จึง หัน ทำให้ เกิดมี คัมภีร์ พิเศษ ที่

# เสฐียรโกเศศ และ นาคะประทีป



กรกฎ

ซ่อนเร้นอยู่ และนำเอามาใช้ เรียกว่าคัมภีร์  
เทวมะ.



นาคารชุน

ไต่เล้า  
มาแล้ว  
(ภาค ๓  
ตอน ๓)  
ว่า นาค  
การ ชุน  
ผู้เป็นต้น  
ลัทธินิพพาน

ยานนิกายมาชยนิกร กล่าวว่า พระพุทธเจ้าได้  
ทรงรณนาพระคัมภีร์เล่มหนึ่ง, และทรงมอบ  
ให้พญานาครักษาไว้จนกว่าจะถึงสมัยที่มนุษย์  
จะมีบุญญาพอก็ค้นหาข้อพระคัมภีร์อันถูกซ่อน  
ไว้. พระคัมภีร์นาคารชุนได้มาจากยาคาส,  
และนำมาประกาศเผยแผ่เป็นหลักของมาชยนิกร.

ในอาการอันละม้ายคล้ายคลึงกันนี้ ลามะ  
ในนิกายเกาเจิงเริ่มพบพระคัมภีร์ ใหม่ ที่  
เรียกว่า เทวมะ ซ่อนอยู่ในถ้ำและในที่  
ต่าง ๆ. และอ้างว่าคัมภีร์เหล่านี้คือคัมภีร์  
สมภพซ่อนไว้. ลามะผู้ที่สามารถไปค้นพบ  
และได้มา ก็เพราะลามะรูปนั้นเดิมเป็นสถานศิษย์

รูปใหญ่หนึ่งใน จำพวก ศิษย์ ยี่สิบห้ารูป ของ  
คุรุบัมที่มสมภพในชาติก่อน, และได้อภัยมา  
เกิดเป็นลามะอีก. คัมภีร์ เทวมะ เหล่า  
นี้ล้วนกล่าวด้วยวิธีเช่นพญานาคาสงเทวดาตาม  
ลัทธินิพพาน; ที่ค้นพบและได้มาแล้วสามสิบ  
คัมภีร์, แต่ตามคำทำนายไว้ ว่ามีหมดด้วย  
กันร้อยแปดคัมภีร์, เพราะฉะนั้นอาจจะค้น  
พบได้อีกเรื่อยไปไม่ขาดแคลน !

## ลัทธินิพพาน

พระพุทธศาสนาหลักที่ว่า สิ่งทั้งหลาย  
เป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์และเป็นอนัตตา,  
หนทางที่จะหลุดพ้นไปต้องรู้แจ้งในพระอริยสัจ  
สี่; และเพื่อให้เห็นแจ้งพระอริยสัจนี้ พึง  
ทราบ ตาม อรรถาธิบาย แก่ ไว้ ใน พระ ปฏิจ  
สมุปบาท, (๑) และหนทางที่จะดับทุกข์  
ได้ก็ด้วยอาศัยพระอริยสัจกัมมรรค. ส่วนข้อ  
สำหรับ คฤหัสถ์ ปฏิจัตถิ กัมม คือ ทำกิจและ  
กุศลกรรมบถเป็นต้น. หลักพระพุทธศาสนาทั้ง  
กล่าวนี้ ยังมีอยู่ในลัทธินิพพาน โดยบริบูรณ์,  
แต่มีลัทธิเช่นพหุและอะไรต่าง ๆ เข้าไปแทรก  
แซมพอกพูนอยู่จนเกือบมองไม่เห็นของเดิม.

(๑) ดูคำอธิบายในภาค ๒



พ.ศ. ๒๔๗๑

ลัทธิธัมมะ

เล่าไว้แล้วว่า คคิมหายานยอมมุ่งหมาย บรรลุดังภพอันไม่เกิดไม่ตาย ไม่แปรปรวน  
โพธิสัตว์ภูมิ, หาได้มุ่งซึ่งอรรถผลไม่. หรือไม่มีทุกข์.” ภพที่กล่าวมานั้นอยู่ในทิศตะวันตก  
พระโพธิสัตว์จะต้องบำเพ็ญทศยานนี้, และ อันเป็นแกนของพระธัมมาภะพทระเจ้าที่เรียกว่า  
ทศภูมิควร. อนึ่งตามหลักซึ่งว่า สิ่งทั้งหลาย สุขาวดี. (๑) ที่เกิดมีลัทธิธัมมาภะนชน  
ไม่มีเที่ยงแท้จริงแล้ว, อาจารย์ ในฝ่าย เมื่อพุทธศกได้ประมาณ ๖๐๐ ปีเศษ, แล้วค่อ  
มหายานจึงตั้งกระทู้ถามว่า “ถ้าเช่นนั้นจะ มากี่เกิดลัทธิโยคาวาร, จนในที่สุดเป็นพุทธ  
มีสิ่งที่ไม่เที่ยงอยู่ไหนบ้าง?” ก็ทั้งนี้ใน คันตระ วิชชยาน พอกพูนขึ้นได้ดังเล่ามา  
คคิมหายานตอบไว้ว่า “มีอยู่ทางฝั่งโนน แล้ว. นี่แหละเป็นหลักของลัทธิธัมมะแต่ย่อ ๆ,  
(ปาว) คือต้องข้าม โธมสังสารไป, ก็ และจะได้เล่าต่อไปในตอนหลัง.

(๑) ปฏิจจุสมุปบาทของถิเบต คู่มือ ปฏิจจุสมุปบาท ของ สเรฐโรโกเสศ ในหนังสือไทยเจมม  
จะบรรณวิชาวะ พ.ศ. ๒๔๓๐

(ยังมีต่อ)



๑ มีแต่พรว้า ชักหลัง แม่หัวงชอบ  
มียศศักดิ์ มีสิน หมั่นทนง

มีวันตอบ เพียรพระบุง ให้สูงส่ง  
มีวันหลง ละเล้งโลม จนโครมเอบ ๆ  
พระศรี นิพนธ์



# เจ้าบ่าวไข่

ของ

## อ. เพื่อนพงษ์

— ๑ —

เมื่อ กวง กลม สี่แวงเข็ม และเต็ม ไป ด้วย  
ความร้อน ได้เขารัถย์เหลียมโลกแล้ว แสง  
อันสว่าง ก็พลัน รางหาย กลายเป็น ขมก ขมัว  
ฝุ่นนก ต่างบินร่อนกลับคืนรัง เสียง ระฆัง  
ตาม วัด ทั้ง กิ่ง วาน ละห้อย หวล ไป ตามลม  
แสดงว่าสิ้นเวลาสายัณห์ มีชีวิตติดกาล  
ก็เคลอนเข้ามาตามลมทั่วบัลลังก์ ทารรา  
ใหญ่น้อย ผลกวงเกินจน จาก ท้องฟ้า อันดำมืด  
ของวราตรีภาพักษ์ ต่างส่องแสงยับยู่ อยู่  
เรียงราย ลมหนาวแห่งเดือนขึ้นวาคมิโซย  
พัดมาเรื่อย ๆ มิได้ขาดระยะ หน้าต่างห้อง  
รับแขกของตึกไพรพณียังเสยอยู่ทุกบาน ซ่อ  
ไฟฟ้า ๓ กวงซ่งแขวน จาก กิ่ง กลางเพดานได้  
สาดแสงกระจายไปทั่วห้อง ต้องให้ เห็น  
เครื่องตกแต่งอันมีค่าแห่งลำภายในห้องนั้นได้  
ฉันทิ นอกจากวัตถุที่ปราศจากวิญญาณ ยังมี

ร่างของสวีสาวสองคนปรกฏอยู่ด้วย คน  
หนึ่งรูปโฉมงามเกอยระยิบตามลม วงหน้า  
เปล่งปลั่ง นัยน์ตามีแวแห่งความรื่นเริง  
แต่งกายหุ่ ที่คอ, หู, และข้อมือ พรวย ด้วย  
เครื่องเพชร ส่วนอีกคนหนึ่งมีลักษณะตรง  
กันข้าม ร่างของหล่อนไม่ใหญ่โตแต่อวบ  
กลมกระตักคั่นารักน่าเอ็นดู ผิวขาวละเอียก  
อย่างที่เราเรียกกันว่าแดงร่มใบ โคมหน้าแฉล้ม  
อมเลือดฝาด กวงเนตร คมหวานซึ้ง มีเค้า  
แห่งความโศกสลดแฝงอยู่ เส้นผมอ่อนสลวย  
สีเทาขลิบ แต่มิได้ขมุกขมัวอย่างไร ปลิว  
กระจายเส้น ด้วยแรงพระพาย ซึ่งกระพือพัดเข้า  
มาทางหน้าต่าง เจ้าหล่อนผู้นี้ คือ มารศรี  
เสวยพงศ์ เศรษฐินผู้ครอบครองคงคาหาคัน  
ไพรพณีย อัน ไร่ฐาน ที่ สุกใน เขตต์ ถนน  
ราชดำเนินกลาง .  
มารศรีมองดูหน้าเพือนรักผู้มาเยี่ยมพลาง



พ.ศ. ๒๔๗๑

เจ้าบัวไม้

ถอนใจ

“ยิ่งคิดมากก็ยิ่งเห็นเธอมา สว่าง หมั่น  
ฉันเหงาเหลือเกิน พวกเราพากันหายหน้า  
ไปหมด นอกจากคุณสุภาพแล้วไม่มีใครมา  
ว้าวเลย นั่นเธอมีอะไรอะไรหรือเปล่า?”

“มีอยู่สองอย่าง” นางสาวสว่าง มดกล  
ตอบ “ข้อหนึ่ง คือคุณพ่อ จะพาฉันไป เทียว  
ที่กรุงเทพฯ ฉันจึงมาชวนให้เธอไปด้วยกัน  
เพื่อเพิ่มความสนุกยิ่งขึ้น”

“ไปเมื่อไร?”

“วันเสาร์ที่จะถึงนี้แหละเป็นวันจันทร์ไฟ”

นางสาวเสวยพงศ์ สันติวัชร อังงาม ขำๆ  
“ขอบคุณ ที่รัก ฉันไม่มีวันเกียจเลย แต่  
เสียใจ ฉันไปไม่ได้ ฉัน ——”

เสียงเงิบหายไปในลำคอ สว่าง มอง  
ตาข้าง.

“ทำไมเล่า มาระศรี? เมื่อเดือนก่อน  
เธอยังยืนยันว่าอยากไปอยู่นั่น”

“ใช่ เคียวนั่นก็อยาก” เป็นคำตอบเรียบๆ

“แต่ อีสุภาพ ของฉัน ไม่เหมือนเก่าเสียแล้ว  
ฉันหมายความว่า — ว่า กำลังถึงวาระ  
ที่สุด”

“ว๊าย! นั่นเธอพูดยังไง?” สว่างร้อง “ฉัน  
ไม่เข้าใจ”

มาระศรี “ถ้าเธอยอมถอนตัวกับฉันทันที  
คืนวันนี้ ฉันจะเล่าให้ฟัง”

สว่าง “นั่น ฉันคงใจอยู่ก่อนแล้ว”

มาระศรี “ก็มาก, และข้อสองล่ะอะไร  
ของเธอนะ?”

สว่างนั่งตรอง

“ยังอ่านอะไรอีก? บอกมาเถอะ”

สุดท้าย ของ เจ้าหล่อน หยิบ จก หมาย ของ  
สีฟ้าออกมาจากเสื้อ ๑ ฉะบับ พลังขม  
อย่างขวยเขิน

“ฉันไม่แน่ใจว่า ควรส่งให้เธอหรือไม่  
เป็นจกหมาย ของเพื่อน เรา คุณ สุภาพ  
เผื่อละม่อม ที่เธอกล่าวถึงเมื่อ”

“ฝากถึงฉันหรือ?” สาวน้อยถามพลาง  
รับจกหมายมาพลิก ๆ ดู.

“ใช่ ก่อนจะมาถึงไพรพณส์ ฉันเที่ยว  
แวะตามบ้านเพื่อนตลอดทางรวมทั้งบ้านของ  
คุณสุภาพด้วย และแกฝากจกหมายนี้เมื่อ  
ทราบว่าฉันจะมาหาเธอ”

“มีนั่นละ เธอจึงมาถึงที่นั่นคำ น่ะ  
เสียง กระดังสัน เรียก วัชรประทานอาหาร ถึง ฉัน  
ฉันก็ลืมสนิท คุณย่าฉันอมคงคอยเรออยู่แล้ว  
ไปวัชรประทานอาหารกันเถอะ สว่าง ฉันเชื่อ  
ว่าเธอคงเพี้ยน และต้องการสิ่งงูๆกิ้งก่า”



## ๒. เพื่อนพ้อง

๑๖๖๖ กนก

“หล่อ่นสอคงทหมายลงในเลื้อ และ  
แต่งสมท กระจายขอให้เรียบร้อย แล้วถึงมอ  
สว่างลุกขึ้น เติรเคียงกันไปยังห้องรับประทาน  
อาหาร.

นางذنอม ขุณณพนธิ แม่บ้านซึ่งเป็นข้า  
ของมารศรี กำลังยืนยมน้ำที่หลานสาวอยู่ตรง  
หน้าประตู รูปร่างของแก้วนเคย แก้ม  
เหี่ยวยอด้วยอายุ และผมหงอกเกือบทั้งศีรษะ  
แต่แววแห่งความมีใจคล้ายเอน อยู่บนดวงหน้า  
ทุกขณะ.

“แม่หนสว่างก็มาหรือหน?” แก้วร้อง  
ทัก เมื่อผู้ใดกระเบียดนามย่อตัวลงกระทำความ  
เคารพ และตรงเข้าลยหน้าด้วยหลังที่หญิงสาว  
“เฮอ! แม่คุณ ข้าไม่เคยเห็นนานทีเกือบ  
คืนก็ มาไปกินข้าวด้วยกัน ข้าจะเลี้ยงเค็มที”

ในระหว่างวัยประทาน สว่างสังเกตเห็น  
ว่า มารศรีมีอาการเหงามทอย ซึ่งเป็นสิ่ง  
ผิดปกติ เพราะเพื่อนหล่อ่นเคยมีนิสัย  
ว่าเรึงเริกยาน แต่ยกับอาหารทุก ๆ คำก็  
เหมือนผ่านลำคอโดยไม่กลืน ทั้งไม่ไคว่  
พกาอย่างไรด้วย กล้ายกับว่ามีเรื่องที่จะ  
ต้องตรองมากมาย คุณย่าذنอมเท่านั้นที่คุย  
กับเจ้าหล่อ่นตลอดเวลา.

“ก็ฉันมาชวนมารศรีไปเที่ยวด้วยกัน”

สว่างบอกคุณย่า “แต่เขาปฏิเสธ”  
แรวอนประหลาดใจ ปราบฏขุ่นในดวงตา  
ของคณยาทันที และเหลียวข้าเลื้องดูหลาน  
สาวซึ่งกำลังก้มหน้าวัยประทาน สว่างออก  
ฉงนใจ แต่หล่อ่นไม่ปรีปากว่ากระไร เมื่อ  
วัยประทานได้อีก ๓-๔ คำก็บอกถ่ม.

“ฉันก็ถ่มแล้ว” นางสาวเสวรูปงศ์พ  
เพา ๆ พลงวางซ้อนซ้อน “เขอยุวัยประทาน  
ของหวาน กับคุกกี้ก่อนนะ” “ฉันขอ  
อนุญาตไปพักสักประเดี๋ยว รุ้สึกเวียนศีรษะ  
เหลือทน”

เจ้าหล่อ่นลุกขึ้นเวิรออกจากห้อง คนใช้  
ก็เลือนจากของหวานเข้ามาวางแทนสำหรับคว  
ที่ยกออกไป

“เดี๋ยวนี้ อารมณ์เขา หงุดหงิด ซอยกล”  
คุณย่าว่า

สว่าง “คงมีเรื่องไม่สบายใจ กระมัง  
คะ?”

“ใช่ ก็มันแะแหละ แต่ — อ้าวหน  
อิมหะรี? อย่าเพ้อซี, ลองซนุนนั้นนะ ข้า  
วัยประทานว่า แม่หนชิมแล้วจะคิดใจ”

สว่างไม่วัย ความกังวลในเพื่อนทำให้  
หล่อ่นหมกมัยกรวัยประทานสิ่งไร ๆ หล่อน  
คิดว่า มารศรีมีทุกขหนัก แต่จะทุกข



พ.ศ. ๒๔๗๑

เจ้าบัว

ก๊วยเรื่องอะไรในนั้นหล่นทรายไม่ถึง ใครจะ

- ๒ -

ปลุกตัวจากคุณยายเพื่อไปทามิตรรัก ก็ยัง  
ติดการสนทนาเรื่องธรรมะ ธรรมโม ของ ท่านยา  
ที่คุยขึ้นมาอธิบายให้ฟัง ซึ่งเจ้าหล่นจำใจ  
คะ ๆ ๆ ๆ พอเป็นที่ รว ๑๕ นาที มารศรี  
กลับเข้ามาด้วยอาการอันละเหี่ย

“ ค่อยทะเลาหรือยัง หลานรัก ? ” คุณ  
ยายถาม “ ยายคุยกับแม่สว่างเขาเพลิน ”

“ เกือบหายแล้วละค่ะ ” สาวน้อยคอย  
เสียงอ่อน ๆ

“ วรรณจะนอนเสียอีก ” แกแนะนำ “ ไป  
เถอะ พวกกันไปพักผ่อนเสียทั้งสองคน ” แก  
ลุกขึ้นลุกเกล้าหน้าผากหล่นสาวด้วยความรัก  
“ อ้อ ห้องสำหรับแม่สว่าง หลานให้ใคร  
จักไว้หรือเปล่า ? ”

“ หว่าง ะนอนกับคุณนี่ค่ะ คุณยายอย่า  
เป็นห่วงเลย ” หล่นตอบแลหันมาชวนเพื่อน  
คุณยายมองตามสองหญิง ซึ่งกำลังเวิ  
ล้วยกันไปจากห้อง พลังทอเคลอนใจ ถ้า  
มีใครอยู่ใกล้ในเวลานั้น ะได้ยินเสียงเขา ๆ  
ผ่านริมฝาปากของแกออกมว่า “ โอ้เอ๋ย !  
ศรี หนูไต่รับ ความ ทรมาน อย่าง รุนแรง  
แท้ ๆ ”

ในห้องนอนของมารศรี สว่าง ยืนทำผม  
เตรียมเข้านอนอยู่ตรงหน้ากระจกเงา ส่วน  
มารศรี นั่ง อ่าน จดหมาย กระดาษสีฟ้าอยู่บน  
เตียงแต่เงย ๆ เมื่ออ่านจบ เจ้าหล่น  
เงยหน้าขึ้น พอดีกับสว่างเสร็จจากการทำ  
ผมหันมาหา

“ มารศรี ! ” สว่าง ร้อง แลกระโดด  
พรวกพรวกเข้ามาบอกเจ้าหล่น “ เธอเป็น  
อะไรไป ? ทำไมหน้าซีดเขียวฉก ? ”

“ เปล่า ไม่เป็น — ไม่เป็นอะไร ” สาว  
สวยคอยสำเนียง สั้นเครือ “ นิ่ง ๆ เอะ  
อ่านจดหมายของคุณสุภาพน์นั่นะ เขายอก  
ว่า — ว่าเขารักฉัน ”

“ นั่นเป็นความจริง ฉันทราบอยู่แล้ว ”

สว่าง พุกโกยไม่ต้อง มองดูจดหมาย “ ทำ  
ความลำบากให้แก่เธออย่างไรหรือ ? ”

“ เปล่า ” หล่นกล่าวเศร้า ๆ นัยน์คา  
ลย

สว่าง “ เธอจะคอยเขาไหม ? ”

“ คอย ชี คอย ด้วย ปาก เคี้ยวไม้แทะ  
แล้วเธอช่วยนำไปบอกเขาก็คือหนี่งนะ ”

“ เธอไม่ครองเสียก่อนหรือ ? ”





๒. เดือนพฤษภาคม

กรกฎ

“ครองได้ก็ไร้ผล” มารศรี พกอย่าง  
ขมขื่น “บอกเขา, ฉันมีคู่หมั้นแล้ว”

“ตายจริง!” นางสาวมณีนุสสรังขึ้น  
สู่คาง “หมั้นกับใคร? เธอจะบอกให้ฉัน  
ทราบบ้างได้ไหม?”

เจ้าหล่อนจับมือสว่างบ๊วยไว้นั่น “สำหรับ  
เธอ ไม่มีคาง ทรัก, คู่หมั้นของฉันชื่อ นาย  
สุวิทย์ สิริกุล บุตรพ่อค้าซึ่งอยู่ปักษ์โลก เขา  
กำลังร่ำเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ที่เมือง  
ปารีสอยู่คนเดียว”

“แต่ก่อนนั้น เธอไม่บอกเรื่องนี้แก่ฉันเลย”  
สว่างตอบว่า

“ใช่! ฉันเองก็ไม่มีเรื่อง คุณอย่าฟัง  
บอกฉันเมื่อสามวันที่แล้วมานี้ คุณพ่อท่าน  
หมั้นไว้ให้ตั้งแต่ยังเล็ก ๆ ด้วยกัน”

มิตรของเจ้าหล่อนถอนใจใหญ่ “หวัง  
ว่าเขาจะเป็นสถาพรชัย และจะนำความสุข  
มาสู่เธออย่างเต็มเปี่ยม”

“ก็ไม่ว่าไร ฉันไม่รู้จักเขา”

“ร้ายกาจแท้ ๆ เธอจะอย่างไร?”

“จะอย่างไร! ก็ยอมแต่งงานกับเขา  
นี่ซี”

“แต่เธอไม่รักเขาไม่ใช่หรือ?”

“ความรักจะเกิดขึ้นในใจฉันก่อนได้รู้จัก

มักคุ้นกันไม่ได้”

“เอ! เงินเหตุไรเธอจึงยอมง่าย ๆ ละ?”

“ความจำเป็นก็ยัย ทว่าทราบดีหรือเปล่า  
ว่า ถ้าฉันขัดขวางความประสงค์ของคุณพ่อ  
ที่ท่านสั่งไว้ ในพิธีกรรมแล้วผลร้าย จะบังเกิด  
แก่ฉันเพียงไร เธอเอ๋ย ฉันและคุณย่าจะต้อง  
ออกจากไพร่พนสัทน์ที่ สมบัติทุกชิ้นของ  
ตระกูล เสรีวงศ์ จะไม่เป็น ของเรา อีกต่อไป  
สำหรับฉันผู้เดียว แม้จะรอนยากดังนั้นก็  
เกลียด ก็ไม่สู้กระไรนัก ขอแต่ความสบาย  
ใจเท่านั้น แต่คุณย่าละ ท่านก็ชราแล้ว  
ฉันจะทนทุกข์ทรมาน เพราะความหวั่นใจของคุณ  
กระไรได้”

หัวใจสว่างห่อเหี่ยวลงตามเพื่อน “มฤค  
จะตกเป็นของใคร ทรัก?”

“ของนายสุวิทย์” มารศรีตอบเสียงก้อง  
ไม่มี “และในทำนองเดียวกัน ถ้าเขาไม่  
ยอมแต่งงานกับฉัน มฤคก็ของเขาคงตก  
เป็นของฉันทั้งสิน”

สว่าง “แต่ฉันคิดว่า เขาคงไม่โง่ถึง  
แก่สัสสิศศิวิธเธอนะ”

มารศรีไม่ตอบ เป็นแต่สั่นศีรษะอย่าง  
หมกหมอง

“เขากำหนดวันวิวาห์แล้วหรือยัง?”



พ.ศ. ๒๔๗๑

เจ้าบ่าวไว้

มาระศรีมีน้ำตาคลอตา “คุณพ่อท่าน  
กำหนดไว้เสร็จแล้ว ก็วันที่ฉันอายุครบ  
รอบสิบขวบบริวาร”

“เวลานี้อายุเต็มของเธอเท่าไร?”

“๑๘ ปี ๓๓ เดือน กับ ๒๐ วัน ยังอีกสัปดาห์  
กว่าถึงกำหนด เธอเข้าเฝ้าพ่อเมื่อตอน  
หัวค่ำหรือยังล่ะ?”

สว่างพยักหน้า พลางเพ่งดวงพักตร์อัน  
จิดจ้อยของเพื่อน

“มาระศรี อนุญาตให้ฉันถามอีกหน่อย  
เถอะ เธอส่งสารคุณสุภาพไหม?”

“ส่งสาร แต่ไม่ใช่เพราะรักนะ ฉันชอบ  
เขาอย่างเพื่อนคนหนึ่ง”

“เขาจะต้องเป็นโสภณลลิตกษัตริย์” สว่างว่า

“เป็นไปได้ยาก นอกจากฉัน คนที่  
ดีกว่าฉันยังมีอีกเยอะแยะ เธอคิดถึงเขานะ  
เขายังดี ส่วนตัวฉันนะ ฮา—ฮาพิ”

หล่อนหายใจสะท้อน ชัยหน้าลงบนไหล่  
สว่าง อัสสุชลไหลซึมจากคลองรัก

“สว่าง ชีวิตฉันไร้ค่าเสียแล้ว มี  
ใครอีกที่ไ้รับความศรัทธาเช่นนั้น โอ—คุณ  
พ่อ! —” หล่อนสะอื้นสั้นวิ่งไปทวงว่า

สว่างเกือบจะร้องไห้ด้วย หล่อนพยายาม  
ปลุกปลอบเพื่อนรักอย่างอ่อนหวาน

“นี่ — นี่ รัก เธออย่าท้อถอยก่อน  
ไว้ แม้ฉันจะยังไม่เคยเห็นนายสุริย์ ฉันก็  
เชื่อว่าเขาเป็นคนดี มีฉันทน์ที่โหดคุณพ่อเธอ

จะจัดการหมั้นไว้ให้ ขวรมหาพ่อย่อมรักลูก  
อยากให้คุณมีความสุข เชื้อฉันเถอะ หยุค  
ร้องให้คิดว่า รอคูไปก่อน จนถึงที่สุด”

มาระศรี หยิบผ้าเช็ดหน้า ชัยน้ำตา อย่าง  
เด็กง่าย หล่อนพยายามจะยิ้มก็ยิ้มไม่ออก  
ได้แต่กล่าวว่า “วิ่งแล้วที่รัก ฉันควร

กระทำตนเป็นคนกล้าหาญ นำอายุมากที่  
ทำใจห่อเหี่ยว ร้องไห้ราวกับเด็กแคงๆ แต่  
ถ้าเธอได้ทราบอีกข้อหนึ่ง โอ —” ทวี  
สะอื้นแน่นจนจุกคอตหอย น้ำตาขังแห้งแล้ว  
กลับริ้วเสาะๆ ลงมาอีก

“อีกข้อหนึ่ง อะไรจ๊ะ?”

“คุณยายบอกฉันว่า นายสุริย์เป็นไอ้”

“ว้าย! เป็นไอ้!!” สว่างร้องก้อง

“จ๊ะ — นี่คุณชื่อนายสุริย์ก็ใจเพียงไร  
ข้าพวงขวายมันยังจะพากันก่อนแคะ ฉันคง  
ออกพ้นหลังค้ายานไม่ได้” หล่อนหยุดนิ่งสัก  
ครู่แล้วกล่าวต่อไป “ยังเหลือความหวังอยู่  
อย่างเดียว คือเขาอาจจะไม่เป็นไอ้จริง เพราะ  
ข้าพวงเคยบอกคุณชื่อนายสุริย์ ท่านบอกตามลักษณะ  
อาการของนายสุริย์ ซึ่งท่านได้เห็นครั้งที่



## ๑. เพื่อนพ้อง

๑๑๖ กนก

ท่านไปเที่ยวพินิจโลกกับคุณพ่อเมื่อ ๑๘ ปีล่วง  
มาแล้ว เวลานั้นอายุของนายสุวิทย์ได้ ๕ ขวบ  
แต่ไม่พูดจาอย่างไรเลย ใครๆต่างลงความ  
เห็นว่าเขาเป็นใบ้ ส่วนคุณพ่อท่านจะเห็น  
อย่างไรไม่ทราบ จึงยอมรั้งห่มเขา และ  
ตกลงที่จะชื้อยกับกันไว้เสีย จากนั้นมา  
อีก ๒ ปี คุณพ่อก็สิ้นบุญ ชาวคราวระหว่ง  
เขากับเราที่ซาดคอน จนกระทั่ง เมื่ออาทิตย์  
ก่อนนี้ คุณย่าได้รับจดหมายจากผู้ปกครอง  
นายสุวิทย์ฉะบับหนึ่ง เคื่อนการแต่งงาน”

“ทำใจก็ใจไว้ก่อน มารศรี” สว่าง  
พูดอย่างครกครอง “ถ้าเขาเป็นใบ้จริงแล้ว  
จึงสละไพรพนเสีย อย่ายอมทนทรมานหัวใจ  
ด้วยเขาเป็นอันขาด ฉันทกับคุณสุภาพรรับรอง  
จะช่วยเหลือเธอและคุณย่าโดยเต็มกำลังเอง”

“ขอบคุณที่สุกสว่าง แต่ฉันจะทำเช่นนั้น  
ไม่ได้ เธออย่ามทรายหัวอกของฉันทักแล้ว”  
เจ้าหล่อนนั่งเป็นคร่ำด้วยความตันใจ แล้ว  
เอนตัวลงนอน “นอนกันเถอะ อย่าพูดถึง  
เรื่องบ้า ๆ นึกเลย หนทางแก้ไขคงยังมีอยู่  
ฉันจะครองกุญแจหลัง พรุ่งนี้เธอจะกลับแต่  
เข้าไม่ใช่หรือ?”

“จ๊ะ ระหว่างต้องไปเที่ยวมของ” หล่อน  
คลำห่มออกคลุมตัวมารศรี “หลับเสีย ขอ

ให้ผ่านแต่สิ่งที่เป็นมงคล”

สาวสวยยิ้มแล้วหลับตาอย่างอ่อนใจ

— ๓ —

ตอนเช้า เมื่อส่ง นางสาวสว่าง มดึกกล  
ขึ้นรถแล้ว มารศรี ก็รีบหันหน้ากลับขึ้น  
คุกหาคน โดยความทุกซ้ระทม จนไม่แล  
เห็น นางณอม บุญญพันธ์ ซึ่งยืนอยู่กลางห้อง  
โถง ค่อยไต่ขึ้นเสียงแก ร้องเรียก จึงรู้สึก

“ทำไมคะ?” หล่อนถามเสียงหวาน

“ย่าได้รัยโทรเลข” แกตอบ “เขา  
จะมาถึงเย็นวันนี้”

มารศรีสะก๊ว หล่อนทรวทว่า ‘เขา’  
คือใคร

“หนูส่งคนไปปักกวากักหลังซ้ายเสียไว้  
และ คุณ แล เขาก็ห้องหับ เสียให้เรียบร้อย ด้วย  
เราต้องรับรองเขาอย่างดีที่สุด”

เจ้าหล่อนแผ่วริมฝีปาก “คุณย่าสั่งเขียน  
เถอะคะ คิฉันเพลี่ย ไม่สบายจริง ๆ”

“ก็ใกล้เคียงกัน” คุณย่าคล้อยตาม  
“หมั่นรักษานะ อธิรักษาคณะหนู อย่าให้เจ็บ  
ใช้ลงจะลำบาก”

หล่อนไม่ตอบว่าอะไร รับขนิมมือ  
ทวงไปห้องนอน บัดประคองตัวของตัวเองอย่าง



พ.ศ. ๒๔๗๑

เจ้าบ่าวใบ้

มิกซิก เกือบคลอกเวลา สาวน้อยนั่งคุกเข่า  
อยู่ข้างเตียง นึกภาวนาให้ คู่หมั้นของหล่อน  
เป็นบรรณอินมัลลิกษณะนิสสัยต้องใจหล่อน

ใกล้ ๗ น. มาระศรีไคยีนเสียงรยณตร์  
แล่นมาหยุดตรงหน้าคฤหาสน์ หล่อนรู้สึก  
หัวใจเต้นแรง นายสุริย์ มาแล้ว! เขา  
เป็นคนอย่างไรหนอ? หล่อนต้องซุกตัว  
ลงนั่ง เมื่อนึกถึงคำว่า 'สุริย์ ชายใบ้'

คือ มาราว ครั้งชั่วโมม มีเสียงเขมะ  
ประทุหึ่งเรียกเจ้าหล่อนเบา ๆ

“เข้ามาชื่นม” มาระศรีจำเสียงได้ “มี  
อะไรอะไร?”

นางผละม่นมมีท่าทางคันคั่ง คอยหล่อน  
ก้วยสำเนียงแล้ว ๆ

“คุณสุริย์ มาแล้วค่ะ มากับคุณลุง  
ของเธอ”

“ทราบแล้ว” เจ้าหล่อนพูดเรียบ ๆ “นม  
บอกฉันทำไม?”

“ก็ฉันสงสัย” แก้วว่า “รูปร่างของเธอ  
สวยยิ่งกระโอเหนา กิริยามรรยาทก็งามเรียบ  
ร้อย โฉนไม่ยักพุกกับคุณย่าของคุณหน  
สักคำเดียว ได้แก่นั่งมอมองโน่นมอมัน”

น้ำตาหญิงสาวผู้อาภัพไหลริน อนิจจา!  
โชคไม่ช่วยเสียจริง ๆ เลี้ยวหนอ คู่หมั้น

หรือ นัยหนึ่ง สามิ ของ เจ้าหล่อน เป็น ชายใบ้!  
สวรรค์เอ๋ย ออกของ มาระศรี เพียงจะแยกสัก  
๗ ภาค

“คุณหนู!” ยายล้ง ตกใจ “นั่น คุณ  
เป็นอะไร ค่ะ บอกซิ?”

“เปล่า, นมออกไปเสียเถละ ปล่อยฉัน  
ไว้คนเดียว ไปชื่นม”

เจ้าหล่อนผลัดใส่ให้นางผละออกไป แล้ว  
ลงนอนซมอยู่บนเตียง อัสสชลไหลพราก ๆ

ไม่ซากสาย น้าเวทนาเป็นที่สุกที่แล้ว  
หลังจากเวลาที่นางผละออกไปราว ๕ นาที

คุณย่าถนอม ก็เข้ามาในห้องอีกเป็นทักขิยบุคคล  
แก ลูบ คีร์มะหลานสาว พลง ปล่อยโยน อย่าง  
รู้ใจ

“ศรี, หนูร้องไห้ทำไม? ย้าไม่ยังคัย  
หนู เลยนะ หลานรัก ย้าตามใจ ทุกอย่าง  
ความประสงค์ของย้าก็ค้ออยากเห็นหนูมีความสุข  
สุข เมื่อหนูไม่เต็มใจว่าหาที่ ย้าจะบอก  
เล็กกัยเขาเอง ทรัพย์สินมยัคินะ ย้า  
ไม่นิยมยัคินเท่าไรหรอก ชีวิตยัยยัง  
หาได้”

มาระศรีจึงกรวยก้วยความกตัญญู  
ยัคินเจ้าหล่อนมีสติระลึการควรไม่ควร เจ้า  
หล่อนผู้เดียวเท่านั้น ซึ่งจะ ช่วยกั้มฤคกตระกูล





## ๒. เพื่อนพ้อง

กรกฎ

เสร็จพงศ์ไว้ได้ แลช่วยข้าที่รักผู้สงอาย  
ให้คงดำรงสุขได้ อนึ่ง นายสุริย คือคู่หมั้น  
ที่บิดาจักแจ้งไว้ อันบุตรที่ขอมทำตามความ  
ประสงค์ของบิดามารดา ซึ่งเจ้าหล่อนจะ  
เห็นแก่ความสละยส่นตัวคิยบิตพลคำสั่งทา  
ควรไม่ แม้นจะได้รับความยากวิยากก็  
ตามที เจ้าหล่อนทอกล้อลยในชีพ สด  
แท้แต่ใจคะพาไป อ้า! น่าชมความคึก  
ของหล่อนยิ่งนัก สาธุ! พระผู้เป็นใหญ่ใน  
สรวงสวรรค์ โปรดประทานความคิงาม แก่เจ้า  
หล่อนเถิด

“ขอบพระเดชพระคุณยิ่ง คุณข้าอา”  
มาระศรี คอบ ปลางเช็ด อัสสัสลให้ เถิดค แห้ง  
“แต่คุณข้าไม่ต้องบอกลีเกขาออกกะ คิฉิน  
เต็มใจ คุณข้าไปพักผ่อนเสี่ยเถะ อย่า  
เป็นห่วงคิฉินเลย ใจละคะ ใจคอกิฉินเป็น  
ปกติคิแล้ว”

ท่านข้ายมออก “เฮอ งันช แม่ทนหัว  
ของข้า ข้าเห็นน้ำตาแม่ทนทีไร รู้สึกเหมือน  
ใจระชาค”

กลับศีรษะเจ้าหล่อน แล้วเคียวกระย่อง  
คะแย่งลยกายไปทางช่องประตู

๓ วันเต็มๆ มาระศรีซ่อนร่างอยู่ในห้อง  
นอนอย่างมิดชิดแต่ลำพัง พวกคนใช้ระไ้

เห็นหน้าเจ้าหล่อนวันละครั้งก็แสนยาก เวลา  
รับประทานอาหาร ขยายส่งก็นำอาหารไป  
ให้รับประทานในห้อง ไม่มีใครทราวยว่าเนื่อง

จากเหตุอะไร แต่เขาเดากันว่าเจ้าหล่อน  
อาย หรือมีละนคคงหลบหน้าคู่หมั้น นก  
จากเรือนแล้ว พวกคนใช้ยังมีเรื่องประหลาด  
สำหรับ สนมทนกัน ทุกเวลาที่ว่างงาน อย่างคึก  
ปากออกเรื่องหนึ่ง เป็นเรื่องซึ่งเกี่ยวแก่คู่หมั้น

ของนายสาวเขาเอง นายวอน นายเขียว  
คนใช้ ประจำคักหลังซ้าย มักถูกถามด้วยประ  
โยคว่า “ไต่ยีนเสี่ยพคหรือยัง?” จาก  
เพื่อนฐานะเกี่ยวกันวันหนึ่งคงหลาย ๆ ครั้ง จน  
เขาเบื่อที่จะคอบ การก่เกิดคำถามชนิดนี้  
ขึ้นก็โดยเขาทั้งมวลพากันแปลกใจในอ การนึ่ง  
คล้ายคนใช้ของนายสุริยนั้นเอง

“ยา! ถามกันไม่รู้จักหยด จักหย่อน  
เลยแฮ” นายเขียวคเพื่อน ๆ เมื่อถูกถามใน  
ท่านองท์แล้วมา ในเย็นวันหนึ่ง “ก็เวลา  
คุณสุริยมายังคักหลังใหญ่นี้ แกเห็นว่าเธอ  
พคอะไรใหม่ละ?”

“ไม่พคจนคำเคียว” นายวอนคนคแล  
ห้องสมุคคอบ “เห็นแต่คุณลุงของเธอนั่น  
แหละเป็นผู้จรจาปราลยกับคุณนาถนอม”

“เหมือนกัน” นายเขียวว่า “ทนแ



พ.ศ. ๒๔๗๑

เจ้าบัว

ต้องตอบคำถามของกันละนะ คุณนายท่าน มีอีก”

“พวกคุณสุริย์บ้างไหม?”

“พวกสองสามครั้ง เช่นเมื่อวานนี้ท่านถามคุณสุริย์ว่า แต่งงานแล้วจะกลับพิษณุโลกที่เกี่ยวหรือจะพักอยู่ไพร่พนัสก่อน”

“เฮอ, แล้วเธอตอบว่าอย่างไร?”

“ไม่ตอบ เป็นเกมและเกมชั่วร้าย ท่านลุงเลยตอบแทนว่า สักแต่แค่คุณนาย ส่วนตัวท่านนะพอเสร็จพิธีก็ต้องขอกลับ คุณนายบอกว่าอยากให้อยู่ นานเท่าไรยิ่งดี”

“เป็นโยเสียก็ไม่มี” นายเขียวพูดเชิงขุ่นๆ “มีละนั่นใครจะนั่งทนได้ทั้งสามวัน”

“แปลก อยู่ นานเพื่อน” นาย นวมว่า “ธรรมดาคนโย ย่อมมีกริยาขบๆ ติงๆ ติงๆ แต่คุณสุริย์นี่ไม่มีเลย แต่งกายก็เรียบร้อย ทำทาง สุภาพ ยิ่งกว่า ชายหนุ่มๆ ทั่วๆ ที่กันเคยเห็นมา ใบหน้าก็ยิ้มอย่างอ่อนหวานเสมอเสียแต่ไม่พูดอย่างเคย”

“กันคิดว่า คนโยอาจเป็นสุภาพบุรุษได้” นายเขียวค้าน

“ถ้าจริงก็กรรมของคุณศรี ผ่าชี กัน คิสังสารเขาก่อนนี้แน่เสียแล้ว”

“ฮือ” นายเขียวถอนหายใจ “คอย ใจๆ ไปละเพื่อนยาก กันต้องไปละ งานยัง

แล้วทั้งสองก็จากกันไป แต่ด้วยคำที่เขาสนทนากันนั้นนางผิงมาแอบได้ยิน เป็นคนที่สาม และนำเสนอกันที่สี่ในเวลาเย็นประทานอาหารเย็นวันนั้นอีกต่อหนึ่ง ผู้ซึ่งทราบดีเรื่องคนสักทายน คือ มารศรี

เจ้าหล่อนยิ้มอย่างโศก เมื่อคำบอกเล่านั้นจบลงแล้ว แต่มิได้ตอบว่าอะไร ทำให้นางผิงทลากใจมาก เพราะแกล้งไว้ว่า เจ้าหล่อนคงกระตือรือร้นในเรื่องนี้

“คุณหนูไม่เชื่อหรือคะ?” แถถาม

“เชียว”

“งั้นทำไมคุณหนูจึงไม่รีบไปชี้แจงแก่คุณย่าล่ะ?”

“ชี้แจงว่าอย่างไรล่ะ?”

“อ้าว คุณหนูจะยอมแต่งงานกับคนโยได้หรือ?”

“นั่นแน่ใจหรือว่าคุณสุริย์เป็นโย?” เจ้าหล่อนแสร้งขยันทถาม

“ก็ไม่นั่นก็หรือคะ แต่คุณหนูควรขอร้องกันไว้ก่อน”

อนิจจา! พวกเหล่านี้หาเข้าใจไม่ว่า



## อ. เผื่อนพงษ์

มีขึ้น ต้องฆ่าเพื่อกันทุกทีทุกกาล สักแต่  
ผู้ควบคุมจะจัดการให้สถานที่

“ช่างเถอะนม” มารศรี ฝนกล่าว  
“ตามบุญตามกรรม เอ๋ยคนร้ายไปเสีย  
เถอะ นัน อ้ม แล้ว” ถึงนั้น การ สันทนา  
ระหว่างยั่วนายจึงเป็นอันยุติ

— ๔ —

“คุณนายกำลังนอนหลับอยู่ค่ะ” นาง  
สาวใช้ประจำห้องรับแขกไพร่พนัสตอบคำถาม  
ของชายหนุ่มผู้เป็นแขก “ส่วนคุณศรีพึ่งลง  
ไปเที่ยวในสวน เมื่อกี้ คุณไปตรอ ตัก  
ประเพณีชั้คะ ก็ฉันจะไปเชิญเธอมา”

“ช่างเถอะฉันจะไปหาเธอเอง”

ชายหนุ่มลงจากบันได แล้วรีบวิ่งไป  
ทางบ้านขวา คุกหาคน ซึ่ง เป็น ทัง แห่งสวน  
บุษผาชาติ เขาเป็นชายหนุ่มรูปทรงก่อนข้าง  
สูง เค้าหน้างามคมชัด สวมเครื่องแต่ง  
กายเหมาะแก่รูปร่าง ทุกๆ ส่วนแสดงระบะ  
ห้าวไกลจากความเยาว์ค่าอยู่ชั้เงิน เขาเริ  
ผ่านพุ่มรุกขชาติอันปลูกแยกย้ายไว้เป็นเหล่าๆ  
มาตามทางน้อยซึ่ง ไรกรวดราว ๑๕ นาที จึง  
ถึงพวกคนราตรี ตรงที่ ชิมมีเกาฮอนนาม  
ที่อยู่อันสูงทั่ว และผู้ที่เขาคงการพบนั่งอยู่

กรกฎ

ณ ที่นี้ เจ้าหล่อนนั่งหันข้างให้เขา นัยน์ตา  
เหม่อมองไปเองหน้า ชายหนุ่มมองมอง  
ตามข้างก็ไม่เห็นมีสิ่งไรแปลก นอกจาก  
พุ่มต้นเข็ม ซึ่งขึ้นเรียงแถวต่อเนื่องกัน เป็น  
ประหนึ่งกำแพง สูงท่วมศีรษะและออกดอก  
สีพริ้ง เขาหยุดยืนลังเลใจไม่แน่ว่าจะรบกวน  
เจ้าหล่อนหรือไม่ และถ้าเจ้าหมื่น สุนัข  
ของ คณริทาสวน มีอะไรวิ่งมา ส่งเสียงเห่า  
ชายหนุ่มแล้ว เขาคงจะขึ้นนั่งเป็นรูปยืนไป  
อีกอย่างน้อย ๑ นาที เสียงเจ้าหมื่นกระโชก  
ทำให้หญิงสาวผินหน้ามาประสพ ทันทีนั้น  
หล่อนผลุกลุกขึ้น สีแกงจางๆ ระบายทั่วพวง  
แก้ม กว้างตาขี้โก

“คุณสุภาพ!” หล่อนระยุนาม แล้ว  
นั่งนิ่ง และเขา — สุภาพ เผ่าละม่อม ก็  
พลอยอ้าปากไม่ขึ้นไปด้วย เผ่าละม่อม  
หน้าอันขี้ตลกของสตรีผู้ถูกเขาบูชาด้วยความ  
ชื่นชมทรวง

หญิงสาวไต่ตักก่อน เจ้าหล่อนได้อ้ายหมื่น  
ให้หนีไป แล้วยิ้มอย่างอ่อนหวาน

“เชิญนั่งชั้ะ นั้เธอมาแต่เมื่อไร?”

“ฉันพึ่งมาถึงจ้ะ” ชายหนุ่มตอบ พลาง  
นั่งลงบนเกาฮอนพร้อมกับสาวน้อย

“ไม่ได้เห็นเธอหลายวัน” หล่อนปราลย



พ.ศ. ๒๔๗๑

เจ้าบ่าวใบ

“พอพบหน้ากันโดยไม่รู้จักมาก่อนเช่นนั้น ทำให้  
ก็ฉันทัน ๆ ใจ”

“หมูนั่นออกจะออกแฉก เจ็บเล็กน้อย  
เสมอ เลยไม่ค่อยได้ไปไหนมาไหน เธอละ  
มาระศรี? ฉันทูหน้าเธอชบชิตผิวยกดี”

หญิงสาวฉวยยิ้ม “ค่ะ เป็นอยู่อย่าง”

หล่อนตอบกระซิบกระเอ้ง “พวกศิระษะย่นพ่น”

ต่างนั่งกันไปครู่หนึ่ง มาระศรีรู้สึกช่วย  
เขินมึนกล้าแลสพลายตา แต่ก่อนเจ้าหล่อนเคย

พูดจา เล่น หัวเราะ กับเขา โดยปราศ จาก ความ

กะตาคอขาย เพราะหล่อนนับถือเขาเสมอ

เพื่อนร่วมเพศคนหนึ่ง และคิดว่าเขาคงนับถือ

หล่อนเช่นเดียวกัน ครั้นเมื่อทราบความจริง

จาก จดหมาย ซึ่ง สว่าง นำ มา ให้นั้น แล้ว ส

เจ้าหล่อนกลับอายนและขลาดในการกระเสีญหน้า

กับเขาคิดว่าตัว มาระศรีก็รักมีผลปากอย่าง

ใคร่ควรจริง นักสงสัยว่าเขาไปพรพณต์ด้วย

เหตุไร? เพื่อจะเยาะเย้ยโชคชัยของหล่อน

คอกกระมัง? แต่ มดลูกก็โยกเริงร่า

เหล่านั้นแก่เขาแล้วหรือยังหนอ?

“เออมีอะไรอะไรหรือเปล่าคะ?” เจ้าหล่อน

ถามเขา ๆ

ก่อนตอบ สุภาพ กับหน้ากึ่งิน ดูเหมือน

เขาไม่ตกลงใจว่าจะตอบอย่างไรก็ ประเคียว

หนึ่ง เขาเลยศิระษะ ย่น ใบหน้ากลัวด้วยความไม่  
สุขใจ ซึ่งหล่อนสังเกตเห็นได้ชัด

“เปล่าๆ” ในที่สุกเขาตอบออกมาช้า ๆ

“ฉันมุ่งมาจะเยี่ยมเธออีกคุณย่าท่านนั้น”

“เธอคงยังไม่ได้พบคุณย่า?”

“ใช่ ยัง”

“งั้นไปหาท่านเถอะค่ะ ท่านยังคิดถึง

เธอเสมอ” หล่อนชวนพลางลุกขึ้น ซึ่ง

เขาต้องกระทำตามอย่าง แล่นกลิ้งนว่า

เจ้าหล่อนไม่ทราบ หรือโดนว่าคุณย่าอนาลัย

พอระกำว้าออกเคียว ก็มีเสียงเท้ากระโศก

ของอ้ายหมี่พวยอะไรเข้ามานะ” มาระศรี

กล่าวแก่สหายหนุ่ม แล้วสาวเท้าตรงไปปลด

ช่องว่างระหว่างต้นเข็มเพื่อกุเหตุการณ์ทางอีก

ด้านหนึ่ง พร้อมก็สุภาพตามหลังหล่อน

คึก ๆ แต่ก่อนจะถึง เจ้าหล่อนได้ยิน

สำเนียงคนทักท้วงเจ้าหมี่อย่างกรากเกรียว ซึ่ง

จำได้ว่าเป็นเสียงของ ตายมู คนดูแลสวน และ

ต่อจากนั้นก็มีเสียงสุนัขร้อง โดยความ เจ็บปวด

เมื่อล่ออกกำแพงต้นเข็มมาแล้ว ภาพแห่ง

ชาย หนุ่ม ร่วง ประเปรี้ยวผู้หนึ่ง ก็ปรากฏ แก่

ส่ายตา เขานั่งกางเกงแพรสีนวล สวมเสื้อ

ชั้นในผ้ามีสีลันสีขาว ส่วนหน้าแลไม่เห็น





## ๑. เพื่อนพ้อง

กรกฎ

เพราะเขายืนหันหลังให้เจ้าหล่อนและสหายเสีย เขายืนหันกลับทั้งแขนงไม้ ในมือตายนูนกว้างทั้ง แล้วชกตัวลงนั่งลงบิดลำเจ้าหมื่นซึ่ง นอน ตะแคง ร้องเอ็ง ๆ อยู่ เทย เท้าด้วย อากาญ อ่อน โยน ตายนูน มีสีหน้าคนตกใจ แกว่งไปอุ้มสนั่นขึ้นยืน นำเอ็นควักหนังซึ่งหลุดชกตัวลงอยู่ข้างพุ่มไม้ มาตรวจดูตามร่างกาย

“พทโธ! คุณไม่ควรจะห้ามผมไม่ให้ ตีเจ้าหมื่น” แกร่ง “คุณช่วยยับยั้งนักก็สิ้นชีพของคุณเขาดังสองแผล”

มาระศรีไม่โยนเสียงชายผู้นั้นตอบ เห็น แต่เขายืนขึ้นรับสนับจากมือตายนูน ส่วนเจ้าหมื่น ไกลกขึ้นแล้ว และนั่งเคลือบยั้งข้างเท้าเขา ดูเหมือนมันจะรักชายหนุ่มร่าง ส่าง ผู้ช่วย มัน ให้พ้นจากการถูกเขมยนั้นมาก

ระยะทางระหว่างเขากับเจ้าหล่อน ห่างกัน ไม่ถึงสามวา แต่ทั้งเขาและตายนูนจะรู้สึก ตัวว่ามีผู้มายืนดักท่าไม่ มาระศรีนึกชม น้ำใจอันถ้อยปรักด้วยเมตตาและกรุณาของชายซึ่ง หล่อนมิเคยรู้จักมักคุ้นนั้น

“ใจเขาคืออะไร” หล่อนกระซิบกับสหาย  
“อะไร” ฝ่ายม่อมมัยร้อง “ฉันเชื่อ ว่าเขาเป็นสุภาพบุรุษ เขารู้จักเขาไหมอะไร? เขาชื่ออะไร?”

มาระศรีสิ้นศีรษะ ตาจับอยู่ที่ร่างของชาย ซึ่งถูกกล่าวถึง ชะรอยสุภาพบุรุษที่คงเกิน ไป หรือ ไม่ก็ทวยเหตุยังเอิญ บุรุษผู้นั้นได้ หัน หน้า มา ทาง บุคคล ทั้ง สอง อย่าง รวดเร็ว สายตาของเขาและเจ้าหล่อนจึงประสพกันอย่าง จังโดยหล่อนหลบไม่ทัน

คางฝ่ายคางตะลึง ชั่วคึดใจเดียว เขาก็ ก็ศีรษะแก้มมาที่หลังอย่างนอนย่นม บน เค้าหน้าอันงามปราศจากตำหนิมือรอย ยมพรายนัยน์ตาสีดำสนิท ทอแสง แห่ง ความ ซื่อสัตย์ อาจหาญคู่พร้อมมูล ครั้นแล้ว เขาก็กาย หน้าออกเคียวกลับกายไปใน ความ ซ้ำซ้อน ของ พุ่มไม้ทางซ้ายมือ พร้อมทั้งเจ้าหมื่นสวมักกั วังตามหลังไปด้วย

มาระศรีแลตาม โดยมิได้ ตั้งใจ หล่อน รู้สึกสะท้านกายอย่างไรชอยกลเมื่อสพสายตา เขา แต่มีสิ่งหนึ่งที่แน่นอนว่า อากาญนั้นไม่ใช่ เกิดจากความกลัว

หล่อนหันมามองกับสหายหนุ่ม “ถ้าจะเป็นคนชื้ออายนะคะ”

หัวใจสุภาพเด่นแรงเพราะ อากาญม ของ ส่วนน้อย ถ้าเขาไม่รีบเหินหน้าไปเสียทาง อันนั้นก็กลัวว่าเขาจะสะกิดรักไว้ ไม่อยู่

“ลงบุญ” มาระศรีเรียกคนรักษาสวน



พ.ศ. ๒๔๗๑

เจ้าบัวไข

“เมื่อใครนะ เขามาทำไม?”

คายญูทำหน้าขุ่นปนเซียงหลากใจ แต่ก็นั่งลงรายงานโดยเรียบร้อย

“คุณสร้อย ขอรีบ เชอเคยมาเคิรเล่นที่สวนทุก ๆ เวลาเย็น”

สีหน้า มาระศรี แง่ขื่นทันควัน รู้สึกร้อนผ่าวนใบหน้าด้วยความละอาย ครั้นแล้วกลับชาวซึกคล้ายคล้าอ่อน เจ้าหล่อนกลับหลังหันเคิรออกจากทนน แค้นตัวเองแทบน้ำตาไหล คุเถอะ เมื่อเห็นเขานั่งซ้อยบ่เป็นคอบไม่แล้ว ควท่หล่อนจะมีไหวนุกเภาไค่ว่าเขาคือใครบ้างซึ้นนั้นนอกจากนิกไม่ไค้หล่อนยังอศุริถามผู้อื่นจนกระทั่งคอบโครมใหญ่ อึก ข้างสฎาพ คล้ายจะรู้ ใจเจ้าหล่อน เขากะิรขรมไม่เอ่ยเรองนายสร้อย เลยแม้แต่คำเกียวยตราจยชนยันไคคฤหาศัน

นับแต่ชั่วโมงที่ไค้พบชายคู่หมั้น ความทุกขร้อนซังสมออยู่ในห้วงมาระศรี ค่อยเลื่อมคล้ายลง อย่าง นำ ประหลาด จากแววตาเค้าหน้า และอากัปกิริยาของสร้อย แม้จะไค้เห็นชั่วเวลาเล็กน้อย เจ้าหล่อนก็เชอแน่ว่าเขาเป็นสฎาพบุรุษทั้งกายและใจ และถ้าเขาพูดไค้ มาระศรีก็คึกว่า วาจาของเขาต้องอ่อนโยนเข้าแบบสฎาพบุรุษด้วยอีกประการหนึ่ง

เหตุไรวะ มาระศรี จึงมีความเชอเช่นนั้น?

เคยกล่าวมาว่า ภูมิของสร้อย ไกลจากความซึ่หะ แต่ถ้าไค้ระแวงว่าความไม่ซึ่หะเป็นต้นเหตุของความเชอแนะนั้นก็ ต้องผิถนัคอ้างว่า เพราะชะตาแห่งบุคคลทั้งสองถูกกันเออ! นั่นแหละ ค่อยพังกมฆ่าหน้อย อย่งไรก็ไค้ ความเชอแนะไค้ทำให้ทวงจิตต์มาระศรี ผ่องใสซึ้นกว่าเดิม แต่ความรักก็ยังมิเกิดซึ้น

ภายหลังที่สหายหนุ่มลาไปแล้ว เจ้าหล่อนแอมมานั่งตรองอยู่คนเียวในห้องนอน

“ถ้าเขามิหิวใจ ความประพฤติก้อย่างรูปร่าง แลระกัไค้เราจริง” หนึงสาวคำนึง “ถึงเป็นไย เวกัจะพยายามรักเขาปรนนิบัติเขาตามหน้าที่ภรรยาที่ไค้ นิกเลียวว่าทนใช้กรรมเฮาซาคิหนึ่ง” แล้วหล่อนถอนใจเมื่อหวลคิกถึงสฎาพ อนิจจา หล่อนสังสารเขา แต่จะทำอย่างไรไม่ไค้ นอกจากนับถือเขาเสมอพชายร่วมสายโลหิต

-๕-

วันอันสำคัญที่สุดในชีวิต ของ สตรีสาวไค้ผ่านมาถึง วันนั้นอายุมาระศรีครบยลยบยวิบูรณ์ ณ คฤหาพณต์ ไค้มีพิช สมรส นายสร้อย สิริกุล กับนางสาวมาระศรี เสรีบุรพศ



## ๑. เดือนพฤษภาคม

กรกฎ

อย่างเงย ๗ ผู้ซึ่งได้รัยเชิญไปหลั่งน้ำพระ  
พทมนตร์แก้คำสาปในงานนั้นก็เลือกฉะเพาะ  
ผู้<sup>๑</sup>ที่คุ้นเคยนียถิอกันจริง ๆ มีข้าราชการชั้น  
สูงเพียงสองสามท่าน ซึ่งงานมงคลต้องขาด  
ความเอิกเกริกเช่นนั้น ก็เนื่องจากอนุโลมตาม  
ความปรารถนาของตัวเจ้าสาวผู้ไม่ประสงค์ให้  
ข้าวแพร่หลาย ในหมู่เพื่อนฝูงของ มาระศรี  
ยกเว้น นายสุภาพ แม้ละม่อม ก็นางสาวสว่าง  
มดกุดแล้วจึงไม่มีใครทราวยก ฟังทราวยก  
ก็ดังคำเมื่อวันสมรสได้ ล่วงพ้นไปแล้วคงเกือบ  
สองสัปดาห์ แม้กระนั้น พวกเหล่านั้นก็อดคำห  
มาเยี่ยม เยียน แสวง ความ ยินดี ต่อ เจ้าหล่อน  
แทบยืหน้าไม่ถ้วน และพากันคึกคักในข้อที่  
เจ้าหล่อนก็ยัง ส่วนคนที่มาเยี่ยมมักด้วยตน  
เองไม่ได้เพราะติดธุระ ก็ส่งของขวัญหรือ  
จดหมายมาเป็นของถ่านลิ ให้เจ้าหล่อน แทนตัว  
มาระศรีต้องรับแขกสามสี่วัน ติ๊ก ๆ กันวันละ  
หลาย ๆ ครั้ง เกียรวรายโน้นไป เกียรวราย  
มา เยี่ยนหน้าแปลก ๆ กัน แต่ละรายก็  
เหมือนเจาะจงระ มาก สุริย ของ หล่อน ทั้งนั้น  
แต่ไม่สมหวัง สัก รายเดียว มิใช่หล่อนจะ  
แกล้งกีดกันเกีย สุริย ไว้ ความจริงเขาไม่  
ยอมออกมารับกับแขก เองซึ่งจะ เป็นด้วย อะไร  
ก็เหลือเถา

เย็นวันหนึ่ง มาระศรี นั่งเล่นอยู่ในห้อง  
รับแขก เด็กหญิงคนไข้ นำหีบกระถางน้อย  
สีม่วงผูกด้วยแพรเข้ามาส่งให้ มีกลิ่น  
น้ำหอมแรงเกือบฟุ้ง  
“ใครเอามาให้?” เจ้าหล่อนถามพลาง  
รับหีบ  
“คนไข้ บ้านคุณพระชนมลา เจ้าคะ  
บอกว่าเป็นของขวัญของคุณสาวก”  
“เขากลับแล้วหรือยัง?”  
“กลับแล้วเจ้าคะ”  
“ก็ละ ไปไ้”  
เจ้าหล่อนกะตลึงนอน และเบิกฝาชั้น  
ภายในหีบมีซองยี่หวานากหนึ่งซอง สร้อยคอ  
ทองคำ น้ำเ็นคหนึ่งสายพร้อมทั้งเหรียญบรรจุ  
ภาพ ถ่าย ฉะเพาะ วง หน้า ของ นางสาว สว่าง  
นามบัตรขอยของอีกหนึ่งแผ่นวางป็นอยู่กับของ  
ขวัญสองสิ่ง ซึ่งหลังนามบัตรมีอักษรสอง  
สามบรรทัดเขียนอย่างบรรจงว่า “สำหรับ  
คุณสุริย—มาระศรี สิริกุล ด้วยความรัก  
ของ สาวก ลออวรรณ” เจ้าหล่อนอ่าน  
แล้วก็ขยิบตาหัวคิงเก็ม แล้วคิดคิดมือเคิ  
ไปย้งห้องเก็บเครื่องคนตรี ซึ่งเป็นสถานที่สาม  
ไม้ของหล่อนชอบ ซุกขลุ่ยอยู่ เกือบ ตลอดวัน  
วิ่งกึ่งคาค เมื่อเจ้าหล่อนไปถึงก็พยเขากำลัง



พ.ศ. ๒๔๗๑

เจ้าบ่าวไ้

นั้คลาซอฝรั่งวัน มีลื้อคนชักทำท่าเหมือน  
จะตี แต่ไม่ยกที ภาพนทำให้ มาระศรี ต้อง  
ถอนหายใจด้วยความสับสน

สุริย์ แแต่ตัวสวย เส้นผมเปล่งไ้เรียว  
ร้อย แม้เขาจะเอนไ้ก็รู้ จักรักความสอาด  
เท่ากับคนก็ ๆ ช้ามรรยาทยัฮอน โยนเอน

เส้นที่ ประจํากาย ไ้หน้าสคันไม่มีเวลา  
ขยับคว่ำเครือก โดยคุณสมยิตี เหล่าน  
มาระศรีจึงทิ้งรักและสงสาร พอเห็นเจ้าหล่อน  
เข้าไปเขาก็ถ้จากซอทันที หันมายมพะยัก  
หน้าไ้ยอย่างอ่อนหวาน เอนอาการมขงมี  
ลักษณะกะแสงสว่างส่องในห้อยมีก นัยน์ตา  
อันงามที่มองเจ้าหล่อนด้อยไ้ยแวแห่งความ  
พิศวาท เอ! คนไ้ก็รักก็ไ้ยหรือไ้ใดน?

มาระศรีนั่งลงบนเก้าอี้ตัวตรงกันข้ามกับ  
เขา แล้วส่งหีบของขวัญให้

“ซอขยหรือนากของเพื่อนกิดนึคะ แม่สวาท  
บุตรพระชนยาลเขาฝากมาให้เธอ” สาวน้อย  
ชแจ

สุริย์ ลุยคลาซอของเหล่าน้อยไ้คร้หนึ่ง ใน  
ที่สคหียบแผ่นนามยัคร ชนมา เอานั้วงสิงที่ตัว  
หนึ่งลื้อแล้วเอนหน้าชนควรรยา ซึ่งเจ้าหล่อน  
รีย่านให้ฟังทันที ครั้นแล้วเขาก็ส่งหีบ  
คืนให้หล่อนแสงอาการว่า มอขให้หล่อนเก็บ

มาระศรีรีบ พลงลุกขึ้น

“กิดนึะ — —” หล่อนพุกค่าง เพราะ  
เขากิ่งมอหล่อนให้ถ้ถ้งอก

สายตาสุริย์ จัย ยอที่ ซอฝรั่ง แล้วกลับมา  
จ้องเจ้าหล่อนเชิงวิงวอน มาระศรีอ่านกิริยา  
ของเขาคอก

“เธอต้องการฟังซอหรือคะ?”

หล่อนเห็นเขา เผยอ วิมผปาก คล้าย จะพค  
ทอข แต่แล้วกลับหุบเม้มแน่น และยกมือขึ้น  
คลาคอ มาระศรีรู้ สักสงสารจยหัวใจ ช่าง  
อาภัพอะไรเช่นนั้น อยากจะพคก็เมื่อยรัก  
ของตนเองสักหน้อยก็พคไ้มอออก อนิจจา  
สุริย์ เฮย!

หล่อนรีบหีบซอฝรั่งมาชนสายเทียบเสียง  
ให้เขากัน แล้วพล้ง ตามออกไปว่า “เธอ  
จะฟังเพลงอะไร?”

สุริย์ มองตาหล่อน แล้วยิ้ม อย่าง เครว้า ๆ  
ทำให้ มาระศรีรู้ สักปวครวไ้ในดวงใจ และ  
นั้กซ้งนำหน้าตัวเอง ที่ละเอิญหลุกปากไปอย่าง  
นั้น

“โอ! ขอโทษนะคะ กิดนึลึม เหา  
เขมรราชบุตรนะคะ”

สุริย์ ก้มศีรษะ

มาระศรีเป็นนักดนตรีเก่งคนหนึ่ง จึงมอข





## ๑. เพื่อนพ้อง

กรกฎ

สงสัยว่า เพลงเขมร ราชบุรุษเจ้าหล่อนบรรเลง  
จะไม่โหยหวนไพเราะจับใจผู้ฟัง สุริย์ นิ่งนั่ง  
ใจลอย เคลมไปตามกระแสเสียงของซอ จน  
หล่อนสับสน และเตรียมจะขับเพลงใหม่  
เขาจึงห้ามให้หล่อนหยุด โดยวิธแย่งซอ  
มาเก็บเข้าหีบด้วยอาการระมัดระวัง

“ซอเก็บแล้วหรือคะ?” มาระศรี

หัวเราะถาม

เขาสันคีรีษะ ซอแซนเจ้าหล่อน แล้ว

สะบัดแขนตนเอง

“โอ้ คิฉินไม่เมื่อยหรือคะ แต่เมื่อ  
เธอให้หยุด คิฉินก็จะไปละ”

เขายมอนุญาต หล่อนดลิตบิภะกายะเทิ  
ชอกไป เหลือแต่ สุริย์ นิ่งกอดอกอยู่คนเดียว  
ราว ๓๐ นาที มาระศรี หวลกลับเข้ามาใหม่

“คิฉินว่าจะบอกเธอแต่เช้า ละเอิญลืม”

หล่อน พกเขา ?

สุริย์ ใช้ยืนยันตำแหน่งคำถาม “เรื่อง  
อะไรล่ะ?”

“คุณ สุภาพ เชิญเราให้ ไปเยี่ยมบ้านเขา  
คืนวันนั้น เวลา ๒๐ นาฬิกา”

สุริย์ ยังคงมองเจ้าหล่อน ด้วยสายตาอัน  
แสดงความพิศวง หล่อนไม่ทราบว่าเขาไม่  
เข้าใจ ข้อใด

“เธออยากทราบว่า คุณสุภาพเป็นใครหรือ  
คะ?” มาระศรีเฝ้าถาม และถักถวง ๆ

“เขาเป็นเพื่อนของคิฉินค่ะ” หล่อน  
อธิบาย “อ้อ เธอเคยเห็นเขาเหมือนกัน  
วันนั้นไงคะ วันที่เธอพบคิฉินครั้งแรก ในสวน  
นะ เขายืนอยู่ข้าง ๆ คิฉิน เธอคงจำได้”

สุริย์ พยักหน้ารับ

“นั่นแหละค่ะ” หล่อนพกตอบ “เขา

มีจดหมายมาเชิญเรา บ้านเขาอยู่ไม่ไกล

จากที่นี่นัก ขึ้นรถยนต์ ไปประเดี๋ยวเดียวก็

ถึง คิฉินรับเชิญ เพราะเกรงว่าถ้าปฏิเสธ

เขาจะน้อยใจ คุณสุภาพเป็นคนก็อดคะ

เรียบร้อยดีเสมอ ไปนะค่ะ เขาต้องการให้เธอ

ไป”

สุริย์ นิ่งตรองสักสองสามอึดใจ แล้ว

แสดงกิริยาตกใจ

-๒-

อีกทั้งชั่วโมงจนถึง ๒๐ นาฬิกา สามพี่น้อง

ก็บรรยาสาวก็จัดแจงแต่งตัว มาระศรีนั่ง

ขึ้นใหม่และสวมเสื้อชุดสีม่วงอ่อน รั้งกับฉิว

เนอ กับเจ้าหล่อนสวยสะอาคน่ารักทุก ๆ ส่วน

สรรพางค์ สุริย์ ก็ไม่แพ้บรรยา เขานั่งผ้าม่วง

สีเมล็ดมะปราง สวมเสื้อชั้นนอกแพรสีนวลงาม



พ.ศ. ๒๔๘๑

เรื่อย ๆ แต่เป็นส่งส่งผาย เวลาหนุ่มสาวเคี้ยว  
เคี้ยวคักกันไปขึ้นรถซึ่ง คนขับนำมา รอคอยที่  
หน้าบ้านไหน ๆ คุณยายนอมผู้ ยืนคอยถึงแก่  
ออกปากว่า “งามเหมาะ ไม่เหมือนสอง”

ความจริง มาระศรี ไม่อยากไปเยี่ยมกราย  
บ้านผู้อื่นนัก ยิ่งสามีของหล่อนไม่เหมือนคน  
ทั้งหลายละนะ เพียงถนนหน้าคฤหาสน์หล่อน  
ก็มีปรารถนาออกมา แต่สำหรับ สุภาพ

เผ่าละม่อม เป็นการยากที่จะปฏิเสธ หล่อน  
เห็นเขาดีมาก เห็นว่าหัวใจของเขาต้องไถ่รับ  
ความซอกซำเจียน ๆ สลายอยู่แล้ว ซึ่ง  
หล่อนจะตามใจตนเอง ชักค่าเชิฐเข้าอีกข้อ  
หนึ่งนั้นเท่ากับเกลี้ยให้เขาโทมนัสยิ่งขึ้น และ  
บางที ะนึกไปว่าหล่อน รังเกียจ เขา ก็ เป็นได้  
อันนี้ แม้การมาเยี่ยมบ้าน เขา อัน เป็นบ้าน  
ระโหฐานของชายโสดในยามค่ำคืน เป็น  
สิ่งไม่สมควรก็จริง แต่จะมีการเสียหยา  
อย่างไรเมื่อหล่อนมากับสามี ระหว่างนั้นมา  
ในรถมาระศรี ไม่เอ่ยพูดอะไรเลย ส่วนสุรีย์พัก  
ไม่ได้อยู่แล้วโดยธรรมชาติ จึงเป็นอันเงย  
ทั้งสองคน คราวจนรถไถ่ หยกลองทรงหน้า  
คึกคักหลังน้อยนำเอ็นคหลังหนึ่ง มาระศรีจึงพูด  
ออกมาเป็นครั้งแรกว่า “ลงเถละละ นี่แหละ  
บ้านคุณสุภาพ งามน่าอยู่นะคะ”

บนบันไดคึก สามีภริยาได้พบชายหนุ่ม  
ผู้หนึ่งยืนอยู่ ซึ่งพอแลเห็นเขาก็วิ่งมารีบอย่าง  
กลัวกลัว

“คุณสุรีย์ ผมยินดีที่คุณออกส่าห้ มา”  
สุภาพทัก และยื่นมือให้ ขยวากับบริจกกันมา  
สักสิบยี่ แท้จริง จากวันที่ได้พบกันในส่วน  
โดยละเอียดนั้นแล้ว ก็พึงจะมาพบกันอีกครั้ง  
นี้ “สละบายดีหรือคะ แม่มาระศรี? เธอคง  
ค่อนข้างมาก น้าพิกาพึงก็แปลกเมื่อนะ”

มาระศรี ตอบ “ค่ะ” อย่าง อาย ๆ  
คำเดียว แล้วก็รีบตามเจ้าของบ้านเข้าไปใน  
ห้องรับแขกซึ่งจัดไว้เป็นระเบียบเรียบร้อย ภาพ  
ที่แขวนประดับผนังห้องล้วนแต่เป็นภาพอันงาม  
และมีราคาแพง ประกอบกับแสงไฟฟ้าส่องสว่าง  
จ้า แลดูตระการตา

“เชิฐนั่งตามสละบาย” สุภาพ กล่าว  
“คืนนี้ผมจะหน่วงคุณไว้คุยให้ คึกคักด้วย”

เขานั่งลงเคียง สุรีย์ ส่วนมาระศรีรัก  
ตัวไปนั่งบนเก้าอี้ริมหน้าต่าง หน้าเจ้าชายน  
แดงเมื่อได้ ยินวาทะ ประโยคสุดท้าย

“คิดนึกว่า” เจ้าหล่อน เอ่ยตอบ  
“ความประสงค์ของเธอจะไม่สำเร็จ เพราะ—  
เพราะคุณสุรีย์ พักไม่ได้”

แว่วประหลาดปรากฏขึ้นในดวงตา สุภาพ



ป. เพื่อนพงษ์

กรกฎ

แต่แล้วก็หายไป

รู้สึกแปลกในกิริยาของสหายหนุ่ม “เรื่องอะไรคะ?”

“ไม่เป็นไร” เขาพูดด้วยสำเนียงปกติ

“คุณสรวีพูดไม่ได้ แต่เธอพูดได้ ฉะนั้นคุยกับเธอ ให้คุณสรวีเป็นผู้ฟัง ดีไหมครับ?”

เขาหันมาถามสรวีซึ่งนั่งอมยิ้มมองภรรยา

“ก็...” เขาก็หันหน้า น้ำเสียงวิงวอน “เธอก็คงยังไม่ลืม ฉันทเคยได้บอกเธอแล้ว ฉันทรักเธอ บ๊าย...”

มาระศรี เอ็นหน้าไป มองสภาพอันมีกมลนัยทางช่องหน้าต่างเสียโดยมิพกว่าอะไร หล่อนนั่งอยู่ในอาการเช่นนั้นราวสองนาชั้ แต่พอฉันทกลับก็พบสภาพเข้างังหน้า ไม่ทราบว่าเขาแอบเข้ามานั่งอยู่ใกล้ๆ แต่เมื่อไร หล่อนสะก๊ตขึ้นสุดร่างด้วยความตกใจ

“เฮ้! นั่นอย่างไรกัน?” มาระศรีขวัญหาย “คุณสุภาพกล่าวพูดเรื่องชนิดนี้กันต่อหน้าสามีของคุณเจียวหรือ? เขานั่งอยู่นั้นเห็นไหม?”

“ฮือ!” หล่อนร้องพลางเชยยหนี “จะให้เสียงให้กิดฉันทรู้สึกตัวสั่นกึกไม่ได้”

“โฮ่มาระศรี!” แววดาสภาพเขย่มอยู่ด้วยความรันทก “ฉันทเกือบจะคลั่งอยู่แล้วโปรดสงสาร—โปรดทอมนให้ฉันทันใจ ใจล่ะจะเขาไม่ได้ยินหรือ?”

ชายหนุ่มหัวเราะ “ขอโทษเถอะจะ ลืมนึกไปว่าเธอไม่รู้ สักตัว ฉันทกำลังอยากจะสนทนากับเธอ คุณสรวีแกล้งรบกวนฉันทแล้วด้วย”

มาระศรี รู้สึกเหมือนชีวิตหลุดไปจากร่าง หล่อนวิ่งฉวไปหาสรวี อนิจจา! กายของเขอ่อนชวยก้มเกล้า นัยนค้ายักสนธิ มิใช่ที่หล่อนจะปลุกสันชานนามเขา ลืมทำให้เขาพนชน

เจ้าหล่อนร้อง “ฮือ” พลงงข้าเลื่องคูลุสรวี เห็นเขานั่งพิงพนักเกล้า หน้ากมจนคางจกหน้าออก “เฮ! นั่นอย่างไรคุณสรวีทำอาการเหมือนอะไรล่ะ?”

ยัมมัยเจ้าหล่อนถึงเคยได้ สวสวตะลึงอยู่ชั่วอึกใจหนึ่ง แล้วหันขวับมาได้สุภาพอย่างกรากเกลียว

สุภาพ “ปล่อยแกลเถอะ ผู้ครองเรารู้ดีกว่า เวลามันน้อย”

“เธอทำอะไรแก่คุณสรวี? ฆ่าเขาหรือ?”

“เรื่องของเรา!” สวสวทวนคำ ออก เป็นผู้ร้ายฆ่าคนกระมัง”

“อย่าวิตกเลยนะ ประเดี๋ยวก็ทน เขาคมน้ำหอมชะมิดแรงเข้าไปเท่านั้น เธอกลัวฉันท



พ.ศ. ๒๔๗๑

เจ้าบ่าวใบ

“เปล่า” หล่อนสะบัดหน้าตอบ “กลัวสามีน้องก็ฉันจะเป็นอันตรายน่ากลัว”

“มาระศรี!” สุภาพรร้องโดยซอกซำใจ “เธออย่าเพื่อพวกเขื่อนขันธ์ เธอไม่เห็นหัวอกฉัน คำว่า รักยังมีน้ำหนักร้อยไป ที่ถูกควรเรียกว่า ฉันหลงใหลในเธอ หลงจนหมดความสามารถจะคิดครั้งหัวใจไว้ได้ ฉันก็ทราบว่าวาสนา ของฉันน้อย มีพ่อควร กับเธอ แต่มาระศรีจ๋า เธอจะไม่รักฉันบ้างสักเล็กน้อยหรือ? ฉันรักเธอจริง ๆ รัก...”

“คิดมีสามีแล้ว” หล่อนขำก แลหันไปปลุกสุริย์ อีก “ถึงมีแล้วก็เป็นไร เขาไม่ล่วงรู้หรอกถ้า.....”

“หยุด!” หล่อนทวาด “ถ้ารักเธอ ยินยอมไป เธอจงแก้คุณสุริย์ ให้พ้น เกยวน”

“ใจของเธอช่างปราศจากเยื่อใยเสียจริง” ชายหนุ่ม คง ว่าพรรณวอน เหมือน ไม่ได้ยิน คำพูดของสาวน้อย

ร่าง ของมาระศรี สั้น สะทั้น ค้วย อำนางโทษะ “เธอถูกมากนัก นี่เธอเห็นคิดเป็นหญิงสาวเลวหรือ? โอ้! คุณสุภาพ ฉัน ไม่นึกถึงเลยว่ะ เธอผู้บริสุทธิ์แล้วด้วยการศึกษา จะยอมปล่อยให้ธรรมกายฝ่ายต่ำเข้า

ครอบงำดวงจิต ถึงแก่ล่องลอยสามีมาวางยาสลัยแล้วเกือบบรรดาเขาเช่นนี้”

“เพราะฉันรักเธอ” เขาตอบเสียงกระเส่า “จริงซี!” หล่อนย้อน “รักจนลืมเกียรติของลูกผู้ชาย ลืมอายมณเฑียร ถ้าคิดจริงเช่นนี้ พวกคนใช้เข้ามา เธอจะเอาหน้าไปไว้ไหน?”

“พวกคนใช้ ไม่อยู่” เขาพึมพำแก่ตัวเขา ๆ แต่มาระศรี ได้ยิน

“อ้อ! ความกึกกึก กระการล่องหน้าไว้เสร็จเรียบร้อยแล้ว ถึงเธอไม่อายคน ก็นกลายผีสงเทวดาย่างซี”

วาจาอันดากดางทำให้ชายหนุ่มชักคุณ ๆ

“มาระศรี เธออย่าให้หนักไปนักนะจ๊ะ จงเปรียบเทียบ คำพูดระหว่าง ฉัน กับเธอ หน่อยซิ ฉันพูดกับเธออย่างอ่อนหวานที่สุด แต่เธอช่างกระไร จะตอบให้เพราะพริ้งจึ้นไปผู้ ฟังสักคำเกี่ยวกับไม่มี ขอให้ทราบเถิดว่าที่ฉันทนอยู่ได้นี้ก็เพราะความสับสนรักเธอ”

สีหน้ามาระศรีเผือกคล้ำ อัสสุชลแห่งความคั่งแค้นไหลนองแก้ม มือของหล่อนกำมือสุริย์ ไว้แน่น ถ้าสุริย์ คนอยู่ โอ! ไม่ต้องสงสัย ปรานีสามท้าวของพ่อโฉมเอกจะต้องขมเข็ดค้วยอำนาจอหิมิต สุภาพ รู้ สักคำว่า พวกแรงเกินไป หน้าเขาตลกเมื่อนำคาคาหล่อน





## ๒. เดือนพฤษภาคม

กรกฎ

“คุณสภาพ” มาระศรีกล่าวชวนอย่าง  
ลำยาก แต่เน้นถ้อยเน้นคำ “น่าเสียใจที่มีศรัทธาพ  
ระหว่างเราจะต้องถึงซึ่งความวิบัติในวันนั้น แล้ว  
ก็ด้วยความผิดซึ่งเธอทำเอง อย่า—อย่าเพ้อค้าน  
ฟังก็ฉันพูดให้ยาก่อน” หล่อนนั่งอยู่ครู่หนึ่งแล้ว  
กล่าวสลับไป “เธอเคยเป็นคนดี ก็ฉันรัก—รัก  
เธอมากเท่าที่สว่าง แต่เธอหนักใจเหมือนก็ฉัน  
ไม่ กลัวยประพฤติก่อก็ฉันอย่างที่คุณสภาพชวนเขา  
ไม่กระทำกัน เธอคุณหมื่นเก็บรักษาหญิง ขย  
เก็บรักษาของเธอเอง ถ้าเรองนั้นแพร่ไปเข้าหู  
ผู้อื่นแล้ว อย่าหวังเลยว่าจะชื่อเสียงของเธอจะ  
คงรุ่งเรืองอยู่ได้” ที่คิดกันว่าเธอทำเพื่อให้อ  
รู้ สักละอายเลิกกิจการมีควรมเสีย หากเธอ  
จะเห็นเป็นการถูกถูกเคลือบใจ และสำหรับ  
ความซอมนพของเรแต่ก่อน ถ้าเธอไม่นึก  
ว่าวนวายในเรื่องนอก ก็ฉันรับรองว่าจะเก็บเรื่อง  
ไว้เป็นความลับ ทรายเท่าชีวิตแตกกับ โปรก  
แก่คุณสวีย์ ให้พ้นเดี๋ยล่ะ ก็ฉันจะลาเธอกลับ  
เดี๋ยวนี้”

“เธอไม่ยอมให้ฉันมีหวัง?”

หล่อนถามก็รับว่า “ค่ะ ไม่มี”

สภาพถอนใจ “เขา—เขาเป็นไข แต่เธอก็  
ยังรักเขา โอ สวรรค์! เธอซอหมก ก็ฉัน  
แทบไม่เชื่อว่าเป็นความจริงใจของเธอ”

“จริง” เสียงคล้ายสำนวน “ก็ฉันรักเขา  
อย่างสุดสวาทซาใจ”

สภาพยกมือขึ้นลูบหน้าผาก

“พอแล้ว! พอแล้ว!!” เขาร้องสำเนียง  
สั้น ๆ “มาระศรี แม่ยกคตหญิง! เชิญเธอ  
ออกไปคอยที่รถเดี๋ย ประเดี๋ยวเขาจะพ่นและ  
คามออกไปภายหลัง”

มาระศรีลงมือ จ้องหน้าเขา

“เธอห่วงสวีย์กระมัง?” เขาทาบความคึก  
เจ้าหล่อนถูกแผ้วราก็มีพรายกระซิบ “โ  
ไม่ไว้ใจฉันเสียแล้ว ฉันทำร้ายเขาไม่ได้  
หรอกจ๊ะ”

มาระศรี ยกมือ อันแวววาม ของหล่อนขึ้น  
ไหว ซึ่งเขารับรับทันที

“ลาค่ะ” หล่อนพูดสั้น ๆ มองก็สวีย์  
ครึ่งหนึ่ง แล้วกลับหลังหัน สภาพพ่นไปเยือก  
ประคุดให้อย่างอ่อนน้อม

— ๗ —

เจ้าหล่อนนั่งคอยอยู่ในรถ ทั่วดวงจิตอัน  
ร้อนรน คางจับที่ยานประคุดซึ่งยึดสนิท ชั่ว  
เวลา ๕ นาทีเจ้าหล่อนรู้ สักนานคล้าย ๕ วัน  
จึงเห็นยานประคุดเลยออก ชายคนหนึ่งก็วิ่งลง  
บันไดมา ไม่ใช่ใครอื่น สวีย์ โยของหล่อน



พ.ศ. ๒๔๗๑

เจ้าบัวไบ

นั่นเอง เขาเค็รเร็กว่าปกติมาก เมื่อเขาขึ้น  
มานั่งเคียงเจ้าหล่อนแล้ว รถก็เคลื่อนจากที่  
ซากลับคกงม้อการเช่นเดียวกับเขาไป มารศรี  
นั่งนั่งประกรรพยัน ผิวหน้าจางจากสีโลหิต  
ส่วนสร้อย นงวาทรมณเฑียร ไม่สังเกตว่ามี  
สิ่งไรแปลกตาไปบ้าง

“ถึงบ้านเราแล้ว” มารศรีเอ่ยขณะที่  
รถหยุด “ก็ฉันเหนื่อยใจจริงๆวันนี้”

สร้อย เอา หลับมือ อัง หน้าผาก ภรรยาด้วย  
ความเอาใจใส่ แล้วค่อยๆ พะยุงหล่อนลงจากรถ  
พาขึ้นบันไดคุกหาคนทรงไปหิ้งนอน

ความกลัวมักกลัว คังแค้น และเสียใจ ซึ่งได้  
รับมาจากการไปเยี่ยมบ้านสหาย ทำให้  
มารศรีชอบเพลียละเหี่ยทรวง พอเปลื้องเครื่อง  
แต่งกายเสร็จ หล่อนก็ถึงนอนหลับตา ถอน  
หายใจรวยๆ อยู่คนเดียว ครู่หนึ่ง หล่อนรู้สึก  
ว่าชามประสาธได้สัมผัสกับกลิ่นอันหอมฟุ้งของ  
พิมเสน และมีสำเนียงคนพูดกึ่งไพเราะอย่าง  
ประหลาดซึ่งหล่อนไม่เคยได้ สดกับมาก่อนเลย  
เสียงนั้นกังกังวานแว่วๆ ข้างโลตรว่า

“มารศรีเธอเป็นลมหรือจ๊ะ?”

สาวสวยลมหิตาชนันท์ เหลือแลไปรอยๆ  
หึ่ง แต่ไม่เห็นมีใคร นอกจากสร้อย เขา  
นั่งอยู่ ข้างกายหล่อน กำลัง ขยพิมเสนให้

หล่อนคม

“น้อย่างไรกัน? ใครเป็นผีพิว? หู  
ของหล่อนเพื่อนไปกระมัง? เปล่า ไต่ ยืนชันเจน  
จริง ๆ หรือยักจางหล่อนหลด? ผิดที่! ยักจาง  
ที่ไหนระมา ไฟก็สว่าง หล่อนเคยนอนใน  
ห้องมานานแล้ว ไม่เคยมีแว่วร้องผีสังเลย  
โอ! นี่ใครพูดแน่? สร้อยละซี? อ้า แน่แล้ว!  
สร้อย! มีเขายักจางหล่อนคนเคยเท่านั้นเวลานี้  
แต่—ไม่ใช่อีกนะแหละ สร้อยเป็นไย เขาพูด  
ไม่ได้! อะโฮ! นี่ตาหล่อนลายและหูหล่อน  
แซหรือ? หล่อนได้ ฟังคำตอบประ โยคเก่า  
นั้นออกแล้ว สำเนียงเก่า ไพเราะเท่ากัน จาก  
ริมฝีปากอันยิ้มพรายของสร้อย! มารศรีผูกถูก  
ขึ้นนั่ง ร้องหน้าเขาเซม้ง

“นั่นเธอพูดหรือคะ คุณสร้อย? หรือว่า  
ก็ฉันฝันไป?” หล่อนถามอย่างวงง

สร้อย โอบเจ้าหล่อน ไว้ ใน วง แขน โดย  
ความรักและสงสารยิ่งยวด

“จ๊ะ ฉันพูด ไม่ใช่ความฝันคอยอดรัก  
อ้าว! ร้องให้ทำไย?”

หล่อนซบหน้าสะอื้นอยู่กับหน้าอกของเขา  
“โกรธเธออะไรจ๊ะ? ไม่ก็ใจหรือที่ฉัน  
พูดได้? อ้อ หรือโกรธเรื่องที่ฉันแกล้งทำเป็นไป  
กระมัง แม้ฉันใจ ยกโทษให้สร้อยสักครั้ง



## ๑. เพื่อนพ้อง

กรกฎ

เด็ก” เขาเซยคางหล่นชั้น “กูชี่ น้ำตา ไหลร่าวกัยเฒ่า”

“น้ำตาแห่งความขี้เกียจ! คุณสุริย์” หล่น ละล่ำละลักตอบ “ก็ฉันก็ใจจนพอกไม่ลูก”

ชายหนุ่ม หยิบ ผ้าเช็ดหน้า ชย หยาก อัสสุชลให้หล่น “ก็แล้ว ยอกรักหมกเควระที่ หมกโคกกันเสียบที” เขาหัวเราะเสียงใส อิ่มเอิบด้วยความ ผาสัก นี่เป็น ครั้งแรกที่ มาระศรีได้เห็นและไต่ยืนนับแต่อยู่ด้วยกันมา

“แหม! ช่างทนนิ่งอยู่ไต่เกือบเดือน” หล่นพ้อ “หมกทั้งโลกคงไม่มีใครเหมือนเธอ”

“บางทีจะจริง” เขาตอบ “ฉันมีนิสัย ประหลาด พวกน้อยที่รัก จะพอกก็ละเพาะ เรื่องที่นับว่าสำคัญจริง ๆ นอกนั้นทำงาน อ่าน หนังสือ ซดลอยู่กับคนเกี้ยว ยังการเล่นหัว สันทนาสำหรับฉัน ก็เหมือนไม่คอยไต่พม บางครั้งก็ขมขมอยู่ถึงเดือนกว่า พวกที่ขาน พิณ โลกเขาทราบนิสัยก็”

“เธอแกล้งทำเป็นไต่ แล้วทำไมไม่ไต่ ให้กลดไปเล่าคะ?” มาระศรีซัก

“กลดยังไต่ให้” สุริย์ ยานคาง “ไม่เห็นหรือ ใครอยู่ใกล้ ๆ นี่ แสนว่ารัก นำชม นำ——” แทนคำพูดคือไป เขา ก็ลงขันใจหล่น

“วู้!” หล่นเมินหน้าหนี ชายหางตา มาคั่นอย่างน่าเอ็นดู “อวว่าพุกน้อย แต่ไต่ ลอด ๆ ฟังไม่ทัน”

“อ้าว! จริง ๆ นะจ๊ะ สุริย์ ไม่เคยนึกอยาก พุกพลอดกับคนโน้นคนนี้เลย พอมาอยู่กับเธอ นี่แหละ รู้สึกเคอกรัน เรื่องต้อง สงบปาก เหลือเกิน อยากจะพุกวันละร้อยครั้งพันครั้ง ต้องอกใจเสียแทบแย้ เธอคงสังเกตเห็นฉัน อ้าปากค้างบ่อย ๆ ถ้าไม่คิดการทกลองน้ำใจ ฉันพุกกับเธอเสียนานแล้ว”

“ทกลอง!” มาระศรีหน้าคั้น “ทกลอง ใจใครกันคะ?”

เขายิ้ม “อย่าโกรธนะ ฉันต้องการทราบ ว่า เธอจะรักและซอสักคือนฉันจริงหรือไม่?”

“อ้อ! ทกลองใจฉันเอง ทราบแล้ว หรือยังล่ะคะ?”

“ทราบแล้วจ๊ะ ทราบแจ่มแจ้ง ขอบใจ เธอมาก สุริย์ขอปฏิญาณตนว่า จะรักมาระศรี คนเกี้ยวกลดชีวิต”

“ขอบพระคุณค่ะ ว่าแต่เธอทราบได้ อย่างไร?”

“ยังเฝ้าไม่ถุกอีกหรือ ยอกรัก ที่บ้าน สภาพลั้งะ พี่นเพ็กมีเขาอยู่พิณ โลก เป็น มีต้วรักของฉันทคนหนึ่ง เธอต้องยกโทษให้



พ.ศ. ๒๔๗๑

เจ้าบัว

สภาพนะ? มาระศรี ซึ่งเขาแสดงกิริยา  
ล่งเกินขอบเพื่อช่วยเหลือฉัน”

“อนิจจ” หล่อนร้อง “เหตุการณ์  
เหล่านั้นเกิดจากกุศโลบายของเธอเองหรือคะ?  
ท้าย! ก็ฉันหลงโกรธว่าเขาสาหัสเสียเทเสีย  
พวกรู้จะต้องพากันไปขอโทษเขาที่เกี่ยว”

“จะ แต่เขาไม่โกรธเธอหรอก เขารู้  
นิสัยใจคอเธอดี อธิบายให้ฉันฟังด้วยซ้ำ  
แต่ฉันต้องการเห็นจริงเห็นจัง จึงเกิดการ  
ทกลงกันขึ้น”

อา! ความกตัญญูต่อผู้มีคุณ ยังผลมี  
เสียหลาย มาระศรี เจ้าหล่อนเคยทอดอาลัย  
ในความสุขแห่งชีวิตมาครั้งหนึ่ง แคบคน  
ใครจะกล้าฉัน เจ้าหล่อนสำรวจใจในกระไร  
นั่งยิ้มแฉ่งแฉ่ง ฟังสามทรวงขี้แฉ่ง พลังคอย  
ซักถามตอนนั้นตอนนั้น เมื่อเกิดความสงสัย

“คุณสภาพไม่ได้รักก็ฉันจริงสินะคะ”  
หล่อนว่า

ความซนขานในทรวงหน้าสรีรเหือกหายไป  
ทันใด คอยหล่อนด้วยสำเนียงเศร้าๆ “รักจะ  
มาระศรี เขารักเธอมานาน เขาเขียนจดหมาย  
สารภาพและขอโทษฉัน ฝากคุณลงให้แถมมา  
ให้ เมื่อเราแต่งงานแล้วได้ ๓ วัน ที่แรกเขา  
ก็ไม่ทราบบว่าเราเป็นคู่หมั้นกัน ฟังทราบบก่อน

วันสมรสสักสัปดาห์หนึ่ง แต่ครั้งนี้จะมาเล่า  
ให้ฟังในขณะนั้น ก็เกรงว่าฉันจะสละเธอเสีย  
เพราะเขากับฉันรักกันมาก จึงรออยู่จนเสร็จงาน  
สมรสจึงขยายเรื่อง ความจริงถ้าจะพากันตาม  
ทางควร หน้าที่เธอจะเป็นของเขามากกว่า  
ของฉัน เพราะแม้ฉันจะเป็นคู่หมั้น แต่เขาก็  
เป็นคนดีและคุ้นเคยรักเธอมาก่อน”

มาระศรีพลอยสลด หล่อนพกว่า “คะ!  
เขาเป็นคนดี แค่นี้ฉันชอบกล ไม่ยึดรัก ชอบ  
เสมอเพื่อนเท่านั้น”

“นั่นแหละจะ มาระศรี ก็คงเนื่องจาก  
เขาไม่ใช่เนื้อคู่ของเธอ วิชาจำขึ้นกาลไป  
เช่นนี้ น่าสงสาร เราต้องช่วยกันหาหนทาง  
ให้เขาสักคนนะ”

“คะ” หล่อนตอบซ้ำๆ “ก็ฉันเห็นมี  
อยู่คนหนึ่ง สว่าง มดลูก รูปร่างสวย กิริยาดี  
นิสัยใจคองามพร้อม สมกับ คุณสภาพ  
ที่สุด”

“เริ่มมาจะ แต่จะสำเร็จ ง่ายไหม?”  
สรีรค้อมขมออก

“ถ้าเธอแนะนำคุณสภาพ ให้รักหล่อนได้  
ก็ฉันก็รับรองว่าสำเร็จ”

“เอาเป็นตกลง ฉันรับรองฝ่ายชาย เธอ  
รับรองฝ่ายหญิง”





## ๒. เดือนพฤษ

กรกฎ

“ค่ะ!” แต่ต้องรอสักหน่อย หล่อน หล่อนด้วยความรัก “ถ้าฉันทราบบ้างหลังจาก  
ไม่อยู่ ไปตากอากาศทางขั้วใต้ พรุ่งนี้ การพบหน้าเธอแล้ว หัวใจก็เต้นซอกก็จะ  
คิดมันจะมีจดหมายไปชวน หล่อนให้รีบ กลับ ต้องแต่งงานกับเธอ”  
เร็ว ๆ เธอ คุณสุรีย์”

“เจ้า!” เขาตากเสียงขาน

“ท่านแหละ คอยยากคอยเย็น” ภรรยา  
ซ้ำเลื่องค่อนน้อย ๆ

“คิดมันอยากถามสักนิด ถ้าเธอทราบดีว่า  
แรกว่า คุณสุภาพรักคิดมัน เธอจะแต่งงานกับ  
คิดมันไหม?”

“ถูกใจเธอหรือเปล่า คำตอบของคุณ?”  
หล่อน คอย ตรง กัน ซ้ำ กับ ความจริงว่า  
“เปล่าค่ะ”

“แหม! คอยยาก” เขาแกล้งทำตัวขมวด

“อ้าว! หลอก” สามร้องซัด “ฉันต้อง

“เธอต้องคอย” เจ้าหล่อนคาบคั้น

เรียกร้องวักเคี้ยว” ทยประโยค สุรีย์ก็มลง

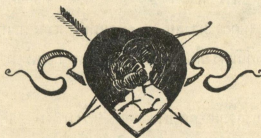
“เอาไว้นหลังเถะ” เขาซอฉก

ปลอยประโลมภรรยาอย่างเต็มรัก โดยหล่อน

“ไม่วินหลังละค่ะ คอยเคี้ยวจนแหละ”

จะหักเลียงหาหนี

“เฮ้! มันขอคอยว่า” พลงจ้องตา



๑ อยู่เหย้าน้อย กลอยสวาท สดาสงวน  
ผ้าซามเย็บ ทเข็บคัก ให้รักกุม

ก็กว่าจวน สักประก ปลอยรักสุ่ม  
ก็กว่าพุ่ม เพื่อยก้า เรือว่าเซย ๆ

พระศรี นิพนธ์

# พระพรหม

ข้าพเจ้าได้กล่าวถึง พระอินทร์ มา แล้ว  
พร้อมทั้ง พระอินทร์ ฝ่าย พราหมณ์ และ ฝ่าย  
พุทธศาสนา โอภาสัน จึงกล่าวถึงพระพรหม  
ต่อไป พระพรหมก็เป็นผู้สำคัญทั้งฝ่ายศาสนา  
พราหมณ์ และ ฝ่าย พุทธศาสนา อย่าง เกี่ยวกัน  
พระอินทร์เหมือนกัน ถึงแม้ว่าท่านไม่ค่อย  
ปรากฏในหนังสือไทยว่าลงมาช่วยเหลือมนุษย์  
อย่างพระอินทร์ลงมาทักท้วงช่วยพระสังข์ ช่วย  
สาปนางโมราให้เป็น ชะนี และช่วยชุบพระ

จันทร์โคจรเป็นคัน จันทไทยเรารักพระอินทร์  
มากกว่าท่านก็ แต่เราก็มักจะลืมว่า  
พระพรหมได้มาให้ กำเนิดเป็น บรรพบุรุษ แห่ง  
มนุษย์เราทั้งมวล คือ เมื่อคน เกิดกับยี่น

โลกถูกไฟเผาไหม้หมด กลิ่นไอคนที่ถูกไฟเผา  
หอมขึ้นไปถึงชั้นพรหม บรรดาพรหมทั้งหลาย  
ซึ่งอยู่ชั้นสูงจนไฟประลัยกัลป์ไหม้ไม่ถึง ได้  
ลงมาเกินวันคืน จนสิ้นรัชสมัย กลายเพศเป็น  
มนุษย์เพาะเหิรไม่ได้ ผู้ที่ชาติก่อนเป็นชาย  
ก็เป็นชาย ที่เคยเป็นหญิงก็กลายเป็นหญิงตาม  
เดิม ได้ร่วมสมักรรมสังวาสกัน เกิดลูกได้เป็น

มนุษย์เรามากกว่านั้น นอกจากพระพรหม  
ทั้งหลายที่ลงมาให้กำเนิดมนุษย์นี้ ตามเรื่อง  
ก็ว่า ยังมีพระพรหม อยู่เบื้องบนอีก เป็นอันมาก  
แต่ไม่มีใคร จะปรากฏว่า ท่าน ลง มา ช่วยเหลือ  
มนุษย์อย่างพระอินทร์ เป็นแต่ท่านศรีปราชญ์  
ได้อ้างไว้ในโคลงว่า พระพรหมได้เคยช่วย  
ชีวิตท่านครั้งหนึ่ง เมื่อท่านเจมน้ำตาของท่าน  
เอง เวียงหรือเทวียุกับท่านศรีปราชญ์ ซึ่ง  
ท่านได้แต่งโคลงไว้ดังนี้ :-

|                      |                |
|----------------------|----------------|
| “ เรียบรำน่านนครดัวม | ถึงพรหม        |
| ปวงสัตว์พากันนม      | จ่อมม้วย       |
| สิ้นเรเบยเป็นตม      | แหลกล่ย        |
| หาก อกนิษฐพรหมฉัย    | ชีพข้า จึงคง ” |

และคำวาทธรรมศาสตร์ (กฎหมาย) ที่  
พระ มโน สาราจารย์ ไปลอกคัดมาจากเชิงเขา  
จักรวาลนั้น ก็เหมือนพระพรหมท่านเขียนไว้  
ให้เหมือนกัน และดูเหมือนคำวาทไตรเพทที่  
สังข์ ขสุร ลัก กลืนกินเข้าไปในท้อง แล้วหนีไป  
อยู่ใต้พระมหาสมุทร จนพระนารายณ์อวตาร  
ตามลงไปเอามาให้ พวกพราหมณ์ ได้เล่าเรียน



อ. น. ก.

กรกฎ

กันอยู่กันนัก ก็เหมือนว่าเป็นของพระพรหม  
เหมือนกัน เท่าที่ปรากฏในเรื่องของไทยเรา  
ตามยกมากล่าว เฉพาะแต่ที่นักได้นี้ ต้อง  
นับว่า พระพรหมสำคัญกว่า พระอินทร์มากอยู่  
เพราะท่านเป็นบรรพบุรุษของ มนุษย์ ทั้งเป็น  
ผู้ให้ คำรับคำรา แก่ มนุษย์ทั่วไปด้วย ย่อม  
นับว่าท่านทำคุณให้แก่มนุษย์ทั่วไปอย่างมหันต์  
มิได้เลือกออกคนหนึ่งเป็นราช ๗ อย่างพระอินทร์

เมื่อใดที่เรารู้ ตามโบราณ คติ ในลัทธิ  
พราหมณ์คงนึกถำบรรพแล้ว ข้าพเจ้าเห็น  
ด้วยออกคนหนึ่งว่า พระผู้เป็นเจ้าเป็นใหญ่ใน  
สกลโลก ซึ่งเป็นผู้สร้างโลกและสิ่งทั้งปวง  
เช่นพระโยชวาเจ้า ในศาสนาฮินดู และคริสต์เคียน  
และพระอัลล่าเจ้าในศาสนาอิสลามเป็นต้นนั้น  
ก็ คือ พระพรหม ใน ศาสนาพราหมณ์ นั้นเอง  
เพราะเข้าใจว่าศาสนาที่ถือว่า มีพระเป็นเจ้าผู้  
สร้างโลกทั้งหลายเหล่า ย่อมแตกกิ่งก้านออก  
จากศาสนาพราหมณ์ทั้งสิ้น ถึงพระพรหมใน  
พระพุทธศาสนาที่มาจากพระพรหมในศาสนา  
พราหมณ์เหมือนกัน แต่เพราะพระพุทธศาสนา  
ไม่เชื่อถือว่าโลกนั้นเป็นผู้สร้าง ถือว่าเป็นไปตาม  
สภาพของมันเอง เพราะฉะนั้น พระพรหม  
ในพระพุทธศาสนาจึงไม่เป็นผู้สร้างโลก เป็น  
แต่เพียง ลงมาให้ กำเนิด มนุษย์ ทั้ง กล่าวแล้ว

เท่านั้น

ในยุคที่ถำบรรพก่อนพุทธกาล ศาสนา  
พราหมณ์ ย่อมแพร่หลาย เกิน อยู่ศาสนาเดียว  
และนิยมว่าโลกนี้ พระพรหมเป็นผู้สร้าง และ  
ถือว่าพระพรหมเป็นพระมหาวินญาณของสกล  
โลก เรียกว่า 'มหาคัมน์' หรือ 'ปรมาคัมน์'  
และถือว่า การบำเพ็ญบุญให้ วินญาณ ของตน  
เข้าใกล้ ชิดกับพระมหาวินญาณนั้นเป็นบรมสุข,  
นับว่าเป็นข้อปฏิบัติอันสูงสุดในศาสนา นี้ ด้วย  
เหตุว่าใน สมัยนั้น นับถือว่า พระพรหม เป็น พระ  
มหาวินญาณ ซึ่งเรียกว่า พระมหาคัมน์ เป็น  
ทิพยนาภภาพ เหนือ สกลโลก จึงนิยมว่าเป็น  
นึ่งสกลสิ่ง (เพศกลาง ๗ ไม่เป็นหญิง หรือ  
ชาย) เพราะถ้าเป็นเพศหญิงหรือชาย ก็  
จะต้องอยู่ในอำนาจแห่งกิเลส ซึ่งก่อให้เกิด  
รักใคร่กันตามประเพณีโลก. พระพรหมใน  
ยุคนี้ มักเรียกว่า 'ปรพรม' เพื่อให้สกลกับ  
พระพรหมมาในรุ่นหลัง ซึ่งนิยมว่าเป็นผู้ช่วย  
ทั้งระกล่าวข้อไปข้างหน้า

ข้าพเจ้าเข้าใจว่า พระเป็นเจ้า ของศาสนา  
ฮินดูและศาสนาคริสต์เคียน และพระอัลล่าแห่ง  
ศาสนาอิสลาม ก็แตก ออก จาก พระปรพรม  
ของพราหมณ์ใน ยุคนี้เอง แต่ยุคนี้วิจิ  
หนึ่งสี่ยังไม่แพร่หลาย หรือยังไม่มีการเป็นได้



พ.ศ. ๒๔๗๑

พระพรหม

เรื่องราวต่าง ๆ ทั้งอาศัยความทรงจำของบุคคล และสิ่งสอนกันโดยวิธีเล่าให้ฟัง เมื่อต่างถิ่น กัน ก็ผิดเพี้ยนกันไปคนละทางสองทาง ซ้ำ ครั้น มนุษย์เราขงมีความรู้ อ่อน ย่อมเชื่อ เรื่องราวโดยไร้เหตุผล นับ ประสาอะไร กับ มนุษย์ ในสมัยนั้น มนุษย์เราในเร็ว ๆ นี้ ก็ยัง เชื่อผจญอุทธกถาหลาม จนถึงบ้านเมืองต้อง จัดการปรายปราม แต่ถึงแม้ว่าต่างถิ่นต่างเล่า กันผิดแผกไปคนละทางก็ ก้แท้หัวใจแห่งเรื่อง ก็ยังลงรอยกัน เช่นพระผู้เป็นเจ้าทรงสร้างโลก, เช่นพระวิญญาณอันประเสริฐ ไม่ปรากฏว่า ท่านมีเมีย พระยโธว พระอาทิตย์ ก็เป็น ดังนี้ ซึ่งเห็นได้ว่าอย่างเกี่ยวกับพระพรหม ของพราหมณ์.

ถึงพรหมในพุทธศาสนา ก็คงจะแยก ออกจากพราหมณ์ ในยุคหนึ่งเหมือนกัน พระพรหม ในพุทธศาสนาจึงไม่มีเพศหญิงและชาย, และ พรหมชั้นสูงสุดก็มิได้วิญญาณ ซึ่งเรียกว่า อรูปพรหม แต่เพราะมีพระพุทโธวาทกล่าว คึกคักว่าโลกนี้ไม่มีผู้สร้าง ย่อมเป็นไปตาม สภาพของมันเอง เพราะฉะนั้น พระพรหม ทางพุทธศาสนา จึงไม่กล้าสร้างโลก อย่าง คัมภีร์เดิม จึงเป็นแต่เพียงว่าลงมาให้กำเนิด มนุษย์ ดังกล่าวแล้ว

อนึ่งพระพรหมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทโธ ศาสนานั้น หาใช้องค์เดียวทั้งคัมภีร์ ไม่ กลายเป็นชาวสวรรค์ชั้นอุกพรหมหนึ่ง ซึ่งอยู่ชั้นสูงสุด เรียกว่า ชั้น พรหมโลก อยู่เหนือเทวโลก (ชั้นเทวกา) ขึ้นไป พรหมชั้นสูงสุดไม่มี ร่างกาย มีแต่วิญญาณ เรียกว่า อรูปพรหม คง มาจากเจ้าพระวิญญาณที่เรียกว่า 'มหาत्म' นั้นเอง อรูปพรหมนี้มี ๕ ชั้นด้วยกัน เรียก ชื่อต่าง ๆ กัน ผู้ที่จะขึ้นไปเกิดเป็น อรูปพรหม นั้นต้องเป็นผู้สำเร็จงานโลกีย์ชั้นสูงสุด เช่น อาฬารกายส และ อุททกกายส ซึ่งเป็นครู พระพุทโธเจ้า เมื่อ ทรง ผนวชใหม่ ๆ เป็นต้น และมีอายุยืนนานหลายกัลป์กับ ไฟประลัย กัลป์ก็ใหม่ ขึ้นไปไม่ถึง ถึงใหม่ ขึ้นไปถึง ก็น่าระใหม่ไม่ได้ เพราะมีแต่วิญญาณ ต่อ จากนี้ ลงมาถึงพรหม 'สุทธาวาส' แปลว่า ที่อยู่ของผู้หมดภก มี ๕ ชั้นด้วยกัน มีชั้น 'อภินิหาร' เป็นที่สุด พระโพธิสัตว์ คือ ผู้ที่ จะได้เป็นพระพุทโธเจ้าในภายหน้ามักขึ้นมากเกิด ในสุทธาวาสนี้ ชั้นสูงกว่าท่านก็ไม่ใคร่ ขึ้นไปเกิด เพราะมีอายุยืนนาน เป็นการ เบียดเวลาที่จะบำเพ็ญธรรม. พระอริยบุคคล ชั้น อนาคามีผล ก็ ขึ้น มา เกิด ใน สุทธาวาสนี้ และเลขนิพพาน เมื่อ สิ้น อายุ ก็เกิด คำ





ช. น. ก.

กรกฎ

‘อนาคามิ’ แปลว่า ‘ผู้ไม่มาอีก’ คือหมาย  
เอาท่านมาเกิดกันแล้วเลยนิพพาน ไม่กลับไป  
เกิดใน มนุษย์ อีก ต่อจากนี้ลงไปก็ถึง  
พรหมชั้นอสัญญัตติวิ นัยว่ามีรูปร่างแต่ไม่มี  
สัญญา คือ ความรู้สึกทรงจำอะไร ที่เรา  
เรียกกันว่า พรหมลูกฟัก ลูกแพ้ง และยังมี  
พรหมชั้นต่ำลงไปอีก รวมเป็นรูปพรหม  
(พรหมมีรูปร่างกาย) ๓๐ ชั้นด้วยกัน ก่อน  
ลงไปถึงถึงชั้นเทวคาลัยเป็นมาร ๒ ชั้น คือ  
‘นิมมานรติ’ กับ ‘ปรนิมมิตสวคคิ’ ซึ่งยก  
เสนามาร มาซึ่งยึดถึงก พระพุทธเจ้า เมื่อตรัสรู้  
ใหม่ ๆ ต่อมาร ๒ ชั้นลงไปก็ถึงชั้นคฤคิ  
ซึ่งเป็น ที่เกิด ของพระพุทธรูป และพระ  
โผดิสัตว์ ก่อนชาติที่เป็น พระพุทธเจ้า เป็นต้น  
ต่อชั้นนี้ลงไปก็ถึงยามเทวโลก แล้วถึงชั้น  
ดาวดึงส์ ซึ่งตั้งอยู่บนยอดเขาพระสุเมรุ เป็น  
ที่อยู่ของพระอินทร์ และต่อลงไปก็ถึงชั้น  
จากุมภรวาฮิกา เป็นที่อยู่ของท้าวเวทโลกบาล  
ทั้ง ๔ คือ ขกพรวิ อยุทธิยวพา, วิรพท  
ทิตทกนิธ, วิรยภข ทิตปรคิม, และ  
ท้าวเวรหรือเวสสวัณ ทิศคคร. ชั้นนี้คงอยู่  
กึ่งกลางเขาพระสุเมรุ และอยู่ในปกครองของ  
พระอินทร์. จึงรวมเป็นเทวโลก ๖ ชั้น ซึ่ง  
เรียกว่า ฉาามาพรสวรรค์ ซึ่งมีเทวคาเป็น

มาร ๒ ชั้น รวมอยู่ด้วย ยางแห่งท่านก็แยก  
เรียกว่า เทวคา และ มาร เช่น กล่าว ว่า  
“เทเวณวา มารเณวา พรหมเณวา” แปลว่า  
“อันเทวคากัก, มารกัก, พรหมกัก”  
ผู้ที่ จะขึ้นไปเกิดเป็นพรหม ต้องได้สำเร็จ  
ฉาน โฉนธ์ เป็นพรหมชั้นต่ำ หรือสูงก็ได้แต่  
ได้สำเร็จฉานชั้นต่ำหรือสูงตามลำดับ พรหม  
ทั้งหลายไม่มีเพศชายหรือหญิง ย่อมเว้นจาก  
การเมถุน, เพราะฉะนั้นการขวชเป็นภิกษุ  
สามเณร ท่าน จึงเรียกว่า ‘พรหมจรรย์’  
แปลว่าการประพฤติอย่างพรหม ผู้ชายชาย  
เรียกว่า ‘พรหมจารี’ หญิง เรียกว่า  
‘พรหมจาริณี’ ข้างฝ่ายพรหมณ์หมายเอา  
ผู้ยัง คึกษาอยู่ ยังไม่ได้ แต่งงาน แต่  
พรหมจารี ของไทยเราหมายความว่า หญิง ที่  
บริสุทธิ์จากเมถุน คุณเหมือนจะหมายความว่า  
เอียง ๆ ไปข้างหญิงรุ่นสาวเป็นพันด้วย พรหม  
ทั้งหลายย่อมมีเมตตา, กรุณา, มุทิตา, อุเบกขา,  
ประจำอยู่ในสันดาน เพราะฉะนั้นท่านจึง  
เรียกธรรมทั้ง ๔ นั้นว่า ‘พรหมวิหาร’ แปลว่า  
ธรรมเป็นที่อยู่ของพรหม และมารกายิกาย  
มีธรรมทั้ง ๔ นั้นแก่บุตร ท่านจึงเรียกว่า ‘พรหม’  
ด้วยเหมือนกัน เมื่อโลกถูกทำลายด้วยไฟประลัยกัลป์ น้ำ



พ.ศ. ๒๔๗๑

พระพรหม

ประลัยกัลป์ และลมประลัยกัลป์ เมื่อเวลาสิ้น  
กัลป์ โลกย่อมพินาศหมด เบื้องคำดังแต่อดี  
มหานรกชนไปดังพรหมชน สัตว์สัตว์ ที่เหลือ  
อยู่ก็คือพรหมคงแต่ชน อณูจิ ๗๖ ชนไป ซึ่ง  
ศรี ปราชญ์ อ้างว่า ช่วยเหลือ ท่าน เมื่อ ครั้น  
อัสสฤษของท่านเกิดเป็นน้ำประลัยกัลป์ ชน ทั้ง  
โคตรข้างต้น

เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าทรงพระชนม์อยู่ ก็มี  
เรื่องราว พระพรหมลงมาเกี่ยวข้องกับ เช่น  
เมื่อพระองค์ทรงตรัสรู้ ใหม่ ทำมหาพรหม  
มีนามว่า สหัมบดี ลงมาอาราธนาให้แสดง  
ธรรมไปทุกสัปดาห์หลาย ถึงคำบาลีทวารว  
ผูกเป็นฉันทอนทรวงไว้ สำหรับอาราธนาพระ  
ธรรมมถลกแสดงธรรมดังนี้ว่า :—

“พระพมา ฯ โลกาธิปัตติ สหัมบดี  
กกุณฺณชฺฉิ อนนฺนวิธยาเร,  
สันตฺธิ สุตถาปปรชกขชาติกา  
เทเสนํ ๗ มุม อณุมมุขีมีปช.”

แปลว่า “พระพรหมมีนามว่า สหัมบดี ผู้  
เป็นอธิปัตติในโลก ยกอณูชโลวิจวนพระผู้ทรง  
พระภาค ผู้ไม่มีผู้ใดประเสริฐยิ่งกว่า ว่า—  
‘สัตว์ในโลกนี้ที่มถลกในจักขุน้อย (คือ  
มีปัญญา จักขุพอจะเห็นธรรมได้) ก็มิอยู่, ขอ  
พระผู้มีพระภาค จงทรง อนุเคราะห์แสดงธรรม

แก่ หมู่สัตว์นี้เถิด’ ” ในทันที ทราบได้ว่า  
ทำวสหัมบดีพรหมเลื่อมใสในพระพุทธเจ้า แต่  
พรหมบางองค์ก็มิเลื่อมใส ถึงทำวสภพรหม  
(มักเรียกว่า ภกพรหม) ที่ ท่าน ผูกเป็น  
คาถาว่า สันตคัลลโว ในคำถวายพระพร (พาหุ  
วลา) ดังนี้ :—

“ทุกคาหิฏฐิ ภูชเคน สุตทุกทกั  
พรหม วิสทฺธิ สุตติ มิทฺธิ ผลาภิชานํ วลา”

ใจความว่า “พระจอมมุนีทรงชนะพรหม  
มีนามว่า ภกะ ผู้ประหนึ่งว่ามีอันขบถแล้ว  
กล่าวคือมีทิฏฐิอันที่ยังสงสัยอย่างร้าย, ด้วย  
วิธ คือ มีพระญาณเป็นยาแก้ วลา ตามเรื่อง  
ที่ทรง ทรมาน ทำวสภพรหม ก็เหมือน ทรง  
แสดงอิทธิปาฏิหาริย์ซ่อนพระองค์ คล้ายกับ  
เรื่องทรมาน พระอิศวร “อย่างเรื่อง พระวิ  
ประติมา ที่ เคย ลงใน หนังสือไทยเขมร นั้น มา  
แล้ว) รวมความว่าพระพรหมก็เลื่อมใสใน  
พระพุทธศาสนา อย่างเดียวกับเทวดาเหมือนกัน  
พระพรหมที่ปรากฏในคัมภีร์พราหมณ์ คือ  
จากบุคคลนั้นมา ก็ผิดแผกกันไปทุกที ลงท้าย  
กลายเป็นเพศชาย ที่ เรียกว่า ‘พระพรมา’  
และมี พระชายา ชื่อว่า พระสรัสวดี หรือ พระ  
‘พราหมิ’ (อ่าน — พราม — มี) ความ  
เป็นเจ้า เป็นใหญ่ ก็ลดลง ด้วย มี พระอิศวร



อ. น. ก.

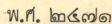
กรกฎ

และพระนารายณ์ จนมาเทียบ รวมเป็น ๓ องค์  
ขึ้น แต่หน้าที่สร้างโลกนั้นยังคงอยู่ และ  
วิธีสร้าง ก็ไม่วิจิตรพิสดาร อย่างศาสนาอื่น ๆ  
เขา โลกที่พระพรหมสร้างนั้นอยู่ได้วัน ๓  
ของพรหม คือ ๒๔๐ โกฎียี่ มนุษย์ แล้วก็  
ถูกไฟไหม้ อีก ส่วนพระพรหมบรรทมหลับอยู่  
คนขึ้นเห็นไฟไหม้ โลกหมดก็สร้างใหม่ สร้าง  
กว่าจะเสร็จจะเร็วช้าเท่าไรไม่ปรากฏ ปรากฏ  
แต่ครวญวันหนึ่ง ก็ไหม้ อีก เมื่อ พระพรหม  
คนขึ้นมาสร้างอีก คล้ายกับแมลงมดที่ขง  
คาเข้าไว้ตามทาง ซึ่งแล้วก็ไปนอน คนขึ้นมา  
มาคาเข้าคาหมด ก็พยายามขึงใหม่ฉะนั้น  
เมื่อ พระพรหม สร้างโลก อยู่ทุกวัน ๆ เช่นนี้  
เป็นเวลา ๓๐๐ ปีของพรหม, คราวนี้จะเปลี่ยนด้วย  
พระพรหมแล่อ หรือด้วยความระแวกเยือกเยียว  
ท่านทำให้เงืองห่อหุ้มไป หรือเหตุไรไม่ปรากฏ  
ไฟเลยไหม้ สรรพโลก หมด กลอด ณ ตัว  
พระพรหมเอง ก่อนไฟจะเป็นอย่างไรไม่ทราบ  
น่าจะเกิดเป็นไขขึ้นใหม่ อย่างที่พระพรหมเกิด  
ในครั้งแรก

พวกพรหมณ์เขาถือว่าเขาเป็นลูกหลาน  
พระพรหม เขาจึงเรียกพวกเขาว่า 'พราหมณ์'  
คือ ออกจากศัพท์ 'พฺรหฺมณ' แต่ พฤทธิให้  
ยาว ออก อย่างเดียวกับ นคร เป็น นาคระ,

มคธ เป็น มาคธ เป็นต้น รูปพระพรหม  
ที่ชาวไทยเราทำ เป็นรูปเทวดา สี่กายขาว  
มี ๔ หน้า แต่มือเท่าไร และถืออะไรบ้าง  
ไม่ได้สังเกต. ศัพท์ว่าพรหมที่ใช้ในภาษา  
ไทยเราที่นี้ก็ได้ คือ ฮาตา (ผู้ทรงไว้),  
โลเกศ (เป็นใหญ่กว่าโลก), ประเมษฐ์  
(เป็นใหญ่ยิ่ง), กมลลสน์ (มีบัวเป็นที่นั่ง),  
จตุรพักตร (สี่หน้า) และศัพท์ 'พรหม'  
ตามสันสกฤตเป็นศัพท์ที่มี น. การันต์ คือ  
พรหมณ. พวกเดียวกับ ราชน. อาคณ. ไทย  
เรานิยมใช้ได้ ๓ รูป คือ (๑) ทั้ง น. เช่น  
พรหม, ราช, อาคม (และใช้นำหน้าคำ  
สมาสด้วย เช่น พรหมบุตร, ราชบุตร,  
อาคมภาพ) (๒) ใช้อย่างรูปเติม เช่น  
พรหมัน, ราชนัน, อาคณัน. จากรูปนี้ศัพท์  
'พรหม' โยราณมักแสดงใช้ว่า 'พฺรหฺมาน'  
(พระราชนิพนธ์รามเกียรติ์) (๓) ใช้  
อย่าง รูปเป็น ประธาน ของ ประโยค เช่น  
พรหมา, ราชา, อาคมา. नामพระพรหม  
นอกจากนี้ยังผูกใช้ในภาษาไทยอีก เช่น  
พระทรงหงส์, พระทรงมยุขหงส์, พระสี่พักตร์  
 เป็นต้น

เรื่อง พระพรหม ทาง คำว่า พราหมณ์ มี  
พิสดาร อยู่ใน อภิธาน ท้าย พระราช นิพนธ์ บท



พระพรหม

เรื่อง พรหม น ขำพเจ้า เข่น ส้มไป ตาม พักตร์สแปกโตคัพ อนอ

ขอโทษ ขอ อภัยใครเลย แต่โปรดท่าน ส่องวิโยควารีช เทพท้าวท่าเมิน”

เขาเกือบร่อน ก็คงทำให้ตัวเข้ เกือบร่อน. เหมือนการ กวาดเรือนแล้ว ก็จะต้องมีเลือด

ตามสภานิติบัญญัติหมายความว่า ถึงเรา หรือเป็นมรดก สภานิติว่า, ข้าพเจ้าก็ไม

จะคงไว้หาความศุโขทุกตาม ต้องมี ไตรย ขอโทษเลย เว้นแต่อดยาคาทเขมมนไปทำไท

เกิดครอนบาง ข้าพเจ้าออกจะเห็นด้วย, ไม่ ทาน ผัว อัน เกิดครอน ด้วย ประการเกิด ตาม

๕๔๘  
๕๔๙

ทรงดำเนินตามวิถีชีวิตของปวงชนชาวไทย

ចុងប

၁.၃.၇.





# นัยน์ตาฟ้าด

๒๑

## ชาลยหัตถกิจ

“หะ—หา—เมื่อ กิ โคว ว่า ข้า เม  
วะ—?”

ทิก คง ร้อง ตะโกน ออกมา ด้วยความฉุน  
เฉียว ใบหน้าแดงดำด้วยอุทธุสุรา จนแทบจะ  
ทรงกายไว้ ไม่อยู่ พลังหันมาจ้องดูพวก  
เก็ก ๆ ซึ่ง จับกลุ่ม ร้องว่า ทำเพลง ด้วยความ  
ว่าเรงอยู่ใกล้ ๆ กวงทางที่คู้ซึ่งหรีวจะ  
ยักอยู่รอมร่อ เพราะอำนาจสุราก็ กลัวยึกพอง  
โตขึ้นจนฉีกปาก

สาเหตุที่ทิกคง จะตั้งญหาวขึ้นเช่น เป็น  
เพราะในตอนเย็นวันนั้น ทิกคงได้เข้าไปดื่มสุรา  
ในร้านจีนซวก และดื่มเข้าไปจนเกินขนาด  
เมื่อก่อนแล้วถึงใจจะเหวี่ยงกลับบ้านซึ่งอยู่ไม่ห่าง  
ไกลจากร้านจีนซวกเท่าไรนัก ตามทางที่เหว  
ไปนั้น ทิกคงก็ส่งเสียงเฮ้ตะโว—เป็นเสียงที่  
ดังฉีกปาก และเป็นเสียงที่ชวนวิวาทเสียนั้น  
แหละมากกว่าสิ่งอื่น จนชาวบ้านในแถบนั้น

พากันมองดูทิกคงเป็นตาเดียวกันไปหมด

ทิกคงเหวี่ยงมาตามทางคล้ายคนหมก สติ  
แต่พอเหวี่ยงมาจนจะถึงบ้านของแก ซึ่งเป็นบ้าน  
ย่อม ๆ หลังคามุงด้วยจาก ก็สะดุ้งพวยเหว  
พวกหนึ่งราว ๕-๖ คน กำลังเล่นเฮาเด็กกันอยู่  
ที่หน้าบ้านนั้น ด้วยความมีนเมาจนเกือบส  
สติ แกก็เหวี่ยงเข้าไปกลาง วง พวกเก็ก ๆ  
เหล่านั้น ด้วยความไม่สะทกสะท้าน แต่พอ  
คล้อยหลังไปได้ ประมาณ ๓-๔ ก้าว ก็มีเสียง

กึ่ง มา จาก เก็ก คนหนึ่ง ใน หมู่ นั้น ว่า :  
“เฮ้ย! พวกเรา วันนี้อตาคงเมาใหญ่ เหว  
จนไม่ถูกทางเขี้ยวไว้อ” แล้วก็มีเสียงหัวเราะ  
ขึ้นด้วยความสนุกสนานถึงครันใหญ่

ของทิกคง ยังไม่หมด เพราะฉะนั้น  
เมื่อได้ยิน เสียง เก็ก คนนั้น พุทซน แกจึงรู้สึก  
โกรธ เหลียวหน้ามาจ้องคู่พิศ แล้วก็กล่าว  
ประโยคข้างคั่นนชนทันที— เป็นประโยคที่ทำ



# ชาตยหัตถิกิจ

๑๓๖๓ ๑๓๖๓

ให้พวกเด็ก ๆ เหล่านั้นต้องนั่งร้อง และต่างก็มองดูหน้ากันด้วยความตกตลึง เป็นเชิงจะเกียจจนเกินไป ให้ทอยคำถามขึ้น

เมื่อเห็นพวกเด็ก ๆ เหล่านั้น พวกหนึ่งไม่ตอบคำถามของแกเช่นนั้นแล้ว ทิศคังจึงวิ่งกลับไปหาเด็กคนหนึ่ง — เป็นเด็กที่แกรู้จักชื่อแล้วก็ตามมาขึ้นอีกว่า:

“เฮ้ย! เจ้าบอก เมื่อใดที่ข้ามาจะ?”

“ฉันไม่ได้ว่าน่ะ” เด็กผู้นั้นนามว่ารอกตอบพลาง ลอยหลัง ห่าง ออกไป เล็ก น้อย ด้วยความกลัว

ทิศคัง ปรวาก เข้าไป จับ ข้อมือเด็ก รอก กระซอกเข้ามาโดยแรง แล้วกล่าวว่า

“ยังงั้นไคว่? บอกมาเถียวน ไม่งั้นพอ บิกแซนหัก เฮ้! เฮ้!” แล้วแกก็เริ่มบิกแซนเด็กคนนั้นทีละน้อย

“โอ้ย — โอ้ย! ค — ฉันไม่ — ไม่ได้ว่าจะลง” พลางทำท่าจะร้องไห้

ด้วยความ อกรทนไม่ได้ ประกอบกับความสังสารในความไม่มีผลของเพื่อน เด็กชายอีกคนหนึ่งใหม่ในนั้น อายุรุ่นราวคราวเดียวกับเด็ก รอก จึงรีบกล่าวออกมาโดยเร็วว่า

“โอ้! ลุง ปล่อยเขาเถอะ ฉันว่าเข

นะแหละ”

ทิศคังปล่อยข้อมือเด็กชายรอกทันที พลางก้าวไปยังเด็กชายคนที่รับสารภาพ

“เเองว่าข้าทำไม?” ทิศคังถาม

“ก็ลุงไม่มาจริง?” เด็กคนนั้นตอบอย่างซื่อๆ

“ไม่มาจริง!”

“แหม! เหม็น เหล้า ออก จะตายไป”

เด็กคนนั้นกล่าวต่อ

“แต่ข้าไม่ได้กินเหล้า” ทิศคังเสียงแข็ง

“หน้าแกงถ้าออกยังงั้น ยังว่าไม่ได้กินอีก”

“อูะ! แต่ข้าไม่ได้ กินเหล้าไหนหว่า ถึงกินก็ไม่มา”

“นัยนาคาลูกหัว — — —”

“อ้ายข้า” ทิศคังกวาดพลางก้าวหน้าไป

จะจับข้อมือเด็กคนนั้น แต่ด้วยความว่องไวของเข้ ทิศคังจึงต้องจับลมไปพลาง ๆ “ไคว่บอกเเองว่าข้าหัว? ถึงหรงก็ไม่ฝากะ”

“ฝากซี — — —”

“เเองพี่เจ้ไค้ยังงั้นว่านัยนาคาข้าฝาก?”

“ถ้าไม่ฝากจริงแล้วลึงต้องเห็นผู้ชายคนที่

ลงกะไคมานั้นเป็นผู้หญิงไปแน่” พลาง

ขมอให้ทิศคังขยักคตผู้หนึ่ง ซึ่งกำลังลงบรรได



พ.ศ. ๒๔๗๑

นัยน์ตาผาด

มาจากบ้านทิกกง และเกรียงมาหาเธออย่าง  
ช้า ๆ

ทิกกงเหลียวหน้าไปมองกบฏคนนั้นตาม  
คำท้าทายของเก็ก แล้วก็กล่าวสลับไปด้วยความ  
ภูมิใจ

“ก็โดยออกเองแล้วว่า อ้ายคนนั้นมันเป็น  
พหูเชิง ข้าก็ยังเห็นว่า มันเป็น พูชา ยอยู่  
ทนโท่ นั่นหว่า —”

ทันใดนั้นกบฏเสียงชาขึ้นกึ่งครืนใหญ่ ทิกกง  
รู้สึกแปลกใจ จึงถามขึ้น

“อ้าว! เองเห็นแปลก รึ จึงพากันหัวร่อ  
เยาะข้า?”

“ทำไม จะไม่แปลก?” เก็ก คน นั้น  
กล่าวต่อ “กันยืนตาผาดผาดออกยังงี้ ยังว่า  
ไม่เมาได้” แล้วก็หัวเราะต่อไป

“ผาดยังเียง รึ หรือไม่ถูกล่ะ?”

“ทำไม จะไม่ผาด” ถิ่นั้น ผู้หญิง

ต่างหากล่ะ ผู้ชายเมื่อไหร่ ข้าเฒ่าเมียสูง  
ไม่ใช้รึ?”

ทิกกงเหลียวกลับมองกบฏคนนั้น ซึ่งยัง  
ได้เฝ้าเข้ามาดังที่นั่นแล้ว

“ไปกินข้าวเถะพิทิก” ศัตรูอายุกลางคน  
หรืออีกนัยหนึ่ง ก็คือยาเฒ่ากล่าวขึ้น “โห!  
มัวมาอาละวาดอยู่ได้ ไปบ้านเถะ” พลัง  
งุมมือทิกกงไปทันที

“อ้าว! นี่ แม่เฒ่า หรือ รึ?” ทิกกง  
กล่าวด้วยความประหลาดใจ น้ำเสียงล็กต่ำ  
“ยะ! นี่กว่าใครเสียอีก” พลังหันมาพูด  
กับพวกเก็ก “อ้า—ยังงั้นข้าก็เมาแน่ ย่อม  
แพะวะ!”

แล้วทิกกงก็เกรียวกลับบ้าน พร้อมกับย่ำยาเฒ่า  
ภรรยา พลังรำพึงไปตามทางด้วยเสียงอัน  
แห่แห้งจนเกือบไม่ได้ยินว่า:

“เฮ๊ย! นัยน์ตาผาด ของมันจริง ๆ.”





# อัตตะนาถะกถา

ของ

ร. ยอดทัย

บวชทั้งที่ควรจะมีที่ระลึก  
 เหมือนท่านบิณฑชองคลองหัวเราะ  
 จึงเพียรเขียนสุนทรสาณิต  
 ถ้าผิดมากก็เป็นครวว่าดูเชอะ  
 ดำเนินความตามพระพุทโธวาท  
 ว่าที่พึ่งหนึ่งนั่นคืออาตมา  
 เรามีชาติเป็นมนุสส์สุดประเสริฐ  
 คือนรกหรือสวรรค์ทุกชนกาม  
 บุรพชนที่ท่านจรรก่อนเราหรือ  
 ไม่เลือกเพศเลือกภาษาเวลากาล  
 ถ้าบุญแต่งก็ย่อมได้ฝ่ายปรานีดี  
 หญิงหรือชายหมายมาโนชโทษหรือคุณ  
 ชังบาป, บุญ, คุณ, โทษ, โกรธ, โสภ, หลง  
 เป็นสมบัติกลางแจ้งไว้แบ่งปัน  
 เชิญเลือกได้ ตามมีดีหรือชั่ว  
 เหตุตั้งนี้ท่านทั้งหลายอย่าได้ท้อ  
 องค์สมเด็จพระสุคตทศพล

ถึงจะสักหรือจะอยู่คู่ก็เหมาะ  
 ว่าบวชเพราะขี้คร้านพาลจะเคอะ  
 ฌวยพลาตผิดไปบ้าง ก็ช่างเถอะ  
 ถ้าถูกเขอะก็เป็นอย่างสร้างบุญญา  
 อันมีนามอัตตะนาถะกถา  
 ท่านเมธาแยกขยายบรรยายความ  
 เป็นที่เกิดที่ประสพพทั้งสาม  
 ตลอดข้ามมหรณพสพนิพพาน  
 ท่านก็คือชาติมนุสส์ยุดสงสาร  
 มีประมาณละเอียดหยามแต่บาปบุญ  
 ถ้าบาปก็ดักก็ยอมได้ฝ่ายสฤล  
 ผลก็จุนเจือสนองท่านองกัน  
 อยู่ในวงธรรมชาติได้จัดสรร  
 เราหรือท่านเกิดเป็นคนชนให้พอ  
 เป็นของตัวสุดแต่รักไม่พักขอ  
 เราเป็นต่อเกิดเป็นคนคือคันทาง  
 ขกนุสนธิโปรดไว้ให้กระจำง





ว. ยศตทีย

กรกฎ

ใครทำชั่วกลัวบาปกระตางกลาง  
ที่ท่าตัมบุญหนุนกำเหนิด  
บังเกิดในพินาณแมนแสนสบาย

บัดนี้เล่าเรามาเนามนุสส์ชาติ

ชอบนรกชอบมนุสส์ยุควิมาน  
รักนรกก็จงทำแต่ความหยาบ  
รักมนุสส์หุยุดบาปปราบให้ลือ  
นิจศีลกรรมบทปฏิบัติ  
ถ้าจะใครไปสวรค์ดังบรรยาย

หิริโศตตป๊ะสัมปันนา

หิรินั้นท่านว่าอายต่อฝ่ายกรรม  
อันข้ออรธ สุกกะธัมมะสมาหิตา  
ถือทาน, ศีล, ภาวนาเปรียบว่าดาว  
ชนผู้ใดมีหิริโศตตป๊ะ  
ประพฤติสุกกะธัมม์มั่นในสันดาน  
ถ้าสมค้อยากใครได้เป็นพรหม  
ส่วนนิพพานนั้นไซ้ที่มีอีกน้อย  
ถ้าอยากไปก็ให้ไซ้เครื่องมือกลาง  
เพียงสามสิ่งไม่สู้มากหากจะนับ  
ทั้งแผนที่มีไว้ให้ เป็นหลัก  
ท่านผู้ใดอยากจะได้เห็นก็เชิญมา  
ถ้าพวกเราเหล่าพุทธบริษัท  
อีกอิจฉาพยาบาทบ้ำชาติลง  
เหตุฉนั้นควรเป็นที่สถิตจิตดี

ย่อมเบ็ดทางไปนรกตกอบาย  
บังก็เกิดเป็นมนุสส์เป็นจุตหมาย  
บังก็ได้ลุผลคณิพพาน.

จะมุ่งมาตรไปทางไหนในสถาน  
เมื่อตรองการมันคงแล้วลงมือ  
พระว่าบาปทำมันใหญ่อย่าได้หือ  
รับมาถ้อมนุสส์ธรรมประจำกาย  
เป็นทางมาแห่งบุคคชนทั้งหลาย  
ประคองกายอย่าให้เฉเฑาะธรรม.

สุกกะธัมมะสมาหิตา อย่าถล้า  
เวรที่ทำไว้อย่างไรได้ทุกคราว  
ท่านแปลว่าบริกรรมธรรมที่ชาว  
ย่อมแหวววโรจน์จรัสัชชาลย์  
วิรติละบาปได้โดยไพศาล

แม่นวิมานเมืองฟ้าลงมากอย  
เร่งระดมพรหมวิหารวานอย่าถอย  
สักก็ร้อยก็พันท่านยังรับ  
ท่านจัดสร้างไว้สำเร็จมเสีงสรรพ  
คือศีลกับสมาธิและปัญญา  
เรียกอัฐฐังกิกะมรรคแนะ เจ้าข้า  
สุดแต่ว่าชอบทางไหนให้ไปตรง  
ไม่จำกัดมูลโทษ, โกรธ, โลภ, หลง  
อย่าจำนงค์เลอะจะหลักปลีกอบาย  
ให้เร่งคิดตรวจตนด้วยชวนชวาย



พ.ศ. ๒๔๗๑

อิทธิปาณิก

ว่าตัวเรากับคนหรือว่า  
จึงจักสมกับที่สัพพสม  
อีกสมดังพุทธานุสาสน์  
มาที่ว่า อุตทาหิตตโนนาโถ  
ตนของคนนั้นและซึ่งจะพึง  
โกหิโนโปโรสยา  
ทรมานคนนิตสำคัญ  
ยากที่ใครผู้ใดจะได้รับ  
ว่าอุตทาหิตตโนนาโถ

บัดนี้ขอขยายให้กระจ่าง  
อันว่าตนพึงตนนั้นกลใด  
ทั้งหุดาชาแข่งที่แข่งจึง  
ท่านผู้คนที่เรามาพบให้หอบเรา  
ก็พึงได้จริงแท้แต่สิ่งเคราะห์  
แม้ตัวเราเองเปลี่ยเสียหุดา  
ท่านผู้ใดพุ่มพุกก็หนักอก  
เกิดเป็นคนตลกกลั้ว ๆ ไม่ใช่คน  
อันจ้าวมาขเสนาวกามาตย์  
ตลอดเหล่าชาวชนพวกคนงาน  
จะแตกต่างกันแต่อย่างที่เขาหนัก  
ข้อที่พึงตนของคนนั้นกลกัน  
เช่นพวกที่มั่งร่ออย่างปรกติ  
เที่ยวหาผู้พึงพาจนหนำมือ  
คิดคลลิกมั่งร่อทำลายเขา

ค่อยขยับย่นเดินทางแต่ข้างใต้  
ได้เห็นพุทธานุสาสน์  
ว่าตัวนี้ทำผลให้ตน  
แสดงโวหารอธิบายให้ หายกรัง  
ทั้งชายหญิงอ่อนแก่ก็แก่กัน  
ท่านกล่าวว่าพึงใคร ๆ ได้หรือนั้น?  
ด้วยเป็นอันแน่หนึ่งได้พึงพา  
ทรงสำคัญไว้ด้วยพุทธานุสา  
สังเขปมาให้เห็นพอเป็นนัย  
เพื่อเป็นทางปฏิบัติตนนิสัย  
จงเข้าใจว่าอันที่รู้ มีมือเท้า  
เป็นทั้งมีไซ้ใครที่ไหนเล่า  
มีพระ, จ้าว, พ่อ, แม่, แลครูบา  
โดยเฉาะเป็นบิณฑิยไชนักหนา  
อาตมาชาติซึ่งจะพึงตน  
เหมือนเสียงนกเสียงไก่หมายกุศล  
เพราะเหตุจนที่พึงซึ่งพิการ  
ทั้งนักปราชญ์พ่อค้ามหาสาร  
อาสยการพึงกายไม่วายวัน  
โดยยศศักดิ์คุณสมบัตินี้จะจัดสรร  
ใครสำคัญผิดบทก็อดองม  
ไม่ดำริห์ พึงตัวมัวถนอม  
เขาไม่ยอมให้ พึงกึ่งเคือง  
ย่อมร้อนเร่าป่นไฟไม่เป็นเรื่อง



## ร. ขอดทีย

กรกฎ

ได้รู้เห็นชุกชุมทุกมุมเมือง  
ถึงพวกเราเหล่าพุทธบริษัท  
ฟังพระพุทธ, ธรรมสงฆ์, โดยมงคล  
ก็อาสยฟังตนเป็นต้นแหล่ง  
แห่งพระพุทธ, ธรรม, สงฆ์ทรงศีลา  
ท่านจึงเป็นท่งใดหนึ่งแน่  
พระส่วนพระ, ท่านไม่เพียวเกี่ยวกับคน  
ก็สมดังฎีกาพระทศพล  
อันอดีตที่ว่าตนนั้นปลนละ  
ข้อสลับสับเสียดละเอียดอยู่  
รูป, จันธิ์, ธาตุ, นามะ, พระท่านค้น  
สกลกายฝ่ายอดีตสภาพนั้น  
ข้อที่ยู่ก็ด้วยเราเบาปัญญา  
ถอดไม่ออกลอกไม่หลุดสุดสังเกต  
ต้องใช้พระวิปัสสนาปัญญา  
วิปัสสนาญาณะนี้อติเรก  
ต่อรู้เท่าสังขารเมื่อกาลใด  
คงเหลือแต่สภาวะธรรมนามอดีต  
เพียงเท่านั้นยังไขแก่งแหล่งสหาย  
พินมาขึ้นยังจะรันมาติดอีก  
ว่า สัพเพ ธัมมา อนัตตา  
แม่นสงสัยว่าอะไรเป็นธรรมแน่  
คำว่าตัวคือสัญญาแห่งสกล  
สภาวะธรรมมาที่ท่านไขไว้

เหตุเพราะเรื่องไม่คำนึงจะฟังตน  
น้อมมนัสหมายข้างทางกุศล  
อีกฟังผลศึลทานการภาวนา  
ทำให้แจ้งคุณะลักษณะอันเลา  
ทั้งทานศึลภาวนาจนในตน  
ถ้ามีแล้วอนไหวห่อนให้ผล  
นอกจากตนทำให้เป็นเช่นกับพระ  
ซึ่งว่าตนฟังตนคืออดีต  
กับอนัตตะที่เราหมายไม่ใช่ตน  
ท่านผู้แยกไว้มิให้ฝัง  
ว่าใช่ตนเรียกชัดอนัตตา  
ท่านจัดขึ้นเว้นไว้ มิได้ว่า  
เอาอนัตตาธรรมใส่ในสกล  
เกิดเป็นอุปธิกิเลสกำบังหน  
ให้ถอนตนพ้นเขตร กิเลสภัย  
เรียกอุปธิวิเวกโดยวิสัย  
กิเลสภัยเพิกพ้นสกลกาย  
คอยชำระอนัตตาให้ซาหาย  
ท่านกลัวยากกลับสนิทติดอดีต  
จึงให้ปลัดปละขาดไม่ปรารถนา  
อันบรรดาธรรมทั้งหลายก็ใช่ตน  
ซึ่งธรรมแท้ ก็คือธรรมไม่จำจน  
เรียกตัวตนโดยสมมุตจนหยุดตรง  
มันนอก— ในแบ่งชั้นบันเป็นสอง



พ.ศ. ๒๔๗๑

อัตตะนาถะกถา

ธรรมข้างนอกได้แก่ฝ่ายที่กายครอง ส่วนธรรมรองเปรียบเหมือนเจ้าเฝ้าประจำ  
มีฤทธิ์เดชเดชากาบะสิทธิ์ บัญชากิจให้กายได้จำ ๆ  
เป็นต้นให้ส่วนมือให้ถือทำ ให้แทนาร่างเดินดำเนินไป  
ให้ตาหูฟังก็ส่งถูก ให้มุกสุดลมคมก็ได้  
ให้ลิ้นรู้หมดรสอะไร ให้กายให้รู้สัมผัสอัสสรย์  
อวัยวะเป็นแต่บ้อยพลอยขยูก อันสุดทุกข้อนเย็นเป็นของท่าน  
จะตั้งข้อสุดแต่ใจอย่างไรกัน ท่านหรือมันสัตว์หรือคนก็กลเดียว  
ด้วยหมายเอาตัววิชาพาให้รู้ นับว่าผู้เปรียบปราชญ์ฉลาดเฉลียว  
แลไม่เห็นจับไม่ต้องเป็นของเปรียบ จะว่าเร็วเล็กใหญ่ได้ทั้งนั้น  
นับเป็นสังกาศะสิทธิ์ฤทธิ์ประเสริฐ ไม่มีเกิด, แก่, ไข้, ทำลายชั้นนี้  
แต่เป็นคัมภีร์รคฤเทศเหตุสำคัญ นำให้พ้นอยู่กับภพไม่จบลง  
อันเกิด แก่ เจ็บ ตายฝ่ายวินาศ คือภพชาติ เนื้อแท้อย่าแลหลง  
อาสรัยกรรมกอบโกยโดยจางก็ ส่งให้ตรงตามกรรมที่ทามา  
ถ้ากรรมดีก็ประสบภพเป็นสุข ถ้ากรรมชั่วภพเป็นทุกข์ย่อมคอยทำ  
เหตุทั้งนั้นจะต้องทรมาน ผูกมัดตาให้ประกอบชอบทั้งมวญ  
เมื่อฝึกดีย่อมเป็นที่พำนักพัก มีแหล่งหลักตั้งมั่นไม่บั่นบุน  
ถึงถูกดุนถูกผลักไม่พัวกรวน จึงประมวญเอาไว้หากหากใครมี  
ถ้ากล่าวความตามเรื่องเนื่องกับโลก เช่นมีโลกพิศฐานชั้นเสริมรู้  
มียศศักดิ์ในตำแหน่งแห่งมนตร์ เป็นกระวีเรียงปราชญ์ราชครู  
สิ่งเหล่านี้ให้ที่จะได้ง่าย จะเบี่ยงย้ายแจกจัดก็ขัดอยู่  
ต้องอาสรัยฝึกตนเป็นคนรู้ ไม่คู่คู้เกียจคร้านนานจึงดี  
ก็เหมือนอย่างทางโลกุตรระ ผู้ที่จะพบแก้วอันแวล  
เป็นที่พึ่งซึ่งยากจะได้มี เว้นแต่วิระบุคคลผู้ทันทาน  
อุส่าห์เพียรเวียนทรมาอาตม โดยสามารถหมายมั่นเป็นแก่นสาร





วิ. ยอดทิพย์

กรกฎ

อันศีลสมาธิปัญญาวิชาชาญ

แสนประเสริฐเกิดกอบกับกายแล้ว

แต่มีดเม้นม้วนมนธื่อนธการ

แม้มีเพชรเวียนกิดพิณิจขัด

อุปมาอันมีฉันท

ตนของตนฝึกตนทนเอาเกิด

ตนจะพ้นหรือไม่พ้นก็ตนเดียว

ศีลสมาธิปัญญาท่านว่าไว้

เหมือนขัดแก้วดวงใหญ่ในสกล

ได้เป็นที่พึ่งพระในประภพ

จนถึงเทศเขตร์นิพพานสำเร็จครัน

ตรวจดูตนคันธธรรมเป็นที่พึ่ง

เมื่อพบธรรมใดห้อยยังอ้อนทรม

อย่ารวนเรเฉใดทำใจยัง

ต้องตั้งเข็มให้เหมือนชายนายเกตรา

ฝั่งมนุสส์ ฝั่งสวรรค์ ฝั่งนิพพาน

อย่ายักย้ายเขียงแยกให้แตกไป

อนัตตะนาละกตมาทั้งนี้

เป็นภายิตปฐกฐาปัญญาแท้

เทศน่ายๆ แต่ละล้วนสำนวนตลาด

คนแก่พึ่งชอบมากนำหมากพว

ที่เขวอยู่รู้เรื่องกะรุ่งกะริ่ง

ข้อเขียนศิษย์คิดๆ แล้วลำพอง

เอาเค้าเดิมท่านมาแปลงแต่งเป็นกลอน

วิมุตติญาณมัคคะพระนิพพาน

เหมือนดวงแก้วโชติรัตนจักรสถาน

ไม่พ้องพานอุชิตจติเจียรนัย

ค่อยอุปบัติผละอองก็ผ่องใส

ซึ่งวิสัยธรรมวิสุทธิก็ดูเดี่ยว

ตนประเสริฐตนเป็นปราชญ์ฉลาดเฉลียว

อย่าไปเที่ยวหาใครมาใส่ตน

บำรุงให้ตนเป็นเอ็นข้อมเห็นผล

ที่มตมณธ์ก็จะแจ่มแจ้งดังแสงจันทร์

ให้ประสพมนุสส์โลกโลกสวรรค์

ขอให้หมั่นตรึงครองทำนองความ

ว่าเราถึงธรรมสิ่งไรเร่งได้ตาม

ก็เจริญตามสุดแท้แต่ศรัทธา

เราจะมุ่งไปทางไหนก็ไม่ว่า

นานาว่าสู่ฝั่งซึ่งตั้งใจ

มีประมาณแผนที่ท่านชี้ให้

ก็จะได้ดังประสงค์จำนงค์ แล

ท่านเจ้าคุณอุบาฬีท่านเผยแผ่

ถึงหากแม่ใครฟังก็หยั่งรู้

ไม่ฉุดฉาดศัพท์ที่แสงจนแปร่งหู

ท่านผู้รู้ฟังว่าลึกด้วยตรึงครอง

ดูยังด้วยศรัทธาพาผยอง

หวังสนองถ้อยเชิดประเจิดนาม

จงถวาทักฟ้าสุทธาสยาม



พ.ศ. ๒๔๗๑

ขัตติยนาถะภค

ไม่หลักัดตัดเถาะประเด็นความ  
 ธรรมดาว่าอ่านหนังสือ  
 ชอบโคลงบ้างกลอนบ้างต่าง ๆ กัน  
 ข้อสำคัญนั้นอยู่ที่รสแท้  
 ไม่เลือกว่าจะประพันธ์ประการใด  
 ช่างขนบเขาประดิษฐ์คิดหลาก ๆ  
 สรุปรวมดกก็อรศนาตาลดี  
 จึงเขียนกลอนนั้นไว้ให้เลือกอ่าน  
 อ่านแล้วนึก-นึกแล้วอ่าน-อ่านแล้วตรอง

ดำรงคัมภีร์ตามบทบุตต้นประพันธ์  
 ย่อมจักถือตามจริตซึ่งผดผ้น  
 บ้างชอบฉันทที่ขอบภาพยั่วซาบใจ  
 คือกระแสรุ่พุทธรพจน์อันสดใส  
 ถ้าถูกใจผู้ดื่มก็ปลื้มปรีดิ์  
 ซึ่งก็มากอย่างละอย่างต่าง ๆ สี่  
 อันรูปสี่นั้นเป็นส่วนชวนให้ลอง  
 เป็นธรรมทานนิจิทุนหนุนสนอง  
 จะสพห่องสุขใจคล้ายวิมาน ฯ



๑ แม่ ใฝ่ที่ คงที่ ถึงก็อัย  
 แม่ใฝ่ชั่ว มั่วกระลี้ มึมดทิน

ไทนระกลัย เป็นชั่ว อย่างลัณณ  
 เป็นพระอินทร์ ก็ไม่มี ความดีเฮย ฯ  
 พระศรี นินนั

# มัสตาฟฟา เจ้าเสน่ห์ บุญใหญ่ปลื้ม

แปลและเรียบเรียง

จากต้นฉบับของ อีซเม็ต อับดุลลาห์

มัสตาฟฟา ผู้ใดเล่าว่า ‘เจ้าเสน่ห์’  
พวกฉันว่า “ยาซานวราเอย์, ความรักนั้นเป็น  
เสมือนดังเวลากลางวัน อันต้องด้วยแสงแดด  
ร้อนระอุ หลังที่ไถ่ผ่านพ้นมาแล้วจากเวลา  
ยามเย็นอันมืดมิดและเยือกเย็น เพราะเช่นนั้น  
ฉันจึงอยากถามหล่อนว่า จะมีประโยชน์อะไร  
แก่ฉันบ้าง ในการที่ฉันต้องสละเวลามายืน  
และพูดคุยหล่อน โดยที่ฉันไม่มีความรักหล่อน  
เลยจนนึกเกลียดเช่นนั้น?”

ถ้า และว่า เจ้า หล่อน เป็น สตรี ที่ มีความ

คะนองเยื่อหุ้มประจักษ์สลับ และมีความ  
สว่างพัวพันอยู่กับเขา หรือแม้จะไม่เคย  
ระลึกลงเขาเข้าไปในความมืดมิดแห่งเวลาอัน  
แต่ ว่ายัง คง มีความ รู้ สึก ก็นใจ ใน รสหวาน  
ระคนขมภายในความ เป็นอยู่ ของเขา บ้าง แล้ว  
เจ้า หล่อน ก็ คง จะต้อง หิว ระเบิด เยาะ ค่อย ด้อย คำ ที่  
เขากล่าวนั้น หรือ มา ตร ว่า เจ้า หล่อน เป็น สตรี  
ที่ มี เขา วน นิด ลาก เป็น อย่าง เดียว เหล็ก ม เจ้า หล่อน  
ก็ คง จะต้อง ออก ปาก ถาม ถึง สาเหตุ — และ คาก  
คั้น เขา ความ จริง จาก ชายชาติ คาร คาร์ ผู้ มี



พ.ศ. ๒๔๗๑

มุตตาฟฟา — เจ้าเสน่ห์

อาชีวะเป็นคนนำทางกองคาราวานผู้ให้ใจได้  
หรือหากว่า เจ้าหล่อนเป็นสตรีผู้มีมาชาและ  
แสนกลมากเล่ห์หลายเหลี่ยมแล้ว เจ้าหล่อนก็  
คงจะต้องพลอสื่อพลอผลสมไปกับถ้อยคำนั้น ๆ  
และต้องแกล้งให้เขาเห็นซัดว่าเจ้าหล่อนหาได้  
มีแก่ใจหลงกัณฑ์อะไรร่วมรักกับ ชายชราผู้เฒ่า  
ร้อนอยู่ตามบ้านเช่นเขาไม่ และควรจะขอคต  
ไปว่า ตามปกติเจ้าหล่อนจะต้องได้สามหม  
ทั้งศักดิ์และเกียรติ อันทรงไว้สูงกว่า เขาจึงจะ  
ชอຍ

แต่บ้านานารา มิใช่ เป็น สตรี ที่ เยื่อ หึง  
หรือ ฉลาด ไหวพริบ อย่างไร อย่างหนึ่ง ทั้ง สอง  
สถาน

เจ้าหล่อนก็มีหน้ามองพินคน มีอหิประสาน  
อยู่บนสันระวีว เสียงแหบเครือประหนึ่งล่าคอ  
ถูกแทงด้วยเหล็กอันแหลมคม คอยเป็น  
ประ โยคอกอีกว่า “ ครึ่งหนึ่ง — ครึ่งหนึ่ง  
ท่านสาขานไว้ ก็ฉันว่า—ว่า— ”

มุตตาฟฟายกให้หล่อนลงผาย เขอมมอ  
ทั้งหมวกให้เอียงไปข้างหนึ่งแล้วพูดว่า “ ว่า  
อย่างไร ? ฉันหรือสาขานแก่หล่อน ? ครึ่ง  
ไหน ? สาขานไว้ว่าอะไร ? ไฉน !—หล่อน  
ออกจะแค้นซัดเกินที่จะเข้าใจข้อความอะไร ๆ  
ทั้งหมดไม่ต่างกับพระธาดาที่เข้าพระทัยผิดคือ

ผู้ไม่เลื่อมใสในพระองค์ จริ่งอยู่, ครึ่งหนึ่ง  
ฉันเคยรักหล่อน — จริ่ง อย่างว่า — แต่เคยฉัน  
ฉันโชนความรักนั้นไปมอบแก่ นรมาชาล ญาติ  
เรียงพี่เรียงน้องของหล่อนเสียแล้ว — เป็นความ  
จริงอีกข้อหนึ่งที่ฉันกรอกเข้าหล่อน ”

“ ก็ท่านได้มอบความรักแก่ฉันเมื่อสัปดาห์  
ก่อน—สัปดาห์ก่อนนี่เอง . . . ”

“ เมื่อฉันมอบ ความรัก แก่ หล่อนก็หมายความว่าฉันรักหล่อน และเมื่อฉันรักหล่อนฉัน  
ก็ต้องช่วยหล่อน—และกระทำการ รักดีซื่อตรงต่อ  
ความรัก แม้เวลานั้นฉันยังเป็นคนคงสัตย์  
อยู่เช่นนั้น ฉันจึงไม่ประสงค์จะบอก หล่อน  
ให้ทราบว่า ฉันนั้นกำลังคิดจะร่วมมือกับ  
หวนคำของสตรีอีกคนหนึ่ง ” เขานั่ง  
อยู่ครู่หนึ่ง แล้วกล่าวต่อไปว่า “ หล่อนเคย  
เห็นทรงผมของเจ้าหล่อนแล้วหรือ ? สัก  
หยิกใดที่เป็นคลื่นระลอกไปแทบถึงทรวงศีรษะ  
อันขาวกำหิเม ! ว่าถึงอายุ—เจ้าหล่อนก็อยู่  
ในวัยแฉกรุ่น—สียหอย—อัน เป็นวัย ที่สุดสวาท  
น่าใคร่ กวตาทองสอง อมหวานทอดลิ้น  
แก่ชายผู้พานพบ มิสามารถจะเว้นซ้ำเลื่องชม  
เป็นคำพรสอง เสียได้ — เพราะ ทั้งฉัน จึง รัก  
เจ้าหล่อน และจะต้องแต่งงานกับเจ้าหล่อน  
เป็นคู่ครองกันต่อไป ”





## ข. บุญโง่ปลั่ง

กรกฎ

ยาศานาจารย์คอยแล้ว ๆ ว่า “ท่านก็ไ้เคยรักกันอยู่เหมือนกัน แต่ท่านไม่เคยพูดกับฉันถึงเรื่องการแต่งงาน”

มุตตาฟฟา—เจ้าเสน่ห์ที่คอยว่า “นั่นเป็นข้อพิสดารอยู่ในตัวแล้ว — หล่อน มองไม่เห็น หรือว่า ความรักอันแท้จริงจะเกิดแก่ฉันในที่สั่นเอง ไม่ใช่ความรักชั่วเวลาชั่วไ้ชั่วชั่ว ๗ วัน แต่เป็นความรักซึ่งไม่โยกย้าย ข้อพิสดารอันไม่มีคนมีปลาย ๗ ประการ ของพระอาลาห์ หรือเป็นความรักที่คงชงักงลงเฉพาะนรก ๗ ชั้น ที่ พระอาลาห์พิชิตไว้”

มุตตาฟฟา—ฉัน ซื่อจริงว่า มุตตาฟฟายามัก ชำนาญ แต่ฉันเองก็หลายชายและหญิงพอใจถึงฉายาให้เขาว่า เจ้าเสน่ห์ ฉะนั้น มุตตาฟฟา ยามัก ชำนาญ จึงมีนามใหม่ว่า มุตตาฟฟา—เจ้าเสน่ห์ จากนั้นมา สำนึกที่ระทมถึงฉายาประจำไว้ดังนี้ ก็อาศัยด้วยว่าชายทั้งหลายพากันแย่งกันด้วยความเกลียดและกลัว สำหรับหญิงคงเป็นแต่เพียงกลัวไม่ถึงจงเกลียด มีเลศนัยอะไรที่กล่าวกันต่อเนืองมากคือว่า มุตตาฟฟามีเสน่ห์ในตัวซึ่งสามารถผูกใจหญิงได้ อย่างที่ปากคลากบ้านเราพูดกันว่า “จนถึงไม่มีลมหลุมตา”

เสน่ห์ของมุตตาฟฟาเป็น วิทยา ประหลาด

ชนิดหนึ่งที่ใช้ ไ้แน่นอนกับสตรี เสน่ห์นั้นมีไ้เกิดแต่เพราะเขามีความคมคายในร่าง หรือมีความอ่อน โยนกปรกด้วย ความปราณีในดวงใจ หรือมีความเคยใหญ่ในการพินยอก หรือมีความสภาพ สร้างงาม เยี่ยง ชาว อิหร่านชั้นบรรพชาศิกดิ์ หรือมีความแคล่วคล่องในจังหวะเท้าซึ่งสามารถจะบ่าวาเพลงภาพประสานค้องตามยท หรือมีความขยันแข็งแรงขี้ขมขี้เหนียวไ้ เป็น อย่าง น่า หวาดเสียว ทั้งในการกีฬาและการต่อสู้ แต่เป็นเสน่ห์ ซึ่ง มี ประกายปรากฏอยู่ ภายใน ดวงตา ทั้งสอง และตามแนวเส้นแห่งริมฝีปาก และท่าทางขณะที่เขาเอียงไ้โดยธรรมชาติ—และน้ำเสียงอันเยือกเย็น อ่อนหวานซึ่ง มุตตาฟฟา ประทับติดแน่นในใจ เสน่ห์ นี้มีไ้เพียงแต่ บรรลือกระเจายออยู่ภายในวงชาวชาติกำเนิดของมุตตาฟฟาซึ่งชื่อว่า อากา เกล อันมีลึลลนาหลักแหล่งอยู่ทางที่ลาคาครบพาวของทิวเขา โกชียาชา แดงลุ่มน้ำเซลมุนที่ตำบลเคียว ยังไ้มี อาณาภาพแผ่ลงมาถึงชาว ชนนี้ เกล ซึ่งคงลึลลนา ควบคุมกันอยู่ทางที่ลาคาครบพาวริมคลองคชนไปตามไ้ลเขาทุกห้วยอมเป็น ลกหลั่นแซกแซง อยู่ระวาง คง คั่นเพอร์ สี่เขี้ยวคำ กับยอกหินคลุมด้วยกองหิมะสีขาว อีก คำยล หิน



พ.ศ. ๒๔๗๑

มุตตาพฟ้า — เจ้าเสน่ห์

ก๊วย

สัตรีชาว อากา เคล เป็นส่วนมากมีค่าเงิน  
ยอต่อ มุตตาพฟ้าว่า “ขอให้ชายที่ชาวเรา  
ยกย่องว่าเป็นคนสวย และลำสันตยา พร้อม กัน  
คราวเดียว ๓๐๐ คน เราักหาเสียตายมากไป  
กว่ามุตตาพฟ้าจะตายไปแม้คนเดียวไม่”

ส่วนสัตรีชาว ชุนนิ เคล นั้นมีความเห็น  
ทุกคนติดยากว่า “ถึงหากว่าหญิงผู้เคย  
เข้าอยู่ในวงแขนของเขารจะต้องกินแต่น้ำตาใน  
วันหลังกัก เราักยังอยากขอพระพรธาดาที่  
เจ้าให้ ประสาธ โอกาสแก่เราไว้ใช้แขน ของ  
เขาแทนหมอนหนุนสักคนหนึ่ง”

ราชครูทั้ง ๒ คำยถนมอริทอนเองกันมาแต่  
โบราณกาล ยางคราวเคยเขารบร่าต่อสู้กัน  
ถึงเลอกนอง ส้าเทศที่จะก่อให้เป็นอริ โกรธ  
เคืองกันนั้น ไม่มีใครสามารถอธิบายได้

นอกจากจะทำความเข้าใจได้ความเอาว่า น่า  
จะเป็นเพราะ ชาวเมือง ทั้งสองเป็น เพื่อน คำยถ  
อนมีขอบเขตที่ โกล่ ซักกัน และเมื่อไม่มี  
ความเคืองกันของโลกมากล้ากลายบีฑาแล้ว  
ชาติอาฟมานัน จึงพบแต่ ความไม่ ลงรอย และ  
แก่งแย่ง กับชาติ อาฟมานัน ผู้ พ้อง เดียว กันนี้

โทษะเพาะเท่านั้น อนึ่งการใช้ ทัพและ  
มักเห็นเข้าต่ออยู่ทชประหิตประหาร และ

การใช้ ยืนยาวจึงยิ่งออกมาแต่สมุทมนข้างทาง  
เพื่อทำลายล้างกันนั้น หากพระราชกำหนด  
กฎหมาย ทราไว้ เพื่อ เป็น ทาง คุ่ม ครอง ผู้ คน  
พลเมืองให้ร่มเย็นเป็นสันติสุขหากัน ก๊วยความ  
สงบเรียบร้อยไม่ กังนั้น ที่ลาคทางภาคยวพา  
อันเป็นที่อาศัยแห่งชาว ชุนนิ เคล และที่  
ลาคทางภาคประจิม อันเป็นที่อาศัยแห่งชาว  
อากา เคล ชาติของมุตตาพฟ้า จึงพ้นจาก  
ความระวิงสอคล้องแห่ง เจ้าหน้าที ของรัฐบาล

เมื่อเป็นดังนี้แล้ว มุตตาพฟ้าผู้มีเสน่ห์  
ยัวยอน อยู่ ใน บรรดา หญิงสาว ชาวเคียว ก๊วยคน  
จะเป็นบุคคลคนเคียวที่ สามารถล่อลวงเข้าผูก  
ความพิศวาทก๊วยหญิงสาวในแดนข้าศึก — เป็น  
บุคคลผู้ยอมเสียสละชีวิตของตน มีมานะยอม  
เผ่งกายแอมยกลานชนตามไหล่เขาหลย สายดา  
เหล่ายามทวงไว้เพื่อการประหาร — ยอมปล่อย  
ตัวเอง ให้ โดกลสังตก ลงมา จาก เนินผา แล้วก็  
ไถ่ขึ้น ไปยังเขาชันอีกกลหนึ่ง อาศัยเดาวัลย์  
และ ไม่ เลือยเป็นเครื่อง เหนียวยวิ เวลา ย่นย้าย  
เพื่อเห็น แก่ความ อ่อน ละเมน แห่ง ลำแขน ของ  
บรรดาหญิงสาวทคนรักและ ทั้งที่ รักคน ที่เคียว  
หรือ ?

คำพูดของมุตตาพฟ้าต่อ ยาซานาวา จะเป็น  
คำคอยในปัญหานะชิตเจนคือ “ขอความรุ่ง



## ๗. บุญโง่ปดัมภ์

กรกฎ

เรื่องงมไม้พระเจ้าเด็ก! ถ้าว่าพวกของ  
หล่อนได้รู้ว่าฉันบุกกรูเข้ามาดังที่นั่นแล้ว มัน  
จะทำอาการเยี่ยงสุนัขขี้หมาหรือสัตว์ ใดๆ ว่า  
จะพบบัน!

ยายานาราวอนใจแล้วตอบในเชิง วิทก ว่า  
“ฉันกลัวจริง ๆ กลัวว่า—”

มุตตาฟฟ้าสอพูดขึ้นว่า “ฉันไม่กลัว  
เลยพระธิดาหาไปรทรวงเป็นพระยานด้วย มีทั้ง  
น้ำศาลและเกล็ดปนอยู่ในรสขม ฉันมีความ  
รู้เท่าหล่อนว่า เธอจะมีประกายพร้อมด้วย  
ปลายมิกเห็นของมีนจากอยู่ ตรง แสงหน้าฉัน  
เวลาใดก็ได้ แต่ว่าฉันมีสติไว้ให้สนุกพอ  
ที่จะเข้าละเลียดด้วยเสมอ! วันก่อนฉันแลเห็น  
นรมาชาติ ญาติของหล่อน—คำต่อคำสัพทกัน  
รู้สึกละเอียด ปลาย ซึ่ง ทำให้ ฉัน กระ คัดย รัก  
เจ้าหล่อนทันที—และวิระของ—จนถึงต้องขอ  
เจ้าเซบซิกเจ้าหล่อนเขาคือ ๆ”

ยายานาราวแย้งขึ้นว่า “แล้วหล่อนว่า  
อะไร?”

“เจ้าหล่อนตอบหน้าฉัน แต่ว่าดวงตา  
ของ เจ้าหล่อน ทอดมา ขอ โทษ แทน มือ อันทำ  
พลาดกลิ้งไปนั้น ยิ่งไปกว่านั้นเจ้าหล่อน  
มิได้ทะ โจน โปนทนาย ออก กล่าว แก่ ขาว ยาน  
อย่างไร ฉันจะเล่าความจริงให้ฟัง” เขา

หวั่นวาระขึ้นพักหนึ่งแล้วกล่าวต่อไปว่า “คือ  
วันที่ฉันยังเฝ้าอยู่พบเจ้าหล่อนนั้น ฉันต้องซุ่ม  
ศาลาน่าแนวยามพวกของหล่อน มาด้วย ความ  
ระมัดระวัง ครั้นล่วงเลยมาของหล่อนแล้ว ก็  
ได้จัดการทะลวงลำคอมันเสีย อ้ายลูกหมู  
ตายอก—อ้ายพวกซุนนี่ เกล่ ซากิของหล่อน—  
ล้มตายเป็นแถวไป!”

“แต่ฉันเป็นซากิเสีย และจะไปบอกพวก  
ของฉันว่า—”

“ว่าฉันกำลังอยู่ที่ยังงั้นหรือ?”

หล่อนเงยหน้าขึ้นตอบว่า “ยังงั้น”

“ไม่หว่ากกลัวอะไรเลย! ฉันไม่เชื่อว่า  
หล่อนจะไต่มาถึงกับระยอมาขาย ศัวัระ ของฉัน  
แก่พวกเศรัยูชาวซินทูลาน”

“อะไรทำให้ท่านเชื่อเช่นนั้น?”

“หน่วยตาและดวงใจของ หล่อนเอง”

หล่อนก้มหน้าอ้มมมม ยอมปล่อยความ  
มีชัยให้แก่มุตตาฟฟ้า แล้วหันหลังจะออก  
เกิรกลัย มุตตาฟฟ้าจึงยกหล่อนไว้แล้วพูด  
ว่า “ฉันมาที่นั่นวันที่หวังว่าจะได้พบ  
นรมาชาติ—แต่ก็ยังเฝ้าอยู่กลายเป็นพยหล่อนแทน  
เสีย”

หล่อนแน่นถามว่า “ทำให้ท่านเสีย  
เวลาเปล่าถึงนั้น?”



พ.ศ. ๒๔๗๑

มุสตาฟา — เจ้าเสน่ห์

“อย่างที่ไม่ใช่เช่นนั้น” มุสตาฟา  
พูดแล้วอมยิ้ม นิ่งอยู่ครู่หนึ่ง ทลยคำเป็น  
เชิงกระตักอ้าย แล้วชำเลืองชมมอญหน้า  
ยาสานารวากล่าวว่า “หล่อสงคราะห์ฉัน  
เพื่อเห็นแก่ความรักเกิมนของเรา สักครู่วาทนง  
ไ้ไหม?”

“ฉันยินดีที่จะช่วยท่านทุกอย่าง — และทุก  
คราว—สาบานไ้ ค้อ พระคัมภีร์ พระโมหมะค  
ว่าเต็มใจจะช่วยท่านทั้งปากทุก ไม่ใช่ใช้เพื่อเห็น  
แก่ความรักเกิมนของเรา แต่ช่วยเพื่อความ  
รักที่ฉันมีต่อท่านเถยว—ความรัก ที่ไม่จกจาก  
ไม่ล้งง่าย—ยังคงตราประจำอยู่กับชีวิตฉันเป็น  
รอยแผลจารึก — และเป็นความอาชในเวลาเมื่อ  
กล่าวพาคไ้ดัง”

มุสตาฟามีอมยิ้มแล้วเอื้อมมือไปลูบผมนัน  
คำสั้นของหล่อน ต่างซบยั่วร่างเข้าหากัน  
จนซีกคิ้วและซบหน้านิ่งอยู่ครู่หนึ่ง จึง  
มุสตาฟายกคิ้วขึ้น และผลักยาสานารวไ้  
เลียงออกไป การกระทำครั้งนั้สมตามถ้อยคำ  
ของเขาที่พุกกับหล่อนมาแล้วคือ ความรักไ้  
มีแต่เขา—ไม่ใช่ความรักชั่วคำเถยว—หรือชั่ว  
๑ วัน แต่เป็นความรักซึ่งไม่โยกค้อข้อ  
บัญญัติอันไม่มีคั่นปลาย ๑ ประการของ พระ  
อาลาห์ หรือ เป็นความรักที่ ชะงักถง

ฉะเพาะนรก ๑ ชั้นนั้ จำเริญแค่เขาจ้องค  
หน้าของยาสานารวและ น้อมใจ ระลึก ไป ถึง  
วิมณปากอนั้จลมนตักชน และลำแขนอัน  
เรียวมน เป็นเหตุให้เลลอสติเคลิบเคลิ้มไป  
ทอดหนง ครนเมื่อยสนนงจากความหวาน  
แล้วก็ยังเกิดความชมแซกซ่มเข้าทวงใจ เจ็บ

ร้าวทวยความหน่าย คินสติกลัยมาในรูปเกิมน  
จึงไ้เทยงมือผลัก ยาสานารว ไ้เลียงออกไป  
ตามอาการกิริยาที่ทำมาแล้วนั้น พลงพุก  
ว่า “คำวันนั้มีพระอาคันตุกระชกคมาอยู่  
กับพวกฉันรูปหนึ่ง”

“ฉันรู้แล้ว พระรูปนั้เคยอยู่กับพวกฉัน  
๒ วัน”

“พรงันท่านจะไ้เกิร ชดงค์ ค้อไป ยังกรง  
กระบุด และจะจำค้ออยู่ในกรงดัง ๒ เกือน  
จึงจะกลัยม้ออีก ปลอ่ยไ้ยรรคาครักและ  
คนตายรอการพิชิตคังเค่งอยู่ทางนั้ เพราะ  
เช่นนั้จึงค้องขอความสงเคราะห์ จากหล่อน—  
ช่วยนำข่าวไปแจ้งแก่ นูรมาฮาล”

“ข่าวอะไร?”  
“บอกกับเจ้าหล่อนว่า คำวันนั้ เวลาอีกฉัน  
จะคอยเจ้าหล่อนอยู่ที่เชิงประสาทรานั้ พร้อม  
ด้วย พระภิกษุ รูปหนึ่ง มาทำพิธีเศก สมรสไ้  
เราเป็นคู่ผัวตัวเมียกันตามลัทธิประเพณี—”





## ๗. บุญ โญปถัมภ์

กรกฎ

ยายานรา ร้องทวยเสียงกัง แลลมาว่า  
“ไม่ได้! ไม่ได้! อย่าขอให้ฉันช่วยท่าน  
อย่างนั้นเลย—อย่าขอ—อย่า—”

“หล่อนสาบานไว้ กับฉันว่าจะ ช่วยฉันไม่  
ใช่หรือ? คำสาบานของหล่อนต่อพระราชาที่  
มีกลายกลัยเป็นเหมือนดังเขียนอักษร บนพินน้ำ  
รึ?”

“เจ้าหล่อนจะไม่มาเป็นอันขาด—แม้แต่  
ฉันจะเป็นผู้นำข่าวไป บอกกับท่านเองก็”

“เจ้าหล่อนต้องมาแน่นอน คุณแม่เอวัน  
ที่เจ้าหล่อนคอยหน้าฉันเป็นตัวอย่าง—เมื่อทำ  
อาการซัง—แต่ทว่าท่ายอกอาการรัก” มุสตาฟ  
ฟ้าพุกพลางเชยคาง ยายานราเงยขึ้นแล้วเพ่ง  
ตาจ้องอยู่ที่หน้าหล่อน แล้วพูดต่อไปว่า  
“หล่อนบอกฉันจริง ๆ ทว่า นูรมาซาล เคย  
เอาร่องอะไรของฉันทไปเล่าให้หล่อนฟังบ้าง?  
เจ้าหล่อนเคยพูดหรือเล่าว่า ถ้าฉันถอนความ  
รักไปจากเจ้าหล่อนและปล่อยตัวเรหะเหิน อยู่  
ตามต่างแดนแล้ว เจ้าหล่อนจะทำลายชีวิต  
ไม่ขอ อยู่ ทรมาน เพราะ ความรักในโลก นสย  
ไป?”

ยายานรา นิ่งเงียบแทนคำตอบ มุสตาฟ  
ฟ้าจึงหัวเราะขึ้นแล้วกระซิบว่า “หล่อน  
คงใจระเข้ ขวาง กลาง ระวัง ความ ประสงค์

ของ นูรมาซาล กับฉันหรือ?”

“เอาเถะ ฉันทจะนำข่าวไปบอกนูรมาซาล  
ตามสั่ง”

มุสตาฟฟ้าจึงทวนคำซ้ำว่า “บอก  
เจ้าหล่อนว่า—คำวันนี้—ฉันทจะคอยอยู่ที่เชิง  
ปราสาทท่าน”

ปราสาท ทราน เป็น ปราสาท รั้งแห่งหนึ่ง  
สร้างไว้นานใกล้เขาโกธิยาา ซึ่งเป็นย่าน  
กลางขึ้นดินแดน แห่งชาวซุนนิ เคส กับ  
ชาว อากา เคส เป็น ๒ ภาค ในสมัยเม  
วงศ์กรานกำลังรุ่งเรืองนั้น ปราสาทนี้ได้เป็น  
ตำบล สำคัญยิ่งใน ภูมิ ประเทศอาฟกานิสถาน  
จวบมาจนครั้งเมื่อชาวมุฮัมมัดประเทศ ทำการแผ่  
ราชอาณาจักร ออกมานั้น วงศ์กรานจึงจำ  
ต้องอพยพหลบหนีเอาตัวรอดไป คงทิ้งไว้  
แค่ทรากปราสาทอัน ละลั่นไป ด้วย ปรักหักพัง  
และนา นาวพรวนพุกุษาแผ่กิ่งก้านสาขารุ่นยก  
คลุมอยู่เป็นพระยานแห่งความสำคัญ ใน ประวัติ  
การณเท่านั้น

ครันล่วงเข้าเวลากลางคืน มุสตาฟฟ้า  
พร้อมด้วยนักบวชซัสซิด โขแมน ก็พลันถึงเชิง  
ปราสาทตามนัดหมาย

นักบวชซัสซิด โขแมนผู้นั้นมีร่างกายกำยำ  
และท่าทางทรหดทำให้เห็นไปว่าน่าจะเป็นพวก



พ.ศ. ๒๔๗๑

มุตตาพพา—เจ้าเสน่ห์

อันชพาลมากกว่าจะเป็นนักพรตผู้ทรงศีล สังวร  
เมื่อได้ระงับความเห็นเห็นชอบ พอสมควร  
แล้ว มุตตาพพาจึงกล่าวแก่ ชัชชโธสมณว่า  
“กิริยาที่กระทำในคืนวันนั้น ได้มีทั้งศิริมงคล  
และภยันตรายแวดล้อมอยู่ทั้ง ๒ อย่าง”

ชัชชโธสมณตอบว่า “ข้าแต่ริชมพริ้มที่  
จะรับและต้านทานแล้ว ว่าแต่เจ้าเด็ก ขวัญ  
ก็อยู่ก่อกร? ความจริงได้มีคนหลายคนมา  
เล่าให้ข้าพเจ้าว่า เจ้าเป็นเจ้าชู้อย่างหัวทลาย  
เพราะฉะนั้น ข้าจึงจำเป็นต้องเตือนเจ้าไว้ว่า  
เมื่อเจ้าได้ลูก ได้เมีย สมหวัง ลูกต้องตาม  
ประเพณีแล้ว เจ้าต้องทิ้งความเป็นเจ้าชู้—  
เช่นถึงว่าชกช่อนหลมย่น ข้ามเขาไป หาหญิง  
อื่นก็ยกที่เคยทำมาแล้วนั้นเสียให้เกิดชกช่อน  
ละนั้น” —พลางชูกำยานขึ้น “ข้าจะอัญเชิญ  
คำสาปแช่งของพระธาลาห์เจ้า—”

มุตตาพพาจึงสอคำว่า “ไม่ต้อง พระ  
ธาลาห์ ไม่ต้องถึงสาปแช่งฉัน เพราะฉันจะ  
มอมะไรทุกอย่างแก่เจ้าหล่อน —ทุกอย่างทุก  
ประการนอกจากความเศร้าระทมเท่านั้น”

ครั้นที่คนทั้งสองยืนนั้น เป็นที่ลึกลับและ  
อยู่ภายใต้สาขาทรงต้นโอลิฟ คืนวันนั้น  
เป็นเวลาข้างขึ้น มีดวงจันทร์ครึ่งซีกส่อง  
แสงอยู่ชุกชุมกษมิ์ ก็นั้นถ้าจะมีใครสักคน

หนึ่งยังเฝ้ามองหรือใครขึ้นมา ก็เป็นโอกาส  
ให้มุตตาพพาและ ชัชชโธสมณ ได้เห็นและ  
เตรียมตัวกันทั่วทุกอันเสมอไป

เวลาล่วงต่อมาไม่นานนัก จึงได้ปรากฏ  
ร่างสตรีมีผิวกายหน้าสีด้าเคียวตรง มาจากภาค  
ตะวันตก ซึ่งเป็นถิ่นแดน ของ ชาวซุนนิ เขต  
มุตตาพพาจึงเคียวออกจากที่แฝงไป ทำการ คั่น  
รับ และกล่าวว่า “หล่อนหรือจะมาเป็น  
ภรรยาของฉัน?”

เสียงกระซิบตอบรับว่า “ถูกแล้ว”  
ครั้นแล้วชัชชโธสมณ จึงเริ่มกระทำการ  
พิชิตตามประเพณี เขตสมรสให้ชายหญิง  
ทั้งสองเป็น สามีภรรยา ด้วยพิธี อัน รวยรักเสร็จ  
แล้ว จึงจับมุตตาพพา แล้วพูดว่า “ถ้า  
ว่าเจ้าไม่ประพฤติเยี่ยงผู้ผิดกติกาสอนคณเมียบ  
ที่รักตลอดไปแล้ว ข้าขออัญเชิญคำสาปแช่ง  
ของพระธาลาห์เจ้า—”

มุตตาพพาจึงหัวเราะสอคำขึ้น แล้วพูดว่า  
“ฉันได้ยกท่านแล้วมิใช่หรือว่า ไม่ต้อง  
อัญเชิญให้พระธาลาห์มาสาปแช่งฉัน? ฉัน  
จะให้สัตย์สาบาน แก่เมียฉันต่อหน้าพระ เทียบ  
นั้น” พลางหันไปทางหญิงผู้ ได้ รับพิชิต  
สมรสให้เป็นภรรยา แล้วพูดต่อไปว่า “ถ้า  
ฉันไม่ซื่อตรงจงรักภักดี และ เลี่ยงภรรยาฉัน



## ช. บุญใหญ่ปลัมภ์

กรกฎ

ให้สมกับคู่ชีวิตเมียผู้รักชาติขยัน ทั้งหลายแล้ว ก็ขอให้แขนขาของฉันทาหลกออกไปจากตัว ขอให้ทั้งดวงตา ทั้งสอง ขอบอกกับไม่รู้เห็น — ขอให้ รัยแต่ความระทมทมิฬ อยู่ กลาง คม และ งาม อยู่ กลางเลน—และขอให้ดวงใจต้อง คับ สลาย ลับ ไป จาก โลก อัน สมบูรณ์ และ แสง สว่าง นั้นเด็ก!” มุสตาฟาฟาสาบานแล้วจึงค่อย ๆ ขยับปากลงหน้า ของหญิงผู้นั้นขึ้น กว้างอำนาจแสง จันทร์ทอง ลอก กิ่ง ไม่ ลง มา ฉะ เพราะ วง หน้า ของ หญิง กระทำให้ มุสตาฟาฟา เห็นชัดแจ่มว่า ภรรยา ของตนซึ่งได้ สาบาน ไว้ด้วยถ้อยคำ รุนแรง นั้น คือ ยาสานารา หาใช่ นูรมาซาลตาม ที่มันใจ ไว้ ไม่ มุสตาฟาฟาสะทึงและละเลงอยู่ครู่หนึ่ง แล้วจึงยกไหล่แสดงอาการปฏิเสธ กล่าวว่ “ฉันไม่ได้ รักหล่อนเลย แต่ฉันได้สาบาน ไว้แล้วว่า จะรักหล่อน” พลังก็มีลงกระกอง ปลอยเจ้าหล่อนอย่างฉับในใจ

จะ เป็น เพราะ มุสตาฟาฟา อยู่ใน มอสเล็ม ศาสนิกบริวาร หรือเป็นเพราะมุสตาฟาฟา ยังเกิดเอ็นดูขึ้นในสตรีผู้ซื่อสัตย์อย่างใดอย่าง หนึ่งนั่นเอง การได้ปรากฏว่าเจ้าตัวรักชาติขยัน ครองมันอยู่ก็ ยาสานารา ภรรยา นัยด้วยขบขย และในคราวไรที่ มุสตาฟาฟา สักยอกภรรยาของ ตนว่า “ยาสานารา—เจ้าเล่ห์” แล้วคราวนั้น

หล่อนก็มักคอยสวนคำว่า “ฉันทำเล่ห์ก็ เพราะฉันรักท่าน และจะรักตลอดไปจน ชีวิตจะหาไม่” แล้วมุสตาฟาฟาจะพาค่อไป ว่า “ก็แล้ว ฉันก็จะรักชาติขยัน ดื้อสาบาน ไว้เงินกว่าชีวิตฉันจะรักบุญ” ทั้งนี้เสมอไป สักนี้ มุสตาฟาฟา คง ได้ถือ มัน อยู่ มิได้ กลั้มกลอกนอกใจแต่ประการไร แม้จะมีข่าว เล่าลือมาเข้าหูว่า นูรมาซาลปฏิเสธรักจาก ชายหนุ่มรูปงามผู้เป็นประมุขของชาวซุนนี เกล ปฏิเสธที่จะยอมเป็นภรรยาคนใดที่ชาว อาฟฆาน ผู้มีหลักแห่งแน่นหนา—ปฏิเสธ ความรัก ของ นายพาดิชัย ชาว คาร์คาร์ ผู้ มีอายุ ๒๐ ปี เป็น พาหะ พาเครื่องลายครามไปขายยังต่างประเทศ และ นูรมาซาล เองสนใจก็อาวรณ์ ในชีวิตของ หล่อน ทั้งนี้

รวมมาจนเป็นวันหนึ่ง มุสตาฟาฟา กลับ จากการล่าสัตว์ เมื่ออย่างเช้านั้น ได้พบ ภรรยาของคนที่กำลังนั่งดิ้นเสื่อตัวเล็ก ๆ อยู่ จึง ร้องถามด้วยความประหลาดใจระคนกับ ความ ยินทิวว่า “จริง ๆ หรือ?”

หล่อนตอบว่า “จริงอย่างปรารถนา ขอ พระได้ โปรดบรรดาลให้ลูก ของ เรา เป็น ชาย เด็ก”

จำเนียรกาลล่วง มา จน คบ กำนันที่



พ.ศ. ๒๔๗๑

มุตทาฟฟา — เจ้าเสน่ห์

มุตทาฟฟา รู้ ถึงความจำเป็น ที่จะต้องไปหา  
ผู้หนึ่ง มาช่วย ทำกิจ ของ ผู้หญิง โดย ฉะเพาะ  
และที่ จะให้เป็น หน้าที่ เพื่อความ ปลอดภัย แก่  
ภรรยาของตนนั้น ห้ามใครก็ไปกล่าวทำให้  
มารดา ของ หล่อน มา นั่งพยาบาล ยุติแล้วไม่  
เสียงของ มารดา ที่ปลอมนิยามไซ้ ย่อมเสนาะ  
กว่าเสียงเพลง มือของมารดาที่ประคองย่อม  
ละมุนกว่าเบาะแพรอันอ่อนนุ่ม ดังนั้นมุตทาฟฟา  
จึงได้กล่าวแก่ภรรยาว่า “ฉันจะข้ามแดนไป  
รับมารดาของหล่อนมาช่วยพยาบาล”

บาซามาร่า เบิกคำด้วยความยินดีตอบว่า  
“ขอใจท่านมาก โปรดไปรับ—แล้วรีบกลับ  
โปรดกัวยเถิด” พอพูดแล้วก็บังเกิดวิฤตกรรม  
พลางกล่าวว่า “ท่านจะไปไหนโดยสถานใด?  
ชื่อของท่าน กำลัง เป็น ยาพิษ อันร้าย ที่ขมอยู่  
ภายในใจของพวกฉัน”

มุตทาฟฟา หัวเราะขันแล้วพูดว่า “ฉัน  
กำลัง พยายาม ที่จะรู้ เพื่อความ ประสงค์ในตัวของ  
ใจให้เสมอ ก็ยังเป็นคราว ที่หล่อนกำลัง  
ต้องการกัวยเช่นนี้ ฉันก็ขอให้หล่อนนอนใจว่า  
ฉันจะไปรับท่านมาให้จงได้”

“แต่จะช้ากว่านั้นไปกระมัง ฉันไม่สบาย  
มาก และรู้ สักว่าวันนั้นเป็นวันครบกำหนด”

“ฉันจะรีบมาในวันนั้น ให้ได้แน่นอนทีเดียว”

มุตทาฟฟา ย่อมแล้วกล่าว่าอาภรรยา รีบออก  
นอกบ้าน ตักทาง มุ่งตรง เข้าแนวป่า ด้วยความ  
รวดเร็วว่องไว

เมื่อใดที่เขา ขน มา ถึง แนวยาม ของ ชาว  
ซุนนิเคส จึงได้ยินเสียงที่ก้องออกมาจาก  
หลังซง่อนหินแห่งหนึ่งพร้อมกับตัวเจ้าของเสียง

ยาม ซุนนิเคส ผู้รับร่างใหญ่โต ใหญ่  
ผายกว้าง ริมผายกว้างใหม่ มีเคราที่ขี้สัแดง  
หม่นเข้มทั้งสองข้าง กัดไว้จนแหลมคล้าย

เขาแพะ ถือดาพล่มโตคมเป็นเงาขาวปลาย  
เกิตรงมา มุตทาฟฟาจึงหยุดและทำอาการ  
แสดงตัวเป็นฉันทมิตร แต่ว่ามีเสียงทักถาม

มีกเห็นขยับขยับอยู่ พลางบอกกล่าวว่า  
“กันมาวันนั้นไม่มี ประสงค์จะทำอะไรที่เกี่ยวแก่  
ความตาย แต่กันมาเพื่อชีวิต” นอกจากนั้น  
แล้ว มุตทาฟฟาได้แจ้ง ความจริงต่าง ๆ

อันเป็นเหตุผลให้กันต้องข้ามมายังต่างดินนี้ทุก  
ประการ

ยาม ซุนนิเคส ได้ยินเช่นนั้นจึงลดภาพ  
ลง แล้วพูดว่า “ให้เข้าใจไว้ว่ากันไม่เคย  
ไว้ชีวิตย้ายพวก อากา เกลส คนโง่เลย เมื่อ

แยกออกก็มาถึงเรื่องของแกลเช่นนั้น กันก็  
เต็มใจ จะปล่อยให้ แกลพ้น คุมภาพ ของกัน รอด  
ชีวิตไป แกลก็รีบไปให้เร็วที่สุด ขยำกันให้





## ข. บุญโอบอุ้ม

กรกฎ

กันเปลี่ยนใจได้ มิฉะนั้นแกระไม่ได้เห็นว่าลูก  
ของแกหน้าตาเป็นอย่างนี้”

มัสตาฟาไม่ตอบ เพราะไม่ต้องการ  
จะพัวเวลาให้เสียไป ครั้นทันหลังจะออกเคียว  
ยาม ซุนนิ เกล นิ่งงันไว้ และพูดเป็นเชิง  
เกี้ยว ๆ ว่า “มีกเหน็บเล็ก ๆ ที่เหน็บอยู่ตรง  
เอวแกนั้นน่าเอ็นดู ๆ ๆ ก็เหมาะ ๆ กับมือของ  
กันมาก!”

“มีกเป็นของพ่อของพ่อกันอีกทีหนึ่ง”

“นั่นสิ จะโคก เป็น มฤคกมาถึงลูกของ  
ลูกกันอีกทีหนึ่ง”

“หรือ?”

“แกระให้กันหรือ?”

“เพราะอะไรกันจึงจะให้?”

“เพื่อเป็น ย่าเห็บ เข็มทางให้ แกเคียวทาง  
ไปช่วยชีวิตลูกกันนะสิ!”

มัสตาฟานั่งอยู่หนึ่ง แล้วจึง ชักมีก  
เหน็บขึ้นขว้างลงยังพื้นดินแทบเท้าของยามนั้น  
พลางผละ ออกวิ่ง ตรงไป ยัง พื้นลาดไม่เหลียว  
กลับมามอง ครั้นเมื่อ ไถขึ้นเนินดินชักเขาก  
ลูกหนึ่งแล้ว จึงเกิดคอกไม่ห่างทางมากลัก  
ไว้ ที่ผ้าเคียนเอว เพื่อยั่ววงขวัญ แล้วเคียว  
ลักเลาะต่อไป จนที่สุดได้ยินเสียงทักของยาม  
ซุนนิ เกล อีกคนหนึ่ง มีพรตคล้าย

ชาวชินทุ จมูกมีเขี้ยว ชนคัวเป็นแปลงชน  
คล้ายชนสันธิ จึงออก สวมเสื้อแขวดยึด

กว้าง บัดชนบัก กอนทริ ไร่ชนหมวกชน  
ที่แกมีซ้ายมีรอยแผลเป็นยาว ทำทางไม่ผิด  
อะไรกับนกเกล็ดโลด ซึ่งบินฉวยโดยอยู่ระวาง  
ยอกเขาหิมาลัดกับทิวเขาไฮ่คาร์คาร์ นวมือ  
ของมีนกุมแน่น อยู่กับโกยเหล็กยาว ชูล้ำทิวว่า  
“วันนี้ ดูเหมือน เป็น วัน ที่ แก ยอม พรวา ชีวิต

ของแก เพราะฉะนั้นกันก็จะ ได้ จักการกับแก  
เสียก่อน ให้กันอื่นชิง โอกาสไปเสีย” พลาง  
ประทุยขึ้น และระลึนโก มัสตาฟาจึงยกมือ  
ชนแตรหน้าผาก วิมลปาก และทรวงอกตนเป็น  
สัญญาณเจรจาหย่าศึก และแจ้งว่าในการ  
เคียวทางมานี้ มีเจตจำนงค์ อย่างเคียว ทะริย  
นางอนเคียวรา เขกม ไปพยายามใช้ยาชานารา  
บุตรสาว ซึ่งเป็นภรรยาของตน— “และเป็น  
คนชาวเคียวกับแก คือพวก ซุนนิ เกล!”

คนยามนั้น แค้นหวัหวัระชน แล้วตอบว่า  
“เวลานอนนั้นไม่ใช่ชาวเคียวกับข้า เพราะ  
มีนดมมือ ของ อ้ายหมา พวก แก แะจะต้อง เสีย  
ความบริสุทธิ์ไปแล้ว ข้าเป็นคนใจดี จะยอม  
ปล่อยให้แกไป และขออวยพรให้อ้ายเด็กลูก  
ของแกที่จะเกิดมานั้นเป็นชายคัว จะได้เป็น  
เหยื่อให้ลูกชายของข้าขึ้นคอเล่นในวันหลัง”



พ.ศ. ๒๔๗๑

มุสตาฟา — เจ้าเสน่ห์

มันพุกพลาฟ้องตรงไป ยัง ค้ำมมิกเห็นเงิน ผั่ง  
พลอยออกเล่มหนึ่ง ซึ่งเห็นขยับที่ฝาเคียนเขว  
แล้วขยับมือแบออก กล่าวว่

“ขอข้าเถะ แล้วเกาะไ้รับความสะทอ  
ใจเกิรทางค่อไปไ้”

มุสตาฟาโลกิถักคั่นหน้าท้วยความโกรธ  
ร้องท่าว่ “อ้ายลูกของอแม่จูกแห่ง”

“จะแห่งหรือซากะไรค้ำมเถะ แต่  
ว่ซาก้องไ้ มิกเล่มันแะค้องไ้เคียน”

มุสตาฟาก็ทักคำรามอย่คร้หนึ่ง จัง  
เปลี่ยนใจส่งมิกเห็นเล่มันไ้ โดยคิ แล้ว  
สาวเท้าเกิรค่อไปค้วยความริบร้อน

เมื่อถึงละแวกบ้านชาว ชุนนิ เกล ทวง  
อาทิษย์ ถ่าลึง จะ อัยงูงคต ลัย โลกไป แล้ว  
มุสตาฟา เข็คประตูลั่นเข้าไ้ พยนาจ  
อุมเตยรา เบกม นอนเหยียคอย่นม้านัง สีหน้า  
เคร้าหมอง แสคความ ระทมทุกข อย่ ภายไ้  
เมื่อ แก เหลือย แล เห็น มุสตาฟา โดย มิ ไ้  
คาคหมาย มาแต่เคิมเช่นนั้น จังลิมตาอันมิ  
ประกายแห่งความโกรธ โพลงขึ้น แล้วทะ โจน  
ว่ “มิงหลอกลูกสาวเข้าไ้คนหนึ่งแล้วยังไม่  
พออกหรือ ? นิมิงจะมาหลอกเข้าไ้อีกยั้งนี้  
หรือ ?”

มุสตาฟาขอโทษและขออภัยให้เกรงขับ

โทษะ ครันแล้วจึงแจ้งเหตุการณ้และความ  
ประสงคิ ทักคนมา

อุมเตย รา คอว่ “ข้าจะไปไ้ค้อย่างไร?”

พลาฟ้องไปทางซาข้างซ้ายซึ่งมีฝ้าพันอย่ “บวม  
โตจนคิใจ เห็นไ้ไหม ?”

“ฉันจะไ้แม่ช้หลังฉันไป”

“แล้วก็ปล่อยข้า—ไ้คักลงมากอหักตาย  
ยั้งนี้ซี?”

“ไม่ซี—”

“ทำยั้งเถะ ข้าจะเรียกนางหลานสาว  
ออกมา”

แกยกมือชนคยเบณส์ัญญาณเรียก ทนไค  
นั้น นูรมาซาลักขานรับส์ัญญาณแะเคิรออกมา  
จากห้องใน เมื่อพบมุสตาฟายืนอย่แล้ว จัง  
ทักว่ “อ้อ มุสตาฟา” แะแจ้งว่ไ้แอย  
ฟังทราวยเรื่องราวต่าง ๆ หมดสิ้นแล้ว มีความ  
เค็มใจที่จะไปช่วย พยบาลยาซานาจา จนกว่า  
อาการไข้จะเปนปกติ

อุมเตยรา เบกม จังสั่งว่ “อย่าลิมเอา  
ฝ้าคลมแะไม้เท้าของยายคิกไปค้วย ส่วน  
ฝ้าคลม หน้าผ่นค่านนั้นเอา ชัก หน้าไว้ ไ้มิก  
แล้วเคิรเขยคแะไ้ให้เหม็อนยาย บยามทาง  
ฝ้าบเราจะได้ไม่สงสัย”

นูรมาซาล แ่งง กาย แะ ทำอาการเช่น



## ๗. บุญโง่ปดัมภ์

กรรม

อุ้มเตยว่า เขกม แนนนำไว้ทุกประการ แล้ว  
ออกเคียวตามมุตสาฟฟาไปทางทิวเขาโกชัยยา  
ชณะเคียวทางร่วมกันมานั้น มุตสาฟฟา  
กะซิบเสียงแผ่วๆว่า “ในเวลานี้หัวใจของฉันทัน  
ปวกร้าวราวกับถูกหอกปัก เพราะเหตุการณใด  
ลึกลับอย่างนี้ ไม่ตก และเมื่อชานาราคาโก  
พบ หล่อน แล้ว จะ ตก ใจ กลัว เป็น ประการ ไ  
หาทรายไม่”

นุรมาซาลตอบว่า “ขอท่านจงสงสัยอารมณ์  
ให้เป็นปกติเถิด ฉันทันไม่มีความกินแหนงและ  
คุมแค้นในทิวเขาหรือชานาราคาโกคนหนึ่ง  
เลย ทั้ง ๆ ที่ฉันได้ ร้อยได้หมื่นกว่า ชานาราคา  
ก็กินฉันไว้ เพื่อยุติชีวิตของเขาไป อยู่ภายใน  
วงแขนของท่าน ย่างย่ำเรือให้ความสุขแก่  
ท่านทิวบรรดต่าง ๆ ก็”

ทั้งสองคน เมื่อ สิ้นคำ พก ด้วย ข้อ ความ  
เหล่านั้นแล้วต่างก็งีบหลับ มิได้เข็ดปลากล่าว  
อะไรอีก จนกระทั่งมาถึงเนินทรายซึ่งเป็นตำบล  
ยามะระวังเทรวิษการณอยู่ ยามนั้น เมื่อ  
เหลือบเห็น นุรมาซาล เข้าก็กล่าวกันว่า เป็น  
อุ้มเตยว่า เขกม จึงทักว่า “แจ้งใจเขยกไป  
ช่วยพยาบาลเอาหลานชายออกมาเห็นโลกสัก  
คนหนึ่ง นึกว่าเขาอยู่เถอะยาย หลานชาย  
โกชอนจะเป็นคนมีกำลังวังชาต่อสู้ได้ การต่อสู้

ก็คือการปล้นสดมภ์” หันมาทางมุตสาฟฟา  
“พวกปล้นสดมภ์ — กัน ชันนี้ อยู่กัน ไฉน  
เคยเห็นฉันทันของแกไม่รู้จัก สักฉันทันยังกับ  
ทอมจากโยคาราน — หมวกขนของแกไฉน  
ขนาดเท่าหัวของกันพอที่ — ถึงเจ้าก็ออกกัน  
ก็เหมือนกัน ส่วนสักโล่เลยเหมาะกะกับดินของ  
กันเขี้ยวแกเอ๊ย ให้ตายซี! นึกว่าเสีง  
เยือกว่องก็แล้วกันนะแก ว่าไง?”

มุตสาฟฟาได้ยินก็โกรธ จึงคำว่า “อ้าย  
คาชะโมย อ้ายปากสามทาว” ส่วนนุรมาซาล  
เกรงจะเป็นเหตุร้ายแรง เอ็กวิกชันจึงกระซิบให้  
มุตสาฟฟายอมยกของเหล่านั้นให้มันเสีย

มุตสาฟฟา เห็นพ้องด้วย จึงถลก ขว้างหน้า  
ยามนั้น แล้วทำส่งท้ายไปว่า “เฮีย! ข้า  
ให้เถิงเพราะความเสียไม่ได้ก็อดนะ — ขอผลัด  
ไว้วันหลังเถอะ ข้าจะกระซอกหัวใจของเ็ง มา  
กะทือเป็นการตอบแทน”

มุตสาฟฟา เคียวขึ้นเปล้าไปกับ นุรมาซาล  
จนถึง ยาม ชันนี้ เกลด หนวกแคงคนเก่า ยาม  
คนนั้นเหลือบเห็นมุตสาฟฟาถืออกังมาแต่ไกล  
และมาหยุดอยู่ณะเพาะหน้า ชันมอโยทกาฟซึ่ง  
มุตสาฟฟาอาศัยอยู่ แล้วพูดว่า “ชอนให้ ข้า  
เถอะ”

มุตสาฟฟายันตาลโตะะนลัมภรยา ของ



พ.ศ. ๒๔๗๑

มุตตาฟฟา — เจ้าเสน่ห์

คน — ลมหนาวมาซัด — และลมทุก ๆ สิ่งแม้แต่  
ตนเอง กล่าวออกไปว่า “มาเอชชี เอชชีวิท  
มึงมาแลกกับย”

ชาว ชุนนิ เคล ทวีวเราะ แลสะ คอย ว่า  
“อ้าย! ก็ที่เดียว เราลูกผู้ชายล้าสั่นด้วยกัน  
ลองทมิฬมอส์กพิกักกิ ให้ยัยนั้นเป็นพระยานว่า  
ชวิคของก หรือของมึงแน่ ที่จะบรรลย ลงไปใน  
วันนั้น” ว่าแล้วก็กระโดดทะลวงพื้นลงบนคิริยะ

มุตตาฟฟายกการพริบแล้วมายกตัวออกพ้นกับก้วย  
ความว่องไว ทางฝ่ายผลัดกันรบและรุกด้วย  
ฝีมืออันไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันมากนัก นูรมาซาล  
หลยคอยก้วยความประหลาดก้วย แต่เมื่อเห็น  
ว่าการต่อสู้ในชั้นต่อมาอันมุตตาฟฟาเป็นฝ่าย  
ได้เปรียบแล้ว “จึงแสวงเคื่อนขึ้นว่ามุตตาฟฟา  
ชานักจะเลิยการทางโน้น!”

มุตตาฟฟา “เฮอ รังแหละ เกือบลึ  
สนธิ” พร้อมกับคำพุดคมคายของมุตตาฟฟา  
ก็ฟาดฟัน ลงกลางอกประยักษณ์ลมลงเกล็ดอกกลัง  
ก้วยความปวกเจ็บ โลหิตสีสานองอยู่บนพนักิน  
เป็นที่น่าตกนาลอย่างยิ่ง มุตตาฟฟาจึงก้มลง  
แล้วพุดว่า “ถ้ากัณมีเวลาเหลือ กัณจะจัดการ  
ฆ่าแกเสียให้เสร็จ ในวันนี้” ยอกแล้วว่ากัณ  
มาวันนเพื่อชวิค ไม่ใช่มาทำอะไรที่เกยวแก่  
ความตาย แต่แก้กัณทำเชื่อไม่ ลาละนะพ้อ

เพื่อนยาก! ทรมานไปก่อนจนกว่าความตาย  
จะมาถึงแกไปเถิด”

เมื่อจะออกเีรทางกลัยไบนั้น มุตตาฟฟา  
ได้ยัยนไยวิมิกเห็นเล็ก หมวก ผ้าเคียนเอว  
และรองเท้าพร้อมก้วยกำไลทองของชาว ชุนนิ  
เคล กลัยคนไปก้วย

เมื่อมาถึง บ้านนั้น เป็นเวลา พลยค่ำ พอก  
ภายในบ้าน มีเสียง แสกงอาการ ขัวยเจ็ยครวญ

คราวออกมา มุตตาฟฟาลันจะเข้าไป แต่  
นูรมาซาล กัณไว้แล้วยอกว่า “การพยายาลัน  
ให้ เป็น หน้าที่ ของ ผู้หญิง เขา ทำ กัณ เเลิด”  
มุตตาฟฟา จึง ยัง อยู่ นอกบ้าน ด้วย ความ วิท  
ทวงใจระริวไปก้วยความคั่นเค้นถึงวส เีร  
กะสยิกะส่ายว่าเพื่อยู่แถยหน้าประคัยัน ซึ่ง  
ภายใน มีสัครี อยู่ สองคน ๆ หนึ่ง เป็น คัศวาท  
และอีกคนหนึ่งเป็นภรรยา คัณนเงยบสงัก

วังเวง ช้า ๆ นาน ๆ มีเสียงสุนัขเห่ากัณมา  
แต่ ระยะ ไกล ๆ ทวง รันทร กัณลั จะ โผล่ พ้น  
ยอกไม่ ขึ้นมา มุตตาฟฟายันเผลอตัวอยู่จน  
ครายเท่าได้ ยัยนเสียงนูรมาซาลออกชอเรียกคน  
จึงเหลียวไป นูรมาซาล มิได้พุดอะไรอีกนอกจาก  
ชมิอเข้าไปในย้าน มุตตาฟฟากะโจนพรวก  
ตามมอช แล้ว ค่อย ๆ ย่องไปยั้ง เคียงที่  
ยษานารานอน ภายในวงแขนหล่อนมีเก็ก





# ช. บุญโญปถัมภ์

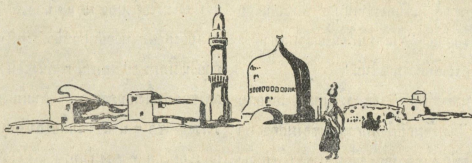
กรกฎ

เล็ก ๆ นอนร้องอยู่คนเดียว จังเออไปจับมือ  
บุตร ลุยคล้ำ ทันใดนั้นเอง ได้ยิน ยานานารา  
พูดแผ่ว ๆ จนเกือบเป็นเสียงกระซิบว่า “ลูก  
ของเรา ลูกชาย พระเจ้าประทานให้เป็นเด็ก  
แข็งแรง ตาคม—แต่—เล็ก ๆ—มี—เส้นที่—แทน  
พ—ช—” ทางเสียงหล่อนซัดหทัยพร้อมกับ  
คำพูด แสงอรุณแห่งชีวิตลงในทันใด  
แต่แล้วกลับสะอึกสะอื้นพูดต่อไปว่า “ฉันเห็น  
จะไม่รอด ฉันสร้างบุญไว้ ได้เพียงหนึ่ง—ฉัน  
ขอฝากลูกไว้ ฝากไว้กับท่านและแม่ใหม่ของ

หนู—นรมาชาล นั้นแหละ — เมื่อก่อนของท่าน  
ท่านก็รักหล่อนอยู่—”

มุตตาฟฟ้าก้มลงปล่อย ยานานารา แล้ว  
ตอบว่า “เปล่า—เปล่า—ฉันรักหล่อน—รัก  
หล่อนคนเดียวกัน—หล่อนคนเดียวกัน—”

ยานานารา ตอบว่า “อย่าขี้ใจน้อย  
มุตตาฟฟ้าเจ้าเส้นที่—แม้อย่างนั้นก็ดี ฉันก็ยัง  
พอใจที่จะฟังคำพูด ของท่าน มากกว่าจะฟังพร  
ของพระอาลาห์—” หล่อนเงยหน้ายกตัวแล้ว  
ก็พลุ่งไปถึงแก้วมรดกกาลในขณะนั้น แล



๑ การแต่งงาน ย่านประภาศ ว่าชาตินี้

สงวนคำ ทำตาม แล้วนามชู้

พระมุกข์ วิทสง อยุ่ครองคู่

ยอมเป็นยศ ออกสู่ ใครรู้เอย ๑

พระศรี นินน



# แถลงการ สาธารณสุขนิเทศ

เรื่อง

## “สุขศึกษาเรื่องการสืบพันธุ์”

การให้ความรู้แก่เด็กในเรื่องการสืบพันธุ์นั้น เป็นหน้าที่ซึ่งบิดามารดาจำต้องปฏิบัติ บิดามารดาโดยมาก ค่อย ๆ รู้สึกถึงความจำเป็นของสุขศึกษาเช่นนี้มากขึ้น และต่างก็มีความปรารถนาที่จะเตรียมตัวเชิงไว้เพื่อการสั่งสอนในเรื่องนี้ โดยพร้อมมูล

การศึกษาต่าง ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวกับความประพฤติเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก และเรื่องที่เกี่ยวกับการสืบพันธุ์รวมอยู่ในหมวดนี้ด้วย ที่ยากก็เนื่องมาจากเหตุแห่งความระอวยคลุม ความประพฤติของมนุษย์ การศึกษาในเรื่องนี้มิใช่ เกี่ยวกับการอบรมสติปัญญาอย่างเดียว อบรมเกี่ยวกับการ อบรม อารมณ์และ อำนวจใจด้วย เพราะฉะนั้น การศึกษาในเรื่องการสืบพันธุ์จึงประกอบขึ้นด้วย วิชาการ หลายอย่าง

ทางชนิก ซึ่งล้วนมีความมุ่งหมายที่จะก่อนิสัยอันดีในการดำเนินชีวิต กับส่งเสริมความประพฤติและ อปนิสัย แห่งการสมาคม ทั้งปรารถนาให้จำเริญยิ่งขึ้น การศึกษาเรื่องการสืบพันธุ์เกี่ยวข้องกับสำคัญกับ ความแน่วแน่มั่นของอารมณ์ นิสัยแห่งการยับยั้งสติ และความรู้ คึกในทางที่ชอบ

การปฏิบัติตนเพื่อประพฤติตามเยี่ยงอย่างที่ดีนั้นต้องอาศัยการเล่นแบบ ยิ่งกว่าการสั่งสอน ฉะนั้น ในการสั่งสอนเด็กเกี่ยวกับเรื่องการสืบพันธุ์ จึงนับว่าความประพฤติของบิดามารดาเองเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ผู้ใหญ่จำเริญ ต้อง ยก ความ ประพฤติ และ การปฏิบัติตนเอง ให้ดีงามเสียก่อน ก็คงถือว่าการสืบพันธุ์เป็นของธรรมดา ไม่มีความ



## กรมสาธารณสุข

กรกฎ

ถามอย่างไร แล้วจึงจะช่วยเด็กให้ยอมรับ  
นิสัยและลักษณะอาการแห่งการ สมาคมทาง  
เพศของเก็กนั้น เพื่อให้เหมาะ กับลักษณะ  
ห้อมล้อมให้ ค่อยไป

### หนุ่มสาว

ผู้ที่มีความวิตก ต่อความ ประพฤติ ของ  
หนุ่มสาวสมัยนี้ ควรจะระลึกไว้ว่าความ  
เป็นไปของมนุษย์ เราได้ เปลี่ยน ไปจาก สภาพ  
เดิมเลย ความรู้สึกทุกอย่างของมนุษย์  
ความใคร่ ความอยากได้ และความพยายาม  
เพื่อให้สมาคมปรารถนา เหล่านี้คงดำรง  
อยู่ทุกชั่วอายุคน เนื่องจากความจริงข้อนี้  
จึงน่าจะกล่าวได้ว่า ความ เปลี่ยนแปลงที่จะพบ  
สังเกตได้ ในหนุ่มสาวสมัยนี้ จากหนุ่มสาว  
ในสมัยก่อนนั้น เป็นสิ่งที่คน ๆ หนึ่งควรจะ  
เป็นแก่นสำคัญที่เกี่ยว

เมื่อไม่ชำนาญมากนัก ก็มีความเปลี่ยนแปลง  
หลายประการในโลกเรา ยังเกิดความ  
จำเริญ ที่จะต้องพยายาม แกไข ลักษณะ การ  
ดำเนินชีวิตขึ้นใหม่ มีเหตุผลที่ทำให้เชื่อ  
ได้ว่าบรรดาหนุ่มสาวก็ได้พยายามกักแปลงตน  
เองให้เหมาะ กับ ความ เปลี่ยนแปลง ของ โลก  
ด้วยความสำเร็จแล้วเหมือนกัน และว่า เมื่อ

หนุ่มสาวเหล่านี้ประสบความสำเร็จ ความ  
รู้สึกชอบต่อ การไม่สำเร็จนั้น ย่อมเนื่องจาก  
ลักษณะการสมาคมโดยทั่วไปเป็นมูล

การสมาคมที่เกี่ยวกับการสืบพันธุ์นั้น ขณะ  
นี้ย่อมมีความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ผู้ใหญ่  
โดยมากเคย ถือว่า ความรู้สึกในเรื่อง การสืบ  
พันธุ์เป็นสิ่งลามก หรือมีละอายเป็นสิ่งที่  
ไม่สมควร จะยก ขึ้นพิจารณา ตามทางวิทยา  
ศาสตร์ ความเห็นเช่นนี้ค่อย ๆ เสื่อมไป  
เป็นลำดับ และเริ่มยังเกิดแก่พิจารณาที่มี  
เหตุผล ทั้งถือว่าสิ่งนี้ ไม่เป็นของลามกขึ้น  
ยิ่งแล้ว

### ความจริงเรื่องการสืบพันธุ์

นักเรียนหญิงและชายต่างก็เรียนรู้ เรื่อง  
การสืบพันธุ์มาจากโรงเรียนอยู่แล้ว กำลัง  
จะเริ่มถือการสืบพันธุ์ของมนุษย์เรา นั้น  
เป็นคล้าย ๆ กับการสืบพันธุ์ของ พืชและสัตว์  
และสัตว์ชนิดอย่างอื่น ถ้าเด็กเหล่านี้จะสังเกต  
ความประพฤติของมนุษย์ ก็จะเรียนรู้ ได้  
ว่าความรู้สึกแห่งการสืบพันธุ์นั้น อาจจะ  
ให้ผลที่ชั่วร้าย (ซึ่งแล้วแต่การใช้) เช่น  
เกี่ยวกับความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่เรา  
เหมือนกัน



พ.ศ. ๒๔๗๑

# แถลงการสาธารณสุขพิเศษ

ความปรารถนาเพื่อพิจารณาความจริงเรื่อง ที่ถึงมา ไม่ควรให้ความรู้ สักเหล่านี้เจริญ การสืบพันธุ์ค่อย ๆ มีมากขึ้นแล้ว น้า มากเกินซึกไป ความเป็นบุคคลที่ก็พร้อม จะทำให้เรารู้สึกพอใจ แทนที่จะหว่ากกลัว นั้นย่อมค่าเนืออย่างค่อยเย็นค่อยไป ผู้ นั้นมี ความ ประพฤติ ค่อย ๆ เปลี่ยน แปลงไป ตาม ลำคัย ซึ่งเหมาะแก่อายุและสติปัญญาของ ตนเอง ถึงนั้น การที่จะพยายาม อบรม ความ ประพฤติของเด็กโดยเขา แต่ใจของผู้ ใหญ่เป็น ที่คง จึ่งนับว่าเป็นสิ่ง ซึ่งพึงผลกหักทาง วิทยาศาสตร์และ ไม่ฉลาด บิการมารดาควร เรียนรู้ ใน เรื่อง กฎเกณฑ์ แห่งความ เจริญวัย ของเด็กโดยทั่วไป เพื่อจะเข้าใจอารมณ์บ้ทวศตน และ สามารถ ปฏิบัติ หน้าที่ แห่ง การ เย็น บิการ มารดาได้ ก็นั้น

ทั้งแต่เป็นเด็กเล็กทววจนเติบโตเป็น หนุ่มสาว บิการมารดาอย่ามเป็นแบบอย่างซึ่งมี อำนาจเหนือความคึกและความประพฤติที่เกี่ยวข้อง การสืบพันธุ์ของบุตร เช่นเกี่ยวข้องกับ แบบอย่างของความเจริญ แห่ง อุนิสสัยใจคอ อย่างอื่น ๆ ไม่ใช่เป็นบัญญัติว่าเด็กจะ อยากทำอย่างท่านหรือไม่ เด็กย่อมอยากทำ ความไม่ได้ แม้ บิการมารดาจะพยายามหลัก เลียงไม่กล่าวถึงเรื่องนั้น ความประพฤติของ บิการมารดานั้นเองย่อมบังเกิดผลแก่จิตต ใจของ เด็ก

ความเจริญเติบโต ของ อำนาจที่ จะทำให้ เป็นบุคคลที่แข็งแรง ต้องอาศัยความเฉลยแผ่ ของอุนิสสัยโดยบริบูรณ์ คือหมายความว่า ความรู้ สักต่าง ๆ ตลอดจน ความรู้ สักใน การสืบพันธุ์ ควรจะต้องถูกชักนำไปในทาง

ที่ถึงมา ไม่ควรให้ความรู้ สักเหล่านี้เจริญ มากเกินซึกไป ความเป็นบุคคลที่ก็พร้อม นั้นย่อมค่าเนืออย่างค่อยเย็นค่อยไป ผู้ นั้นมี ความ ประพฤติ ค่อย ๆ เปลี่ยน แปลงไป ตาม ลำคัย ซึ่งเหมาะแก่อายุและสติปัญญาของ ตนเอง ถึงนั้น การที่จะพยายาม อบรม ความ ประพฤติของเด็กโดยเขา แต่ใจของผู้ ใหญ่เป็น ที่คง จึ่งนับว่าเป็นสิ่ง ซึ่งพึงผลกหักทาง วิทยาศาสตร์และ ไม่ฉลาด บิการมารดาควร เรียนรู้ ใน เรื่อง กฎเกณฑ์ แห่งความ เจริญวัย ของเด็กโดยทั่วไป เพื่อจะเข้าใจอารมณ์บ้ทวศตน และ สามารถ ปฏิบัติ หน้าที่ แห่ง การ เย็น บิการ มารดาได้ ก็นั้น

เด็ก ๆ ย่อมเรียนรู้ กัยการสังเกต การ ศึกษา และความเคยชิน การทำตัวอย่างอัน ถูกต้องให้ เด็กเห็น ย่อม เป็น บัจริย ก่อให้เกิด นิสสัยความรอยคอบ ความรู้จักสิทธิของ ผู้ อื่น และความเต็มใจรับผิดชอบเป็นปริมาณ พอสมควร ไม่มีสิ่งใดจะสำคัญยิ่งกว่าการ จักลิกขณะห้อมล้อม ที่ ถึงมา ซึ่ง เด็กชาย และ หญิงสามารถเล่นหัวและ ทำการงานด้วยกันได้ ภาย ใน ความ ควดยคุมและดูแลตามสมควร ในการกล่าวถึงสุขศึกษาเรื่องการสืบพันธุ์ อันเหมาะแก่เด็ก และหนุ่มสาว แต่โดยย่อ ๆ







พ.ศ. ๒๔๗๑

แถลงการสาธารณสุขพิเศษ

อัน ๗ ของร่างกายน ไม่ควรลืมบอกเล่าให้ ในเวลาต่อไป เมื่อมีความทราบเกล้าเจ้า  
รัฐกิจอันสำคัญที่สำคัญของ เพศที่ ตรง กันข้าม อย่างแจ่มแจ้งถึงความสำคัญของ ความรู้ สัก  
เสียด้วย ถ้าการสั่งสอนเช่นนี้ทำได้ ทำเหมาะ ในเรื่องการสืบพันธุ์ ได้แนะนำสั่งสอนตาม  
แก่กาลเทศะแล้ว จะทำให้ยังเกิดความรั  
ลึกซึ้งใน ตนเอง และ ความ เข้าอก เข้าใจกัน  
ในระหว่างทั้งสองเพศซึ่งกัน ซึ่งจะเป็นคุณ  
ประโยชน์แก่ตนเองตลอดชีวิต

เมื่ออายุอยู่ในวัยหนุ่มสาว ขณะที่มีความ  
กึกของหนุ่มมุ่งเข้าสู่การแต่งงาน การมีเรือน  
ซึ่งจะต้องแยกออกจาก ความ ย่าง ของ บิดา  
มารดาแล้ว ก็จะต้องเรียนรู้ ถึงโรคที่ติด  
ต่อกันได้ ทาง พันธุกรรม และ การ ของ กันโรค  
ภัยไข้เจ็บทั่วไป

มีความทราบทุกคนทั่ว ความใคร่ครอง รอย  
คอยยอมพยายามกระทำโดยเต็มความสามารถ  
เพื่อให้ความสุขแก่บุตรของตนทั้ง ในเวลาและ

อันจะยังเกิดผลต่อความผาสุกและ  
สวัสดิภาพของ มนุษย์ชาติได้แน่นอนแล้ว ก็คง  
จะอยาก ช่วยเหลือ เพื่อ อบรม ความ ประพฤติ  
ของเด็กในทางนี้มากขึ้นเป็นแน่ ด้วยเหตุ  
ว่าเป็นหน้าที่โดย ฉะเพาะของ บิดามารดา ที่จะ  
ต้องทำการ อบรม บุตร ในเรื่องสืบพันธุ์ ฉะนั้น  
บิดามารดาผู้ อ่อน ความรู้ ใน เรื่อง นี้ จึงต้อง  
ชวนช่วยเพื่อหาวิชาอัน สักตนเสมอ สำหรับ  
บุคคลที่ยังไม่มีบุตร ควรเริ่มศึกษาในเรื่อง  
นี้เสียก่อนเวลาจำเป็น คือก่อนเวลาที่มีบุตร  
ก็จะเป็นการเตรียมตัวอันถูกต้อง และมีเวลา  
นานพอ





๑๓๒๘

# วิสาขมาส

ของ

นางสาวแฝง พุทธรักษ์

เคยเห็นไขท่อนเล็กน้อยที่ใช้จุดไฟไม่ได้  
แล้ว ควรจะเก็บสะสมไว้มาก ๆ แล้วเคียวกับ  
น้ำมันสน ใช้ชักพันทเป็นรอยได้เช่นกัน

จุดไม้กอกเก่า ๆ ไม่ควรทิ้ง ใช้แตะทราย  
อย่างละเอียดจนทั่วหรือชั้นจะสะอาดหมดจดก็  
หรือจะใช้ปูนน้ำมันสน อุดรูหนูก็เหมือนกัน

เครื่องไม้ที่ทำด้วยสีขาว มักจะเขียนเปรอะ  
ได้ง่าย ๆ จึงชำระล้างด้วยน้ำที่ผสมกับหัวหอม  
จนเกลี้ยง จะขาวสะอาดก็อย่างเก่า

ถ้าหมิ่น เช็ดถูพรมน้ำมัน ที่ปูพื้น ด้วย น้ำ  
สระบ่ออื่น ๆ สะสมกับน้ำท่า อย่างละเท่า ๆ กัน  
จะทำให้พรมนั้นทนทานกว่าปกติ

ผ้าน้ำมัน ที่ปูโต๊ะวางอาหาร มักจะแตก  
เปื้อนรอยร้าวในเมื่อใช้ไปนาน ๆ ควรขึงกัน  
เสียก่อน คือผสมน้ำส้ม ๓ ส่วน กับ น้ำมัน  
ดินซีก ๒ ส่วน บรรจุใส่ขวดไว้ หมั่นทาบ่อย ๆ  
จะขึงกันได้ดี

ด้วยขามที่เป็นมัน จึงหยดแอมโมเนียลง  
ในน้ำที่ล้างสักเล็กน้อย จะล้างง่ายกว่าถูสะบู  
มาก

ผ้าที่กำมะหยี่ ที่มียอยยิบ และรอยย่น จึง  
เอาตรึงรอยยิบ และย่นนั้น เปื้อนน้ำร้อน เดินไป



พ.ศ. ๒๔๗๑

วิชานาฏ

เล่นมาให้ทั่ว เนื้อหากำมะหยี่นั้น จะเรียบ  
อย่างเดิม แต่ต้อง ระวังถึงทางด้านหลัง จึง  
ระมัด

แบบรองเท้าได้ จะทำให้รองเท้านั้นเสีย ควร  
ใช้ กระดาษฟาง หรือผ้าอ้อมให้แน่น จะทำให้  
รองเท้านั้นหายชื้น และเมื่อหายแล้วจะอ่อน  
นุ่ม ทั้งเดิม

๐ ๐ ๐

ถ้าจะข้อมแห้วให้เป็นสีน้ำเงิน รัชกาล  
ที่จะข้อมให้สีระอาคก็เสียก่อน แล้วแช่ลงใน  
น้ำที่ผสมสีนั้น และรีบเอาขึ้นผึ่งโดยเร็ว และ  
เอาไปแช่ผสมกับ น้ำ และใส่ กรดกำมะถัน  
เล็กน้อย จึงเอาแห้วที่จะข้อมนั้นใส่ลงในน้ำ  
ที่ผสมไว้ แล้วเอาขึ้นผึ่งให้แห้ง ส่วนน้ำผสม  
มีอีกครึ่งหนึ่ง คือ คั้นครามหนัก ๑ ปอนด์  
โยแค ๒ ปอนด์ สารส้ม ๑ ปอนด์ น้ำสะอาด  
๑ แกลลอน เมื่อน้ำผสมนั้นอุ่นพอควรต้องการ  
แล้วจึงเอาแห้ว ที่ข้อมสีไว้นั้น คั้นมะรคนกับน้ำ  
ผสมนั้น จนมีสีน้ำเงินสดตามความต้องการ

๐ ๐ ๐

ถ้าเหล้าไวน์ หยกเข็มน ฝาลินิน ของ ท่าน  
จงรีบใช้เกลี่ยบน ไรบลงที่รอยเข็มนในขณะที่ยัง  
ไม่แห้ง แล้วจึงซักน้ำ หรือจะถู หรือแช่ด้วย  
น้ำนมคั้นที่เคี่ยวก็ได้

๐ ๐ ๐

รองเท้าที่ยังเย็บหรือขึ้น ไม่ควรเอาไม้

วิธีที่จะทำยาสำหรับทารองเท้าเพื่อยืดกัน  
มิให้น้ำซึมเข้าไปในรองเท้า คือ เอาน้ำมัน  
ลินชัก ๑ ปอนด์ น้ำมันสนหรือการบูน ๑/๔ ปอนด์  
ขี้ผึ้ง ๑/๔ ปอนด์ หินชะนวน ๑ ปอนด์ ผสม  
รวมกันแล้วใส่ภาชนะที่งัดไฟที่อ่อน ๆ เคี่ยวให้  
เข้ากัน แล้วจึงทาหนังให้ทั่ว แต่ก่อนที่จะทา  
ควรเอารองเท้าขึ้นผึ่งแดดให้ร้อนเสียก่อน ยา  
จะซึมเข้าไปได้

๐ ๐ ๐

ถ้าเอาน้ำที่อุ่น ๆ ผสมกับโยแค ๑ ช้อน  
โต๊ะ และแอมโมเนียเล็กน้อย ถูตามพรมเก่า ๆ  
จะทำให้สีของพรมสดขึ้นกว่าเดิมว่าเก่าอีกมาก

๐ ๐ ๐

ลูกไม้ อย่างใด ควร ซัก ด้วยน้ำนม ที่ใส ๆ  
ดีกว่าซักด้วยน้ำท่ามาก และอย่าใช้เคียว  
ใช้ ซัก ด้วย เข็ม หรือ ขวัก แก้วกลม แล้ว ตาก  
ให้แห้ง







ในการแข่งม้าคราวหนึ่งคุณบัวมีโอกาส  
ถูกรางวัลมาได้เงินห้าหมื่นบาทของທၢၢ်တၢ်တၢ်  
นำผลลากที่ชื้อไปขึ้นเงิน เจ้าหน้าที่ยจ่ายเงิน  
ให้คุณบัว ๓๐๐ บาท เมื่อได้รับเงินแล้วแทนที่  
คุณบัวจะกลับออกมา ยังคงยืนบนขบวนรถอยู่  
ดูคนที่นั่งอย่างเอาใจใส่ เจ้าหน้าที่ยจ่ายเงินจึง

ถามว่า “คุณกลัวผมโกงหรือ?”

คุณบัว “มิได้ ผมต้องการตรวจให้แน่ใจว่า  
ขบวนรถที่ผมให้คุณเมื่อสักครู่ ไม่มี  
ปะปนอยู่ในจำนวนเลย...”

“ตัวครับ” เสียงคนตรวจตั๋วรถไฟร้อง  
บอกชายผู้ที่นั่งข้างนั้นเหมือนอยู่ในรถชั้นสอง

อันว่าสภาพรถยนต์นั้นเป็นผู้ได้รับตั๋วอนุญาต  
พิเศษสำหรับโดยสาร นิสัยของเธอเป็นคน  
หยิ่ง มักจะเข้าใจว่าเธอเป็นคนขี้บ่นว่า มี

คนรู้จักมากหน้าหลายตา

“หน้ากันเป็นตั๋วได้หรือไหม?” เธอพูด  
สำแดงความโง่โง่ตามเคย

ผู้ตรวจตั๋ว “ประธานไทย ผมได้รักษาสั่ง  
ให้มาขึ้นเพื่อให้นายตัวทุกใบที่อยู่ใน  
ขบวนรถขบวนนี้”

“แน่เชียว พ่อฉันนะ เมื่อคราวไฟไหม้  
แกนอนหลับอยู่ชั้นบน พอรู้สึกขึ้นดี  
ไฟไหม้ บัดนี้ทางออกหมดแล้ว...”

“แล้วหนีออกทางไหนล่ะ?”  
“ตาม แก่งด้านแฉกความมืดออกทาง  
หน้าข้างแล้วลงทางที่หน้าผาชีวิตะ”

“โกหก ข้าไม่เชื่อ”

“ทำไม?”

“พ่อเฒ่าตัวเล็ก ดังกับเจ้าชายของท้องถิ่น



พ.ศ. ๒๔๗๑

สารเชษม

“ได้เข้าหรือ?”

ชายหนุ่ม “ขอพี่สนใจสักครึ่งละนะน้องรัก”

หญิงสาว “อ้อ! ไม่ได้หรอกค่ะ คิดมันต้อง

สงวน แก้มไว้ละเพราะพี่ที่มีสัทธ

โดยแก้เท่านั้น”

เสียงเด็กอายุ ๕ - ๖ ขวบผู้หนึ่งซึ่งเล่นอยู่

ใกล้ ๆ จึงขึ้นว่า

“คุณพี่ หมายถึง คนที่มาเมื่อคืน

วันพุธหรือวันเสาร์ อ้อ”

“บวแต่ไม่บรรทัก อันหนึ่ง คอด้วยอิฐ

แผ่นนี้”

นายตำรวจ “การที่ หล่อน ทำเพลิงไหม้บ้าน

นาย ของ หล่อน ครั้งนี้ ตามทาง

สันนิษฐาน ไม่ปรากฏ ว่าเพราะ

ความเลินเล่อ”

หญิงสาว “จริงค่ะ”

นายตำรวจ “แปลว่าหล่อนทำด้วยความตั้งใจ

ฉะฉานหรือ?”

หญิงสาว “ค่ะ”

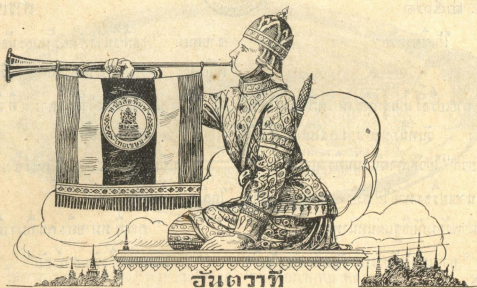
นายตำรวจ “เพราะเหตุไร?”

หญิงสาว “เพราะ คิดมัน ต้อง การ คุก ความ

สามารถของคุกรัก โดยที่เขาเป็น

คนก็ยเฟลิ่งค่ะ”

นนทุกซ์



## อันตราทิ

ข้าพเจ้าผู้ มานามอยู่ข้างท้าย ได้ถูกยดโลก  
ให้เป็น ผู้เขียน ข้อความ ที่ จั่วหน้าไว้ ข้างต้น  
สำหรับเดือนนี้ ข้าพเจ้าจะเป็นใคร? มาจาก  
ไหน? มีรูปพรรณสัณฐานอย่างไร? และ  
อะไร ---- ฯลฯ? ค่ะไปนั้น เชื่อว่าท่าน  
ผู้อ่านไทย มาก คงยังไม่เคยรู้จัก เพราะ  
ข้าพเจ้าพึ่งย่างเหยียบเข้ามาร่วม กรณียกิจใน  
สำนักงานไทยเชมเมื่อไม่สัปดาห์มานี้เอง แต่  
พอเริ่มทำงานได้สักหน่อยก็ต้องถูกบรรณาธิการ  
ออกปาก แกลมยักยักให้ออกฉลากที่เกี่ยว

ตัวละครใหม่ย่อมไม่เจนกับเวที เมื่อเป็น  
เช่นนั้น ขบตาทุกที่ แสง ก็ย่อมจะมีเงาเช่นข้าง  
ในบางขณะฉนั้นใด ข้าพเจ้าก็คงจะมีอันเป็น  
ฉนั้นนั้นข้าง ในคราวนี้ แต่หวังด้วยความกรุณา

ว่าท่านผู้อ่านคงเห็นใจ .

เดือนนี้ ไทยเชมได้พยายาม เร่งมือ จน  
หนังสือได้ถึงมือท่าน เร็วกว่า ๒ - ๓ เดือนที่  
แล้วมา และต่อไปคงจะถึงใจว่า พยายามจะ  
ให้ได้ออกทันกำหนด และจะให้คงความเร็ว  
ไวเช่นนั้นเสมอ หากไม่มีเหตุอันเหลือความ  
สามารถ.

ในคืนนี้ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ  
นราธิปประพันธ์พงศ์ ได้ทรงพระกรุณาพิเศษ  
โดยทรงพระนิพนธ์ประทานแก่หนังสือไทยเชม  
ถึงสามเดือนติด ๆ กัน และยังมีพระนิพนธ์  
แยกเล่มอีก ๆ อีก แต่ละเรื่องล้วนเป็นชิ้นเอก  
ของไทยเชมทั้งหมด นั้นนี้ นับว่า พระองค์ทรงมี  
พระเดชพระคุณแก่คณะอยู่เป็นอย่างยิ่ง คณะ



พ.ศ. ๒๔๗๑

อินทวาทิ

รู้สึกเต็มคันทันในพระกรุณาอยู่เสมอ.

ท่านเสด็จยุโรปและนาคะประทับไว้  
กรุณาให้เรื่องลัทธิลัทธิมาซึ่งลงพิมพ์ในเกื่อนนี้  
นับว่า เป็น ชิ้น สำคัญ เรื่องหนึ่ง ของไทยเขมม  
อันเกี่ยวแก่ทางวรรณคดี ภาพประกอบโดยมาก  
ก็อยากจะเขียนให้ทราบว่า เป็นภาพที่แปลก  
และทำได้โดยยาก ที่ท่านเจ้าของได้ยุดสำคัญ  
พยายามค้นคว้ามาให้ ก็นับว่าเป็นความกรุณา  
ของท่าน แก่คณะไทยเขมม มิใช่น้อย.

เรื่องพระพรหมของท่าน อ. น. ก. คราวนี้  
เกี่ยว แก่ ความรู้ เบื้องต้นใน ทางไสยศาสตร์  
สำหรับ ท่าน ผู้นี้ เห็น จะไม่ จำเป็น ต้อง กล่าว  
กระมังว่า เรื่องของท่านย่อมเต็มไปด้วยความ  
ซ้ำและซับซ้อนในทวี พร้อมด้วยสาระประ โยชน  
อยู่เสมอ.

คุณ ร. ยอดทัญ น เป็น ข้อใหม่ของคุณ  
ไทยเขมม ได้ กรุณา ส่ง อัครนาคะถา คำ  
ประพันธ์มาให้ เป็นครั้งแรกที่ได้ มีเรื่อง ของ  
ท่าน ผู้นี้ ใน หน้ากระดาษไทยเขมม เรื่องนี้  
ทราบว่าท่านเจ้าของได้ ร้อยกรองไว้แต่เมื่อครั้ง  
อุปสมบท จากที่ฉะฉานร้อยแก้วของเจ้าคุณ  
อุบาล์คุณูปมาจารย์ ผู้เป็นพระอุปัชฌายะ เป็น  
เรื่อง ที่ แนะนำ อุปสัมปทาเปชยุดคฤ และ นวก  
ภิกษุ เกี่ยวกับขรรคมปฏิกิริยา คณะเห็นเหมาะแก่

เทศกาลเข้าพรรษา ซึ่งเป็นสมัยที่กุลบุตรจะ  
บรรพชา และอุปสมบทในพระพุทธศาสนา จึง  
รับนำลงในเกื่อนนี้ และหวังว่า สำหรับ คุณ  
ร. ยอดทัญ กับไทยเขมม คงจะมีความสัมพันธ์  
กันต่อไป คณะขอขอบใจเป็นอย่างมากด้วย

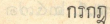
มุสตาฟฟาเจ้าเส้นที่ ซึ่ง ช. บุญใหญ่ปลัดม  
ได้แปลและเรียบเรียงจากต้นฉบับของ อิชเม็ก  
ดัยคัลลาห์ ผู้แต่งเรื่องนี้ในภาคของกฤษ เรา  
เข้าใจว่าเป็นคนเกี่ยวกับผู้กำลังมีชื่ออยู่ใน  
พระมหานครเวลานั้น คงเป็นผู้ที่ผูกพันประกอบ

ภาพในภาพยนตร์เรื่อง ช้าง นั้นเอง  
เข้าว่าไว้ ชื่อเรื่อง ของ อ. เสนอพงษ์  
พึ่งแต่ชื่อที่ชอชยกลเสียแล้ว เมื่ออ่านจะรู้สึก  
คล้าย ๆ ได้กับละครนอก เรื่องสังข์ทอง ตอน  
เลิกลูก และจะได้มีความชื่นชมเมื่ออ่านจบ  
คล้ายกับตอนใด.

เรื่องเคราะห์กรรมของนายแก้ว โศกนิท  
เรื่องเทววิทยกนิค ของ ส. กาญจนหุต ขำ ๆ เรื่อง  
กลดหน้าหนังสือ ของสุวรรณมานพโลกโสม เกี่ยว  
กับราชสำนัก ฝรั่งเศสในโบราณ สมัย เรื่อง  
นิยายคำผาค ของ ชาวนิทกถิก ก็ขึ้นไม่ใช่น้อย

สรุปความว่า เกื่อนนี้ มีเรื่อง ที่ ชวนอ่าน  
ตลอดทั้งเล่ม และขอเรียนให้ทราบล่วงหน้าว่า  
ในเกื่อนหน้าจะมีเรื่องของท่านผู้เคยมีคุณชอช





แพทย์ อันเป็นประโยชน์แก่ประชาชน และ  
เป็นที่สนใจแก่แพทย์ คำจารึกบวระ ๓ บาท  
สำนักงานโรงพยาบาลศิริราช

นายเฉลิมวุฒิ ไชยจิต ให้หนังสือชุด  
เฉลิมวุฒิ ๑ เล่ม ทั้งสองหนังสือหน้าปกงาม  
เรื่องชวนอ่าน มีขายทั่วไปตามร้านขาย  
หนังสือ

กรมสาธารณสุขให้รายงานกรมสาธารณสุข  
ประจำพุทธศักราช ๒๕๐๗ ๓ เล่ม

นายจอม กำทำคม ให้หนังสือกับมิชชันนารี  
ภาค ๓ ตอนต้น ๓ เล่ม เป็นคำกราบขอเข้า  
มณฑลนครราชสีมาขอตั้งโรงเรียนเข้าด้วยลูกศิษย์

คณะใคร่บวแล้วด้วย ความชอบบุญคุณ  
เป็นอย่างยิ่ง.

ศุภ



๙ ไทยเขษม

เดชภ

ลัมภฤต

บทที่สาม ไข ๑๒๓ ถึง ๑๖๔

## แก้คำผิดในบทที่สอง

| หน้า | บรรทัด      | คำว่า             | แก้เป็น  |
|------|-------------|-------------------|----------|
| ๔๖   | ๓๓          | อยู่หน้า          | อยู่หลัง |
| ๕๓   | ๔ (นับขึ้น) | หวัรวิสุ          | หวัรวิสุ |
| ๖๓   | ๑๒          | สี่ทศร (๑๖๐๐)     | สี่ทศร   |
| ๖๓   | ๕           | มยุรี (ทั้ง ๓ คำ) | มยุรี    |
| ๖๖   | ๓๕          | จตุวาริ           | จตุวาริ  |
| ๖๗   | ๓๗          | มยุรยา            | มยุรยา   |
| ๖๘   | ๒           | เอกสโย            | เอกสโย   |
| ๖๖   | ๓๗          | จตุรณาม           | จตุรณาม  |
| ๗๒   | ๓ (นับขึ้น) | อักษร             | พยางค์   |

### คำแก้ตัว

การที่ข้าพเจ้าพูดแก้ตัวต่อไปนี้ จะหลุดหรือไม่หลุดก็ตามที่ ข้าพเจ้าขอแก้ตัวจนได้. บทที่หนึ่งของข้าพเจ้าออกเมื่อเดือน กรกฎาคม, เดือนสิงหาคมไม่ออก เพื่อพิกให้ท่านผู้ต้อง การสำเหนียกไวยากรณ จะมีเวลาทบทวนนาน ๆ. บทที่สอง จึงมาออกเขาเดือน กันยายน: เป็นอันรู้กันในระหว่างคุณบรรณาธิการกับข้าพเจ้า ว่าจักออกเดือนเว้นเดือนหรือสองเดือนต่อครั้ง. ตุลาคมคงเว้นตามเคย, พฤศจิกายนต้องออกตามกำหนด, แต่ไม่ได้ออก ติดด้วยท่านผู้มีชื่อนั้น ๆ ในคณะไทยเชมมนเอง ขอแรงให้อ่านค้นร่างเรื่องต่าง ๆ ของท่าน แต่ละเรื่องเร่งเร่งงานนี้, เลียบหมดเวลาทั้งเดือน. ธันวาคมควรได้ออก, คุณบรรณาธิการเกิดจะเล่นละครคนแล้วเก็บยศเข้ามา, ข้าพเจ้าพลอยติดหลังเท้าเข้าไปด้วย หมดเวลาด้วยการซ้อมการสนก. พอเข้าเขตตุลาคม ก็ตั้งหน้าตั้งตาจำโดยไม่แยแสต่ออะไร ๆ หมด, จึงเสียดคนที่สามได้ ในเดือน กุมภาพันธ์ ศกก่อน ต่อมาก็ติดโน้นติดนี้ในไทยเชมมนเอง ลงท้ายจึงมาออกได้คือ มิถุนายน. เกือบตาย!

โศดะวิฬ



พ.ศ. ๒๔๗๑

แผนก ตักกฤต

# ลัทธิกฤตเทียบมคธ

## บทที่สาม

มคธ

ตักกฤต

น อนุตฺถิกเช น สมฺมทฺมชฺเฌ

ในวานตฺริกเย น สมฺมทฺมชฺเฌ

น ปพฺพทณํ วิวํ ปฺริยสฺส ฯ

น ปฺรวตณํ วิวํ ปฺริยสฺส ฯ

น วิชฺชเต โส ชคตฺติยฺสเทโส

น วิทฺธเต ปฏฺติวิปฺรเทศํ

ยตฺตฺร จิตฺตํ นปฺปสฺสเทถ มจฺจุ ฯ

ยตฺตฺร สฺสฺสิตํ น ปฺรสฺสเทถ มจฺจุตฺตฺร ॥

แปล

มจฺจุตฺตฺร จะไม่พึงครอบงำ ซึ่งบุคคลผู้อยู่บนฟ้า หามิได้, ซึ่งผู้อยู่กลางทะเล ก็หามิได้, ซึ่งผู้อยู่เข้าไปอยู่ชอกเขา ก็หามิได้. เพราะย่อมไม่มีดินแดน ที่บุคคลอยู่แล้ว มจฺจุตฺตฺร จะไม่พึงครอบงำได้.

แสดงบท

ในวานตฺริกเย; น + เฌ (๒๗); °ว + อนุตฺริกเย (๒๐)

อนุตฺริกเย; สฺยํมํ เอก, แห่งคัพพํ อนุตฺริกเย ยํ, จากตาม เทว (๔๔),

(วิ. อนุตฺร ฤคยาติ นกฺษตฺรณฺดฺยสฺย) อนุตฺริกเย = ประเทศที่มีดวงดาวในระวาง

สมฺมทฺมชฺเฌ; สฺยํมํ เอก, แห่งคัพพํ สมฺมทฺมชฺเฌ มฺยํจฺจุตฺตฺรยฺสสมาส,

นยํ, จากตาม ผล (๘๒)

ปฺรวตณํ; มฺยํจฺจุ พฺหุ, แห่งคัพพํ ปฺรวต ยํ, จากตาม เทว (๔๔),

(ปฺรวตณาม, แปลง ม เป็น อนุสฺวาร (๓๐ ก)

วิวํ; ทวฺติยา เอก, แห่งคัพพํ วิว ยํ, หรือ นยํ,

วิวม, แปลง ม เป็น อนุสฺวาร (๓๐ ก)

ปฺริยสฺส; อพิยกริยา คุณาทิยํจฺจุ เป็น ย (จักกล่าวในบทหลัง),





ปร - วิศ เข้าไป ราชกุมาร ๖ ศก. (๑๕๕)  
 วิชเย; วรุตมานา (ลัญ ๓๓๘), ราชกุมาร เขก, ประณม,  
 วิช ประสพ ราชกุมาร ๖ ศก. (๑๕๕), ธรรมวาท, ย บั๊จย.  
 ปฤติวิปฺรเทศ; ประณมา เขก, แห่ง สัปตมัตตปุรุษสมาส, แจกตามแบบ เทว (๔๔),  
 เชา อสุ เปน โอ (๓๔ ก)  
 ยทว; ยท ศัพท์ ประกอบด้วย อพยยบั๊จย.  
 สุตติ; สุตตา ราช (ตั้งอยู่) หมวด ๓ ฎ (๖๐), ท บั๊จยใน อนพยยกฤตอติ,  
 ทวิติยารวิภคิ, สุตติ, วิเศษณะของ (ปฤคตม)  
 น; นิยาค ยอกประคิเยช  
 ปรสเทก; วิวิธิง (สัปตมัตต ๓๒๓ ข), ราชกุมาร, เขก, ประณม,  
 ปร + สห (ข่มเหง) ราชกุมาร ๓ ฎ (๖๐), ราชกุมาร ใช้แต่ใน ราชกุมาร.  
 มฤคย; ประณมา เขก, แห่งศัพท์ มฤคย, แจกตามแบบ ฐาน (๔๘)

## สนธิ

ว่าด้วย น

(๑๒๓) นวรัตน์ ต้องลบเสียเมื่ออยู่หน้าวิภคิ และบั๊จยอนันตกันด้วยพยัญชนะ.  
 สำหรับที่อยู่หน้าวิภคิได้กล่าวแล้วในข้อ ๕๐ ข. สำหรับที่อยู่หน้าบั๊จย เช่น —  
 ยวน + ทว เปน ยวทว ความเพนหนุ่ม (คือ ทวบั๊จยใน ราชกุมารวิภคิ มคธ).  
 สุวามิน + วท เปน สุวามินท (อพยยบั๊จย) เหมือนนายน.  
 แต่ ราชกุมาร ยกเว้น ในอรรถแห่ง ผู้มีพระราชภักิ (คือ วนท บั๊จยใน ทตสัถติมคธ).  
 อททว 'ผู้มีน้ำมาก' คือ ทะเล, ก็ยกเว้นเหมือน ราชกุมาร.  
 (ก) น สุกขา ต้องลบเสียเมื่ออยู่หน้าวิภคิ อนันตกันด้วยพยัญชนะ (เว้นแต่  
 นาสิกย และ อรรถสระ) ซึ่งไม่มีเครื่องหมาย ป. (อันจะกล่าวในบทต่อไป), เช่น —



พ.ศ. ๒๔๗๑

แผนก สัทกฤต

หน. ขากุ (ฆ่า) + ทส. วรรตมานา ปรสไม ทวิ ประถม เป็น ทดส.  
เขาทั้งสองย่อมฆ่า.

(ข) กุเคยักัน, ศัพท<sup>๕</sup>มี น. การันต์ เป็น ยทเยงกัน (หรือ ยทอน ๆ นอกจาก  
ยทหลัง) ของสมาส, แม้เป็น ยทหน้าซึ่งมียทหลังขึ้นต้นด้วย สระ, ก็ลง น. เสีย เช่น —

ราชน ปรุช เป็น ราชปรุช ปรุช ของ พระราชา

ราชน อินทร ,, ราชอินทร จอมพล

สวามิน ฆรวณ ,, สวามิฆรวณ เพื่อนาย

(ค) น (นาสิก) มีใช้สุตศัพท<sup>๕</sup>, มี ตาลุช นำหน้า, แปลงเป็น ตาลุช (นาสิก)  
เหมือนกัน, เช่น —

ยา + นา = ยานา คำอันชวน

ยช + น = ยชณ การบูชา

และความที่ ราชน เป็น ราชณ (พระราชัน) ก็โดยนัยนี้.

(๑๒๔) ในสมาสยท (คือในคำเกี่ยว), น. อันมิใช่สุตศัพท<sup>๕</sup> ต้องแปลงเป็น ณ.  
คือ ที่กล่าวแล้วโดยพิสดารในข้อ ๑๑, มีในสูตรปาณินิ ๒ แห่งว่า รมายัว โณ น.  
สมาสยท : 'แต่หน้าแห่ง ร (รวมทั้ง ฤ ฤ) และ ม, เขา น เป็น ณ ในสมาสยท.'  
อฏฺฐกฺปฺวางฺนํมุขฺยวาย 'อี : 'แม้ในที่ที่มีตัวขึ้นเป็น ธฺว (สระ, อรรธสระ ย ว ว,  
และ ห), และ ก (กวรรค), และ ป (ปวรรค), และ ขา (ขาอุปสรรค),  
และ นม (อนฺสวร).'

แต่มียกเว้น คือ อาจารย์ยาน<sup>๕</sup> เมียอาจารย์.

### สังเกต

การแปลง ทัณช เป็น มุทช เช่นนี้ เวียกตามบัญญัติแห่งคัมภีร์ ปราศิศาษะว่า นติ.

๑ คำนี้ พราหมณ์ สัพพหิมณ ศาสทวิ แห่งราชบัณฑิตยสภา ไม่ยอมยกเว้น,  
คงยืนยันต้องเป็น อาจารย์ยาน.



(ก) น ช้อนสองตัว, เมื่อตามหลัง มกษช, ก็แปลเป็น ฉ ทั้งหมด, เช่น  
วิษณณ.

(ข) น แห่งบทท้ายสมาส, บางทีก็แปลง, เช่น —

|         |           |           |             |
|---------|-----------|-----------|-------------|
| ขรณส    | มีมุกแหลม | จรุณาสีกา | แส้หนึ่ง    |
| สรวนามน | สรวพนาม   | สรวรรคณท  | หรือ — นท   |
| วณนาคน  | ตันไม้    | คิวิณท    | „ — นท      |
| อามรวณ  | ย้ายม่วง  | สรวาทุณ   | วันทั้งสิ้น |

(ค) ถ้าบทหน้าสมาสมีที่สุกเป็น ย, และบทหลังเป็น นามกฤตมี น (เช่นแปลง  
จาก ย ยัจริย), น นั้นไม่แปลงเป็น ฉ เลย, เช่น นิยุปาน, ทุยุปาน, ยชยุปาน.

(ฅ) ถ้าบทหลังสมาสมีกัณฐช หรือเป็นศัพท์มีพยางค์เดียว, ต้องทำ 'นท' คือ  
แปลง น เป็น ฉ, เช่น —

สรวรรคามีณ, ทริกามีณ, (ทั้งสองนี้ บทหลังมี กัณฐช), กัณฐิโยณ (บทหลังมี  
พยางค์เดียว).

เว้นไว้แต่ในสมาสซึ่งมี อคุนิ เป็นบทหลัง, เช่น ศราคคุนิ.

(๑๒๕) เมื่อมีอุปสรรคเหล่านี้อยู่หน้า คือ อนทร, นิรุ (แปลงจาก นิส),  
ปรว, ปริ, ปฺร, และ ทฺร (แปลงจาก ทฺล) ต้องทำ 'นท' คือแปลง น ต้นธาตุ  
เป็น ฉ ทั้งสิ้น (กัณฐะเหล่านี้ ในคัมภีร์ธาตุปราชู จึงเลยเขียนเป็น ฉ เล็กทีเดียว), เช่น —

|        |                 |         |                |
|--------|-----------------|---------|----------------|
| ปรณมท  | เขาย่อมไหว,     | อนทรณยท | เขาย่อมนำเข้า, |
| นิรุณท | เขาย่อมขยับออก, | ปรวณท   | เขาย่อมขับไป,  |
| ปรณย   | การแนะนำ,       | ปรณายก  | ผู้นำ,         |
| ปรณาท  | รอบนอก.         |         |                |

(ก) แต่ในธาตุต่อไบนี น ไม่แปลงเลย, ฉะนั้น ในธาตุปราชู จึงคงเขียน น ไว้ :  
นฤท รว, นนท ยินท, นรท คำราม, นกท ฆ่า,



พ.ศ. ๒๔๗๑

แผนก สัทสัท

นญ<sup>๑</sup> แทนว่า, นาถ วอน, นาช วอน, นญา น้า.

(ข) ในชาติว่า นค<sup>๑</sup> นิยหาย, การแปลง น<sup>๑</sup> เป็น ฉ<sup>๑</sup> เพราะเมื่อ ศ<sup>๑</sup> ไม่แปลงเป็น ช<sup>๑</sup>, เช่น ปุรณศยติ, ปวิณศยติ. แต่ ปุรณนญ<sup>๑</sup>, ปวิณนญ<sup>๑</sup>.

(ค) ชาติว่า ทน<sup>๑</sup> ฆ่า, แปลง น<sup>๑</sup> เป็น ฉ<sup>๑</sup> เหมือนกัน, ยกเว้นเมื่อ ท<sup>๑</sup> แปลงเป็น ช<sup>๑</sup>, เช่น ปุรทณยเต, ปุรทณน. แต่ ปุรทณนคิ. บางคราวแปลงเป็น น<sup>๑</sup> เมื่อมี ม<sup>๑</sup> หรือ ว<sup>๑</sup> ตามหลัง, เช่น ปุรทณมิ หรือ ปุรทณมิ.

(ง) เมื่อ นิ<sup>๑</sup> อยู่สระก แทรกเข้าในระหว่างสระก (พวกที่กล่าวไว้ในต้นข้อ) และชาติ, นิ<sup>๑</sup> นั้นแปลงเป็น ฉิ ในชาติเหล่านี้ คือ กก, นก, ปก, ปก, มา, เม, โส, หน, ยา, วา, ทรา, ปสา, วป, วห, ศม, จิ, ทิห. ในชาติอื่น ๆ เกือบหมด บางคราวก็แปลง, เช่น ปุรนิณกคิ หรือ ปุรฉิณกคิ.

(ง) เมื่อหลังสระกอันมี ร<sup>๑</sup>, น<sup>๑</sup> ย้าย (เช่นที่แปลงจาก ย<sup>๑</sup>) ก็แปลงเป็น ฉ<sup>๑</sup>, เว้นไว้แต่เหตุรูปหรือรูปอื่น ซึ่งบางทีก็คงไว้, เช่น ปุรโกปน หรือ ปุรโกปน, ปุรยาปน หรือ ปุรยาปน.

ในคำ ปุรวปน, ปุรมงคน, ปุรกมปน, ปุรกมน, ปุรงาน ฯลฯ, ไม่แปลงเป็น ฉ<sup>๑</sup> เลย.

ในชาติ อนุ หายใจ, ที่สัทชาติคงแปลงเป็น ฉ<sup>๑</sup>, เช่น ปุราณ, ปราณ, ซึ่งประกอบ ขทกวิยาเป็น ปุราณฉิ เขาย่อมหายใจ. ในเหตุรูป อิตยค<sup>๑</sup> ทำเป็นมทชชะ ทั้ง ๒ ตัว คือ ปุราณฉิ; เหมือนกับกริยาปวารณา (ข้อ ๑๐ ข) แห่ง ปราณ<sup>๑</sup> ซึ่งเป็น ปุราณฉิฉิ (เขาย่อมปวารณาจะหายใจ). ในวิธีนี้ น<sup>๑</sup> ที่สัท (คือตัวสระก) จะแปลงเป็น ฉ<sup>๑</sup> ก็ได้เมื่ออยู่ท้ายคำ, เหมือนใน ปุราณ, ปราณ, ซึ่งทำจากชาติ อนุ: แต่สำหรับชาติ อนุ โดยตรงเท่านั้น, ในที่อื่นไม่แปลง น<sup>๑</sup> ที่สัทคำเลย (ข้อ ๑๐ ข). เมื่อ ร<sup>๑</sup> แยกห่างจาก น<sup>๑</sup> ในชาติ อนุ โดยมีพยัญชนะอื่นคั่น, จะไม่แปลง น<sup>๑</sup> เป็น ฉ<sup>๑</sup>.

๑ บางมติ ชาติค<sup>๑</sup> ญ (มทชชะ) อยู่ใต้ เพราะอยู่ในชาติหมวด ๑๐ (จุ.), ในความตก.





ไทยเขมม

มิดูณ

ก็ได้, เช่น ปรุณิทิ.

ว่าด้วย ม

(๑๒๖) ม อยู่หน้าพยัญชนะ กล่าวแล้วในข้อ ๓๐

(ก) ม สุกขาต แปลงเป็น น หรือ ญ เมื่ออยู่หน้าตัววิภคิกิริยาอันขึ้น  
ต้นด้วยพยัญชนะ เว้นแต่ ย ว ล ฎ เช่น—

ชงฺคมฺ + มิ = ชงฺคนมิ,

จกฺษมฺ + วเห = จกฺษณวเห (ข้อ ๓๐)

(ข) เว้นแต่ ม สุกขาต ซึ่งถ้าไม่ลบ ก็แปลงเป็นอนสุवार หน้าตัววิภคิกิริยา  
ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ อสุม และ หุ, แต่ไม่แปลง เมื่ออยู่หน้าอรรหสระ, เช่น—

ยมฺ + สยฺติ = ยํสยฺติ เขาจักรัง (ซึ่งผู้อื่น)

คมฺ + ย = คมฺย อันเขาพังดง (อยู่หน้าอรรหสระ)

นมฺ + ร (ซึ่งย อนพยยกฤต) = นมฺร ผู้โน้ม, ซึ่งอ.

สมฺ + ราชฺ = สมฺราชา พระราชา

(ค) นำจะสังเกตไว้ว่า อนสุवार เป็นเครื่องหมายนาสิกยแห่งอสุมและ หุ; และ  
อนสุवारโดยแท้จะต้องอยู่หน้าอักษรเหล่านั้นเสมอ, และเป็นนาสิกยแห่ง ว ทัวย; ฉะนั้น  
อักษรทั้ง ๕ คือ ค ฌ ฎ ฏ หุ ว จึงมีรูปนาสิกยหน้าคนเป็นอนสุवार (ข้อ ๓๐ ข)  
กพยัญชนะ อรรห ทั้ง ๕ ซึ่งมีรูปนาสิกยหน้าคนเป็นพยัญชนะสุกวรรค.

(ง) ต้องดูข้อ ๕ ข ประกอบด้วย.

(ง) หุ มีพยัญชนะคือ ม น ย ล ฎ ว ตามหลัง, ม ซึ่งอยู่หน้า หุ นั้น  
จะแปลงเป็นอนสุवार หรือเป็นพยัญชนะรูปเดียวกับตัวที่สอง (ถัด หุ) ก็ได้, เช่น—

กิมฺ ทุมฺลยฺติ = กิ หรือ กิมฺ ทุมฺลยฺติ

กิมฺ ทุมฺเต = กิ ,, กิมฺ ทุมฺเต

กิมฺ ทุมฺะ = กิ ,, กิ ยฺ ทุมฺะ (ข้อ ๕ ข)

(๑) เมื่อจบข้อไป ขึ้นต้นด้วยสระ, มุ จะต้องคงไว้เสมอ, เช่น คฤหฺม ชยาติ  
เป็น คฤหฺมายาติ (ไม่ใช่ คฤหฺ ชยาติ).

(ค) ต้องสังเกตว่าเมื่อ น หรือ ม ไม่ใช่วัตถุศัพท, มี ฉ นำหน้า, วรรณยุกต์กลายเป็น ศ, เช่น

ปรณ + น = ปรศน คำถาม

$$\text{วิธ} + \text{น} = \text{วิธ} \text{น} \quad \text{ความอยาก}$$
$$\text{ปาปรณ} + \text{มิ} = \text{ปาปรศมิ} \text{ เราขอมถามเสมอ.}$$

ว่าด้วย ๗

เรื่อง ส. นี้ได้กล่าวแล้วตามที่พอใช้ได้ในบทที่แล้วมา คือ ขี ๑๗, ๓๗, ๒๕, ๓๓, ๓๕, ๓๕, ๗๕ ถึง ๗๗, ที่เหลือจึงกล่าวต่อไปจนสิ้นเชิง, รวมทั้งสิ้นเป็นกฎ ๕ ขี, คือ—

(๑๒๓) กฎที่หนึ่ง: ส. ทักไว้วี กล่าวไว้ในข้อ ๑๗ (การที่แปลงเป็น ศาล  
หรือมทช. นั้นว่าคงไว้ เพราะคงอยู่ในความปรารถนาตนเอง), และ ๗๗ ข.

(ก) ส. สุกขาตฺถังทงไวัเสมอเมอญ์หน้าทวักกติกิรียา เช่น ศาส + เส = ศาสเส;  
วส + เส = วสเส. (ไม่ใช่ว่าแปลงเป็นวิตรรกได้ตามที่กล่าวไว้ในข้อ ๓๓ หรือ ๔๔)

(ข) เมื่อ คุ หนปลายอยู่กั บ สฺ, ทวิ สฺ หนคันจักแปลงเป็ นวิสรรคแทนที่ระคง  
รูปไว้ กั ใ้, คุ อยู่หน้า สฺ เหมือนกัน (ข้อ ๓๓), เช่น (ทวิ สฺ) พระ คุสวํ คุฤหุนาติ  
พระหริวั ยสายสะพายคาฟ.

(ค) ใน ชตุ, ชิต, ชุต, มียกเว้นตามที่กล่าวในข้อ (๑๓๒)

(๑๒๘) กฎข้อของ: (ก) สุ แปลงเป็น วิสรวก กล่าวไว้ในข้อ ๓๓๓. แต่เมื่อ  
อยู่หน้า อสมซึ่งซ้อนกับพยัญชนะอื่น, สุ มักจะลดเสียงในคำกริยา เช่น ทริ สกนทก,  
หรือ ทริส สกนทกิ พระทริย้อมเสกข์ไป.



ไทยเชชม

มิกุน

(ข) นามใน อัส อุตฺ ความที่กล่าวในข้อ ๔๕, เมื่ออยู่หน้าภิกขุอันขึ้นคันด้วย ก  
ป (หรือ ข ฌ), จะแปลง ส เป็น ม หรือวิสรวก ก็ได้, เช่น—  
สรวฺย กโรติ หรือ สรวฺย กโรติ เขาย่อมทำนบได้.

(๑๒๕) กฎที่สาม: (ก) อัส แปลงเป็น โอ กล่าวแล้วในข้อ ๓๕ ก. ข.

(ข) คำชื่อของโลก (คือภุส ภุส สฺวส มหสฺ ชนสฺ คปสฺ) แปลง ส เป็น  
ร เมื่ออยู่หน้าพยัญชนะไทย, เช่น—

(โลกชั้นที่ ๑) ภุรโลก โลกมนุषย์

(โลกชั้นที่ ๒) ภุรโลก โลกอากาศระวางโลกมนุषย์และพระอาทิตย์, ที่อยู่ของ  
มนุษย์ และ สัตว์าจารย์.

(โลกชั้นที่ ๓) สฺวรโลก โลกสฺวร ที่อยู่พระอินทร์ อยู่ในระวางพระอาทิตย์และ  
ดาวเหนือ.

(โลกชั้นที่ ๔) มหุรโลก อยู่ชั้นบนดาวเหนือ ที่อยู่ของภฤคุ และผู้วิเศษอื่น ๆ.

(โลกชั้นที่ ๕) ชนรโลก ที่อยู่ของบุตรพระพรหม คือพระสันตกุมารเป็นต้น.

(โลกชั้นที่ ๖) คปรโลก ที่อยู่ของพวกไวราก็ (ปราศจากราคะแล้ว).

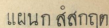
(โลกชั้นที่ ๗) สคฺยโลก คือพรหมโลก ที่อยู่ของพระพรหม.

(ค) กฎที่สี่: สฺ เป็น เรม กล่าวแล้วในข้อ ๗๐, รวมทั้งข้อ ๗๑.

(ฌ) กฎที่ห้า: สฺ ถูกสยเสีย กล่าวแล้วในข้อ ๓๔ ค และ ๓๕.

ตัวอย่างแห่งกฎทั้ง ๕ นั้น มีในยานระเบียบต่อไปนี้ ซึ่งใช้นามนามประณามวิภักดิ์  
ประกอบกับภิกขุให้เต็มประโยค. นามนามนั้น ๆ คือ

นรสฺ คน; นราสฺ คนท.; หวิสฺ พระวิษณุ; วิปฺสฺ ขาศึก; เนาสฺ เรือ.



(๑๓๐) ยังมีกฎสำนึกอีกประการหนึ่ง แต่เป็นพิเศษจากที่กล่าวมาในเบื้องต้น, คช





# ไทยเขษม

มิถุน

สสฺ เษสฺ ซึ่งเปนไปตามที่กล่าวไว้ในข้อ ๔๗.

บางคราว แม้ทำวิธินิเสสไว้แล้วเปน ส เษ (ข้อ ๔๗ ข), แต่สำหรับบางผู้รณ  
ยังทำสนธิอีกชั้น ๑ เปน ไสยะ, ทั้งนี้ใช้ในกาพย์เท่านั้น, ใ้ในโคลงว่า—

ไสย ทาครถิ รามะ ไสย ราชา ยุธิวิระ ।

ไสย กรโณ มหาคุยาภิ ไสย ภิโม มหาพละ ॥

ในกาพย์ บทว่า สยสฺ (เขา) ประดมา ฐุ แห่งศัพท์ คุยทุ บางคราวก็  
ใช้กฎอย่างเดียวกับข้อนี้.

(๑๓๑) กฎที่ใช้ ไทยทั่วไป เกี่ยวกับ ส, จำพวก สสฺ อีสฺ อุตฺ ก็กล่าว  
ไว้ในข้อ ๔๕.

อสฺ อีสฺ อุตฺ ที่ต้องยกเว้นจากที่แล้วมา.

(๑๓๒) อสฺ ที่สูกยหน้าแห่งสมาส คงไว้เมื่ออยู่หน้าแห่ง อาตุ กฤ และ กมุ,  
และเมื่ออยู่หน้า กัส กุมภ, ปาตุร กุศ, กรณิ; ดังนี้—

เดชสุกร ผู้ทำเดช

อบสฺการ ช่างเหล็ก

นมสฺการ นมัสการ

ทิวสฺการ ความไม่เห็นแก่กัน (ทิวการ ถิ่น)

ปยสฺกาม ผู้ชอยน่านม

และ ส นั้น ยังพลอยคงไว้ ในบางสมาส ซึ่งโดยมากเมื่อยทหลังชนคันด้วย กุ ฏ,  
เช่น—

ทิวสฺยติ เจ้าแห่งวัน

วาสฺยติ เจ้าแห่งคำพูด

ภาสฺยติ ผู้ทำแสง



พ.ศ. ๒๔๗๑

แผนก ศัสตฤก

เมื่ออยู่หน้าจั๊ยัคทชิต คือ วกุ วิน วล, กังไว เช่น—

เทศสว

ผู้มีเทศ

เทศสวิน

”

อฐสว

ผู้มีกำลัง

(ก) คำที่สุกใน อธิ อฐ, เช่น ทวิสุ สรวีสุ ษนุสุ, และอุปสรรค คือ นิสุ  
วธิสุ อาวิสุ ทสุ ปราชสุ, เมื่อสมาสด้วยคำอื่นขึ้นต้นด้วย ก ข ฃ ฎ, แปลง ส  
ทสุ เป็น ษ (คือข้อ ๒๘), ดังนี้—

ทวิษกฤต กระทำการเช่น

สรวีษยาน

ต้มเนยใส

ษนุษกร ผู้ทำนุ

นิษกฤต

ชกไปแล้ว

นิษผล ไร้ผล

วทวิษกฤต

เขาชกแล้ว

อาวิษกฤต ทำให้แจ้งแล้ว

ทษยาน

ยากที่จะต้ม

ปราชกฤต ทำให้ปราชแล้ว

(ข) นามที่สุกใน อธิ อฐ, อยู่หน้าจั๊ยัคทชิต คือ มก วกุ วิน วล แปลง  
ส เป็น ษ ตามข้อ ๒๘, เช่น—

อฐิมก โสยทิมก ผู้แปลว

ษนุษมก ผู้มีนุ

โสยทิส + ทว = โสยทิมก (ข้อ ๒๘ ข) ความแปลแห่งความโหลง

โสยทิส + ทม = โสยทิมก โหลงที่สุก

(ค) ส ซึ่งต้องแปลงเป็น ษ ตามข้อ ๒๘ นั้น, คงไว้เมื่ออยู่หน้า ก จั๊ยและ  
หน้า กล ฎ ปาศ กามยติ (ไคว) เช่น เทศสก ผู้รุ่งเรือง, ยศสก ผู้มียศ, ษสกล ฎ  
นมน้อย, ทั้งนเพราะ ส อยู่หลัง อวรรณ; ถ้าอยู่หลังนออกจาก อวรรณ, คงแปลงเป็น  
ษ ตามเคย, ทั้งนี้ สรวีษกล ฎ เนนน้อย, ยศษกามยติ ย่อมไควบุชาญญ์.



(ข) การแปลง ส เป็น ษ ตามข้อ ๒๘ นั้น, แม้มี อ อากษณำคำต้นอยู่, ก็คงแปลงตามเคย เช่น—

นิ + อ + สิกฺข = นยฺยสิกฺข

อธิ + อ + สฺดาท = อธิยฺยสฺดาท

และแม้อักษรอักษณำ (ข้อ ๖๓) แห่งปโรกขาวักกิกิคำต้นอยู่ ก็คงแปลงบ้าง, เช่น อธิยฺยเจ้า (แต่ไม่ทั่วไปแก่รรณอน เช่น อนนฺตสฺดาท อนนฺตสฺเสนา)

(ง) ซากที่ท่ายตัวไม่ยอมแปลง ส เป็น ษ เลย, คือ สฎฺฏ สฎฺฐ สฎฺฏา สฎฺฏ สฎฺโฆ เสฎฺ สฎฺ สฬฺวชฺ. บางซากที่แปลงก็มี คงไว้ก็ได้, เช่น สยฺนทฺ สกนทฺ

(จ) ซาก สกฺกมฺ แปลงต้นซากเป็น ษ เมื่ออยู่หลัง อว, เป็น อวฺยฺยกฺกนาทฺ.

(ฉ) บางซากมีท ๒ รูป, เช่น ปวิสฺสกนทฺทฺ หรือ ปริยฺกนทฺทฺ; วิสฺสฺวทฺ หรือ วิยฺสฺวทฺ. และมีบางวรรคที่ไม่แปลงเสียเลย, เช่น ปวิเสชทฺ อภิเสสฺสียเต ปวิสฺสคฺคฺมฺ.

(ช) ซาก อสฺ มี เป็น, เมื่อลย อต้นซากเสีย, เหลืออยู่แต่ ส, ก็แปลงเป็น ษ เมื่อมี ย หรือ สระตามหลัง, เช่น อภิชฺยาคฺ อภิชฺยนทฺ นิชนทฺ ปฺราทฺษะนฺยาคฺ ปฺราทฺษะนฺนทฺ

แม้ในสมาส ส อันเป็นต้นแห่งบทหลัง บางทีก็ทำตามข้อ ๒๘, เช่นในคำข้อเหล่านี้—

ทริเมธ เกมเปณ ทริ — เสน

บุชฺชิจิร ” บุชฺชิ — สฺถิร

อคฺคินฺยช ” อคฺคินิ — สก

(ฉ) สาทฺ (ซาก สทฺ) ในบทท่ายสมาส, เมื่อ ท แปลงเป็นมฺทวชฺ (ฉ. ทฺ หรือ ฃ), ส นั้นก็แปลงเป็น ษ, เช่น—

ทฺราสาทฺ ชื่อพระอินท

ประณมา เอก ทฺราษฺยา

” ทวิ ทฺราสฺทา

ทฤทฺธิยา ทวิ ทฺราษฺยาทฺรียาม



พ.ศ. ๒๕๓๑

แผนก ตีตกฤต

(ญ) ส. แห่ง สาก บั๊จย ไม่เปลี่ยนแปลงเลย, เช่น อคฺนิสาค.  
(สาก บั๊จย ลงท้ายนาม ประกอบด้วย ซาก คือ กฤ, อสุ, และ ฐ, แปลว่า  
'ให้เป็น' หรือ 'กลายเป็น,' เช่น อคฺนิสาคฤ - ทำให้เป็นไฟ  
ชลสาคฤ - ทำให้เป็นน้ำ  
ภสฺมสาคฤ - ทำให้เป็นเถ้า)

(ฎ) นิสฺ อุปสรรค ลงหน้าซาก, คป, ไม่เปลี่ยนแปลงนัย ถ้าหมายความว่าเป็นการ  
ทำบ่อย ๆ; เช่น นิสฺคป 'หลอมซ้ำ,' นอกนั้น คงเป็น นิยฺยป 'หลอม, คัม'

(๑๓๓) ฉ. (ก) เมื่ออยู่หลังสระวิเศษศักดิ์, อยู่หลัง ซา อุปสรรคศักดิ์, อยู่  
หลัง มา ประดิษฐานศักดิ์, ทั้งชั้น (ร, เช่น ปรฺวณ, กามวิณฺณะ, ไศลสฺย, ฤคฺยา,  
อาธุณฺน, มาธุทิท)

(ข) บางที อยู่หลังสระ ทิจะ ทั้งชั้น ร, ย่าง, เช่น พทฺวิธฺยา หรือ พทฺวิธฺยา,  
สา ฉินฺทฺทิ หรือ สา จินฺทฺทิ.

## นาม

(กล่าวความสำคัญโยยการณ รวมทั้งในยทที่ ๓-๒ ด้วย)

(๑๓๔) (ก) อการณต์ในยฺลึงค์ กล่าวแล้วในข้อ ๔๔, ในยฺลึงค์ กล่าว  
แล้วในข้อ ๕๒; ในสทฺวิลึงค์ อการณต์กล่าวแล้วในข้อ ๔๓, อการณต์หลายพยางค์กล่าว  
แล้วในข้อ ๕๑.

(ข) อการณต์สทฺวิลึงค์ อันมีพยางค์เดียว เช่น ศฺวิ (โชค), ภิ (ความกลัว),  
ชิ (บัญญัติ) จักกล่าวในข้อ (๑๔๐)

(๑๓๕) ความข้อ ๓๐ ก. ข. ศัพท์จำพวกเช่น มฤค (ผู้) เนอ, ปรฺม (ผู้)





# ไทยเขมม

## มิกฺกน

ขรุขระ, ภาวฺยา (สฺกฺวิ.) เมีย, กุมาริ (สฺกฺวิ.) เกิดหญิง จะต้องใช้ ฌ แทน น ใน ทฤคฺยา เอก และ มฺยฺจฺ พทฺ, ทั้งนี้ มฤเคณ ปรฺเยณ มฤคาณาม ปรฺยาณาม ภาวฺยาณาม กุมาริณาม. เว้นแต่ น เป็นตัวสระกเช่นใน ทวิคฺยา พทฺ ยฺ. ไม่เป็น ฌ ตามข้อ ๓๐ ฌ.

(๑๓๖) นามสทฺวิคฺ ๑๒ การันต์ เมื่อเป็นอุคตรยทแห่งสมาสคุณ (พทฺวิคฺ ๑๒) ก็กลายเป็น ๑ การันต์ สำหรับที่เปลี่ยนวิเศษณของ ยฺ. และ นยฺ. เช่น วิทฺยา (ความรู้),—

|         |      |             |                |                    |
|---------|------|-------------|----------------|--------------------|
| ยฺ.     | เป็น | อฺลฺยวิทฺย  | แจกตามทเว (๔๕) | ผู้มีความรู้ น้อย. |
| สฺกฺวิ. | „    | อฺลฺยวิทฺยา |                |                    |
| นยฺ.    | „    | อฺลฺยวิทฺย  | แจกตามผล (๗๒)  |                    |

อย่างเดียวกับ กตทณจกมโม สิสฺโส ในมคธ.

(ก) เมื่ออาคมฺสระที่สูกเป็น อา, เช่น ปา (กิม, ครอบ) ทำเป็นอุคตรยทแห่งสมาส, เมื่อแจกวิภคิ, คงเป็นไปตามแบบสันธิ ใน ยฺ. สฺกฺวิ., แต่ในทวิคฺยา พทฺ ๑๒ อา เสีย, นอกนั้นก็คง อา ไว้, เช่น โสมปา (ผู้กมน้ำโสม) ยฺ. สฺกฺวิ.—

|                | เอก   | ทวิ      | พทฺ    |
|----------------|-------|----------|--------|
| ประดมา สัมโพชน | —ปาส, | —เปา,    | —ปาส   |
| ทวิคฺยา        | —ปาม, | „        | —ปส    |
| ทฤคฺยา         | —ปา,  | —ปาภยาม; | —ปาภิส |
| ทจฺรฺดิ        | —เป,  | „        | —ปาภยส |
| ยฺญฺจฺม        | —ปส   | „        | „      |
| มฺยฺจฺ         | „     | —โปส,    | —ปาม   |
| สฺยฺคฺม        | —ยฺ   | „        | —ปาส   |

๑ คำนี้ จะเขียนเป็น ภวฺยา ไม่ได้ ตามกฎข้อ ๓๐ ง. จึงควรเขียนตามมคธว่า ภวฺยา.



พ.ศ. ๒๔๗๑

แผนก สัณสกฤต

นบุตฺถลึงค์ แจกเหมือน ผล (๗๒); ประดมา ทวติยา สัมโพชน คงเปน โสณม, —เป, —ปานี.

ศัพท์ที่แจกเหมือนแบบนี้ คือ วิคฺวปา (ผู้ครองทั้งสัน), คงขมา (ผู้เข้าสังฆ์)

(ข) คล้ายแบบนี้ ในอุคเวท คุณา (หญิง) ในประดมา เอก เปน คุณาส.

(ค) นามบุตฺถลึงค์ อาการันต์ เช่น หาหา (คนขรรพ์) มิใช่แปลจากชาตุ, ประกอบทวิวิภคิตามระเบียบสนธิสามัญ เว้นแต่ ทวติยา พทฺ คงมีที่สูกเปน น เหมือน อ การันต์, ดังนี้—

|         | <u>เอก</u> | <u>ทวิ</u> | <u>พทฺ</u> |
|---------|------------|------------|------------|
| ประดมา  | หาหาส      | หาหา       | หาหาส      |
| สัมโพชน | ”          | ”          | ”          |
| ทวติยา  | หาหาม      | ”          | หาหาน      |
| ตฤติยา  | หาหา       | หาหาญาม    | หาหาสิ     |
| ทศรดี   | หาไท       | ”          | หาหาญส     |
| ขณฺณม   | หาหาส      | ”          | ”          |
| นฺนํ    | ”          | หาหาส      | หาหาม      |
| สัปปม   | หาหา       | ”          | หาหาส      |

(ง) สัมโพชนแห่ง อมฺพา, อุกฺกา, อลฺลา กล่าวไว้ในข้อ ๗๓ ฉ.

(จ) นามเหล่านี้ คือ—

| <u>นบุ.</u> |                | <u>สัทฺ</u> |         | <u>นบุ.</u> |       |
|-------------|----------------|-------------|---------|-------------|-------|
| ทนฺต        | พัน            | นิกา        | กลางคัน | อาสฺย       | หน้า  |
| มาส         | เกอน           | นาสิกา      | มุก     | หฤทย        | หัวใจ |
| ปาท         | เท้า           | ปฤตนา       | กองทัพ  | อุทก        | น้ำ   |
| นฺน         | (นบุ. กิม) รัส |             |         | คิริษ       | หัว   |
|             |                |             |         | มาส         | เนื้อ |



ไทยเขมร

มิกุน

คงแจกตามระเบียบแห่งการันต์และลิงคั่นนี้ ๆ, แต่ในทวิคียา พหุ และวิภक्तिออก  
นั้นจะทำการอุปสรรคเป็นคั่นเสียก่อนก็ได้ คือ ทกฺ มาสฺ ปทฺ ยุมฺ; นิคฺ นสฺ ปฤคฺ;  
อาสนฺ หฤทฺ อฺทฺนฺ คฺริษฺนฺ มวฺสฺ. ส่วนในนยฺ. ประถมฯ พหุ ไม่ใช่เหมือนทวิคียา พหุ  
ที่เกี่ยว.

ตัวอย่าง—

|       |         |     |      |           |      |         |
|-------|---------|-----|------|-----------|------|---------|
| อฺทก  | ทวิคียา | พหุ | เป็น | อฺทกานิ   | หรือ | อฺททานิ |
|       | ทฤคียา  | เอก | ”    | อฺทเกน    | ”    | อฺททา   |
| นาสิก | ”       | ทวิ | ”    | นาสิกภยาม | ”    | โนภยาม  |
| มวฺส  | ”       | ”   | ”    | มวฺสภยาม  | ”    | มานภยาม |

(๑๓๗) เพื่อความเข้าใจแจ่มแจ้งในนามจำพวกที่กล่าวแล้วนี้ ต้องสำเหนียกสนธิ  
ตั้งแต่ข้อ ๑๒๓ ถึง ๑๓๓ ให้แม่นยำ

(๑๓๘) (ก) อี การันต์ในยฺลิงคฺ แจกตามแบบ อฺคฺนิ (ไฟ) คั่น—

|          | เอก      | ทวิ        | พหุ        |
|----------|----------|------------|------------|
| ประดมา   | อฺคฺนิสฺ | อฺคฺนิ     | อฺคฺนยสฺ   |
| ทวิคียา  | อฺคฺนิมฺ | ”          | อฺคฺนินฺ   |
| ทฤคียา   | อฺคฺนินา | อฺคฺนิภยาม | อฺคฺนิวิสฺ |
| จทฺวถิ   | อฺคฺนเย  | ”          | อฺคฺนิภยสฺ |
| ยฺญมฺ    | อฺคฺนสฺ  | ”          | ”          |
| ยฺษยฺ    | ”        | อฺคฺนโยสฺ  | อฺคฺนินาม  |
| สฺยปฺคมิ | อฺคฺเนา  | ”          | อฺคฺนิย    |
| สฺมโพชน  | อฺคฺเน   | อฺคฺนิ     | อฺคฺนยสฺ   |

(ข) อฺ การันต์ในยฺลิงคฺ ซึ่งแจกเหมือน ภาณู กัก, คำอธิบายวิธีเปลี่ยนวิภक्ति  
และ อี อฺ การันต์ ทั้ง ๓ ลิงคฺกัก, กล่าวไว้ในข้อ ๔๘.



พ.ศ. ๒๔๗๑

แผนก สัสถกฤต

(๑๓๕) (ก) อี การันต์ในสตรึงค์ แจกอย่าง มติ (ความคึก) ทั้งนี้—

|         | เอก         | ทวิ     | พหุ    |
|---------|-------------|---------|--------|
| ประดมา  | มตีส        | มติ     | มคยส   |
| ทวติยา  | มคิม        | ”       | มคีส   |
| ตฤติยา  | มคยา        | มคิภยาม | มคิภิส |
| จตุรดิ  | มคเย มคโย   | ”       | มคิภยส |
| ปัญจมิ  | มคส มคยาส   | ”       | ”      |
| ษัษฐิ   | ” ”         | มคโยส   | มคินาม |
| สัปตมิ  | มคตา มคตยาม | ”       | มคิย   |
| สัมโพชน | มคตา        | มคิ     | มคยส   |

(ข) อี การันต์สตรึงค์ ซึ่งแจกอย่าง นทิ (แม่น้ำ) กล่าวแล้วในข้อ ๕๑.

(ค) อุ การันต์ สตรึงค์ แจกอย่าง เชน (แม่โคนม) ทั้งนี้—

|         | เอก           | ทวิ     | พหุ    |
|---------|---------------|---------|--------|
| ประดมา  | เชนส          | เชน     | เชนวส  |
| ทวติยา  | เชนม          | ”       | เชนส   |
| ตฤติยา  | เชนวา         | เชนภยาม | เชนภิส |
| จตุรดิ  | เชนเว, เชนโว  | ”       | เชนภยส |
| ปัญจมิ  | เชนอส, เชนวาส | ”       | ”      |
| ษัษฐิ   | ” ”           | เชนวอส  | เชนนาม |
| สัปตมิ  | เชเนา, เชนวาม | ”       | เชนย   |
| สัมโพชน | เชน           | เชน     | เชนวส  |

หมายเหตุ ในคัมภีร์พระเวท ประดมา พหุ เชนวส ก็มี.

(๑๔๐) (ก) อี การันต์ในสตรึงค์ แจกอย่าง ววิ (น้ำ) ทั้งนี้—





## สังเกต

สทวิลิงค์สำหรับ ยกิ เป็น ปคฺฉิ แยกเหมือน นทิ (ข้อ ๕๑)

(๑๔๕) นบุสกลิงค์ยักศัพท์ คือ สลฺลิติ กระถูก, อกฺขิ นยันทา, สลฺลิติ ตะโพก, ททิ นมสฺม: เหล่านี้ ลย อิ การันต์ เสียใน ทฤติยา เอก, และในวิภक्तिอื่นขึ้นด้วยสระ ต่อจาก ทฤติยานั้น, แล้วลง นฺธาคมนท้ายศัพท์, ดังตัวอย่างเช่น สลฺลิติ ต่อไป—

|          | เอก                  | ทวิ         | พหู                           |
|----------|----------------------|-------------|-------------------------------|
| ประดมา   | สลฺลิติ              | สลฺลิตินิ   | สลฺลิตินิ                     |
| ทวติยา   | ”                    | ”           | ”                             |
| สํ โพรณ  | ”                    | ”           | ”                             |
| ทฤติยา   | สลฺลิตนา             | สลฺลิตินายม | สลฺลิตินิส                    |
| จตุรติ   | สลฺลิตเน             | ”           | สลฺลิตินยส                    |
| ปัญจมิ   | สลฺลิตนส             | ”           | ”                             |
| ษัษฐิ    | ”                    | สลฺลิตโนส   | ”                             |
| สัปตมิ   | สลฺลิตินิ, สลฺลิตินิ | ”           | สลฺลิตินาม                    |
| เมื่อชนะ | อกฺขิ                | นยันทา      | กัจะตองเปน—                   |
|          | เอก,                 | ทฤติยา      | อกฺษณฺหา; จตุรติ อกฺษณฺหา; ๗๑ |

(๑๔๖) อิ การันต์สทวิลิงค์, นอกจากคุณนามและอนพยยกริยาฤต ๗๑ ซึ่งแยกเหมือน นทิ (ข้อ ๕๑) แล้ว, ยังมีคำที่ใช้ โดยมากเป็นพยางค์เดียว (แต่มักเป็นอาทิตใช้เป็นนาม), เรียกว่า ‘สทวิเดิม’ คือมิใช่แปลงมาจากนามบุสกลิงค์, มิใช่แยกวิภक्तिเป็นพิเศษต่างหากจากแบบ นทิ (ข้อ ๕๑), โดยคง สฺ ประดมา เอก ไว้, ทั้งนำไปใช้ในสํ โพรณะด้วย, และ อาเทศ อิ การันต์เป็น อีย เมื่ออยู่หน้าวิภक्तिอื่นขึ้นด้วยสระ, เช่น ศฺริ (รุ่งเรือง) ดังนี้—



พ.ศ. ๒๔๗๑

แผนก สัทกฤต

| เอก                     | ทวิ      | พหุ              |
|-------------------------|----------|------------------|
| ประดมา ศิริสุ           | ศิริเยา  | ศิริยสุ          |
| สัมโพชน "               | "        | "                |
| ทวิคิยา ศิริยม          | "        | "                |
| คฤคิยา ศิริยา           | ศิริภยาม | ศิริภิส          |
| จตุรติ ศิริเย, ศิริยาส  | "        | ศิริภยสุ         |
| ปัญจมี ศิริยสุ, ศิริยาส | "        | "                |
| ษัฏฐี "                 | ศิริโยสุ | ศิริยาม, ศิริณาม |
| สप्तมิ ศิริยิ, ศิริยาม  | "        | ศิริม            |

(ก) แยกอย่างเดียวกับ ศิริ นี้คือ ภี (ถวิ), หริ (ละชาย), ธิ (ปัญญา),  
กัณห์ เช่น—

|         |         |   |             |        |       |
|---------|---------|---|-------------|--------|-------|
| ประดมา  | สัมโพชน | : | ภิส;        | ภิเยา; | ภิยสุ |
| ทวิคิยา |         | : | ภิม;        | "      | "     |
| คฤคิยา  |         | : | ภิยา;       | ภยา    |       |
| จตุรติ  |         | : | ภิเย, ภิโย; | ภยา    |       |
| ภยา     |         |   |             |        |       |

(ข) สัทวิ\* หนึ่ง (ไม่ใช่ธาตุเดิมเหมือนที่กล่าวมาแล้ว), แยกเหมือน นทึ ใน  
ประดมา สัมโพชน เอก, นอกจากนั้นก็ต่างๆ กันไป, ดังนี้—

\* คำนี้ เดิมเคยเขียนเป็น สทวิ, ต่อมาไม่เขียนไม้สัท, เพราะตามสัทกฤต ส ใน  
คำนี้ไม่มีสระ; แต่ไม้สัทนั้น เขียนแทนสระ อะ.



|         | เอก                 | ทวิ        | พหุ                 |
|---------|---------------------|------------|---------------------|
| ประณมา  | สฺทฺริ              | สฺทฺริเยา  | สฺทฺริยสฺ           |
| สัมโพชน | สฺทฺริ              | ”          | ”                   |
| ทวิติยา | สฺทฺริมฺ, สฺทฺริยมฺ | ”          | สฺทฺริสฺ, สฺทฺริยสฺ |
| ตฤติยา  | สฺทฺริยา            | สฺทฺริภยาม | สฺทฺริภิสฺ          |
| จตุรติ  | สฺทฺริโย            | ”          | สฺทฺริภยสฺ          |
| ปัญจมิ  | สฺทฺริยาสฺ          | ”          | ”                   |
| ษัษฐิ   | ”                   | สฺทฺริโยสฺ | สฺทฺริณาม           |
| สัปตมิ  | สฺทฺริยาม           | ”          | สฺทฺริมุ            |

เมื่อเขียนบทท้ายแห่งสมาสคุณ กิริยสระเสียง, และแจกเหมือน อคฺนิ (ข้อ ๓๓๗) และ มติ (ข้อ ๓๓๘) ได้ข้าง, ดังเช่น—

อติสฺทฺริ ผู้เกินหญิง, ในบุลึงค์—

|         |   |                       |              |            |
|---------|---|-----------------------|--------------|------------|
| ประณมา  | : | —สฺทฺริสฺ;            | —สฺทฺริเยา;  | —สฺทฺริยสฺ |
| ทวิติยา | : | —สฺทฺริมฺ, สฺทฺริยมฺ; | ” ;          | —สฺทฺริน   |
| ตฤติยา  | : | —สฺทฺริณา;            | สฺทฺริภยาม;  | วลา        |
| จตุรติ  | : | —สฺทฺริเย;            | วลา          | วลา        |
| ปัญจมิ  | : | —สฺทฺริเว;            | วลา          | วลา        |
| ษัษฐิ   | : | ” ;                   | —สฺทฺริโยสฺ; | —สฺทฺริณาม |
| สัปตมิ  | : | —สฺทฺริเวา;           | วลา          | วลา        |
| สัมโพชน | : | —สฺทฺริเว;            | วลา          | วลา        |



พ.ศ. ๒๔๗๑

แผนก สัทกฤต

ในสัทวิธีดิงค์ ก็แจกเหมือนขุ่ดิงค์, นอกจาก—

ทวิติยา พหุ : —สัทวิธี, —สัทวิธีส

คฤติยา เอก : —สัทวิธียา

จตุรติ ,, : —สัทวิธีโย, —สัทวิธีเย

ปัญจมิ ,, : —สัทวิธียาสุ, —สัทวิธีเวสุ

ในขุ่ดิงค์ กู ข้อ ๑๔๘

(๑๔๗) สัทวิธีเดิมบางศัพท์ ซึ่งมากกว่า ๑ พยางค์, เช่น ลกฺษมิ (เจ้าแม่สมมติ),  
ทนฺทฺริ (สายพิณ), ทฺริ (เรือ), แจกเหมือน ทฺริ คือคง สฺ ประดมาเอกไว้, นอก  
นั้นเหมือน นทฺ, ดังเช่น—

ประดมา : ลกฺษมิส; ลกฺษมฺเยา; ลกฺษมฺยส

ทวิติยา : ลกฺษมิม; ๑๑ ๑๑

สัณโพน : ลกฺษมิ,

สังเกตุ

ลักษณะที่คล้ายกันในคัมภีร์พระเวท : วฤกฺ (นางทมาใน), และ ฐิตฺ (นางสิงห์โต),  
ประดมา เอก เปน วฤกฺส, ฐิตฺส.

แต่ เคารี (เจ้าแม่รุ่งเรือง), ตามซึ่งเป็นสัทวิธีดิงค์แปลง, ประดมา เอก คงเป็น  
เคารี.

(๑๔๘) อธิการันต์ สัทวิธีดิงค์, ไม่ใช่พยางค์เดียว, แจกอย่างนามศัพท์สัทวิธีเดิม  
มากกว่าแจกอย่างศัพท์สัทวิธีพยางค์เดียวพวกธิการันต์, คือแจกอย่าง ลกฺษมิ โดยมาก,  
เหมือนนทฺ, เว้นไว้แต่ประดมา เอก คง สฺ ไว้. ในวิภักตินั้น ๑๑ เมื่อแปลง  
ธิการันต์เป็น ขุ่ แล้ว, สำหรับขุ่ธิการันต์ ก็แปลงเป็น ขุ่ ในวิภักตินั้น ๑๑, ดังนี้—

๑ คำนี้กล่าวตามอาจารย์ของท่าน.





## วช (เมียบ)

| เอก         | ทวิ    | พหุ   |
|-------------|--------|-------|
| ประดมา วชสุ | วชเวา  | วชวส  |
| ทวิคยา วชมุ | "      | วชส   |
| ทฤคยา วชวา  | วชภยาม | วชภิส |
| จทรถิ วชโว  | "      | วชภยส |
| ขัญมิ วชวาส | "      | "     |
| ยัญญิ "     | วชโอส  | วชนาม |
| สยคมิ วชวาม | "      | วชญ   |
| สัมิโพชน วช | วชเวา  | วชวส  |

มุ (เสนา), ศวศร (แม่ตัว) แจกตามนี้.

(ก) เมื่อการันต์นามศัพท์สตรึงค์เดิม มีพยางค์เดียว, ก็แจกเหมือนอักษรันต์นามศัพท์สตรึงค์เดิม คือ ศริ (ข้อ ๓๔๖) ในที่ใด อี แปลงเป็น อีย, ในที่นั้น อู ก็แปลงเป็น อูว, ดังนี้—

## ภ (แผ่นดิน)

| เอก             | ทวิ   | พหุ         |
|-----------------|-------|-------------|
| ประดมา ภสุ      | ภเวา  | ภวส         |
| สัมิโพชน "      | "     | "           |
| ทวิคยา ภวม      | "     | "           |
| ทฤคยา ภวา       | ภภยาม | ภภิส        |
| จทรถิ ภเว, ภโว  | "     | ภภยส        |
| ขัญมิ ภวส, ภวาส | "     | "           |
| ยัญญิ " "       | ภโอส  | ภวาม, ภูนาม |
| สยคมิ ภวิ, ภวาม | "     | ภญ          |





ชลยุ บั. สตรี ผู้ชำระพน, ก็อย่างเดียวกัน—

ประดมา สัมโพชน : ชลยุส; ชลยุเวา; ชลยุส  
ทวักยา : ชลยุวม ๑๓๑ ๑๓๑  
คฤคยา : ชลยุวา ๑๓๑ ๑๓๑  
สปีตมิ : ชลยุวิ

สลุ บั. สตรี ผู้ตัดคิ

ประดมา สัมโพชน : สลุส; สลุเวา; สลุส

(ค) แจกอย่างเดียวกัน: วรรณภ บั. สตรี สัตวภ; ทณภ บั. สายฟ้า;

กรภ บั. เล็บมือ; ปุณภ บั. สตรี ผู้เกือกอีก; กังเช่น—

ประดมา สัมโพชน : ปุณภส  
ทวักยา : ปุณภวม  
คฤคยา : ปุณภวา  
จตุรดิ : ปุณภเว  
ปัญจมิ มัษฐี : ปุณภวส  
สปีตมิ : ปุณภวิ

แต่ศัพท์ ปุณภ นี้ ถ้าหมายความว่าจักษุก็ออกไปว่าเป็นหญิง เช่นเป็นแม่ยาย

(A virgin widow) แต่งงานอีกแล้ว, จตุรดิ จะต้องเป็น ปุณภโว

ปัญจมิ มัษฐี : ปุณภวส

สปีตมิ : ปุณภวาม

ทั้ง เหมือน วช ในข้อ ๑๔๘

(ฅ) และแจกอย่างเดียวกัน: เสนาน บั. นายพล; คุรามฉิ บั. สตรี. อำเภ;

แต่ศัพท์ทั้งนี้ คงแจกเหมือน นก คือใช้ อาม ในสปีตมิ เอก แม้ในบั. ทั้งนี้—

ประดมา สัมโพชน : เสนานส; เสนานยา; เสนานยส  
ทวักยา : เสนานยม; ๑๓๑ ๑๓๑  
คฤคยา : เสนานยา; ๑๓๑ ๑๓๑  
สปีตมิ : เสนานยาม; เสนานโยส; เสนานนิษ



พ.ศ. ๒๔๗๑

แผนก สัสดกฤต

วิชาแรกเช่นนี้ ใช้ไปถึงนามพยางค์เดียว คือ นี ยี่. สุตวิ. ผู้นำ, แต่เมื่ออยู่หน้า  
วิภक्तिอันขึ้นต้นด้วยสระ, ก็แปลง อี ที่สุดเป็น อีย.

(ง) แต่ สวยมภู และ สวภู ยี่, ผู้เป็นเอง, นามพระพรหม, แยกตามแบบ ภู  
ข้อ ๓๔๘ ก. แต่ในวิภक्तिใดมี ๒ รูป ก็แจกแต่รูปเดียว ตามรูปต้นแห่งวิภक्तिนั้น ๆ, เช่น—

ทศรดี: —ภเว; บัญมิ: —ภวสุ; ๑๑

(จ) ศัพท์ บัญมิ มีใช้สมาส ใน อี อู การันต์ มากกว่า ๓ พยางค์,  
เช่น บัญ ยี่. ผู้คุม, ผู้รักษา, ตะวัน; หูหฺ ยี่. คนขรรพ; แยกตาม ชลยี่ และ  
ชลยฺ ขอ ๓๔๘ ข. เว้นไว้แต่ใน ทวิติยา เอก และ พหุ ทั้งนี้—

ประดมา สัมโพชน : บัญ; ปรยเยา: ปรยสุ

ทวิติยา : บัญมิ; „ ; บัญ

และในสัปต์มิ เอก อี การันต์ สนธิกับ อีวิภक्ति คงเป็น อี ตามข้อ ๒๐, ไม่  
เป็น บิ เหมือนข้อ ๓๔๘ ข, ทั้งนี้—

สัปต์มิ เอก: บัญ; (แต่ หูหฺ เป็น หูหฺวิ)

ส่วนศัพท์คือ วาตปรมิ ยี่. ‘ผู้ผ่านลม’ คือนักวเนอ, ตามที่นิยมทสมาส, จะ  
ต้องแจกตาม ชลยี่; แต่ท่านไวทยเทพี กล่าวว่า ทวิติยา เอก และ พหุ แยกตาม  
บัญญัติ. เมื่อนามจำพวกนี้เป็นสัตวิภक्ति, ทวิติยา พหุ ต้องคง สุ ไว้, เช่น อารุ ยี่.  
สุตวิ. ผู้นำศาล, ประกอบเป็น อารุสุ สำหรับ ทวิติยา พหุ สุตวิภक्ति.

(ฉ) คำเช่น ปรช สุตวิ. ความรู้ทั่วไป (ประกอบจากคำกริยา ปรชโย),  
เมื่อใช้เป็นนาม นามสัตวิภक्ति, แยกเหมือนนามที่มากพยางค์ และตามแบบ ชลยี่, เว้น  
ไว้แต่ใน ทศรดี บัญมิ เป็นต้น ซึ่งใช้รูปทั้งสองแห่งวิภक्तिนั้น ๆ (เช่น ทศรดี:

๑. ไวทยเทพ อาจารย์ผู้รณาสัสดกฤตไวยการณฺ์ ช่อมุขโพท, ชาวจังหวัดเทวคิวิ, มีชนม์

อยู่ราว พ.ศ. ๒๔๔๐





ไทยเชวม

มิกน

ปรุขโย) . แต่เมื่อใช้เป็นวิเศษณ์ ในความว่า ผู้มีความรู้ทั่ว, ก็แจกตาม ชลบี  
ตลอดไป, ทั้งยี่ลึงค์และสตรียลึงค์; แต่บางทีสำหรับเป็นวิเศษณ์ สตรียลึงค์ ก็แจกเหมือน  
นามนามสตรียลึงค์. สัมโพชน สตรียลึงค์ จะต้องเป็น ปรุขิสฺส หรือ ปรุขิ.

นามที่ใช้ต่าง ๆ อีก ๒ คำ คือ สุขี ผู้มีสุข, และ สุกี ผู้ปรารถนาสุข, ก็แจก  
ตาม ชลบี, แต่ใน ปัญจมี มัยยิ เอก ทำเป็น สุขุขสฺส, สุกุขสฺส.

(ช) นามนามพยางค์เดียว สตรียลึงค์เดิม (เหมือน ภิ, ชี, ศรี ข้อ ๓๔๖,  
และ ภรุ คิว), ประกอบในยทท้ายแห่งสมาสคุณ, ก็ยังคงแจกเหมือนนามพยางค์  
เดียว, แต่ใช้ตามรูปต้นแห่งวิภक्ति์นั้น ๆ รูปเดียว ใน จรุติ ปัญจมี มัยยิ สยปติ  
และมัยยิพทฺ สำหรับยี่ลึงค์, และบางทีก็เลยใช้อย่างนั้นสำหรับสตรียลึงค์ด้วย เช่น—

ประดมา คคภิสฺส ยี่ สุกฺริ ผู้ปรากถลว. แต่ใน จรุติ เอก ยี่. ประกอบแต่ คคภิเย;  
ส่วนในสตรียลึงค์ จรุติ จะเป็น คคภิเย หรือ -ภิโย ก็ได้.

คำต่อไปนี้สำหรับ ยี่. และ สุกฺริ ก็เช่นเดียวกัน คือ—

สุขี ผู้รัก; ศุขชฺช ผู้รักหมกช; ทวชฺช ผู้โง่; สุกฺริ ผู้มีโชค;  
สกุรฺร ผู้มีความ; ทังน—

ประดมา สัมโพชน : สกุรฺรสฺ; สกุรฺรวา; สกุรฺรวส

ทวติยา : สกุรฺรวม; วลา วลา

แต่ท่านไวพเทพว่า สัมโพชน สุกฺริ จะต้องเป็น สกุรฺร. และรูปนี้ มีที่ใช้ครั้งแรก  
ในหนังสือภัญญิกาทพย

(ฉ) คำจำพวกที่เรียกว่า นิตยสตรียลึงค์ คือ ที่ต้องเป็นสตรียลึงค์โดยประการเดียว,  
เช่น กุมารี เด็กหญิง; เคาวี เจ้าแม่เคาวี, (ไม่เหมือน คุรามณิ ซึ่งเป็น ยี่ หรือ  
สตรีย ก็ได้ ตามข้อ ๓๔๘ ฉ), คงแจกตามแบบ นทึ ข้อ ๕๓, แม้ภายหลังจะ  
ใช้ ในอรรถอย่างอื่นซึ่งทำเป็นยี่ลึงค์ ใช้เป็นยทท้ายสมาสก็ตาม; เช่นใน—



พ.ศ. ๒๔๗๑

แผนก ตักกฤต

พหูเศรยสั ยี่ ผู้ประเสริฐมาก—

|              |               |             |                |
|--------------|---------------|-------------|----------------|
| ประดมา       | : พหูเศรยสั ; | —ยสฺยา ;    | —ยสฺยสฺ        |
| สัมโพชน      | : —ยสึ ;      | วลา         | วลา            |
| ทวิคฺยา      | : —ยสฺม ;     | —ยสฺยา ;    | —ยสฺน (ยกเว้น) |
| ตฤคฺยา       | : —ยสฺยา ;    | —ยสฺสฺยาม ; | วลา            |
| ทรวล         | : —ยสฺโย ;    | วลา         | วลา            |
| ยฺญมฺ, ยฺญมฺ | : —ยสฺยาสฺ ;  | วลา         | วลา            |
| สฺปฺม        | : ยสฺยาม ;    | วลา         | วลา            |

(ญ) หรือจำพวกคำที่ไม่ใช่สมาส, เช่น กุมาริ ชายผู้ประพฤติก่อนเกิดหญิง (ออกจาก กริยาประพฤติ ตามที่กล่าวในข้อ ๘๐ ข), ประดมา ยี่ คงเป็น กุมาริ. แต่คำจำพวกนี้ ประกอบต่างไปใน ทวิคฺยา เอก และ พหู ซึ่งเป็น กุมารฺยมฺ ; กุมารฺยสฺ.

คำที่แจกเหมือนกัน พหูเศรยสั (แต่ในประดมา เอก คง สฺ ไว้) คือ: อคิลกฺษมฺ ยี่. สฺทฺริ ผู้พันเจ้าแม่ลักษมี; อาคฺตลกฺษมฺ ยี่. สฺทฺริ. ผู้มีโชคอันถูกรวยแล้ว; อคิรฺมฺ ยี่. สฺทฺริ. ผู้ล่วงกองทัพ, เช่น—

|         |               |            |                                |
|---------|---------------|------------|--------------------------------|
| ประดมา  | : อคิรฺมฺ ;   | —รฺมฺวา ;  | —รฺมฺสฺ                        |
| สัมโพชน | : —รฺมฺ ;     | วลา        | วลา                            |
| ทวิคฺยา | : —รฺมฺ ;     | —รฺมฺวา ;  | —รฺมฺน (ยี่), —รฺมฺสฺ (สฺทฺริ) |
| ตฤคฺยา  | : รฺมฺวา ;    | —รฺมฺภฺยาม | วลา                            |
| ทรวล    | : —รฺมฺโว ;   | วลา        | วลา                            |
| ยฺญมฺ   | : —รฺมฺวาสฺ ; | วลา        | วลา                            |

แต่ทั้ง ๓ คำนี้ ท่านไวพจน์พจนานุกรมว่าแจกเหมือนกัน วาตฺปรมฺ ขี ๑๔๘ ๖.



(๑) วิเศษณ์ อันมี อี อุ การันต์, สำหรับนัย์ถึงคังค์ ท้องรัสสะการันต์แล้ว  
แจกตามแบบ วาริ ข้อ ๓๕๐ ก ; แต่ใน คฤคิยา จรุงดิ ชัญมิ ษัษฐี และ สัปคมิ  
บางทีก็แจกตามยี่ลึงค์, เช่น— เอก. น ยี่.

ประดมา สัมโพชน ทวิคิยา : คตวิ

คฤคิยา : คตวินา, คตวิยา

จรุงดิ : คตวิเน, คตวิเย

ประดมา สัมโพชน ทวิคิยา : ชลยี่

คฤคิยา : ชลยี่นา, ชลยี่ยา

ประดมา สัมโพชน ทวิคิยา : ชลยี่

คฤคิยา : —ยุนา, —ยุยา

ประดมา สัมโพชน ทวิคิยา : พหุเศรยสิ

คฤคิยา : —เศรยสินา, —ยสุยา

จรุงดิ : —เศรยสินเน, —ยสุโย

ประดมา สัมโพชน ทวิคิยา : คุรามณิ

คฤคิยา : —ณินา, —ณยา

## อาชยาต

กริยาจำพวกที่ ๓ (ในข้อ ๗๕ ก) ไก้กล่าวแล้วแต่หมวดที่ ๓ ฎ (ในข้อ ๖๓—๖๕),  
ยังอีก ๓ หมวด คือ หมวดที่ ๔ ทิว, หมวดที่ ๖ (คฤ), และหมวด ๑๐ (จุ), จะ  
กล่าวต่อไป—



พ.ศ. ๒๔๗๑

แผนก ตีตกฤต

(๑๕๐) ชาติหมวกที่ ๔ (ทิว), ในกัตติวาทก ลง บ ย้ำจัย, ไม่คุณสระแห่ง  
ชาติ, ทั้งนี้—

ทิว (เล่น) + บ = ทิวบ (๙๐)

อสุ (ชักไป) + บ = อสุบ

กศุ (งอเข้า) + บ = กศุบ

นศุ (ฉวยหาย) + บ = นศุบ

ปยุ (เลียง) + บ = ปยุบ

ลฎ (อียากไ้) + บ = ลฎบ

สิฐ (สำเริง) + บ = สิฐบ

กษิบุ (ชัก) + บ = กษิบุบ

นหุ (ผูก, สอด) + บ = นหุบ

คุษ (ยินดี) + บ = คุษบ

ลฎ (กลึง) + บ = ลฎบ

ศุษ (แห้ง) + บ = ศุษบ

นฤทุ (รำ) + บ = นฤทุบ

มทุ (หลง) + บ = มทุบ

กยุ (โกรธ) + บ = กยุบ

มา (นับ) + บ = มาบ

จัท (บิน) + บ = จัทบ

คา (ขับร้อง) + บ = คาบ

(๑๕๑) มท (เมา) กัตติ, ชาติอื่นมีที่สูกเป็น อมุ อิว กัตติ, ที่สระสระแห่งชาติ,  
เมื่อลง บ ย้ำจัย, ทั้งนี้—

ทิว (เล่น) ทิวบ, นี้จะอ้างข้อ ๙๐ หรือข้อนี้ก็ได้

กฏม (ถ้ำ) กฏามบ

ศรม (เห็นอย) ศรามบ

ทม (ทรมาน) ทามบ

กวม (ก้าว) กวามบ

—ชาตินี้ ที่สระสระในปรัสไมยท, ใน

ชาติมนนยท คงเป็น กวมเค ว่าลงในหมวก

ที่ ๓ (ข้อ ๖๒ ข)

มท (เมา) มาทบ

ยสุ (พยายาม) ยสุบ, ยสติ

—ชาตินี้ เมื่อมีอุปสรรคเป็นยทหน้า, เว้น

ไว้แต่ สม, ที่ลงสระในหมวกที่ ๔ เท่านั้น.

เช่น ปวยสติ (รูปเดียว);

สยสยติ หรือ สยสติ ก็ได้.

กษมุ (อกทน) กษามบ

ศมุ (เมื่อ) ศามบ

คมุ (สลก) คามบ

ภรม (หมุน) ภรามบ

—ชาตินี้ ถ้าไม่ลง บ ย้ำจัยในหมวกนี้ ก็

ใช้ ในหมวกที่ ๓ (ข้อ ๖๒ ข); บางทีก็

ไม่ ที่จ คงเป็น ภรมบ





ไทยเขมม

มัทน

(๑๕๒) ถ้ำชาติ มินาสัก (ขั ๑๕) มัทนนาสิกขันเสย, เช่น ภูริ (ตก) - ภูริข; รณข (ขัอม) - รณข ขาคัน ขางที่ลงในหมวก ๑ (๑๒ ข); ชน (เก็ก) - ชายเท (ลงในอาคมเนยทงัน) ที่ม สระเพอคอยแทนทลยพญชณะสคชาคุดอกเสยทั้งตัว.

(ก) ขาคัม โธ เป็นที่สูก, ลยสระนเสยเมอสง ย ขัจขังน—

โส (ลงสูก) - สย

โธ (ตก) ลย

โส (ลยให้คม) - คย

โธ (แย่ง) ทย

(ข) วยข (แทง, ข่า) กลยอรรษสระคิอ ย เป็นสระเค้มคิอ อี, สำเร้งรูปเค้ากรียา เป็น วิชย.

(๑๕๓) ขาคุดอไปนั ลงในหมวกที่ ๑ หรือ ที่ ๕ ถัม, คิอ—

กราศ, ภูธาศ (ภูธาส), กาศ, ในความส่อง, และ ที่ (บิน), ลงใน อาคมเนยทงัน.

กรม, กรม, ทวส (สระขัง), ลย (ปรารณนา), กษวิ (ถ่ม), ทณ (บินคิ) กณ (กอก), รณ (โกรธ, รกวน), ลย (หมวก ๑) เวียน (เพือเป็นมงคล), (หมวก ๕) สำเร้ง, ลงในปรัสไมยทงัน.

สท (หมวก ๑ อาคมเนยท, หมวก ๕ ปรัสไมยท) ทน, ภูริ ภูริ (ตก), รณข (ขัอม), คย (แย่ง), พท หมวก ๑ ปรัสไม, หมวก ๕ อาคมเน (รั), คย หมวก ๑ ปรัสไม (ร้องไห้), หมวก ๕ อาคมเน (สค), กรม, กษม, (หมวก ๑ อาคมเน, หมวก ๕ ปรัสไม), สวิท หมวก ๕ ปรัสไม (เขม—คัยเพือ), หมวก ๑ อาคมเน (ทา).

(๑๕๔) ยังมีขาคพิเคษซึ่งลง ย ขัจขังในหมวก ๕ นี้แล้ว มีเค้ากรียาไทยละเพาะ คิอ ชฎา (แก่) เป็น ชัรย, มิท (เลือน) เป็น เมทย.



พ.ศ. ๒๔๗๑

แผนก ศักกฤต

(๑๕๕) ฆาตุหมวกที่ ๖ (ทุท), ในกัตติวาทลง อ ยัจย, ไม่คงสระแห่งธาตุ  
ดังนี้—

|                |             |                  |                   |
|----------------|-------------|------------------|-------------------|
| ทุท (แทง)      | + อ = ทุท   | ปุรุ (ถาม)       | + อ = ปุรุณ (๑๓๓) |
| วิศ (เข้าไป)   | + อ = วิศ   | สฤช (สละ, สร้าง) | + อ = สฤช         |
| สฺปฤศ (กระทย)  | + อ = สฺปฤศ | กฺมิป (ซัก)      | + อ = กฺมิป       |
| อฺมิ (ปรารภณา) | + อ = อฺมิ  | ทฺศ (แสดง)       | + อ = ทฺศ         |
| กฤษ (ไล)       | + อ = กฤษ   | สฺสฺร (เดินเร็ว) | + อ = สฺสฺร       |

(๑๕๖) ฆาตุอันมีสระเหล่านี้เป็นที่สัท คือ อี, อุ หรือ อู, ฤ และ ญา, แปลงสระที่สัทชาคนั้น ๆ เป็น อฺมิ, อฺว, ฤมิ และ อฺริ โดยลำดับ, เมื่อลง อ ยัจย, เช่น, วิ (ไป) = ริม; นุ (ชม) = นู; อฺมิ (เขย่า) = อฺมิ; มฤ (ตาย) = มฺริย (ลงในอาตมเนยท); กฤ (เรียวยาว) = กิริ

(ก) คฤ (กลืน) แปลงเป็น คิริ หรือ คิล

(๑๕๗) ฆาตุในหมวก ๖ นี้ ที่มีพยัญชนะเป็นที่สัท, นอกจากค้องลง อ ยัจย ตามหมวกแล้ว, เมื่อประกอบในวิภัติกิริยาทั้ง ๔ (ซึ่งกล่าวในข้อ ๑๒๒), ต้องลงอนุสวาร อาคม (ธาตุจำพวกนี้ในบาลีไวยากรณ์จักเอาไปรวมในหมวกธาตุธาตุด้วย) ดังนี้—

|                    |         |              |         |
|--------------------|---------|--------------|---------|
| ลฺย (ฉาย)          | = ลฺมฺย | มฺรุ (ปล่อย) | = มฺรุ  |
| ลฺย (รก)           | = ลฺมฺย | กฤช (ตัด)    | = กฤช   |
| ปฺย (บก)           | = ปฺย   | ลฺย (ทำลาย)  | = ลฺมฺย |
| ชฺย ป. (ล่าเคี้ยว) | = ชฺนฺย | วฺย (พบ)     | = วฺนฺย |

(๑๕๘) ฆาตุพิเศษในหมวก ๖ นี้ที่ไม่เข้าระเบียบ คือ—

กฤ (เรียวยาว), เมื่อมีอุปสรรคคือ อุป ปฺรติ, ก็ลง ส อาคมหลังอุปสรรคนั้น ใน ปรัชไมยท, ดังนั้น อุปสฺกิริติ, ปฺรติสฺกิริติ.



# ไทยเชษม

มิกุน

ครู 'กัก' ปรสไมยท, ทรุญติ, ทรุญติ. คำว่า ทรุญสงกรานต์ ยางท่าน  
เห็นว่าควรใช้ชำนัน คือเขียนเป็น ทรุญสงกรานต์ ซึ่งแปลว่า ทักยก่อนและข้างขึ้น  
ใหม่, จะไต้ลงรอยกับคำว่า สัมพัชรฉินท์.

ภรตฺช หรือ ภรตฺช (คั), อุภยบท, ภรตฺชติ, ภรตฺชเต; ภฤตฺชติ,  
ภฤตฺชเต.

มสฺช (อาม, ญ), ปรสไม, มสฺชติ.

สสฺช (โป), ปรสไม, สสฺชติ

วรฺช (กัก), ปรสไม, วรฺชติ

(ก) วรฺช (ลวง), ปรสไม, วิจิ. น มีคติเหมือนข้อ ๑๕๒ ข.

(๑๕๔) ขาคทหมวกที่ ๓๐ (จ), คุณสระกลางขาค (ข้อ ๓๐ เว้นแต่ที่คุณไม่ไ้  
ตามข้อ ๓๓-๒), แล้วลง อย ขั๊ย, กังน

จฺร (ลัก) + อย = ไรบ

คฺล (ขัง) + อย = ไคลย

จฺม (บันลือ) + อย = ไจมย

คฺล (กชก) + อย = ไคลย

(๑๖๐) ขาคซึ่งมีสระเป็นทสฺส ต้องพฤทธี (ไม่ใช่คุณ) เช่น ปรุ (อิมใจ)  
= ปรายบ ข้อ ๓๐, ๓๐ ค); ฤ (ทวงไว้) = ขารย, แต่ วฤ (เลือก) ทำเป็น วรย.

(๑๖๑) ขาคต่อไปนี้ ไม่ทิม, คือ กฤ (กล่าว) = กณ, คุณ (นัย),  
อณ (เคือกรัน), ขฤ (ผูก), วฤ (ปราศ), ปฤ (โป) ลงในอาคมแนบท, คฤ (ร้อง),  
วร (จัก), ปฤ (ล้อม) ลงในอาคมแนบท, ทรุ (ร้อง), วรณ (ยาก), คุรณ  
คุรณ (อ่อน, เหลือ), ขวน สฺทณ สฺทณ (ร้อง), กฤ (นัย) ยางที่กักทิมในอิติหาส,  
วณ (เลื่อม).

(๑๖๒) กฤท (ชม) ทำเป็น กิรฺตย (กิรฺตยติ)



พ.ศ. ๒๔๗๒

# แผนก สัทกฤต

(๑๖๓) ขาดบางตัว คง ฤ กลางขาดไว้, เช่น สฤฤ (ประธนา) สฤฤห, มฤฤ (แสง) มฤฤ, มฤฤ (แยก) มฤฤ (โดยมากเป็น มฤฤ); คฤฤ (ถือเอา) ลงในอาคมเนย คฤฤ (ครุฑ หัก), กฤฤ (สังสาร) กฤฤ; แต่ มฤฤ (เข้, ขั) พฤฤ เป็น มารุช

(ก) ขาดต่อไปนี้ ก็ไม่ครบสระกลางขาด คือ สฤ (สหาย), ฤ (ห่อ), สฤ (ประกาศ), กฤ (หรือ).

(ข) ขาดที่มากกว่า ๑ พยางค์ กล่าวว่าเป็นของหมวกนี้ คือ สภา (ไหว), อธิ (อุหมั่น), สัก (ร), กุมาร กุมาร (เล่น), คเว (แสงหา), วิท (ปลอม), นีวา (สวม), สัก (เชิญ), อาทิล หินทิล หิลทิล เปร (ไหนด), ปลปล ปลปล วลปล (ตก). ขาดเหล่านี้ก็, เหล่าอื่นอีก บางทีมีพยางค์เกินก็ (แห่งหมวกขาดนี้ เช่น อธิ (แห่ง), อธิ (ขอ), นิท (เจาะ), มิท (เจือ), อง (หมาย), มุท (เย็บ), สุต (พัน), วิท (พัก), ศพ (ร้อง), ท่านผู้แต่งไวยากรณ์ของท่าน ว่าอาทิล อาทิล ขั ขั ได้, เช่น อธิ - อธิปติ หรือ อธิติ.

(๑๖๔) ขาดบางตัวในหมวก ๑ ซึ่งกล่าวมาข้างต้นนี้ ขาดท่านว่า เป็นนามขาด (ข้อ ๗๐ ๗, เรียกตามบัญญัติว่า สิ) เช่น—

|                   |                   |                |
|-------------------|-------------------|----------------|
| กธา (เอ็ง), กธา   | (ประพฤเป็นเรื่อง) | = พุท          |
| ทณท (อาชญา), ทณท  | (ประพฤอาชญา)      | = ลงโทษ        |
| คณ (หมู), คณ      | (ประพฤเป็นหมู)    | = นัย          |
| อฤ (ประโยชน์), อฤ | (ประพฤหาประโยชน์) | = ประสงค์      |
| มฤ (เนื้อ), มฤ    | (ประพฤหาเนื้อ)    | = แสง, ลำสั้ว. |



